

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТУСА

Кваліфікаційна наукова
праця на правах рукопису

ЮЩИШИНА Оксана Миколаївна

УДК 81'373.232.1(477.43)(043.3)

ДИСЕРТАЦІЯ
ПРИЗВИЩЕВІ НАЗВИ І ПРИЗВИЩА ЦЕНТРАЛЬНОЇ ХМЕЛЬНИЧЧИНИ
XVII – XXI СТ.

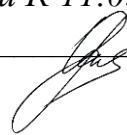
10.02.01 – українська мова

Подається на здобуття наукового ступеня кандидата філологічних наук

Дисертація містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело

О. М. Ющишина

Дисертація є ідентичною іншим примірникам дисертації
Вчений секретар спеціалізованої вченої ради К 11.05Х.14
к.філол.н. О. О. Залужна

Науковий керівник:
Торчинський Михайло Миколайович,
доктор філологічних наук, професор

Вінниця – 2019

АНОТАЦІЯ

Юцишина О. М. Прізвищеві назви і прізвища Центральної Хмельниччини XVII – XXI ст. – Кваліфікаційна праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата філологічних наук зі спеціальності 10.02.01 – українська мова. – Донецький національний університет імені Василя Стуса. – Вінниця, 2019.

Дисертацію присвячено вивченню лексико-семантичних, мотиваційних та словотвірних особливостей прізвищевих назв (ПН) і прізвищ Центральної Хмельниччини XVII – XXI ст.

Прізвище трактуємо як вид антропоніма, обов'язкову, зафіксовану документально спадкову офіційну назву особи, набуту при народженні або вступі в шлюб, яка вказує на належність людини до певної сім'ї.

З'ясовано, що прізвища за прозорістю етимології посідають проміжне місце між іменами та прізвиськами; переважно мотивовані особовими іменами і, у свою чергу, є твірною базою для власних географічних назв, прагматонімів та ідеонімів.

Процес становлення прізвищ тривав декілька століть, причому неоднаково проходив на усіх українських територіях, одночасно охопив різні соціальні верстви. Тому можна впевнено стверджувати, що саме державні інституції мали вирішальну роль в юридичній стабілізації прізвищ як спадкових родинних назв.

Схарактеризовано прізвищеву систему Центральної Хмельниччини XVII – XXI ст., зокрема Волочиського, Летичівського та Хмельницького районів. Зібрано і проаналізовано 11 860 антропоодиниць зазначеного регіону (XVII ст. – 351, XVIII ст. – 1 105, IX ст. – 1 580, XX ст. – 3 473, XXI ст. – 6 840). Результати дослідження отримані завдяки систематизації залучених у науковий обіг антропонімів, вивченню лексико-семантичної та словотвірно-структурної бази прізвищ, з'ясуванню мотивації аналізованих прізвищевих типів, встановленню найактивніших груп лексики та найпродуктивніших прізвищевих формантів прізвищевої системи регіону на п'яти діяхронних зрізах, зіставленню даних з особливостями інших антропонімних систем.

Урахування екстралінгвальних чинників (здебільшого культурного, економічного, політичного життя суспільства, динамічних соціальних процесів, зокрема міграції населення, етнічного складу, особливостей ландшафту, фауни і флори території, яку досліджуємо) допомогло комплексно вивчити процес формування прізвищевої системи досліджуваного регіону.

За семантикою твірних основ ПН і прізвища Центральної Хмельниччини поділяємо на дві основні групи: відапелятивні (5 301 од., 44,7 %) та відонімні (4 827 од., 40,7 %). ПН, співвідносні з допрізвищевими відапелятивними лексемами, поділено на антропоніми, похідні від особових апелятивів, і антропоніми, похідні від неособових апелятивів. Окремо виділено полісемантичні ПН та прізвища (605 од., 5,1 %), ПН та прізвища з непрозорою семантикою (510 од., 4,3 %), ПН та прізвища, утворені від іншомовної лексики (617 од., 5,2 %).

Найчисленнішими з відапелятивних прізвищ є лексико-семантичні групи «Назви людей за професією, родом занять і соціально-класовою належністю», «Назви людей за їхніми зовнішніми ознаками», «Назви людей за їхніми внутрішніми ознаками», «Фаунонайменування», «Флорономіації», «Назви засобів праці, предметів побуту, їхніх частин, об'єктів призначення».

Антропоніми, співвідносні з особовими іменами (церковно-християнськими, слов'янськими автохтонними, запозиченими) і топонімами (ойконімами й гідронімами), формують групу відонімних ПН і прізвищ.

Серед ПН та прізвищ Центральної Хмельниччини XVII – XXI ст. ми виокремили такі мотиваційні групи: патронімічні, посесивні, квалітативні, локативні, сутнісні, ситуативні, темпоральні, ідеологічні та назви з невідомою мотивацією, походження яких не вдалося з'ясувати.

Словотвірно-структурний аналіз ПН та прізвищ Центральної Хмельниччини дозволив виокремити морфологічні (6 725 од., 56,7 %) і лексико-семантичні (4 661 од., 39,3 %) утворення, ПН та прізвища з подвійною словотвірною мотивацією (296 од., 2,5 %), ПН та прізвища невідомого творення (178 од., 1,5 %) через складнощі або й неможливість встановлення словотвірних відношень.

З'ясовано, що морфологічний спосіб творення антропонімів представлений лише суфіксацією. Антропоніми утворювалися за допомогою патронімних (-евич / -ович, -ич, -ин-ець, -ов-ець), поліфункціональних (-енк-о, -ук / -'ук, -чук, -ик / -ік, -чик, -ськ-ий / -зьк-ий / -цьк-ий, -ак / -'ак, -чак, -к-о, -ець, -ан, -ун, -к-а, -л-о, -ій, -ай, -ок, -ач, -ух, -ин-а, -ей), посесивних (-ов / -ев / -єв, -ів / -їв, -ин / -ін) формантів.

Визначено, що найактивнішими є ПН і прізвища з формантами -ов / -ев / -єв, -ів / -їв – 11,8 %, ук / -'ук, -чук – 11,5 %, -енк-о – 6,6 %, -ськ-ий / -зьк-ий / -цьк-ий – 6,5 %, -ин / -ін – 4,9 %.

Лексико-семантичні деривати виникали шляхом онімізації та трансонімізації.

Лексико-семантичним способом утворено ПН і прізвища досліджуваної території, мотивовані: 1) онімною лексикою: прізвища, співвідносні з особовими іменами; прізвища, співвідносні з топонімами; 2) апелятивною лексикою: прізвища, співвідносні з іменниками; прізвища, співвідносні з композитами; прізвища, співвідносні з прикметниками і дієприкметниками.

Є прізвища, яким притаманна словотвірна неоднозначність, що пов'язано з полісемією, а іноді – функціональною невизначеністю окремих суфіксів, які входять у структуру прізвищ, тому вважаємо їх утвореннями подвійної словотвірної мотивації. Насамперед це стосується відіменних прізвищ на -к-о, -ик, -ець, а також на -івськ-ий, -овськ-ий.

Структурно-словотвірна база ПН і прізвищ найбільше подібна до прізвищевих систем Західного Поділля, північної Тернопільщини та північної Донеччини, Дніпровського Припоріжжя, Середньої Наддніпрянщини, Центральної та Східної Донеччини.

Аналіз ПН і прізвищ Центральної Хмельниччини засвідчив, що схарактеризовані одиниці є частиною загальнонаціонального антропонімікону, хоча мають специфічні ознаки.

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що вперше комплексно досліджено ПН і прізвища Центральної Хмельниччини, зокрема введено в науковий обіг і проаналізовано новий антропонімний матеріал, запропоновано

лексико-семантичну й мотиваційну класифікації прізвищевих номінацій; розкрито роль різних пластів апелятивної та онімної лексики в їх формуванні; з'ясовано структурні особливості й актуальні способи їх творення; визначено найтиповіші словотвірні моделі антропонімів; встановлено регіональні особливості антропонімікону Центральної Хмельниччини і вплив на його формування екстралінгвальних факторів. Таким чином, на новому фактичному матеріалі перевірено й поглиблено знання про лексико-семантичну, мотиваційну та словотвірно-структурну класифікації українських прізвищ. Зроблені висновки й узагальнення поглиблюють знання про систему ПН і прізвищ Центральної Хмельниччини XVII – XXI ст., доповнюють і конкретизують історію становлення та розвитку сучасного українського антропонімікону, відкривають перспективу для нових наукових досліджень.

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що фактичний матеріал може бути використаний для укладання повного словника й атласу прізвищ України. Результати дослідження можуть бути використані при викладанні спецкурсів з ономастики та історії української літературної мови, дериватології та історичної лексикології в закладах вищої освіти, а також у процесі підготовки до факультативних занять у школі і в науковій роботі школярів, студентів та аспірантів.

Ключові слова: онім, прізвищева назва, прізвище, антропонім, особовий апелятив, неособовий апелятив, лексико-семантична група, семантика, мотивація, словотвір, екстралінгвальний фактор.

SUMMARY

Yushchyshyna O. M. Surname Denominations and Surnames of Central Khmelnychchyna (Khmelnyskyi region) of the XVIIth–XXIst Centuries. – Manuscript.

Thesis for a Candidate Degree in Philology: Specialty 10.02.01 – Ukrainian Language. – Vasyly' Stus Donetsk National University. – Vinnytsia, 2019.

The thesis is devoted to the study of lexico-semantic, motivational and word-building features of the surname denominations and surnames of Central Khmelnychchyna (Khmelnyskyi region) of the XVIIth – XXIst centuries.

The surname is interpreted as a type of anthroponym, an obligatory, documented, hereditary, official name of a person acquired at birth or when entering into a marriage, which indicates that a person belongs to a particular family.

It has been found that the surnames occupy an intermediate place between the names and nicknames by terms of etymological transparency; they are mostly motivated by personal names and, in their turn, are a formative base for geographical names, pragmatonyms and ideonyms.

The process of surnames formation lasted for several centuries, it was different in all Ukrainian territories and it covered various social strata not simultaneously. Therefore, we can confidently claim, that it were state institutions that played a decisive role in legal stabilization of surnames as hereditary family names.

The surname system of Central Khmelnychchyna (Khmelnyskyi region) of the XVIIth – XXIst centuries, in particular, of Volochysk, Letychiv and Khmelnytskyi districts, has been characterized. 11860 anthroponyms of the specified region (XVIIth century – 351, XVIIIth century – 1 105, IXth century – 1 580, XXth century – 3 473, XXIst century – 6 840) have been collected and analyzed. The results of the research have been obtained due to the systematization of the anthroponyms involved in the scientific usage, study of the lexico-semantic, word-building and structural surname base, identification of the motivation of the analyzed surname types, determination of the most active vocabulary groups and the most productive surname formants of the

surname system of the region in five diachronic cross-sections; data comparison with the features of other anthroponymic systems.

Consideration of extra-linguistic factors (mainly of cultural, economic, political life of society, of dynamism of social processes, in particular of population migration, ethnic composition, features of the landscape, fauna and flora of the studied territory) helped to study the process of the surname system formation of the studied region comprehensively.

It has been determined that, according to the formative bases semantics, the surname denominations and surnames of Central Khmelnychchyna (Khmelnyskyi region) are divided into two main groups: derived from appellatives (5 301 un., 44,7 %) and derived from onyms (4 827 un., 40.7 %). Surname denominations and surnames, comparable to pre-surname lexemes derived from appellatives, are divided into anthroponyms derived from personal appellatives, and anthroponyms deriving from impersonal appellatives. Polysemantic surname denominations and surnames (605 un., 5.1 %), surname denominations and surnames with non-transparent semantics (510 un., 4.3 %), surname denominations and surnames, formed from the other language vocabulary (617 un., 5.2 %) are singled out separately.

The most numerous of the surnames deriving from appellatives are the following thematic groups: «Names of people by profession, type of occupation and socio-class affiliation», «Names of people by their external features», «Names of people by their internal features», «Faunomination», «Floranomination», «Names of means of labor, household items, their parts, destination objects».

Anthroponyms, comparable to personal names (church and Christian, Slavic autochthonous, borrowed ones) and toponyms (placenames and hydronyms), form a group of surname denominations and surnames derived from onyms.

Among the surname denominations and surnames of Central Khmelnychchyna (Khmelnyskyi region) of the XVIIth–XXIst centuries, we singled out the following motivational groups: patronymic, possessive, qualitative, locative, semantic, contextual, temporal, ideological, and names with unknown motivation, which origin could not be determined.

Word-building and structural analysis of surname denominations and surnames of Central Khmelnychchyna (Khmelnytskyi region) made it possible to single out morphological (6 725 un., 56.7 %) and lexico-semantic formations (4 661 un., 39.3 %), surname denominations and surnames with double word-building motivation (296 un., 2.5 %), surname denominations and surnames of unknown formation (178 un., 1.5 %) due to the difficulties or impossibility of establishing word-building relationships.

It has been revealed that the morphological way of creating anthroponyms is represented only by means of suffixation. The anthroponyms were formed with the help of patronymic (**-евич / -ович, -ич, -ин-ець, -ов-ець**), multifunctional (**-енк-о, -ук / -'ук, -чук, -ик / -ік, -чик, -ськ-ий / -зьк-ий / -цьк-ий, -ак / -'ак, -чак, -к-о, -ець, -ан, -ун, -к-а, -л-о, -ій, -ай, -ок, -ач, -ух, -ин-а, -ей**), possessive (**-ов / -ев / -єв, -ів / -їв, -ин / -ін**) formants.

It has been determined that the surname denominations and surnames with formants **-ов / -ев / -єв, -ів / -їв** – 1 399 un., 11.8 %, **-ук / -'ук, -чук** – 1 364 un., 11.5 %, **-енк-о** – 783 un., 6.6 %, **-ськ-ий / -зьк-ий / -цьк-ий** – 771 un., 6.5 %, **-ин / -ін** – 581 un., 4.9 % are the most active.

Lexico-semantic formations arose by means of onomatization and transaonomatization.

Surname denominations and surnames of the studied territory motivated by: 1) the onym vocabulary: surnames, comparable to personal names; surnames, comparable to toponyms; 2) the appellative vocabulary: surnames, comparable to nouns; surnames, comparable to composites; surnames, comparable to adjectives, were formed by the lexico-semantic means.

There are surnames that are characterized by word-building ambiguity, associated with polysemy, and sometimes also with the functional uncertainty of individual suffixes, which are part of the structure of surnames, therefore, we consider them to be the formations of double word-building motivation. First of all, it refers to the surnames deriving from names ending with **-к-о, -ик, -ець**, and also with **-івськ-ий, -овськ-ий**.

The structural and word-building base of surname denominations and surnames is most similar to the surname systems of Western Podillia, Northern Ternopilshchyna

(Ternopil region) and Northern Donechchyna (Donetsk region), Dniprovske Pryporizhzhia, Middle Naddnyprianshchyna, Central and Eastern Donechchyna (Donetsk region).

The analysis of the surname denominations and surnames of Central Khmelnychchyna (Khmelnytskyi region) confirmed that the units under consideration are part of the nationwide anthroponymycon, although they have their own specific features.

The scientific novelty of the research lies in the fact, that surname denominations and surnames of Central Khmelnychchyna (Khmelnytskyi region) have been studied comprehensively for the first time, in particular, the new anthroponymic material has been introduced into the scientific usage and analyzed; the lexico-semantic and motivational classifications of the surname nominations have been offered; the role of different layers of the appellative and the onym vocabulary in their formation has been revealed; structural features and contemporary means of their formation have been found; the most typical word-building patterns of anthroponyms have been determined; the regional features of the anthroponymycon of Central Khmelnychchyna (Khmelnytskyi region) and the influence of extra-linguistic factors on its formation have been defined. Thus, knowledge about lexico-semantic, motivational, word-building and structural classification of Ukrainian surnames has been verified and deepened on the basis of the new factual material. Made conclusions and generalizations deepen the knowledge about the system of surname denominations and surnames of Central Khmelnychchyna (Khmelnytskyi region) of the XVIIth – XXIst centuries, complete and specify the history of formation and development of the modern Ukrainian anthroponymycon, open the perspective for new scientific research.

The practical value of the obtained results lies in the fact, that the factual material may be used to compile the complete dictionary and atlas of the surnames of Ukraine. The results of the research may be used in teaching special courses in onomastics and history of Ukrainian literary language, derivatology and historical lexicology in higher educational institutions, as well as in the process of preparation for optional classes at school and in the research paper of pupils, students and postgraduates.

Key words: onym, surname denomination, surname, anthroponym, personal appellative, impersonal appellative, thematic group, lexico-semantic group, semantics, motivation, word-building, extra-linguistic factor.

Список публікацій здобувача

Статті в наукових фахових виданнях України:

1. Фандуль О. М. Сучасні прізвища Хмельниччини композитної будови. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського*. Серія : Філологія (мовознавство) : збірник наукових праць. Вінниця : ТОВ «Фірма «Планер» », 2012. Вип. 16. С. 404–408.

2. Фандуль О. М. Прізвища Центральної Хмельниччини з патронічними формантами -енк-о, -евич / -ович, -ич. *Лінгвістичні дослідження* : збірник наукових праць Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди. Харків, 2013. Вип. 36. С. 127–130.

3. Фандуль О. М. Прізвища Центральної Хмельниччини, утворені суфіксальним способом. *Актуальні проблеми філології та перекладознавства* : збірник наукових праць. Хмельницький : ХмЦНП, 2013. Вип. 6. Частина третя. С. 238–248.

4. Фандуль О. М. Прізвища Центральної Хмельниччини з малопродуктивними поліфункціональними формантами. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського*. Серія : Філологія (мовознавство) : збірник наукових праць. Вінниця : ТОВ «Фірма «Планер» », 2013. Вип. 18. С. 228–233.

5. Фандуль О. М. Семантика, мотивація та способи творення прізвищевих назв і прізвищ Центральної Хмельниччини XVII – XXI ст. *Актуальні проблеми філології та перекладознавства* : збірник наукових праць. Хмельницький : ХмЦНП, 2014. Вип. 7. С. 180–184.

6. Фандуль О. М. Прізвищеві назви і прізвища Центральної Хмельниччини XVII – XXI ст., мотивовані особовими апелятивами. *Записки з ономастики* : збірник наукових праць. Одеса: Астропринт, 2015. Вип. 18. С. 684–694.

7. Ющишина О. М. Прізвищеві назви і прізвища Центральної Хмельниччини XVII – XXI ст., мотивовані апелятивами з неособовим значенням. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету*. Серія: Мовознавство.

Тернопіль: Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка, 2017. Вип. 1 (27) 2017. С. 348–352.

8. Ющишина О. М. Топоніми в основах прізвищевих назв і прізвищ Центральної Хмельниччини XVII – XXI ст. *Актуальні проблеми філології та перекладознавства* : збірник наукових праць. Хмельницький: ФОП : Бідюк Є. І., 2018. Вип. 14. С. 244–250.

9. Ющишина О. Мотиваційна типологія прізвищевих назв і прізвищ Центральної Хмельниччини. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету*. Серія: Мовознавство. Тернопіль: Осадца Ю. В., 2018. Вип. I (29) 2018. – С. 71–75.

10. Ющишина О. Історія вивчення української антропонімії та перспективи досліджень антропонімів Хмельниччини. *Вісник Львівського університету*. Серія філологічна. Вип. 71. Ч. II. Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2019. С. 130–145.

Статті в закордонних періодичних виданнях:

11. Фандуль О. М. Фамилии-конверсивы жителей Центральной Хмельниччины XX ст. *Балтийский гуманитарный журнал*. Калининград. 2013. № 4(5). С. 40–43.

12. Fandul O. Surnames of Central Khmelnytchyna: semantics, motivation, derivation. *British Journal of Science, Education and Culture*, No. 1. (5) (January-June). Volume I. London, 2014. P. 320–324.

Статті, що не входять до наукових фахових видань України

13. Фандуль О. М. Прізвища, утворені лексико-семантичним способом (на матеріалі прізвищ жителів XX ст. Волочиського району Хмельницької області). *Актуальні проблеми філології та перекладознавства* : збірник наукових праць. Хмельницький : ХМЦНТІ, 2012. Вип. 5. Українська філологія. С. 200–205.

14. Фандуль О. М. Лексико-семантичні і функціонально-стилістичні особливості прізвищ персонажів роману «Чотири броди» М. Стельмаха. *М. П. Стельмах і сучасність* : матеріали Всеукраїнської науково-практичної

конференції. Хмельницький національний університет, 25 – 26 травня 2012 р. Хмельницький : ХмЦНТІ, 2012. С. 179–185.

15. Фандуль О. М. Прізвища Центральної Хмельниччини, мотивовані назвами птахів. *Поділля. Філологічні студії*: збірник наукових праць. Хмельницький : ХмЦНТЕІ, 2014. Вип. 6. Частина перша. С. 186–193.

16. Фандуль О. М. Прізвища Центральної Хмельниччини, мотивовані назвами кольорів. *Науковий часопис Східноpodільського лінгвокраєзнавчого центру*. Умань: ВПЦ «Візаві», 2014. Вип. 3. С. 110–116.

17. Ющишина О. М. Екстралінгвальні фактори, які впливали на формування антропонімії Центральної Хмельниччини. *Актуальні проблеми філології та перекладознавства*: збірник наукових праць. Хмельницький: ФОП : Бідюк Є. І., 2019. Вип. 16. С. 214–217.

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ	16
ВСТУП	17
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВИВЧЕННЯ ПРІЗВИЩ	24
1.1 Прізвища як клас антропонімів.....	24
1.1.1 Сутність поняття «прізвище».....	24
1.1.2 Диференційні ознаки прізвищ.....	27
1.1.3 Прізвища у структурі антропонімікону.....	30
1.2 Історія і сучасний стан антропонімічних студій.....	35
1.3 Екстралінгвальні фактори, які впливали на формування антропонімії Центральної Хмельниччини.....	58
Висновки до розділу 1.....	64
РОЗДІЛ 2 ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНІ ТА МОТИВАЦІЙНІ ТИПИ ПН І ПРІЗВИЩ ЦЕНТРАЛЬНОЇ ХМЕЛЬНИЧЧИНИ	66
2.1 Відапелятивні ПН і прізвища.....	68
2.1.1 ПН і прізвища, мотивовані особовими апелятивами.....	69
2.1.2 ПН і прізвища, мотивовані апелятивами з неособовим значенням....	85
2.2 Відонімні ПН і прізвища.....	104
2.2.1 Відіменні ПН і прізвища.....	105
2.2.2 Відтопонімні ПН і прізвища.....	117
2.3 ПН та прізвища, утворені від іншомовної лексики.....	122
2.4 Полісемантичні ПН та прізвища.....	126
2.5 ПН і прізвища з непрозорою семантикою.....	130
2.6 Мотиваційна типологія ПН і прізвищ Центральної Хмельниччини.....	132
Висновки до розділу 2.....	140
РОЗДІЛ 3 СЛОВОТВІРНО-СТРУКТУРНИЙ АНАЛІЗ ПН І ПРІЗВИЩ ЦЕНТРАЛЬНОЇ ХМЕЛЬНИЧЧИНИ	142
3.1 Морфологічні утворення Центральної Хмельниччини (суфіксація).....	144

	15
3.1.1 ПН та прізвища з патронімними формантами.....	144
3.1.2 ПН та прізвища з поліфункціональними формантами.....	147
3.1.3 ПН та прізвища з посесивними формантами.....	165
3.2 Лексико-семантичні утворення Центральної Хмельниччини.....	171
3.2.1 ПН і прізвища, мотивовані онімною лексикою.....	172
3.2.1.1 ПН і прізвища, співвідносні з особовими іменами.....	172
3.2.1.2 ПН і прізвища, співвідносні з топонімами.....	172
3.2.2 ПН і прізвища, мотивовані апелятивною лексикою.....	173
3.2.2.1 ПН і прізвища, співвідносні з іменниками.....	173
3.2.2.2 ПН і прізвища, співвідносні з композитами.....	175
3.2.2.3 ПН і прізвища, співвідносні з прикметниками.....	181
Висновки до розділу 3.....	184
ВИСНОВКИ	186
СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ	193
СПИСОК ДЖЕРЕЛ ТЕКСТОВОГО МАТЕРІАЛУ	214
ДОДАТКИ	216
ДОДАТОК А. Список опублікованих праць за темою дисертації та відомості про апробацію результатів дисертації.....	216
ДОДАТОК Б. Інверсійний словник ПН і прізвищ Центральної Хмельниччини XVII – XXI ст.....	222

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

Список умовних скорочень апелятивів

грец. – грецький, -а, -е, -і	ПН – прізвищева назва
Д. – давальний (відмінок)	пол. – польський, -а, -е, -і
Зн. – знахідний (відмінок)	поч. – початок
л. пр. – ліва притока	(1981) р. – рік
лат. – латинський, -а, -е, -і	р. (<i>Дністер</i>) – річка
ЛСГ – лексико-семантична група	Р. – родовий (відмінок)
м. – місто	рос. – російський, -а, -е, -і
н. п. – населений пункт	рум. – румунський, -а, -е, -і
нім. – німецький, -а, -е, -і	с. – село
О. – орудний (відмінок)	спр. – справа
о. – острів	тюрк. – тюркський, -а, -е, -і
оп. – опис	укр. – український, -а, -е, -і
п. пр. – права притока	ф. – фонд

Список умовних скорочень назв областей України

Вл – Волинська	Мк – Миколаївська
Вн – Вінницька	Од – Одеська
Днп – Дніпропетровська	Пл – Полтавська
Днц – Донецька	Рв – Рівненська
Др – Дрогобицька (зараз Львівська)	См – Сумська
Жт – Житомирська	Стл – Сталінська (зараз Донецька)
Зк – Закарпатська	Тр – Тернопільська
Зп – Запорізька	Хм – Хмельницька
ІФ – Івано-Франківська	Хрк – Харківська
Кв – Київська	Хрс – Херсонська
Крв – Кіровоградська	Чрк – Черкаська
Лв – Львівська	Чрв – Чернівецька
Лг – Луганська	Чрн – Чернігівська

ВСТУП

Власні назви як важливий складник лексичного складу мови є об'єктом вивчення ономастики. Сьогодні науковці активно досліджують різні групи пропріальної лексики, зокрема й антропоніми. Особливу увагу ономасти приділяють прізвищам – наймолодшому класу власних особових назв, які, проте, пройшли довгий шлях історичного розвитку, тому в їхніх основах часто знаходимо історизми, архаїзми, діалектизми. Аналіз таких пропріативів дає змогу визначити час їхнього виникнення, специфіку функціонування, виділити лексико-семантичні, мотиваційні, структурно-словотвірні риси, встановити вплив екстралінгвальних факторів (наприклад, особливостей культурного, релігійного, політичного, економічного життя, побуту, етнічного складу тощо) на формування прізвищевої системи певного регіону.

Прізвища стали об'єктом наукових зацікавлень наприкінці ХІХ ст., а системне вивчення українського антропонімікону припало на середину ХХ ст., що відображено в монографіях, дисертаційних роботах, окремих статтях Л. Л. Гумецької [38], М. О. Демчук [41], Р. Й. Керсти [62], Р. І. Остаха [108], Ю. К. Редька [129], М. Л. Худаша [191], П. П. Чучки [197] та інших науковців. Також є значні досягнення в дослідженні історичної та сучасної антропонімії різних регіонів України, що має важливе значення не лише для мовознавства, а й для гуманітарних наук загалом. Так, схарактеризовано прізвища Середньої Наддніпрянщини (Ю. К. Бабій) [6], Гуцульщини (Б. Б. Близнюк) [15], північної Донеччини (Н. Ю. Булава) [21], Бойківщини (Г. Є. Бучко) [23], Лубенщини (Л. О. Кравченко) [75], півдня Волинської області (Л. Л. Лісова) [84], Центральної та Східної Донеччини (Ю. М. Новикова) [106], давньої Лемківщини (С. Є. Панцьо) [116], Опілля (Г. Д. Панчук) [118], Західного Поділля (Н. І. Рудьова) [133], Верхньої Наддністрянщини (І. Д. Фаріон) [182], Уманщини (Ю. І. Фернос) [186], м. Нововолинська Волинської області (О. В. Хвіщук) [189], Закарпаття

(П. П. Чучка) [197] тощо. Однак залишаються неопрацьованими антропонімікони багатьох історико-географічних теренів України. Зокрема, досі не були об'єктом дослідження прізвища Центральної Хмельниччини на історичному та сучасному етапах розвитку.

Актуальність обраної нами теми зумовлена потребою вивчити прізвищеві назви (ПН) і прізвища досліджуваної території, що допоможе встановити регіональну специфіку українського антропонімікону й буде доповнювати загальну картину української ономастики. Аналіз антропонімійної системи Центральної Хмельниччини в діяхронічному аспекті дозволить простежити живий ланцюг творення ідентифікаційних засобів особи та виявити її стан до моменту і в момент адміністративно-юридичного унормування, що важливо й актуально для сучасної української лексикології.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційну роботу виконано в межах наукової теми кафедри української філології Хмельницького національного університету «Проблеми філології: історія і сучасність». Тему дисертації затверджено вченою радою Хмельницького національного університету (протокол № 6 від 31.01.2012 р.).

Мета дослідження – комплексний аналіз ПН і прізвищ Центральної Хмельниччини XVII – XXI ст., зокрема лексико-семантичних, мотиваційних та словотвірних особливостей вказаних антропонімів.

Для досягнення мети передбачено виконання таких **завдань**:

- 1) схарактеризувати вітчизняні антропонімічні студії;
- 2) увести до наукового обігу новий фактичний матеріал Центральної Хмельниччини;
- 3) дослідити семантику твірних основ ПН і сучасних прізвищ, установити продуктивність антропонімів кожної з розглянутих лексико-семантичних груп, виявити закономірності відбиття в них різних типів апелювативів та онімів;

4) визначити мотиваційні ознаки ПН і прізвищ Центральної Хмельниччини XVII – XXI ст.;

5) з'ясувати словотвірно-структурні ознаки антропонімікону вказаної території на різних часових зрізах;

6) порівняти найбільш продуктивні моделі ПН і прізвищ Центральної Хмельниччини з відповідними моделями прізвищ інших регіонів України;

7) укласти інверсійний словник ПН і прізвищ Центральної Хмельниччини XVII – XXI ст.

Об'єктом дослідження обрано ПН та прізвища Центральної Хмельниччини XVII – початку XXI ст.

Предметом дослідження є словотвірно-структурні, мотиваційні та лексико-семантичні особливості засвідчених ПН і прізвищ.

Матеріал дослідження становлять ПН та прізвища мешканців Волочиського, Летичівського та Хмельницького районів сучасної Хмельницької області. Загальний обсяг матеріалу – 11 860 антропоодиниць (XVII ст. – 351, XVIII ст. – 1 105, XIX ст. – 1 580, XX ст. – 3 473, XXI ст. – 6 840).

Джерельною базою роботи послуговували прізвищеві назви і прізвища, вибрані з інвентарів, метричних і сповідальних книг, телефонних довідників, I і III томів друкованого меморіального видання «Книга скорботи України. Хмельницька область: в 4-х тт.», V книги тому «Реабілітовані історією. Хмельницька область», яка є складником Всеукраїнського науково-документального видання «Реабілітовані історією»; сучасні прізвища зібрано експедиційним шляхом.

Методи дослідження. Для досягнення сформульованої мети й виконання поставлених завдань у роботі застосовано різні методи: *описовий* (для лінгвістичної кваліфікації ПН і прізвищ), *зіставний* (для порівняння прізвищевих основ з апелятивною лексикою), *семантичного і структурного аналізу* (для інвентаризації та систематизації мовних одиниць), *порівняльно-*

історичний (для осмислення антропонімів у діахронії), а також прийоми *етимологічного аналізу* (для з'ясування походження окремих прізвищ) та *кількісних підрахунків* (для встановлення продуктивності груп антропонімів і прізвищевих формантів).

Особистий внесок здобувача. Теоретичні положення і практичні результати дисертації отримано самостійно. Усі опубліковані праці написано одноосібно.

Наукова новизна роботи полягає в тому, що в ній уперше комплексно досліджено ПН і прізвища Центральної Хмельниччини, зокрема введено в науковий обіг і проаналізовано новий антропонімний матеріал, запропоновано лексико-семантичну й мотиваційну класифікації прізвищевих номінацій; розкрито роль різних пластів апелятивної та онімної лексики в їх формуванні; з'ясовано структурні особливості й актуальні способи їх творення; визначено найтиповіші словотвірні моделі антропонімів; встановлено регіональні особливості антропонімікону Центральної Хмельниччини і вплив на його формування екстралінгвальних факторів.

Наукову новизну одержаних результатів узагальнюють **положення, що виносяться на захист:**

1. ПН і прізвища досліджуваного регіону утворені як морфологічним (насамперед суфіксацією, де найбільш активними формантами є **-ов / -ев / -єв / -ів / -їв, -ук / -юк, -чук, -єнк-о / -єнк-о, -ськ-ий / -зьк-ий / -цьк-ий, -ин / -ін**), так і лексико-семантичним (шляхом онімізації і трансонімізації твірних лексем) способами.

2. Твірною базою аналізованих антропонімів є онімна (особові імена і топоніми) й апелятивна (*nomina personalia* та *nomina impersonalia*) лексика.

3. Мотиваційна структура ПН і прізвищ Центральної Хмельниччини представлена насамперед патронімічними, посесивними, квалітативними, локативними і сутнісними відношеннями.

4. На формування досліджуваної антропонімійної системи впливали особливості суспільно-політичного й релігійно-культурного розвитку, географічного розташування території тощо.

5. ПН і прізвища Центральної Хмельниччини своєю семантичною, мотиваційною та дериваційною структурою нерозривно пов'язані із загальнонаціональною системою іменувань української мови, а найбільшу подібність вони мають із прізвищевими системами Західного Поділля і північної Тернопільщини.

Теоретичне значення дослідження полягає в тому, що в ньому на новому фактичному матеріалі перевірено й удосконалено лексико-семантичну, мотиваційну та словотвірну-структурну класифікації українських прізвищ. Зроблені автором висновки й узагальнення поглиблюють знання про систему ПН і прізвищ Центральної Хмельниччини XVII – XXI ст., доповнюють і конкретизують історію становлення та розвитку сучасного українського антропонімікону, відкривають перспективи для нових наукових студій.

Практичне значення роботи вбачаємо в тому, що фактичний матеріал може бути використаний для укладання повного словника й атласу прізвищ України. Результати дослідження можуть бути використані при читанні спецкурсів з ономастики та історії української літературної мови, дериватології та історичної лексикології в закладах вищої освіти, а також у процесі підготовки до факультативних занять у школі та в науковій роботі школярів, студентів та аспірантів.

Апробація результатів дослідження. Основні положення дисертаційної роботи апробовано на 19 наукових і науково-практичних конференціях і семінарах, зокрема на десяти міжнародних: Міжнародна наукова конференція «Динамічні процеси в лексиці та граматиці слов'янських мов» (м. Умань, 2012, 2013, 2017, 2019 рр.), III Міжнародна науково-практична конференція студентства й наукової молоді «Філологія XXI століття»

(м. Харків, 2013 р.), Міжнародна науково-практична конференція «Тарас Шевченко в культурному мегапросторі: історична постать, віхи творчості, дискурс» (до 200-річчя від Дня народження Кобзаря) (м. Умань, 2014 р.), Міжнародна науково-практична конференція «Духовний розвиток особистості в аспекті слов'янського лінгвокраїнознавства» (м. Хмельницький, 2015 р.), Міжнародна науково-практична конференція «Мовна компетенція як основа для професійного та соціального успіху в Європі» (м. Хмельницький, 2015 р.), XVII Міжнародна ономастична конференція «Актуальні проблеми української та інослов'янської ономастики» (м. Тернопіль, 2017 р.), XVIII Міжнародна ономастична конференція (м. Львів, 2019 р.); п'яти всеукраїнських: Всеукраїнська наукова конференція «М. П. Стельмах і сучасність» (м. Хмельницький, 2012 р.), Всеукраїнська науково-практична конференція «Лінгвістичне портретування сучасного соціуму» (м. Вінниця, 2012, 2015 рр.), XV Всеукраїнська ономастична конференція «Український ономастикон: типологія, словотвір, функціонування» (м. Хмельницький, 2013 р.), II Всеукраїнська науково-практична конференція «Розвиток національно-мовної особистості в умовах неперервної освіти: надбання, реалії, перспективи» (м. Умань, 2015 р.); чотирьох міжрегіональних: II Міжрегіональна науково-практична конференція «Слов'янська філологія: історія, сьогодення, перспективи» (м. Умань, 2015 р.), Міжрегіональний науково-практичний семінар «Теоретичні та прикладні проблеми сучасної філології» (м. Умань, 2017, 2018, 2019 рр.), а також на засіданнях кафедри української філології та секції української філології звітних науково-технічних конференцій викладачів і аспірантів Хмельницького національного університету (2012 – 2019 рр.). Рукопис дисертації, основні теоретичні положення та висновки було обговорено на міжкафедральному науковому семінарі Хмельницького національного університету (витяг із протоколу № 3 від 25 червня 2019 рр.).

Публікації. Основні положення дисертації викладено в 17 публікаціях, 10 із яких опубліковано у фахових виданнях України, 2 – у закордонних виданнях, 5 – в інших вітчизняних наукових студіях.

Структура дисертації. Дослідження складається зі вступу, трьох розділів, висновків, переліку умовних скорочень, списку використаної літератури (234 позиції, з них 18 – іноземними мовами) і списку джерел (8 позицій) та двох додатків. Загальний обсяг дисертаційної роботи становить 294 сторінки, основного тексту – 204 сторінки.

У *Вступі* подано загальну характеристику роботи: обґрунтовано актуальність обраної теми, сформульовано мету, завдання, об'єкт і предмет дослідження, з'ясовано методи дослідження, висвітлено його наукову новизну, теоретичне та практичне значення, схарактеризовано ступінь апробації результатів дисертації, визначено структуру та обсяг роботи.

Перший розділ *«Теоретичні засади вивчення прізвищ»* складається із трьох параграфів, у яких розкрито поняття «прізвищева назва» і «прізвище», визначено диференційні ознаки прізвищ, з'ясовано місце прізвища в структурі антропонімікону; досліджено історію і сучасний стан антропонімічних студій; проаналізовано екстралінгвальні фактори, які впливали на формування антропонімії Центральної Хмельниччини.

Другий розділ *«Лексико-семантичні та мотиваційні типи ПН і прізвищ Центральної Хмельниччини»* складається з шести параграфів, із яких у п'яти проведено лексико-семантичний аналіз антропоодиниць, а в шостому – мотиваційний.

Третій розділ *«Словотвірно-структурний аналіз ПН і прізвищ Центральної Хмельниччини»* складається з двох параграфів. У першому описано ПН і прізвища, утворені морфологічним способом, у другому – лексико-семантичним.

У висновках описано головні результати дослідження, окреслено перспективи подальшої роботи.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВИВЧЕННЯ ПРІЗВИЩ

У пропонованому теоретичному розділі маємо на меті здійснити загальний аналіз визначень терміна «прізвище» в авторитетних виданнях, виявити його диференційні ознаки, місце в структурі антропонімікону; здійснити огляд усіх доступних нам антропонімічних студій; з'ясувати, які екстралінгвальні фактори впливали на формування антропонімії Центральної Хмельниччини.

1.1 Прізвища як клас антропонімів

1.1.1 Сутність поняття «прізвище»

Насамперед з'ясуємо значення термінів «прізвищева назва» і «прізвище» та особливості їхнього функціонування в мовознавчих студіях.

«Додаткові до індивідуального імені особові назви, зафіксовані у староукраїнських пам'ятках, ще не можна вважати прізвищами в сучасному розумінні цього слова. Вони не мали головної ознаки сучасного прізвища – не були спадковими найменуваннями, які в єдиній незмінній формі переходили від батька до сина» [91, с. 21]. «Прізвища українців з'являються як реакція на нагальну потребу держави забезпечити однозначну ідентифікацію її громадян за умов масового набуття ними цілої низки прав і обов'язків – власності, спадковості тощо» [10, с. 67].

П. П. Чучка в дисертації «Антропонімія Закарпаття» пише про різні підходи до вивчення прізвищ: історико-лінгвістичний і юридичний, про важливість урахування обох підходів для визначення часу виникнення прізвищ. Через сплутування цих аспектів учені по-різному встановлюють давність прізвищ [196]. Більшість дослідників регіональної антропонімії враховують юридичний підхід і погоджуються з думкою М. Л. Худаша, який стверджує, що про українські прізвища в сучасному розумінні цього терміна

можна говорити, починаючи із 30-х років XIX ст., але ще до кінця століття в ідентифікації низів суспільства, особливо селянства, існували відхилення навіть в урядових документах, поки на всій українській етнічній території не були запроваджені кодифіковане право і відповідні правила користування особовими назвами [191, с. 97]. «Цивільний кодекс («Новое гражданское уложение»), що був запроваджений на всій території Російської імперії 1862 р., остаточно закріпив різні раніше побутово уживані особові назви уже як спадкові скам'янілі родинні прізвища» [191, с. 96].

«Прізвищева назва (протопрізвище) – це додаткова до особового імені назва особи прізвищевого типу в період неунормованої системи ідентифікації особи в Україні, зокрема до часу запровадження кодифікованого права, до поч. XIX ст. В українській ономастиці для означення цього типу антропонімів найчастіше використовують термін прізвищева назва, який запропонував М. Л. Худаш» [147, с. 157]. У нашій роботі ми використовуватимемо лише термін «прізвищева назва».

Термін «прізвище» є в усіх слов'янських і в німецькій мовах: *příjmení* (чес.), *priezvisko* (словац.), *nazwisko* (польс.), *swójbne mjeno // swojžbne mě* (серболуж.), *фамилия* (рос.), *прізвище* (укр.), *прозвішча* (білорус.), *prezime; презиме* (сербохорв.), *priimek* (словен.), *презиме* (макед.), *презиме // фамилно име* (болг.), *Familiennname // Nachname // Zuname* (нім.) [107, с. 268].

Ю. К. Редько вважає, що «прізвище являє собою індивідуальну назву особи, успадковану нею від предків, для одного з яких вона [назва] була вираженням якоїсь характеристичної ознаки» [129, с. 8]. У проекті «Українська ономастична термінологія», підготовленому В. В. Німчуком, запропоновано пояснення терміна «прізвище» – «родова спадкова особова назва» [102, с. 37]. Автори «Словника української мови» називають прізвищем найменування особи, набуте при народженні або при вступі у шлюб, що передається від покоління до покоління і вказує на спорідненість [146, VIII, с. 108]. М. Л. Худаш кваліфікує прізвище як «додаване до

власного імені (або власного імені і назви по батькові), спадкове, незмінне офіційне родинне найменування, яке передається від батька до шлюбних дітей (від матері – до нешлюбних дітей), при шлюбі від чоловіка до дружини і має уже більшу, ніж двопоколінну традицію вживання» [191, с. 91]. Цю дефініцію використовує більшість ономастів [6; 21; 75; 115; 133]. «Основна система і термінологія слов'янської ономастики» пропонує таке тлумачення терміна «прізвище» – це «спадкове найменування сім'ї, яке зазвичай носить кожен її член, крім свого особового імені, і яке вказує на його належність до цієї сім'ї», наприклад (рос.): «(Петр Николаевич) *Сырейчиков*; (Екатерина Алексеевна) *Петухова*» [107, с. 268]. У «Словнику російської ономастичної термінології» термін «прізвище» трактується як «спадкове офіційне найменування, яке вказує на належність людини до певної сім'ї»: *Петров, Вознесенський, Кулик, Василевич* [122, с. 140 – 141]. Д. Г. Бучко і М. М. Торчинський погоджуються з такою дефініцією терміна. В енциклопедії «Українська мова» прізвище визначено як «вид антропоніма, офіційне, зафіксоване документально найменування особи, набуте при народженні або вступі в шлюб, що передається від покоління до покоління і вказує на спорідненість» [167, с. 313]. «Прізвище – це індивідуальний знак, спадкове офіційне родове найменування, яке характеризується певною незалежністю від лексичного значення твірного слова», – висловлюють думку автори монографії «Словозмінна парадигматика українських прізвищ» С. Л. Ковтюх і О. М. Кашталян [67, с. 8].

Формальні неточності у тлумаченні поняття «прізвище» спричинили необхідність подання власного визначення цього терміна. **Прізвище** – вид антропоніма, обов'язкова, зафіксована документально спадкова офіційна назва особи, набута при народженні або вступі в шлюб, яка вказує на належність людини до певної сім'ї.

Отже, терміни «прізвищева назва» і «прізвище» позначають те ж саме поняття, головна різниця полягає в часових проміжках їхнього використання.

1.1.2 Диференційні ознаки прізвищ

Прізвища можна аналізувати за певною групою особливостей, які називаємо диференційними ознаками; у цьому параграфі їх детально розглянуто. Отже, прізвища бувають:

- 1) за часом виникнення: *давні, нові*;
- 2) за можливістю / неможливістю з'ясувати етимологію: *з відомою етимологією, з невідомою етимологією, з гіпотетичною етимологією*;
- 3) за прозорістю етимології прізвищ: *із прозорою етимологією, із непрозорою етимологією, з народною етимологією*;
- 4) за походженням: *питомі, запозичені*;
- 5) за шляхом виникнення прізвища є *штучно виниклі*;
- 6) за словотвірною структурою:
 - I) морфологічні утворення:
 - а) афіксальні: *суфіксальні, префіксальні, конфіксальні, флексійні*;
 - б) безафіксні;
 - в) утворені складанням: *власне складанням, зрощенням*;
 - г) прізвища-конверсиви;
 - II) лексико-семантичні утворення:
 - а) утворені шляхом *власне семантизації* або б) *акцентуації*;
- 7) за продуктивністю окремих словотвірних типів: *із високою продуктивністю, середньою продуктивністю, низькою продуктивністю, мінімальною продуктивністю*;
- 8) за семантикою твірного слова:
 - I) відапелятивні:
 - а) *прості*: *відіменникові, відприкметникові, відчислівникові, відзайменникові, віддієслівні, відприслівникові, утворені від інших частин мови*; б) *складені*: *відіменниково-віддієслівні, відприкметниково-відіменникові, віддієслівно-відіменникові, відчислівниково-відіменникові, відприслівниково-віддієслівні, відзайменниково-віддієслівні*;
 - II) відонімні: *лише прості* (*відвітонімні*: *відіменні, відпрізвищні, відпрізвиськові, відкатоїконімні, відетнонімні*; *відтопонімні*: *відхоронімні, відойконімні, відгідронімні, відкосмонімні*; *відмонокосмоорбітонімні*);

9) за мотиваційними відношеннями: *квалітативні, сутнісні, локативні, темпоральні, патронімічні, посесивні, ідеологічні, ситуативні і прізвища з невідомою мотивацією* [162].

М. М. Торчинський у монографії «Структура онімного простору української мови. Частина II. Функціонування власних назв» пропонує схему аналізу пропріальної лексики, яка включає денотатно-характеристичну, етимолого-словотвірну і функціональну типології онімів [163, с. 11–13]. Відповідно до запропонованого науковцем алгоритму, враховуючи всі особливості антропонімів, і можна досліджувати прізвища.

Наприклад, *Панькевич* – це вітонім, антропонім, прізвище, біонім, реалонім, мезоназва, індивідуальне найменування. Прізвище утворене від імені *Пантелеймон* > *Панько*, яке за походженням – запозичення з грецької мови; патронімічна назва. За шляхом виникнення прізвище штучне, за хронологією – нове, з відомою прозорою етимологією, утворене морфологічним афіксальним суфіксальним способом. Структура прізвища проста. Середньопродуктивний словотвірний тип зі зростальною продуктивністю. Семантика його твірної основи відонімна, відантропонімна, відіменна. Прізвище стилістично нейтральне, можна використовувати в усіх стилях мовлення, етнокультурна знаковість і символічність відсутні, входить до складу макроконцепту 'Людина' і мезоконцепту 'Рідні', виконує насамперед номінативну й інформативну функції. Уживання антропоніма *Панькевич* у складі різних стилістичних фігур і тропів не зафіксовано. Емоційно нейтральна власна назва. На рівні мови прізвище належить до пасивного словникового запасу, на рівні мовлення родичів і знайомих – до активного. В індивідуальній і корпоративно-територальній сфері – це активне коло, у загальномовній – пасивне (або потенційне). Вважаємо, що це загальновідома середньочастотна назва, характерна для мови і мовлення. Офіційна назва (функціонує в офіційних документах і повсякденному спілкуванні), основна (як алонім засвідчено *Панкевич*). Відмінностей у вимові та написанні прізвища не зафіксовано.

Антропоніму властивий іменниковий сингулярний тип відмінювання (за зразком іменників чоловічого роду).

Безперечно, так характеризувати можна лише окремі прізвища чи прізвищеві назви, а комплексний опис антропонімії певної території здійснити неможливо насамперед через його громіздкість. Саме тому інші антропонімісти пропонують менш деталізовані типології таких пропріальних одиниць.

Зокрема, М. Л. Худаш стверджує, що прізвищам властиві такі особливості: 1) виконувати номінативно-ідентифікаційну функцію; 2) служити для розпізнавання, не давати квалітативної оцінки; 3) носити винятково денотативний характер; 4) підлягати правовому регулюванню [191, с. 83–99].

Глобальні, національні та регіональні ознаки прізвищ українців виділяє П. П. Чучка: а) глобальні, тобто універсальні, притаманні прізвищам кожного суспільства, незалежно від того, в якому етнічному середовищі вони сформувалися і яку національну громаду обслуговують сьогодні (юридична обов'язковість, родинна спадковість, часова стабільність, мінімальне звукове варіювання, максимально можлива індивідуалізація); б) національні (експліцитні та імпліцитні), властиві лише прізвищам одного народу чи прізвищам кількох споріднених етносів (мовознавець зауважує, що національними ознаками українських ПН у період їх творення і юридичної стабілізації були патронімні суфікси **-енко**, **-юк**, **-чук**); в) регіональні, характерні не для всієї нації, а лише для окресленого регіону чи окремої етнічної групи [198, с. XI – XIV]. Регіональні ознаки прізвищ Центральної Хмельниччини розглянемо в наступних розділах.

На нашу думку, прізвища за етимологічною прозорістю посідають проміжне місце між іменами та прізвиськами; переважно мотивовані особовими іменами, рідше – топонімами, назвами професій та якісними прикметниками і, у свою чергу, є твірною базою для власних географічних назв, прагматонімів та ідеонімів; фіксуємо випадки онімійної омонімії, на зразок «село – прізвище»,

«острів – прізвище» тощо (с. *Коцюбинське* – М. М. Коцюбинський; о. *Врангеля* – П. М. Врангель). Разом з ойконімами й гідронімами антропоніми є цінним матеріалом для вивчення різних етапів розвитку мови; прізвища характеризуються стабільністю, родинною спадковістю, не дають квалітативної оцінки (тому їхня етимологія не завжди прозора).

1.1.3 Прізвища у структурі антропонімікону

Структура антропонімікону була предметом зацікавлень багатьох вітчизняних і зарубіжних лінгвістів. Найгрунтовніше питання класифікації пропріативів, зокрема антропонімів, розроблено у таких працях, як «Українська ономастична термінологія (проект)» (В. В. Німчук, 1966 р.) [103], «Основна система і термінологія слов'янської ономастики» (1983 р.) [107], «Словник російської ономастичної термінології» (Н. В. Подольська, 1978, 1988 рр.) [122], «Слов'янська ономастика» (2002 – 2003 рр.) [228], «Структура онімного простору української мови» (М. М. Торчинський, 2008 р.) [162], «Словник української ономастичної термінології» (Д. Бучко, Н. Ткачова, 2012 р.) [147].

«Саме наявність стрункої, логічної, послідовної типології об'єктів дослідження, виважена, мотивована, узгоджена із сучасними вимогами термінологія, яка ґрунтується на класифікуванні денотатів, є свідченням високого рівня розвитку будь-якої галузі людських знань, зокрема й ономастики» [160, с. 146].

Першою спробою систематизації власних назв був проект «Українська ономастична термінологія», підготовлений В. В. Німчуком і надрукований у першому випуску «Повідомлень Української ономастичної комісії» 1966 р. Науковець умовно поділяє українські ономастичні терміни на чотири групи: 1) власні назви взагалі; 2) власні назви місць; 3) власні назви об'єктів (крім місць); 4) власні назви живих істот [102, с. 26]. Автор об'єднує назви класів і підкласів онімів за допомогою цифрової нумерації: «початкова цифра далі

вказує на те, що термін відноситься до одного із розділів схеми, а наступні – на підпорядкованість чи послідовність терміна всередині розділу» [102, с. 26]. Нас цікавить четвертий розділ – «Назви живих істот або істот, що їх люди уявляли як живих» (66 словникових статей); його доповнює підрозділ «Особливі види (різновиди) імен за різними добами (епохами), суспільним розшаруванням тощо» (ще 41 словникова стаття). Отже, разом 107 словникових статей, з яких до складу антропонімів включено *особові імена (чоловічі, жіночі і дитячі), прізвиська, прізвища, родові назви, клички, патроніми, метроніми, гінеконіми, андроніми, псевдоніми, криптоніми, етніоніми, катойконіми, назви кровноспоріднених груп людей, племен і родів, прізвиська мешканців певних територій чи населених пунктів (групові прізвиська), назви груп людей за територією проживання* [102, с. 37–43]. Частина словникових статей присвячено зоонімам, міфонімам та ергонімам, які не є предметом нашого зацікавлення. Терміни стосуються як денотатно-номінативної, так і словотвірної класифікації онімів.

«Основна система і термінологія слов'янської ономастики» пропонує таку градацію антропонімів: *особова назва (чоловіче, жіноче, а також дитяче ім'я; остання група імен поділяється на хлопчачі і дівчачі), груповий антропонім (сюди належать найменування для всієї родини, родова назва, катойконім та етніонім), псевдоантропонім // несправжній антропонім, псевдонім, патронім, метронім, андронім, гінеконім, прізвисько, шляхетський // дворянський додаток до прізвища (або дигнітонім), прізвище, ім'я по батькові, прізвище за домівкою* [107, с. 82–94, 159, 247–252, 260–270].

Н. В. Подольська визначає антропоніми як будь-які власні назви, які «може мати людина (або група людей)», і виділяє в їхньому складі «*особове ім'я, ім'я по батькові, прізвище, прізвисько, псевдонім, криптонім, кличку, андронім, гінеконім, патронім*» [122, с. 31].

Парадигма української пропріальної лексики в енциклопедії «Слов'янська ономастика» представлена поділом антропонімікону на **власні особові імена** (додатково розрізняють імена слов'янські: *Всеволод, Людмила* та іншомовні: *Дмитро, Ірина*; гіпокористичні: *Юрко, Маруся* та демінутивні: *Петрик, Оксанка*; варіанти імен жіночі: *Любов* і чоловічі: *Миколай*), **прізвища** (первинні і вторинні; питомі та іншомовні; також виділяють так звані «живі особові назви», найчастіше це: андроніми (*Петриха*), патроніми (*Козаченко, Васькуля*), метроніми (*Яринич, Парасчина*), гінеконіми (*Солошин, Щеголишин*)), **прізвиська** і **дворянські** (шляхетські) **додатки** до прізвищ, **псевдоніми** (літературні: *Остап Вишня*, військові: *Чубчик*, партійні: *Полтава*, театральні: *Штенсель*, скаутські: *Соколине око*, криптоніми: *Т. Ш.*), **етноніми** (макро- і мікроетноніми: *австрійці, повідайчики*), **геральдичні** (князівські, боярські) та **династичні назви** (*Романовичі*), **імена по батькові** [228, I, с. 335–509].

На сьогодні найбільш деталізованою є денотатно-номінативна класифікація пропріативів, розроблена М. М. Торчинським. Як стверджує науковець, онімний простір складають онімні поля, онімні підполя, онімні сектори, онімні підсектори, онімні сегменти, онімні підсегменти, якщо вони є, онімні елементи, онімні піделементи, якщо вони є [162, с. 545]. Мовознавець виділяє 59 різновидів антропонімів (9 секторів: **особові імена** (*масоніми, феміноніми, мас-феміноніми, бебі-масоніми, бебі-феміноніми, бебі-мас-феміноніми, вокативи*), **прізвища, прізвиська, імена по батькові, псевдоніми** (*політик-псевдоніми, міліті-псевдоніми, логос-псевдоніми, спорт-псевдоніми, клерикал-псевдоніми, арті-псевдоніми (белетристик-псевдоніми, публіцистик-псевдоніми, музик-псевдоніми, сцено-псевдоніми, цирк-псевдоніми, шоу-псевдоніми, вокал-псевдоніми, імажо-псевдоніми, фільмо-псевдоніми)*), **прецептороніми** – найменування керівних посад і почесних звань (*регоніми (міністроніми: інтер-міністроніми, націо-міністроніми, районо-міністроніми і директороніми), гонороніми (антропогонороніми і ергогонороніми: кавалероніми і лауреатоніми;*

ментороніми), **династіоніми** (монархоніми, титулоніми, шляхтоніми, фаміліоніми), **латино-антропоніми** (раепопеп, попеп, согпопеп, агпопеп), а також **етноніми** (геноніми, племеноніми, націоніми) та **катойконіми** (хорокатойконіми і ойкокатойконіми: астікатойконіми, комокатойконіми) як специфічні онімні утворення) [163, с. 546 – 547]. Монографії «Структура онімного простору української мови» і «Структура онімного простору української мови. Частина II. Функціонування власних назв» М. М. Торчинського вважаємо вдалою спробою впорядкувати насамперед українську ономастичну термінологію. Цими працями мовознавець започаткував новий підхід до вивчення теорії оніма, заповнив прогалини в українській терміносистемі, що досі існували.

Д. Г. Бучко і Н. В. Ткачова запропонували таку систематизацію антропонімів: **імена** (чоловічі, жіночі і парні; календарні (агіографічні) і некалендарні; аугментативні (пейоративні) і гіпокористичні (демінутивні); основні і додаткові (розрізняють конфірмаційні, схимницькі); дохристиянські (язичницькі), християнські і слов'янські автохтонні; канонічні і неканонічні; апотропеїчні (захисні, охоронні); загальноживані, модні; зв'язані, традиційні; рідкісні (раритетні) і частотні; хресні (церковні); агіонімні; відтеонімні (теофорні); вокативи; дублетні; повні; світські; тронні), **прізвища** (відетнонімні, відкатойконімні, відпатронімні, відтопонімні (відойконімні); прізвицькові; прізвища-аббревіатури і усічені; дівочі; офіційні; подвійні; рідкісні (раритетні) і частотні; штучні), **прізвищеві назви (протопрізвища), прізвиська** (вуличні; групові; прізвиська-насмійки і зневажливі; шкільні або учнівські; агномени), **імена по батькові (по-батькові), автоніми і псевдоніми (клички)** (розрізняють акроніми; криптоніми, або таємні оніми; логіоніми; меліоративи; псевдо; псевдоандроніми і псевдогіноніми), **андроніми, гінеконіми (гінеконімне прізвище), гонороніми (дигнітоніми), династичні назви (імена династичні), епоніми, метроніми (матронімне ім'я, матронімне**

прізвище), *патроніми*, *таутоніми*, *етноніми* (розрізняють *екзогенні* (алоетноніми) і *ендогенні* (автоетноніми); *антропоетноніми* і *топонімоетноніми*, або *топоетнонім*; *ландшафтні*; *діатопні*), *катоїконіми* і *локально-етнічні назви*, *групові антропоніми* (сюди належать *геноніми*, *групові прізвища* (*прізвиська*), *групові псевдоніми*, *котномени*, *назви династій*, *назви княжих родів*, *назви родів*, *назви сімейні*, *номени*, *родинні назви*, *родові прізвиська* (*колективні назви*)) [147].

Ми є свідками того, що українська ономастична наука розвивається, адже «Словник української ономастичної термінології» містить понад 2000 реєстрових слів. Погоджуємося з авторами, що цей словник – найповніше лексикографічне видання на сьогодні. Українські науковці в галузі ономастики вже давно чекали його появи. Заслуговує на схвалення те, що в словнику тлумачення видових понять подано в одній статті з родовими поняттями, дублет термінів – із відсилкою «те саме, що», що полегшує користування ним. Водночас серед недоліків можна назвати неподання прикладів до поодиноких словникових статей, відсутність тлумачення деяких термінів і термінів-дублетів, до яких відсилають нас автори словника. Так, наприклад: *тронна назва*, див. *ім'я тронне* [147, с. 182]. Терміна «ім'я тронне» не знаходимо у словнику. Також у словнику є сплутування термінів *матронім*; *метронім*; *матронімне ім'я*; *матронімне прізвище*; *метронімне прізвище*; *метронімний*.

Вважаємо, що в період інтенсивного розвитку комп'ютерно-інформаційних технологій перспективним напрямом словникарської роботи стане комп'ютерна лексикографія. На часі створення електронного словника з ономастики, який спростить, пришвидшить пошук інформації та її використання [171, с. 344–345].

Як бачимо, антропоніміка є однією з найбільш упорядкованих у термінологічному відношенні галузей ономастики, яка відзначається усталеністю поділу власних особових назв [160, с. 149].

1.2 Історія і сучасний стан антропонімічних студій

«Із погляду пріоритетів суспільства саме антропонімії відводиться роль стрижневого онімійного розряду, тому воно тримає цей тип власних назв під своєю пильною увагою та постійно намагається вплинути на нього (непомітно або демонстративно)» [10, с. 66].

Українська антропонімія стала предметом зацікавлення лінгвістів, літературознавців, етнографів, істориків лише наприкінці XIX – на початку XX століть. Історію виникнення, особливості функціонування, структуру й динаміку особових назв першими розкривають у наукових розвідках А. Степович («Замітки про походження малоруських прізвищ», 1882 р.) [149], М. Сумцов («Малоруські прізвищеві прозвання», 1885 р. [151]; «Вуличні клички», 1889 р. [150]), К. Кахникевич («Імена і прозвища та їх походження», 1891 р.) [60], В. Ястребов («Малоруські прізвища Херсонської губернії. Етнографічний нарис», 1893 р.) [213], В. Щербина («До історії малоруських прізвищевих прозвань», 1894 р.) [206], В. М. Охримович («Знадоби до пізнання народних звичаїв і поглядів правних», 1895 р.) [111], І. Франко («Причинки до української ономастики», 1906 р.) [187]. Незважаючи на те, що сучасні дослідники, оцінюючи зазначені вище праці крізь призму років, говорять про їхню недосконалість, більшу цінність в історико-етнографічному аспекті, ніж у мовознавчому, ми вважаємо, що вони мали великий вплив на подальший розвиток української ономастики.

Теоретичною та практичною основою для функціонування антропоніміки у XX ст. були російські словники, які містили упорядкований антропонімічний матеріал: «Слов'янський іменослов або зібрання слов'янських особових імен в алфавітному порядку» М. Я. Морошкіна [94] і «Словник давньоруських особових власних назв» М. М. Тупікова [166].

У 20–30-х роках XX ст. В. Сімович, застосовуючи лінгвістичний підхід, готує низку статей, присвячених вивченню українських особових назв («Українські чоловічі ймення осіб на -но» [136], «Історичний розвиток

здрібнілих та згрубілих чоловічих імен із окремішньою увагою на завмерлі суфікси» [138]).

Заслуговують на увагу присвячені антропонімії праці М. Корниловича «Огляд народних родових прізвищ на Холмщини та Підляшші» [70], «Народна родова ономастика на Волині наприкінці XVIII і в I-й половині XIX ст.» [69] та О. М. Селіщева «Походження російських прізвищ, особових імен і прізвиськ» [135].

«Поворотним моментом у розвиткові української ономастики став 1959 р., ... коли в Києві відбулася I Республіканська ономастична нарада. Після її рішення в 1960 р. створюється Українська ономастична комісія, ... яка започаткувала регулярне проведення Республіканських ономастичних конференцій і видала 15 випусків своїх «Повідомлень» (1966 – 1977)» [228, I, с. 16].

У Західній Європі ономастика отримала науковий статус у 30-х роках XX ст. 1-й Міжнародний ономастичний конгрес (1930 р.) було скликано у Франції за ініціативою А. Доза. 1949 р. у Бельгії було створено Міжнародний ономастичний комітет при ЮНЕСКО, який видає журнал «Онома» [83, с. 367].

Українська антропосистема розвивалася у взаємозв'язку зі становленням особових назв інших слов'янських народів. У контексті нашого дослідження особливий науковий інтерес викликають праці російських, білоруських і польських мовознавців, присвячені питанням антропоніміки. Саме науковці близького зарубіжжя за широтою та проблематикою наукових розвідок мають вагомий надбання на слов'янському ономастичному ґрунті. Зокрема, значний внесок у розвиток російської ономастики та антропонімії зробили В. Д. Бондалетов [17], В. А. Ніконов [101], О. В. Суперанська [153], Г. В. Сулова [154], Б. О. Унбегаун [168]; білоруської – М. В. Бірила [12, 13] та А. К. Устинович [169]; польської – С. Роспанд [131], В. Ташицький [231]; молдавської – А. М. Думбравяну [44], М. А. Косничану [73]; чеської –

А. Профоус [222]; югославської – Т. Маретич [218], Р. Рогич [223], П. Скок [227]; болгарської – Й. Добрев [43], І. Дуріданов [45], С. Ілчев [52], чехословацької – Й. Бенеш [215], Й. Свобода [230], В. Шмілауер [229]. Дослідження східно- і західнослов'янських учених стали поштовхом для розвитку української антропоніміки.

Українським антропонімам – прізвищам та іменам – присвячено низку монографічних праць і дисертацій, у яких проаналізовано регіональну історичну та сучасну офіційну антропонімію.

«Дослідження впливу соціальних чинників на всю загальнонаціональну антропонімію субсистему передбачає глибоке усвідомлення того факту, що український антропонімікон – це одна з найдавніших онімічних субсистем» [Історія, 1983, с. 598], яка упродовж усієї своєї історії перебувала під безпосереднім впливом найрізноманітніших екстралінгвальних чинників – релігійно-культурних, економічних, політичних, демографічних, законодавчих, – які докорінно впливали на склад, структуру та функції як окремих антропонімічних класів, так і українського антропонімікону загалом [10, с. 66–67].

«Трансформаційні процеси у субсистемі українських прізвищ посттоталітарної доби уможливили як лібералізація національного законодавства щодо процедури присвоєння та зміни прізвищ, так і поява нових суспільних функцій, які почали виконувати прізвища українців у кін. ХХ – на поч. ХХІ ст.» [10, с. 75].

В Україні не згасає зацікавлення мовознавців до вивчення прізвищ, їх походження, будови, поширення.

Зокрема, зосередимо увагу на детальному аналізі досліджень із регіональної антропонімії, що сприяють виявленню специфічних рис прізвищ окремих територій.

У дисертаційній роботі «Основи Полтавської ономастики» І. Д. Сухомлин на матеріалі Полтавських актових книг XVII ст. вивчає

багатство ономастичних типів центральної Полтавщини, розглядає лексико-морфологічні особливості прізвищ, їхню етимологію. Аналізуючи словотвірні групи полтавських прізвищ, учений стверджує, що основні способи словотворення в полтавській прізвищевій системі XVII ст. виражаються в морфемних (*Хоренко*), безафіксних типах (*Круть*) та прізвищах, утворених за допомогою словоскладання (*Непийвода*) [156].

Докторська дисертація Ю. К. Редька «Сучасні українські прізвища» – перша спроба комплексного дослідження всіх різновидів українських прізвищ. Мовознавець вивчає семантику, словотвір, граматичні особливості близько чотирнадцяти тисяч прізвищ, особливості їх географічного поширення. У першому розділі «Семантика твірних основ українських прізвищ» Ю. К. Редько виокремлює чотири основні лексико-семантичні групи прізвищ, що утворені: 1) від імен; 2) за походженням або за місцем проживання; 3) за соціальною приналежністю або за постійним заняттям (професією); 4) від якоїсь індивідуальної ознаки (найчастіше фізичної чи психічної властивості) їх першоносія [129, с. 8]. Особливістю другого розділу дисертації «Словотворча будова і граматичні особливості прізвищ» є те, що вчений поділяє українські прізвища на дві групи: прізвища прикметникового (21,5 %) і прізвища іменникового (78,5 %) типу [129, с. 12] і розглядає їх окремо. До першої групи автор зараховує прізвища у формі членних прикметників і дієприкметників із закінченням *-ий* у Н. в. однини в чоловічих назвах і з закінченням *-а* – у жіночих; прізвища у формі нечленних прикметників і дієприкметників. Другу групу складають прізвища, утворені лексико-семантичним, морфологічним, безафіксним (регресивним) і синтаксико-морфологічним способами. Окремо в дисертації розглянуто прізвища, утворені від дієслівних форм, прислівників, службових слів, вигуків, прізвища іншомовного походження. У третьому розділі «Розміщення основних словотворчих типів українських прізвищ на території УРСР» Ю. К. Редько визначає чотири найбільш поширені типи прізвищ на території

України: 1) прізвища з суфіксом **-енко**, 2) прізвища з суфіксами **-ук / (-'ук), -чук**, 3) прикметникові прізвища з суфіксами **-ськ-, -цьк-, -зьк-**; 4) іменникові прізвища, утворені лексико-семантичним способом [129, с. 25]. Дослідник робить висновки, що прізвища на **-енко** найбільш типові для центральних і східних областей, а прізвища на **-ук (-'ук), -чук** – для західних. Ю. К. Редько схарактеризував поширеність різних типів прізвищ у Хмельницькій області: 1) на **-ук (-'ук), -чук**; 2) на **-ськ-, -цьк-, -зьк-**; 3) прізвища, утворені лексико-семантичним способом; 4) прізвища у формі членного прикметника (дієприкметника) із закінченням **-ий** (рідше **-ій**), а в прізвищах жінок – **-а (-'а)**; 5) на **-ик (-ік)**; 6) на **-ко**; 7) на **-енко**; 8) на **-ич, -евич, -ович** [129]. Праця Ю. К. Редька привернула увагу мовознавців до проблем антропоніміки, проте вони сьогодні часто критикують поділ прізвищ на словотвірні типи, запропоновані ученим.

Досліджуючи антропонімію північної частини Лівобережної України, О. Д. Неділько поділяє прізвища на два типи: прикметниковий та іменниковий. Перший тип включає прізвища, які не мають спеціальних антропонімізованих суфіксів, і прізвища, що мають антропонімізовані суфікси (**-ов, -ев, -ин, -ськ(ий)**) [99, с. 11–13]. Прізвища іменникового типу творилися лексико-семантичним, регресивним, синтаксико-морфологічним і синтаксичним способами [99, с. 14]. Проаналізувавши близько 17 500 прізвищ, О. Д. Неділько робить висновок, що 3 176 чоловічих прізвищ утворено лексико-семантичним способом і 5 903 – із суфіксом **-енк(о)**. Дослідник відзначає вагомий вплив російської і білоруської мов на антропонімікон Північного Лівобережжя України, який виявляється у великій кількості прізвищ на **-ов, -ев, -ович, -евич** [99, с. 28].

Важливим здобутком у сфері вивчення українського антропонімікону є докторська дисертація «Антропонімія Закарпаття» П. П. Чучки, де досліджено всю антропонімну систему Закарпаття на фоні загальноукраїнської антропонімії і у взаємозв'язку з антропосистемами

сусідніх народів: імена, прізвиська, прізвища (усього 30 000 одиниць, із яких прізвищ – понад 15 000) [196]. Однак ми зосереджуємо головну увагу на поданому науковцем аналізі прізвищ. «Становлення основних словотвірних типів прізвищ на Закарпатті відбувається у XIII–XVII століттях, але їх юридична стабілізація була здійснена лише в кінці XVIII ст.» [196, с. 39]. П. П. Чучка стверджує, що всі прізвища в цьому регіоні утворено трьома способами: морфологічним (суфіксальним), семантичним, синтаксичним. Усього морфологічним способом деривації виникли 46 % прізвищ, семантичним – майже 33 %, синтаксичним – близько 20 українських прізвищ [196, с. 23]. У творенні прізвищ морфологічним способом на Закарпатті взяло участь близько 30 суфіксів [196, с. 39]. Найпродуктивнішими є суфікси **-ак** (**-'ак**), **-чак** (7,0 %); **-ич** (6,4 %); **-'ук**, **-чук** (6,1 %); **-ик**, **-чик** (4,0 %); **-ка** (3,9 %) [196, с. 22]. Мовознавець дотримується думки, що прізвища поділяються на три семантичні категорії: а) прізвища, в основі яких лежать імена (40 %), б) прізвища, в основі яких лежать апелятиви (35 %), в) прізвища, в основі яких лежать топоніми (близько 6 %). Водночас 3 % – це прізвища з спірною етимологією, 6 % – з непрозорою етимологією, понад 10 % – іншомовні прізвища [196]. Наукові праці П. П. Чучки з антропоніміки отримали заслужено високу оцінку.

Об'єктом спеціального ономастичного дослідження В. О. Шевцової є антропоніми, зафіксовані в опублікованих і рукописних пам'ятках української писемності Середньодніпровського лівобережжя України другої половини XVII ст. – першої половини XVIII ст. – у період стабілізації прізвищ населення зазначеної території [200, с. 20]. У третьому розділі роботи розглянуто семантику, словотвір і граматичну структуру прізвищ. За лексико-семантичними ознаками автор поділяє прізвища на такі групи: географічне середовище; матеріальна культура; суспільне життя; людина, її моральність і фізичний розвиток [200, с. 15]. Творення прізвищ здійснювалося двома способами: трансономатизацією інших ономастичних

категорій і морфологічним способом, який представлений винятково афіксацією [200, с. 20]. Вираження діалектних особливостей виявляється в активності деяких суфіксів (**-енк-о**, **-ськ-ий**, **-к-о**, **-их-а**) [200, с. 23].

М. Л. Худаш у докторській дисертації «Українська антропонімія XIV – початку XIX ст. (Чоловічі імена)» зазначає, що «період до початку XIX століття – це час формування власних імен, стабілізації антропонімічних формантів і становлення моделей ідентифікації особи» [192, с. 43]. Учений характеризує способи ідентифікації особи в адміністративно-юридичних документах, встановлює джерела формування сучасних українських прізвищ, проблеми становлення української антропонімічної системи кінця XVII – початку XIX ст.

Досліджуючи антропонімію давньої Лемківщини, С. Є. Панцьо з'ясувала, що всі прізвища лемків (6 109 одиниць) утворено двома способами: лексико-семантичним та морфологічним (суфіксальним). Найвищою продуктивністю відзначено форманти **-ак** (**-'ак**), **-чак**; **-ик**, **-чик**; **-ів**; **-ич**; **-ин**; **-ович** / **-евич** [116, с. 15]. «Велика кількість відіменних прізвищ, утворених лексико-семантичним способом, зближує лемківську антропонімію з польською, словацькою і хорватською» [116, с. 20].

Комплексний аналіз прізвищ Бойківщини (понад 8 000 одиниць) здійснила Г. Є. Бучко, поділивши їх за способом словотвору на первинні (55,2 %) і вторинні (44,8 %), а за морфологічним вираженням – на семантичні і морфологічні утворення [23, с. 12]. «Структурною особливістю вторинних прізвищ є прізвищетворчі форманти, із яких найпродуктивнішими в бойків були **-ак** (**-'ак**), **-ович** / **-евич**, **-ин**, **-ів**, **-ич**, **-ук**, (**-'ук**)» [23].

Ґрунтовне вивчення прізвищевих назв (4 559 одиниць) Верхньої Наддністрянщини кінця XVIII – початку XIX ст. провела І. Д. Фаріон, яка за характером морфемної будови прізвищеві назви поділила на три структурні типи: лексико-семантичний, морфологічний та композитний. Найпродуктивнішими є посесивно-патронімічні утворення на **-ів**, відтак на **-ук**

(-’ук), -ак (-’ак); менш продуктивні, але типові саме для цього регіону – на -ин, -иш-ин, а також непохідні патронімні прізвищеві назви типу *Iwan Swyryd* [182, с. 213].

Б. Б. Близнюк у дослідженні «Сучасні гуцульські прізвища в історичному розвитку» проаналізувала 3 340 прізвищевих назв гуцулів і 3 260 сучасних прізвищ. Авторка з’ясувала, що прізвищеві назви і прізвища гуцулів утворено двома способами: семантичним і морфологічним. Прізвища морфологічної деривації представлені численними моделями. Найпродуктивніші серед них – із суфіксами -ук (-’ук), -чук, -ак (-’ак), -чак, -ович / -евич [14, с. 17–18].

У кандидатській дисертації «Антропонімія Опілля» Г. Д. Панчук стверджує, що прізвища ополян (4 800 одиниць) виникли двома способами: лексико-семантичним і афіксальним; найпоширенішими були антропоніми на -ак (-’ак); -ів; -ук (-’ук); -ин; -ович / -евич; -ич [118, с. 16]; малою продуктивністю характеризувалися форманти -ей, -ій, -ець, -ок, -ик [118, с. 14].

Аналізуючи антропонімікон переселенців із Польщі на Тернопільщину, Г. В. Бачинська робить висновок, що всі прізвища (5 800 одиниць) представлені двома типами словотвору: лексико-семантичним (первинні) і морфологічним (вторинні) [7, с. 12]. Дослідниця виявила таку продуктивність прізвищевих формантів (подано в порядку спадання): -ак (-’ак), -чак; -евич / -ович; -ук, -юк; -ин; -ів; -ич [7, с. 10].

Українські прізвищеві назви XVI ст. (близько 3000 одиниць) утворено двома способами – лексико-семантичним (53 %) та морфологічним (47 %), зазначає І. В. Єфименко і вказує на найбільш (-ев-ич (-ов-ич); -ськ(ий), -цьк(ий); -ов (-ев,-ів) і найменш (-ат / -ят; -а / -я; -еня; -онок / -енок; -ук / -чук) продуктивні форманти [47, с. 11–12].

Л. О. Кравченко, як і більшість дослідників регіональної антропонімії, виділяє два типи словотвору прізвищ лубенців (1 866 одиниць): лексико-

семантичний та морфологічний. Найбільш поширеними на Лубенщині були суфікси **енк-о**; **-ов / -ев, -ів**; **-ко**; **-ик / -ік**; **-ин / -ін**, а малопоширеними – **-ук / -'ук**; **-ак / -'ак, -ець** [75, с. 11–12].

С. В. Шеремета, вивчаючи антропонімію північної Тернопільщини, здійснила словотвірно-структурну характеристику прізвищ (5 450) і прізвищевих назв (1 500). Антропоніми поділено на дві групи – утворені лексико-семантичним (первинні) та морфологічним (вторинні) способами. Прізвища північної Тернопільщини утворено за допомогою 22 суфіксів, із яких типовими для досліджуваного регіону були: **-ук / -'ук**; **-ів (-ов)**; **-ович / -евич**; **-ин**; **-ськ(ий)**, нетиповими – **-ай**; **-ей**; **-ок**; **-ач**; **-ин(а)** [201, с. 9].

Антропонімія Нижньої Наддніпрянщини (надвеликолузький регіон) кінця XVI – початку XXI ст. є об'єктом дослідження І. В. Ільченко. У роботі проаналізовано 2 500 прізвищевих назв і 6 000 прізвищ, об'єднаних у такі лексико-семантичні групи: прізвища, утворені від особових власних імен, етнічних і топонімічних назв; від назви постійного заняття; за індивідуальними ознаками перших носіїв; окремо розглянуто прізвища особливої структури та семантики, полісемантичні прізвища та прізвища іншомовного походження [53]. За словотворчими формантами прізвища поділено на підгрупи: на **-енко**, **-евич**, **-ович**, **-ук**, **-юк**, **-ський**, **-зький**, **-цький** [53, с. 7].

Грамотичну будову, морфемну структуру, лексико-семантичну базу, походження прізвищ Дніпровського Припоріжжя вивчала І. А. Корнієнко. До найхарактерніших особливостей антропонімії дослідниця відносить: наявність трьох прізвищ у формі синтаксичного словосполучення; складних прізвищ (3,6 %); прізвищ, що походять від дієслів (35), вигуків та звуконаслідувальних слів (18), прислівників (6), частки (1); перевагу прізвищ чоловічого роду над жіночими (на 10 %); найвищу поширеність прізвищ, що можуть позначати осіб як чоловічої, так і жіночої статі (56 %); існування

множинних прізвищ (0,2 %); перевагу відапелятивних прізвищ над відіменними на 66 %; найбільшу поширеність суфіксів субстантивних прізвищ – **-енк-о** (19,8 %), **-ук (-чук)** (8 %), **-к-о** (7,9 %), **-ик, -ник, -чик** (5 %) та ад'єктивних – **-ів, -ов, -ев** (50,1 %); функціонування формантів **-енк-о** та **-ів, -ов, -ев** у більшості відапелятивних та відіменних прізвищ і їхні найбільші сполучувальні можливості; найпоширеніші суфікси прізвищ-квалітативів **-ук, -к-о, -ик, -чик, -ець** і **-ак** та ін. [Корнієнко, 2004, с. 14].

Антропонімію Західного Поділля кінця XVIII–XX ст. проаналізовано в дослідженні Н. І. Рульової. Сучасні прізвища (9 584) і прізвищеві назви (2 809 одиниць) цього регіону утворені двома способами: лексико-семантичним та морфологічним. Відповідно, виділено два словотвірно-структурні типи прізвищ – первинні та вторинні. В антропонімії цього регіону, починаючи з XIX ст., переважали спадкові найменування, утворені семантичним способом [Рульова, 2004, с. 12]. Найпродуктивнішими на всіх часових зрізах були моделі з формантами **-ук (-юк), чук, -ин (-ін), -ак (-як)** [Рульова, 2004, с. 19]. Найбільше спільного виявлено у структурі прізвищ Бойківщини, Опілля та Західного Поділля [Рульова, 2004, с. 20].

Лексико-семантичні та словотвірно-структурні особливості сучасних українських прізвищ північної Донеччини (понад 10 000 одиниць) стали предметом дослідження Н. Ю. Булави. Тут переважають відапелятивні прізвища (53,7 %), відономастичні охоплюють відповідно 41,1 % [20, с. 10]. Авторка виокремила два основні способи творення прізвищ: морфологічний (6 429 прізвищ) і неморфологічний, або лексико-семантичний (5 071 прізвище). З огляду на дериваційну неоднозначність прізвищевих моделей, певну частину прізвищ кваліфіковано як утворення з подвійною словотвірною мотивацією. Поширеними визнано суфікси **-ев / -ов, -ів** (19,8 %), **-ин / -ін** (7,4 %), **-енк-о** (9 %), **-ук / -'ук, -чук** (5 %), невисока продуктивність у прізвищевих формантів **-ович / -евич** (1,4 %), **-ич** (1,4 %), **-ач** (0,2 %), **-аш** (0,2 %), **-ей** (0,2 %), **-уш** (0,1 %) [20, с. 18].

Грунтовне опрацювання антропонімікону Середньої Наддніпряниці провела Ю. Б. Бабій, проаналізувавши близько 8 000 сучасних прізвищ і 2 155 прізвищевих назв, взятих із Реєстрів Війська Запорозького XVII ст. Виокремлено два способи творення прізвищ: морфологічний (49,7 %) і лексико-семантичний (46,1 %), певну частину прізвищ (4,2 %) кваліфіковано як утворення з подвійною словотвірною мотивацією. Встановлено, що серед морфологічних типів наявні прізвища, утворені суфіксальним способом і словоскладанням, префіксальний і суфіксально-префіксальний способи не застосовувалися. У цьому регіоні суфікси **-енк-о**, **-ов / -ев**, **-ів**, **-ськ / -зьк / -цьк**, **-ук / -'ук**, **-чук**, **-к-о**, **-ин** характеризуються найвищою продуктивністю, а форманти **-ач**, **-аш**, **-ей**, **-уш** – малопоширені [6, с. 17].

Комплексне дослідження прізвищевих назв та прізвищ Уманщини XVII – початку XXI ст. (7535 одиниць) дало можливість Ю. І. Фернос зробити такі висновки: переважають відантропонімні назви; виявлено п'ять способів творення прізвищевих назв та прізвищ Уманщини: афіксальний, морфолого-синтаксичний, лексико-семантичний, синтаксичний та слово- й основокладання; певну частину антропонімів кваліфіковано як утворення подвійної словотвірної мотивації; схарактеризовано продуктивність формантів у прізвищах Уманщини, утворених афіксальним способом (у порядку спадання): **-енк-о**, **-ук / -'ук**, **-чук**, **-ович / -евич**, **-к-о**, **-ак (-'ак)**, **-чак**; **-ець**, **-ай**, **-ок** [185, с. 14, 16].

Лексико-семантичні та словотвірно-структурні особливості прізвищ (47 000 одиниць) Центральної та Східної Донеччини описала Ю. М. Новикова, визначивши, що твірною базою прізвищ цього регіону є апелятивна (74,4 %) й онімна (22,2 %) лексика. Дослідниця виокремила основні способи творення прізвищ: морфологічний, де найпродуктивнішою є суфіксація (67 %), та неморфологічний, представлений лексико-семантичним різновидом (32,3 %). У межах морфологічного способу творення продуктивними є моделі з посесивними (**-ов / -ев**, **-єв**, **-ин / -ін** – 45,4 %) та

патронімічними (**-енко / -єнко** – 19,7 %) формантами; меншу частину складають прізвища з поліфункціональними формантами **-ськ / -цьк / -зьк** (7,4 %); непродуктивними є утворення, оформлені поліфункціональними суфіксами **-ай, -ій, -а, -ун, -ан, -ей, -уш** [106, с. 18].

Динаміку дериваційних явищ у прізвищах та прізвищевих назвах (11 595 одиниць) Слов'янського району Донецької області кінця XIX – початку XXI ст. подано в дисертаційній роботі Р. М. Падалки. Авторка доходить висновку, що прізвища вказаного регіону XX ст. утворено двома способами – семантичним (неморфологічним) – 3,3 % та морфологічним – 96,7 %. Відповідно Р. М. Падалка виділила два словотвірно-структурні типи прізвищ – первинні та вторинні. У межах прізвищ, утворених морфологічним способом, найбільш продуктивним є суфіксальний. Типові суфікси: кінець XIX ст. – **-енк-о / -єнк-о, -ов, -ськ, -ин / -ін**; середина XX ст. – **-ов, -ів, -ев / -єв, -ин(-ін), -ськ, -енк-о / -єнк-о**; початок XXI ст. – **-ов, -ів, -ев / -єв, -ин / -ін, -енко / -єнко, -ськ, -цьк** [115, с. 11–12].

О. О. Марочкіна, описавши проблеми формування та становлення українських прізвищ Розточчя як частини західноукраїнського антропонімікону, проаналізувала 2 516 прізвищевих назв і 3 556 прізвищ, що утворені двома способами – лексико-семантичним та морфологічним, серед яких переважає лексико-семантичний спосіб [88, с. 5, 14]. «Поширені форманти на двох часових зрізах (кінець XVIII – поч. XIX ст.; 2004–2005 рр.): **-ів, -ук, -ак, -ин, -ович**» [88, с. 18–19].

На основі аналізу прізвищ півдня Волинської області Л. О. Лісова зробила висновки, що вони походять від онімів (46,29 %) та апелятивів (49,45 %). У групі прізвищ відонімного походження переважають антропоніми, мотивовані власними особовими іменами (31,99 %), відтопонімні прізвища становлять 14,3 % [84, с. 12]. Група прізвищ відапелятивного походження охоплює антропоніми, мотивовані основами з особовим значенням (29,93 %), та прізвища, мотивовані основами з

неособовим значенням (19,53 %). Аналіз словотвірної специфіки прізвищ дав змогу виокремити основні способи творення прізвищ: лексико-семантичний та морфологічний. Домінують антропоніми із суфіксами **-ук** (**-'ук**, **-чук**) (13,74 %), **-ськ-ий** (12,07 %), **-ов** (12,45 %), **-ев** (4,14 %) [84, с. 13–14].

О. В. Хвіщук зазначає, що лексичною базою нововолинських прізвищевих основ (більше ніж 5 000 одиниць) виступає апелювативна (53 %) та онімна (47 %) лексика. Найбільшу продуктивність у творенні антропонімів мають суфікси **-ук** (**-юк**), **-чук** (35 %) та **-енк-о** (17 % від кількості онімів, утворених морфологічним способом, і 11 % від кількості усіх проаналізованих прізвищ). Прізвища утворені лексико-семантичним способом (37 %) і за допомогою суфіксів (63 %) [189, с. 91–93].

Система словозміни українських прізвищ у сучасній літературній мові – об'єкт дослідження О. М. Кашталян. Усього лінгвістом опрацьовано 4 078 прізвищ, виокремлено 123 елементарні парадигматичні класи [61].

Важко переоцінити здобутки українських дослідників в антропоніміці, але водночас розуміємо, що багато лакун ще потрібно заповнити. Наприклад, досі недостатньо опрацьовано прізвища окремих регіонів України, зокрема антропонімію Хмельницької області.

Прізвищева система Хмельниччини ще не була об'єктом комплексних мовознавчих досліджень, але вже можна говорити про певні напрацювання.

Ю. К. Редько одним з перших в українській антропоніміці звернув увагу на прізвища Хмельниччини в науковій праці «Сучасні українські прізвища», де розглянув виникнення, словотвір та поширення сучасних українських родових назв (прізвищ). Учений визначив таку вагу формантів у творенні прізвищ регіону: **-ук** (**-'ук**), **-чук** (27,5 %); **-ськ-**, **-цьк-**, **-зьк-** (14,6%); прізвища у формі членного прикметника (дієприкметника) із закінченням **-ий** (рідше **-ій**) (4 %); **-ик** (**-їк**) (4 %); **-к-о** (3,2 %); **-енк-о** (3,1 %); **-ич**, **-евич**, **-ович** (3,04 %); **-ак** (**-'ак**) (2,4 %); **-ин**, **-ишин** (2,2 %); **-ець** (1,4 %); **-ів**, **-ов**, **-ев** (0,1 %). Також він вказує, що прізвища, утворені

лексико-семантичним способом, становлять 10,1%, а складні прізвища – 2,4 % [129, с. 8].

На сучасному етапі досліджуються прізвища центральної (Волочиський, Летичівський і Хмельницький райони – О. М. Ющишина), південної (Новоушицький, Віньковецький, Ярмолинецький райони – Я. М. Афадеєва; Чемеровецький район – О. П. Шатковська), частково північної (Ізяславський район – Т. Мороз) частин Хмельницької області.

О. П. Шатковська, схарактеризувавши польські запозичення у структурі антропонімікону (на матеріалі прізвищ села Андріївка Чемеровецького району Хмельницької області), з'ясувала, що в цій місцевості побутують відонімні та відапелятивні прізвища польського походження, і стверджує, що польський вплив на антропонімікон Поділля спостерігається до цього часу [199, 262].

Об'єктом дослідження Т. Мороз є прізвища Ізяславщини із суфіксом **-енк-о (-єнк-о)**. Вона зазначає, що ця модель є досить продуктивною (8, 25% від загальної кількості антропоконструкцій зазначеного регіону); найбільшу групу становлять прізвища, утворені від повних форм чоловічих імен; основною є патронімічна мотиваційна група; чимало антропонімів мають подвійне значення [93, с. 167–172].

Вивчаючи прізвища мешканців Віньковецького району Хмельницької області, Я. М. Афадеєва акцентує увагу на суфіксації як способі творення прізвищ і зауважує, що найбільшу продуктивність виявляють прикметникові суфікси **-ськ-**, **-цьк-**, приєднані переважно до топоніма; низький рівень продуктивності мають форманти **-ець**, **-ок**, **-ен**, **-ан** [4, с. 29].

Дослідниця проаналізувала і сучасні прізвища мешканців Новоушицького району Хмельницької області з відапелятивними іменами чи прізвиськами в основі та зробила висновок, що тут переважають відапелятивні прізвища із категорії «*nomina personalia*» (70,59 %), зокрема антропоніми, що вказують на позначення особи за родом діяльності та

соціальним станом. Серед категорій «nomina impersonalia» домінують прізвища, утворені від назви тварин і рослин [5, с. 14].

Досліджуючи словотвірну структуру прізвищ мешканців Новоушицького району, Я. М. Афадеєва виокремила морфологічні (63,13 %) та лексико-семантичні (36,87 %) утворення і встановила, що продуктивнішим є морфологічний спосіб творення прізвищ. Серед антропонімів, утворених цим способом, домінують суфіксальні утворення: моделі з поліфункціональними формантами (42,23 %), зокрема суфіксами **-ук (-чук)** (28,22 %); менш продуктивні – з посесивними (24,16 %) та патронімічними (9,56 %) формантами. Також у межах морфологічного способу деривації виокремлено слово- та основоскладання, продуктивність якого на досліджуваній території становить 3,41 %, і морфолого-синтаксичний спосіб – 20,64 % прізвищ [3, с. 13–16].

Якщо ж говорити про лексикографічні праці, то частково прізвища Полонського району відображено в праці «Прізвища степової України : словник» [32, с. 404], а Ізяславського й Славутського районів – в праці «Словник прізвищ північно-західної України і суміжних земель» [145, с. 6, 11].

Варто відзначити важливість українського лексикографічного опрацювання антропонімних одиниць. Сьогодні вже можна говорити про певні досягнення у цій справі. Вагомим внеском є «Довідник українських прізвищ» [127], «Словник сучасних українських прізвищ» [126], в якому систематизовано прізвища, поширені на території України протягом 60-х років ХХ ст., «Сучасні прізвища Рівненщини» [125].

Словник І. Красовського «Прізвища галицьких лемків у ХVІІІ ст.» вміщує перелік прізвищ в алфавітному порядку із зазначенням кількості носіїв і їхньої локалізації та поширення [80].

В. О. Горпинич описав близько 75 000 прізвищ Степу (Дніпропетровський і Кіровоградський регіони) та спорадично Вінницького,

Донецького, Житомирського, Закарпатського, Запорізького, Івано-Франківського, Київського, Львівського, Миколаївського, Полтавського, Сумського, Тернопільського, Харківського, Хмельницького, Черкаського регіонів і опублікував перший частотний словник «Прізвища степової України». Прізвища в словнику подано в алфавітному порядку, позначено наголос, вказано кількість його носіїв на час запису [32].

На матеріалі цієї праці укладено низку картографічних словників: «Прізвища Дніпровського Припоріжжя» В. О. Горпинича і І. А. Корнієнко, де проаналізовано близько 20 000 прізвищ [35]; словник «Прізвища Середньої Наддніпрянщини» В. О. Горпинича та Ю. Б. Бабій містить близько 8 000 прізвищ [33]; словник «Прізвища правобережного Степу» В. О. Горпинича і Т. В. Тимченка нараховує 19 887 прізвищ [36]. У цих виданнях прізвища подано в абетковому порядку, до кожного прізвища додано перелік сіл, у яких воно вживається, та вказано кількість його носіїв, позначено наголос.

Заслуговує на увагу «Українсько-російський транслітерований словник власних імен і найпоширеніших прізвищ» А. А. Бурячка, де подано найбільш поширені в офіційному вжитку імена та прізвища. Словник складається з трьох частин: у першій наведено чоловічі імена, а при них – форми чоловічих і жіночих імен по батькові; у другій подано жіночі імена, а в третій – найпоширеніші прізвища чоловічого роду. Усі вони транслітеровані російською мовою з відповідними до них російськими граматичними формами [22].

«Словник прізвищ: практичний словозмінно-орфографічний (на матеріалі Чернівецьчини)» за редакцією К. М. Лук'янюка і Н. Д. Бабич містить 30 000 прізвищ в абетковому порядку, до яких подано закінчення у Р., Зн., Д., О. відмінках [86].

П. П. Чучка, упорядковуючи етимологічний словник «Прізвища закарпатських українців», розглянув історію становлення і загальні питання теорії прізвища, специфіку функціонування родових назв в Українських

Карпатах, проаналізував мовний та правовий статуси прізвища, глобальні національні, регіональні ознаки прізвищевих назв, їхню варіантність, лексичне значення, морфемну будову, функції прізвищевих формантів, принципи етимологізування, правопис, вимову та відмінювання прізвищ. Дослідник зібрав усі прізвища, які існували на території Закарпатської області в перші повоєнні роки і функціонували як прізвища корінних українців у період укладання словника (понад 11 500). Крім правописних, орфоепічних та граматичних настанов, біля реєстрового прізвища наведено географію його побутування з точністю до села, перші фіксації прізвищевої назви в давніх документах Карпатського регіону, дані про соціальний статус засновника роду. Статті завершуються етимологічною довідкою щодо походження прізвища, його початкової форми та допрізвищевого значення. Додається інверсійний покажчик прізвищ [198].

Важливе місце посідають словники прізвищ, надруковані як додатки до монографій «Антропонімія Лемківщини» (1995 р.) С. Є. Панцьо [117], «Українські прізвищеві назви Прикарпатської Львівщини наприкінці XVIII – початку XIX століття (з етимологічним словником)» (2001 р.) І. Д. Фаріон, «Прізвища Лубенщини» (2004 р.) Л. О. Кравченко, «Антропонімія Дніпровського Припоріжжя і суміжних регіонів України» (2006 р.) [34] В. О. Горпинича та І. А. Корнієнко, «Динаміка прізвищ Донецької Слов'янщини» (2010 р.) Р. М. Падалки.

«Словник буковинських прізвищ» О. Ф. Слюсара – це перша спроба систематизації прізвищ національних меншин Буковини на підставі метрикальних книг римо-католицької парафії міста Чернівці в період становлення на цих землях австро-угорського панування (1777–1869 рр.) [148].

«Практичний словозмінно-орфографічний словник прізвищ Центральної та Східної Донеччини» Ю. М. Новикової містить близько 47 000 прізвищ (~240 тисяч носіїв). Сучасні прізвища Донеччини розташовано за алфавітним

принципом у такому вигляді, в якому вони закріпилися і функціонують сьогодні. Словник охоплює прізвища, носіями яких є мешканці Донеччини різних національностей. У кожній словниковій статті подано закінчення прізвищ чоловічого і жіночого роду в Р., Д. й О. відмінках однини (з паралельними відмінковими закінченнями) або вказівку на незмінюваність форми прізвища, його нормативне написання (за умови, якщо прізвище закріпилося з помилкою), а також кількість носіїв кожного прізвища [105].

С. Наливайко упорядкував довідник «Тисяча найновіших тлумачень давніх українських назв, імен, прізвищ (на індоіранському матеріалі)» [96].

«Російсько-український словник прізвищ мешканців м. Дніпропетровська» за загальною редакцією Т. С. Пристайко та І. С. Попової містить 58 060 прізвищ, поданих російською та українською мовами. На початку словника викладено відомості про особливості їх відмінювання в російській та українській мовах, наведено загальні правила відтворення російських прізвищ українською мовою та навпаки [124].

«Словник прізвищ жителів Луганщини» К. Д. Глуховцевої містить понад 25 000 прізвищ представників різних національностей. Прізвища у словнику подано в алфавітному порядку. На перше місце в кожній статті винесено повне офіційне чоловіче прізвище, на друге – жіноче. Якщо обидві власні назви відмінювані, то після кожної з них запропоновано відмінкові закінчення Р., Д., О. відмінків [144].

«Словник прізвищ північно-західної України та суміжних земель» Г. Л. Аркушина уміщує понад 13 000 прізвищ, зафіксованих на Берестейщині й Підляшші. Особливістю цієї лексикографічної праці є те, що кожна словникова стаття великими літерами подає офіційне написання прізвища, а в квадратних дужках зазначено його місцеву вимову та наголошення. Після кожного прізвища вказано населені пункти, де воно функціонує [145].

Теоретичну основу для антропонімічних досліджень створюють ономастичні студії, у яких узагальнено досвід виконання таких робіт як на вітчизняному, так і на іншомовних матеріалах.

Проблемі реконструкції праслов'янського антропонімного фонду присвячено монографію «Нариси з праслов'янської антропонімії» В. П. Шульгача, де подано зразки архаїчних префіксальних і суфіксальних словотвірних моделей, фрагменти генетичних лексико-словотвірних мікросистем [204].

І. М. Железняк дослідила етимологію, семантику основ, словотвір сербохорватських, українських і праслов'янських імен, історію та функціональні особливості слов'янських за походженням антропонімів [49].

Історію багатолексемних власних назв особи та антропонімних формул, що лежать у їхній основі, проаналізувала С. М. Пахомова, яка реконструювала праслов'янську систему антропонімів, визначила внутрішні та зовнішні причини переходу від однолексемної системи іменування людини до антропонімних формул, простежила їхню еволюцію в східнослов'янських, південнослов'янських та західнослов'янських мовах [120].

Велику цінність мають також дослідження (дисертації, монографії) українського іменника, виконані Л. Л. Гумецькою («Нарис словотворчої системи української актової мови XIV–XV ст.», 1958 р.), П. П. Чучкою («Антропонімія Закарпаття», 1970), Л. В. Кракалією («Антропонімія Радянської Буковини», 1974 р.), М. Л. Худашем («З історії української антропонімії», 1977 р.), Р. Й. Керстою («Українська антропонімія XVI ст. Чоловічі іменування», 1984 р.), О. Ю. Касім («Іменник українського населення Одещини із II пол. XIX по 80-і рр. XX ст.», 1986 р.), Р. І. Осташем («Українська антропонімія I половини XVII століття. Чоловічі особові імена (на матеріалі Реєстру Запорозького Війська 1649 г.)», 1986 р. [109]), М. О. Демчук («Слов'янські автохтонні особові власні імена в побуті

українців XIV–XVII ст.», 1988 р.), С. Л. Брайченко («Антропонімічні уподобання мешканців Одеської області України: Лінгвістичний аналіз», 1999 р.) [18], І. Д. Скорук («Динаміка антропонімікону м. Луцька в ХХ ст.», 1999 р.) [139], Г. В. Кравченко («Динаміка українського іменника м. Донецька з 1890 по 1990-і роки», 2000 р.) [74], О. Ю. Медведєвою («Динаміка особових імен мешканців Українського Придунав'я (на матеріалі Кілійського та Болградського районів Одеської області)», 2001 р.) [92], Н. О. Свистун («Динаміка антропонімікону м. Тернополя XIX–XXI ст.», 2006 р.) [134], Л. В. Ящук («Антропонімія Житомирщини XVI–XVII ст.», 2008 р.) [214], І. С. Шолею («Динаміка іменника жителів м. Ужгорода у ХХ ст.», 2018 р.) [203] та ін.

Лексикографічне опрацювання імен здійснювали Б. Д. Грінченко («Хресні імена людей», 1909 р.), Н. П. Дзятківська, С. П. Левченко, Л. Г. Скрипник («Українсько-російський і російсько-український словник власних імен людей», перше видання 1954 р.) [42], Л. Г. Скрипник і Н. П. Дзятківська («Власні імена людей : словник-довідник», 1996 р.) [140], Л. О. Белей («Ім'я дитини в українській родині: словник-довідник», 1993 р.) [9], І. І. Трійняк («Словник українських імен», 2005 р.) [165].

Прізвиська і псевдоніми рідше стають об'єктом вивчення ономастів, проте і тут уже є ґрунтовні наукові розвідки: В. М. Кам'янець (2001 р.) [56] аналізує структурні, семантичні та функціональні особливості власних назв сучасної німецької мови на матеріалі особових імен, прізвищ та псевдонімів, Н. М. Федотова (2008 р.) [184] характеризує сучасні прізвиська Луганщини, В. В. Катернюк (2010 р.) [59] досліджує структурно-семантичні особливості неофіційних антропонімів у англійській, німецькій та українській мовах, О. В. Антонюк (2011 р.) [1] описує сучасні прізвиська Донеччини, М. Я. Наливайко (2011 р.) [95] вивчає неофіційні іменування особи на Львівщині, В. А. Павлюк (2016 р.) [114] досліджує становлення неофіційного антропонімікону Вінниччини, О. С. Вербовацька (2016 р.) [28]

характеризує неофіційну антропонімію Тернопільщини (колективно-територіальні прізвиська та сімейно-родові іменування) з погляду їхньої мотиваційної бази і словотвірної структури. Першим в українській лексикографії регіональним словником неофіційних власних імен людей є видання «Прізвиська Нижньої Наддніпрянщини» В. А. Чабаненка, який уміщує понад 12 тисяч прізвиськ жителів Дніпропетровської, Запорізької, Херсонської областей [194]. Пізнішими лексикографічними працями є «Словник прізвиськ жителів межиріччя Стиру та Горині» Н. М. Шульської (2008 р.) [205] і «Словник прізвиськ північно-західної України» Г. Л. Аркушина (2009 р.) [143].

Аналіз псевдонімів містять роботи О. В. Петрової «Особливості номінації в псевдонімії німецької та української мов» (2005 р.) [121] і Н. М. Павликівської «Українська псевдонімія ХХ ст.» (2010 р.) [113] та лексикографічні видання О. І. Дея «Словник українських псевдонімів та криптонімів (XVI–XX ст.)» (1969 р.) [40], А. П. Краснящих і К. О. Беляєва «1 000 псевдонімів» (2003 р.) [79], Н. М. Павликівської «Словник псевдонімів ОУН-УПА» (2007 р.) [112], С. Колосової «Енциклопедичний словник псевдонімів» (2004 р.), А. Р. Урум «Словник псевдонімів: 13 000 прийнятних найменувань» (2010 р.) [224].

«Словник назв по батькові: словник-довідник» Н. С. Голікової, І. С. Попової, І. І. Турути є першим лексикографічним виданням нормативного типу, в якому кодифіковано назви по батькові, утворені від продуктивних і маловживаних офіційних та деяких неофіційних чоловічих імен української мови; також встановлено російсько-українські відповідники патронімів [142]. Імена по батькові є найбільш опрацьованим класом антропонімів, їх, зокрема, досліджували Л. Т. Масенко та І. Д. Сухомлин.

Етноніми аналізували В. А. Бушаков [25], Н. А. Коваленко [65], Г. М. Лагошляк [82], О. О. Рогач (на матеріалі української, російської,

польської, англійської, французької мов) [130], катойконіми – Т. А. Гаврилова [30], В. О. Горпинич, В. В. Лучик [87].

Продуктивно розвивається й літературна ономастика, зокрема антропоніміка, теоретичні питання якої описано в працях Л. О. Белея, В. М. Калінкіна [55], Ю. О. Карпенка, Є. С. Отіна [110] та інших поетонімістів. Найчастіше проаналізовано антропопоетоніми (Л. О. Белей) або увесь ономастикон у сукупності в окремих творах («Повісті минулих літ» – М. Ю. Вишина [29]) чи у всій творчості одного (П. Куліша – О. В. Климчук [64]) або кількох авторів (сатирично-гумористичні тексти І. Франка і В. Самійленка – Т. М. Наумова [97]), у різних жанрах художньої літератури та фольклору.

Пошвавленню антропонімічних досліджень в Україні сприяє проведення міжнародних, національних і регіональних конференцій; раз на два роки традиційно відбувається ономастична конференція (наприклад, 2005 р. – в Донецьку, 2007 р. – в Чернівцях, 2009 р. – в Ужгороді, 2011 р. – в Івано-Франківську, 2013 р. – у Хмельницькому, 2015 р. – в Одесі, 2017 р. – в Тернополі, 2019 р. – у Львові). Друкуються спеціальні збірники: «Питання історичної ономастики України» (1994 р.), «Ономастика східних слов'ян» (1996 р.), «Слов'янська ономастика» (1998 р.), «Ономастика і апелятиви» (1999 р.), «Ономастика Полісся» (1999 р.), «Записки з ономастики» (1999 р.), «Традиційне та нове у вивченні власних імен» (2005 р.), «Актуальні питання слов'янської ономастики в ареальному, етимологічному і хронологічному аспектах» (2006 р.), «Студії з ономастики та етимології» (2006, 2007 рр.), «Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Мовознавство» (1998, 2000, 2005, 2007, 2008 рр.), «Наукові записки Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка» (2009 р.), «Вісник Львівського державного університету. Серія філологічна» (2004, 2006, 2012 рр.), «Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла

Коцюбинського. Серія: Філологія (мовознавство)» (2012, 2013 pp.), «Актуальні проблеми філології та перекладознавства» (2013–2019 pp.) та інші, у яких багато статей присвячено вивченню антропонімів, зокрема прізвищ Бойківщини, Волині, Покуття, українців-переселенців із Польщі на Тернопільщину, північної частини Тернопільщини, німецьких поселенців Галичини, с. Розвадова Львівської області, Центральної Хмельниччини, Бердянщини, міста Козової, Гуцульщини тощо.

Отже, в Україні є значна кількість антропонімічних студій. Із-поміж антропонімів найбільш детально описано прізвища та імена, менше досліджено прізвиська, псевдоніми, етноніми і катойконіми.

Ономасти аналізують прізвища за семантикою твірних основ, словотвірною і граматичною структурою, мотиваційними відношеннями, морфемною будовою, пояснюють їхню етимологію, визначають діалектні особливості, вплив іноземних мов на формування прізвищ, з'ясовують риси, спільні з антропонімією ближнього зарубіжжя, вивчають систему словозміни і наголошування.

На основі здійсненого огляду історії розвитку української антропоніміки робимо висновки, що маємо вагомий напрацювання в цій галузі. Вузькотематичні роботи переважають над загальнотеоретичними працями. Велику увагу приділено регіональним розвідкам. Свого дослідження чекають неопрацьовані раніше групи антропонімів.

Хмельницька область є важливим регіоном України, однак відсутнє цілісне дослідження антропонімії Хмельниччини, яке б дало змогу встановити локальні особливості регіону. Отже, вивчення антропонімів Хмельницької області, зокрема Центральної Хмельниччини, є перспективним у галузі ономастики.

Розвиток антропоніміки бачимо у її взаємозв'язку з мовознавством, етнографією, історією, психологією, лінгвопсихологією, логікою, статистикою, географією, державним правом.

1.3 Екстралінгвальні фактори, які впливали на формування антропонімії Центральної Хмельниччини

Зазвичай вивчення антропонімів, зокрема прізвищ, супроводжується виокремленням екстралінгвальних критеріїв, що впливали на їхнє формування і є важливими для розуміння первинної семантики досліджуваних одиниць.

Екстралінгвальні фактори – це чинники, які не мають прямого зв'язку з лінгвістичними обставинами творення онімів загалом та прізвищ зокрема. Ці елементи є складником комплексної характеристики пропріальної одиниці. Так, М. М. Торчинський зазначає, що чітко простежуються такі основні блоки аналізу пропріальної лексики – 1) номінативний; 2) етимолого-словотвірний; 3) функціональний; 4) квалітативно-денотатний; 5) стилістичний; 6) екстралінгвальний [162, с. 290].

Інші антропонімісти теж вказують на екстралінгвальні чинники, що проявляються під час творення прізвищевих назв і прізвищ, та констатують їхнє незаперечне значення [53; 72; 75; 118; 133; 189]. Такими факторами є основні біографічні дані про особу (час і місце її народження, національність, освіта тощо), а також лінгвопсихологічна характеристика носія прізвища, наявність відомих тезок, фіксування в художній літературі тощо [163, с. 340]. Якщо ж потрібен системний синхронний і діахронний аналіз прізвищевої системи певного регіону, то особливістю екстралінгвального підходу буде врахування культурного, економічного, політичного життя суспільства, динамічності соціальних процесів, зокрема міграції населення, етнічного складу, особливостей ландшафту, фауни і флори досліджуваної території, традицій називання дітей, ролі жінки й чоловіка в суспільстві. Усі ці фактори відіграли важливу роль у становленні прізвищевої системи Центральної Хмельниччини і сприяють її подальшим змінам.

З огляду на все сказане вище, детально проаналізуємо екстралінгвальні фактори, що вплинули на формування антропонімії Центральної Хмельниччини.

Хмельницька область розташована на заході України. У своїх сучасних межах вона існує з 22 вересня 1937 року, коли постановою ВЦВК СРСР було створено Кам'янець-Подільську область. У травні 1941 року обласний центр було перенесено в м. Проскурів, у січні 1954 року область перейменували на Хмельницьку, а м. Проскурів – на м. Хмельницький.

Площа області становить 20,6 тисячі км² (3,4 % площі території України). Населення – 1 264,7 тисяч осіб (на 1 січня 2019 року). Центр області – місто Хмельницький [233].

Складні соціально-економічні та політичні умови історичного розвитку Поділля зумовили особливості формування поселень, спрямованість міграційних процесів, природний приріст і динаміку етнічного складу в цьому регіоні. Значними змінами супроводжувався перехід до капіталістичних відносин. Уже в другій половині XVII ст. відбувся процес перетворення ремесла в товарне виробництво і зародження передумов мануфактури, зростання елементів товарності в сільському господарстві. Це сприяло збільшенню величини сільських поселень.

За Андрусівською угодою 1667 р. більша частина Правобережної України і Східна Галичина, зокрема сучасна Хмельниччина, залишилися за Польщею.

У квітні 1793 р. землі Поділля у складі Правобережної України було приєднано до Росії. Утворено Ізяславське і Брацлавське намісництва та Кам'янецьку область, пізніше перейменовану в Подільську губернію. У 1797–1803 рр. укрупнено повіти, із яких Кам'янецький, Летичівський, Проскурівський, Ушицький охоплювали більшу частину сучасної Хмельницької області [233].

Північна частина сучасної Хмельницької області входила до складу Волинської губернії, зокрема Заславського і Старокостянтинівського повітів.

Деякі населені пункти теперішньої Хмельницької області перебували у складі Острозького, Новоград-Волинського та Кременецького повітів.

Промисловий розвиток і події Першої світової та громадянської воєн сильно вплинули на динаміку етнічного складу міського населення, проте мало змінили етнічну структуру сільського населення. Як і в XIX ст., в області чисельно переважали українці. За даними перепису населення 1926 р., українці серед сільського населення Проскурівської і Кам'янецької округ становили від 80 до 90 %. Вони займалися переважно сільським господарством і проживали в сільській місцевості [233].

Політична історія і розвиток багатьох країн світу великою мірою зумовлені саме етнічним складом населення, тому особливу роль відіграє вивчення етнічної структури, динаміки кількості населення і етнічних процесів в українському суспільстві (власне українців і національних меншин).

При дослідженні етнічної структури використано переписи населення в Російській імперії (1897 р.), СРСР (1926, 1959 і 1989 рр.) і незалежній Україні (2001 р.). Пропонуємо таблицю зі зведеними даними аналізу динаміки національного складу України [195; 98]:

Таблиця 1. Національний склад мешканців України

Національність	1897 р.	%	1926 р.	%	1959 р.	%	1989 р.	%	2001 р.	%
українці	2442819	80,93	459525	80,20	1452859	90,11	1374749	90,35	1339331	93,9
поляки	69156	2,29	58511	10,21	70068	4,35	36693	2,41	23005	1,6
євреї	369306	12,24	46470	8,11	19050	1,18	10323	0,68	1410	0,1
росіяни	98984	3,28	5956	1,04	61589	3,82	88018	5,78	50686	3,6
білоруси	–	–	365	0,06	–	–	–	–	2750	0,2

Міграційні процеси, що були притаманні Поділлю, спричинили появу прізвищ, в основі яких відбито назви осіб за їхньою етнічною належністю: *Білоруський, Мазур, Мазуренко, Мазурець, Мазуркевич, Москаленко, Москалик, Москалюк, Москаль, Поляк, Полякевич, Поляков, Українець* тощо.

За сучасним зоогеографічним положенням Хмельницька область належить до Європейської лісостепової зоогеографічної зони Дніпро-Галицької округи Волино-Подільського лісостепового зоогеографічного району та Подільсько-Тернопільської степової дільниці. Волино-Подільський зоогеографічний район займає східну частину західного регіону України і є типовим лісостеповим, у якому господарська діяльність людини проявляється особливо рельєфно. Подільсько-Тернопільська степова зоогеографічна дільниця охоплює лівобережжя Дністра нижче від впадання в нього Золотої Липи та дністровське правобережжя, захоплюючи північні райони Молдови. Характерною рисою цієї дільниці є наявність торфового рельєфу, стрімких, позбавлених рослинності, урвищ по берегах річок, розгалужених балок, платоподібних вододільних просторів [123, с. 107]. Усе це вплинуло на формування орніто-, педо-, іхтіо- та теріофаун Хмельницької області.

Фауна Хмельниччини представлена: 1) ссавцями – борсуком, вовком, горностаєм, зайцем, їжаком, кабаном, козулею, кротом, куницею, ласкою, лисицею, лосем, русаком, тхором, хом'яком тощо; 2) птахами – вороною, галкою, горлицею, горобцем, гускою, деркачем, дроздом, дятлом, канюком, качкою, костогризом, круком, куликом, ластівкою, лунем, пастушком, перепелом, посмітюхою, пугачем, рябчиком, синицею, сичем, совою, сорокопудом, сорокою, чайкою, чорнишем, шпаком; 3) земноводними – жабою, ропухою; 4) плазунами – гадюкою; 5) комахами – кліщем, клопом, коваликом, комаром та ін. [123, с. 6].

Більшість фаунономінацій відбито у прізвищах жителів Центральної Хмельниччини: *Борсуков, Вовк, Горностай, Зайченко, Їжак, Кабанюк, Кротович, Куницький, Ласко, Лис, Лосєв, Русак, Рябчик, Тхір, Хом'яков; Воронич, Галка, Горлецький, Горобенко, Гусєв, Деркачук, Дроздовський, Дятлов, Канюка, Качур, Костогриз, Круковський, Куликов, Ластовецький, Луньков, Пастушок, Перепелиця, Посмітюх, Пугачов, Рябчик, Синицький, Сич, Сова,*

Сорокопуд, Сорокін, Чайковський, Чорниш, Шпак; Жабчик, Ропушка; Гадючка; Кліщ, Клопук, Ковалик, Комаренко. Відзначаємо перевагу орнітофаунономінацій.

Хмельницька область має досить густу гідрографічну сітку. У річках завжди були поширені бички, білуга, карась, короп, лин, лящ, окунь, сом, тарань, тріска тощо [123]. Ці лексеми теж мотивували прізвища *Білуга, Карасевич, Коропій, Линюк, Лященко, Окуневський, Сомик, Таранюк, Тріска.*

Формування флори та рослинності пов'язане з льодовиковим і післяльодовиковим періодами, з міграціями рослин, які відбувалися протягом антропогену. Ліси вкривають понад 13 % території Хмельницької області. Основна частина лісових масивів зосереджена в поліській частині, де вони займають близько 40 % лісовкритої площі. У межах інших географічних районів територія під лісом набагато менша і приблизно становить: у Придністров'ї – 17 %, Подільському Побужжі – 15 %, північному Поділлі – 12 % від загальної лісовкритої площі. Найбільш поширені деревні лісові породи – береза, бук, верба, вишня, граб, груша, дуб, липа, осика, сосна, черешня, явір, ясен. У чагарниково-трав'яному покриві переважає бузина, верес, волошка, гвоздика, горошок, зеленчук, калина, костриця, ліщина, мох, синяк, терен, фіалка, цибуля, шафран [123].

Лексеми на позначення цих рослин знаходимо в антропоніміконі Центральної Хмельниччини: *Березовий, Буковський, Вербич, Вишнюк, Грабовський, Грушик, Дубін, Липка, Осика, Соснівський, Черешня, Яворський, Ясенко; Бузинар, Верес, Волошка, Гвоздицький, Горошнюк, Зеленчук, Калинович, Кострицький, Ліщинський, Мох, Синяк, Теренчук, Фіалковський, Цибульський, Шафранський.*

Указані вище особливості ландшафту Хмельницької області зумовлюють наявність прізвищ на позначення осіб за місцем походження або проживання їхнього першоносія: *Балкін, Глинський, Глиняний, Грунтковський, Долинський, Долинчук, Заболотний, Задорожний, Зарічний, Зарічнюк, Лісовий, Лісовський, Луковський, Нагорічний, Новосад,*

Підгородецький, Пісоцький, Побережний, Поліський, Просторний, Рідколіс, Садовець, Садовий, Степовий, Яровий, Ярчук.

У Центральній Хмельниччині багато прізвищ походить від назв, пов'язаних із професією чи родом занять людей.

Система цих лексем відбиває економічне життя суспільства, зокрема промисловість, ремесла, сільське господарство, торгівлю та інші види діяльності мешканців Центральної Хмельниччини, тим самим формуючи наші уявлення про стан розвитку певних галузей регіону. Проаналізувавши видання «Історія міст і сіл Хмельниччини», упорядковане О. О. Тимощуком, у якому вперше об'єднано відомості про всі населені пункти сучасної Хмельниччини, зібрані та систематизовані Юхимом Сицінським і Миколою Теодоровичем, подаємо перелік ремесел, які були поширені в селах Волочиського, Летичівського і Хмельницького районів: бджільництво, грабарство, ковальство, стельмаство, столярство, теслярство, ткацтво, хліборобство, чумацтво, шевське ремесло тощо [54] – і знайшли своє відображення в прізвищевій системі досліджуваного регіону (*Бортник, Грабар, Копач, Кравчик, Кучер, Кушнір, Лановий, Мельник, Муляр, Огороднік, Пасічник, Пекарчук, Сівак, Столярик, Сукач, Теслюк, Ткачук, Тютюник, Фурман, Чоботарьов, Швець, Шинкар*).

Ще потрібно зауважити, що традиційно на всій території України, зокрема і в Центральній Хмельниччині, у формуванні прізвищ менш помітна роль жіночих особових імен, ніж чоловічих. Це легко пояснити традицією називати дитину за прізвищем батька і обмеженою роллю жінки в суспільстві в період становлення прізвищевої системи. Так, у досліджуваних антропонімах відображено понад 390 календарних імен, із-поміж яких 323 чоловічих і 69 жіночих.

Незважаючи на те, що прізвищетворчий процес уже завершився, проте на прізвищеву систему продовжують впливати як мовні, так і екстралінгвальні фактори, які її дещо змінюють [75, с. 18].

Вважаємо, що врахування проаналізованих чинників забезпечило комплексний і послідовний аналіз формування прізвищевої системи Центральної Хмельниччини.

Висновки до розділу 1

Прізвищева назва – це додаткова до особового імені назва особи прізвищевих типу в період неунормованої системи ідентифікації особи в Україні, зокрема до часу запровадження кодифікованого права (до початку XIX ст.). Прізвищеву назву вважаємо проміжною ланкою між прізвиськом і прізвищем.

Прізвище – вид антропоніма, обов'язкова, зафіксована документально спадкова офіційна назва особи, набута при народженні або при вступі у шлюб, яка вказує на належність людини до певної сім'ї.

Прізвища за етимологічною прозорістю посідають проміжне місце між іменами та прізвиськами; переважно мотивовані особовими іменами і, у свою чергу, є твірною базою для топонімів, прагматонімів та ідеонімів. Зафіксовано випадки онімної омонімії. Спільно з ойконімами й гідронімами антропоніми є цінним матеріалом для вивчення різних етапів розвитку мови. Прізвища характеризуються стабільністю, родинною спадковістю, не дають квалітативної оцінки.

Процес становлення прізвищ тривав декілька століть, по-різному проходив на всіх українських територіях, неодноразово охопив різні соціальні верстви. Тому можна впевнено стверджувати, що саме державні інституції мали вирішальне значення в юридичній стабілізації прізвищ як спадкових родинних назв.

Структура антропонімікону є найбільш дослідженою, упорядкованою, стабільною. Загалом найменування живих істот часто характеризуються давнім і не завжди зрозумілим походженням, великою кількістю варіантних форм. Розмаїття структурних, семантичних, мотиваційних, функціональних

та інших особливостей антропонімів зумовило зосередження уваги ономастів на історії їх виникнення.

Огляд наукових праць свідчить про плідну роботу вчених зі збору, систематизації й опису прізвищ, про розширення проблематики ономастичних досліджень (Г. Є. Бучко, Л. О. Кравченко, С. Є. Панцьо, Ю. К. Редько, І. Д. Фаріон, М. Л. Худаш, П. П. Чучка, С. В. Шеремета).

Активне укладання словників прізвищ починається з 2000-х років. Переважно це словозмінно-орфографічні, картографічні і перекладні словники, рідше – частотні та етимологічні. Словники прізвищ є цінним внеском у розвиток української антропоніміки, проте більшість відомих нам лексикографічних праць є прикладом опрацювання прізвищ певного регіону, хоча щороку ми наближаємося до можливості створення загальнонаціонального словника з української антропонімії, який дозволить ознайомитися з українською прізвищесистемою в цілому.

Урахування екстралінгвальних чинників (переважно культурного, економічного, політичного життя суспільства, динамічності соціальних процесів, зокрема міграції населення, етнічного складу, особливості ландшафту, фауни і флори території, яка досліджується) допоможе комплексно вивчити процес формування прізвищевої системи певного регіону.

Прізвища як лінгвокультурний матеріал є предметом аналізу багатьох ономастів, однак через їх нерівномірне дослідження чимало теоретичних і практичних питань потребують подальшого опрацювання.

Основні положення розділу викладено в окремих публікаціях автора [208; 209; 210].

РОЗДІЛ 2

ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНІ ТА МОТИВАЦІЙНІ ТИПИ ПН І ПРИЗВИЩ ЦЕНТРАЛЬНОЇ ХМЕЛЬНИЧЧИНИ

Саме прізвища (а не імена чи прізвиська) з різних причин заховали у своєму складі найбільше старовини: зберегли багато таких лексем, які з апелятивного словника давно вже вийшли [197, с. 385], тому важливо з'ясувати, які семантичні пласти лексики лягли в основу найменування.

«Первісно, коли утворювалася особова назва, кожне прізвище (прізвисько) було чимось зумовлене і щось означало. Завжди існувала якась підстава для того, щоб людині дати назву, яка мала б відрізнити її від інших людей. Ознакою, що впадала у вічі, могла бути і професія, і зовнішній вигляд, і національність, і місце проживання, і тисячі інших властивостей, які характеризували особу. Так виникли прізвиська, частина з яких згодом закріпилася за нащадками перших носіїв як родові прізвища» [129, с. 8].

«Структурно-композиційна чіткість ономастичного дослідження, його ефективність та результативність залежать від ступеня наукової досконалості класифікації фактичного матеріалу» [190, с. 101]. Відмінності між різними класифікаціями зумовлені «не відмінностями матеріалу, а індивідуальним підходом класифікатора» [101, с. 189]. Погоджуємося з думкою Л. М. Щетиніна, що віднесення прізвища до того чи іншого лексико-семантичного розряду визначається одним із критеріїв антропонімічної ймовірності, статистичною перевагою певної групи антропонімів і поширеністю всіх чи окремих її різновидів [207, с. 11–16].

За семантичними особливостями прізвищ певних регіонів нині створено низку класифікаційних схем аналізу лексико-семантичної бази прізвищ, в основу яких покладено різні критерії: етимологічний, що вмотивовує першооснову прізвища (класифікація М. В. Бірили), соціологічний, що встановлює співвідносність семантики прізвища з умовами його виникнення

(класифікація Я. С. Бистроня), історико-функціональний, що передбачає вивчення антропонімів із метою висвітлення їхніх генетичних спорідненостей із територією розповсюдження (С. П. Бевзенко, М. О. Демчук, В. К. Чичагов), синхронно-діахронний, що відображає взаємозв'язок історично закріплених прізвищ і тих, що функціонують на момент мовлення (О. Я. Добровольська, Ю. О. Карпенко, Р. Й. Керста, Р. І. Осташ) [6, с. 33].

Сьогодні в Україні широке застосування знаходить лексико-семантичний аналіз прізвищ, сутність якого полягає у висвітленні семантики твірних основ прізвищ на базі розрізнення лексико-семантичних груп. Коротко розглянемо головні класифікації українських мовознавців і обґрунтуємо власне бачення підходу до такої характеристики.

Ю. К. Редько визначив чотири основні лексико-семантичні групи прізвищ, які утворено: 1) від імен; 2) за походженням або за місцем проживання носія; 3) за його соціальною (класовою) належністю або за постійним заняттям (професією); 4) від якоїсь індивідуальної ознаки їх першого носія [129, с. 9].

І. Д. Сухомлин, досліджуючи прізвища Середньої Наддніпрянщини, виділяв два класи родових антропонімів: прізвища антропонімного походження (власне іменні утворення) та прізвища неантропонімного походження (відапелятивні утворення) [див.: 155, с. 33–37].

М. Л. Худаш у праці «До питання класифікації прізвищевих назв XIV–XVIII ст.» виокремлює апелятивні, апелятивно-антропонімні та власне антропонімні (ті, що співвідносні з іменами людей, іменами-прізвицьками, композитами, патронімними та матронімними назвами) прізвищеві назви [190, с. 102]. Систематизації М. Л. Худаша дотримується значна кількість дослідників (Б. Б. Близнюк [15], Г. Д. Панчук [118], С. В. Шеремета [202] та ін.).

П. П. Чучка в історико-етимологічному словнику «Прізвища закарпатських українців» стверджує, що за семантикою твірних основ прізвищеві назви закарпатських українців поділяються на три групи: прізвищеві назви, в яких закладені особові імена; прізвищеві назви, побудовані на апелятивах; прізвищеві назви, мотивовані топонімами [198, с. XX]. Послідовниками класифікації вченого є, зокрема, Н. Ю. Булава [21], І. І. Ільченко [53], І. А. Корнієнко [72], Ю. М. Новикова [106].

У подальшому науковці пропонували й інші типології, модифікуючи вже наявні. Так, наприклад, прізвищеві назви та прізвища Уманщини Ю. І. Фернос поділяє на відонімні, утворені від апелятивних означень особи, спірної чи нез'ясованої семантики, утворені від іншомовної лексики [186, с. 41].

Узявши за основу запропоновану М. М. Торчинським класифікацію онімів за семантикою твірних основ, ПН і прізвища Центральної Хмельниччини (всього 11 860) ми поділяємо на дві основні групи: відапелятивні (44,7 % – 5 301) та відонімні (40,7 % – 4 827). Окремо виділяємо ПН та прізвища, утворені від іншомовної лексики (5,2 % – 617), полісемантичні ПН та прізвища (5,1 % – 605), ПН та прізвища з непрозорою семантикою (4,3 % – 510).

Очевидно, що детального розгляду потребують усі типи ПН і прізвищ. Розглядатимемо їх у порядку спадання продуктивності.

2.1 Відапелятивні ПН і прізвища

Аналіз відапелятивних ПН і прізвищ Центральної Хмельниччини допоможе доповнити загальне уявлення про природу, структуру й семантику прізвищ України, а водночас – про сімейний стан, побут, заняття, фізичні та психічні ознаки, соціально-класовий устрій суспільства, тваринний і рослинний світ, матеріально-духовну культуру наших предків тощо.

Для дослідження відапелятивних ПН і прізвищ Центральної Хмельниччини дотримуємося, дещо модифікувавши, типології відапелятивних прізвищ, яку запропонував П. П. Чучка. Її також апробували Ю. Б. Бабій [6], Н. Ю. Булава [21], І. А. Корнієнко [72], Ю. М. Новикова [106] та ін.

Так, із-поміж відапелятивних ПН і прізвищ виокремлюємо одиниці, співвідносні з допрізвищевими відапелятивними лексемами, зокрема: 1) антропоніми, похідні від особових апелятивів (*nomina personalia*) і 2) антропоніми, похідні від неособових апелятивів (*nomina impersonalia*).

Перші походять від основ, які вживалися з особовим значенням ще до того часу, як стали прізвиськами чи прізвищами. Тобто процес антропонімізації в таких апелятивів зводився лише до того, що конкретна загальна особова назва ставала власною, індивідуалізуючою. Другі – це ті, що до антропонімізації функціонували як неособові апелятиви. У них антропонімізація була двоступеневою: спочатку неособовий апелятив набував переносно особового значення, а тоді вже ставав антропонімом, тобто власною особовою назвою [Чучка, 1969, с. 409].

Відомо, що більшість загальноживаних слів української мови багатозначні. Для того, щоб віднести прізвище до певної ЛСГ, керуємося таким правилом: якщо прізвище може походити від апелятива як з особовим, так і безособовим значенням, то вважаємо більш вірогідною мотивацію за особовим значенням і не зараховуємо його до полісемантичних.

2.1.1 ПН і прізвища, мотивовані особовими апелятивами

Антропоніми, мотивовані особовими апелятивами, згруповано в межах семи ЛСГ, таких як: 1) назви людей за їхніми зовнішніми ознаками; 2) назви людей за їхніми внутрішніми ознаками; 3) назви людей за професією, родом занять і соціально-класовою належністю; 4) назви людей за місцем походження або проживання та особливостями їх появи в населеному пункті;

5) назви людей за етнічною належністю; б) назви людей за родинними стосунками, особливостями членів сім'ї; 7) назви людей, пов'язані з міфологічними, ідеологічними, релігійними поняттями.

1. ЛСГ «Назви людей за їхніми зовнішніми ознаками»

А. Назви, що характеризують людину за особливостями шкіри, волоссяного покриву.

Антропоніми, що характеризують людей за кольором волосся, шкіри, очей.

Прізвищева система Центральної Хмельниччини фіксує досить широку гаму кольороназв, які мотивують прізвища; це, зокрема, *багровий, білий, бурий, гнідий, жовтий, зелений, золотий, карий, лазурний, рижий, рудий, русий, сивий, сизий, синій, сірий, смоляний, срібний, чалий, червоний (красний), чорний, шарий* кольори тощо.

Група досліджуваних антропонімів найчастіше дає загальну характеристику зовнішності людини: *Біловус / Білоус, Білоногів, Жовтоногий, Карий* (карий – 1) «темно-брунатний» [146, IV, с. 105]); *Красненко, Красний, Краснов* (рос. красный – укр. червоний або красний – «1) прекрасний, гарний, хороший» [37, II, с. 300]); *Красночуб, Краснощок, Краснощоків, Рижак, Рижков, Рижук* (рижий – «червоно-жовтий або жовто-червоний (про колір волосся, шерсті, оперення); червонувато-жовтий, світло-коричневий (пор. колір очей, різних предметів)» [146, VIII, с. 532]); *Рудал, Рудело, Рудиченко, Рудій, Рудківський, Рудницький, Рудчук* (рудий – «червоно-жовтий (про колір, забарвлення чого-небудь); з волоссям, шерстю або шкірою такого кольору; з веснянками, рясним ластовинням» [146, VIII, с. 895]); *Серик, Серов, Сіраченко, Сіренький* (сірий – 1) «колір, середній між білим і чорним; барва попелу» або 2) «нічим не примітний, невиразний; безлиций», 3) «який належить до непривілейованого класу; простий» [146, IX, с. 229]); *Синейко* (синій – 1) «колір, середній між голубим і фіолетовим» або 2) «який дуже зблід, змарнів або почервонів, набувши відтінку такого

кольору (про обличчя, шкіру)» [146, IX, с. 182]); *Синєгуб, Синявський* (синява – 1) «синій колір чого-небудь», 2) «синюватий відтінок шкіри» або синявий [146, IX, с. 190]); *Смолко, Смолюк, Смолянський* (смолкий, смоляний – 1) «який містить у собі смолу» 2) «дуже чорний і блискучий (про волосся)» тощо [146, IX, с. 415]); *Чалій, Чалов* (чалій – 1) «сірий, сіро-коричневий» [146, XI, с. 267]); *Червоний* (червоний – 1) «кольору крові та його близьких відтінків», 2) «з рожевими щоками» [146, XI, с. 296]); *Червоноокий, Чорнобровий, Чорногуб, Чорномаз* (чорномазий – 1) «чорний від бруду, замазаний в землю, грязь», 2) «з темним кольором шкіри, дуже смуглий» [146, XI, с. 359]; *Чорноногий, Чорноокий, Чорнописський, Шарий, Шаров* (шарий – «сірий» [146, XI, с. 412]).

Слова *рябий, світлий, ясний* не є кольорами, але їхня семантика перетинається зі значенням кольору [50, с. 159]. Зафіксовано три групи прізвищ, похідних від цих лексем:

Рябий, Рябих, Рябов, (рябий – 1) «покритий плямами іншого кольору, відтінку, що виділяються на основному фоні», 2) «покритий шрамами від віспи або ластовинням» [146, VIII, с. 920]); *Рябухин* (від рябий або рябуха – 1) «хтось рябий або щось рябе», 2) «різношерста, плямиста тварина або птах різнобарвного оперення» [146, VIII, с. 920–921]);

Светлов, Світлишин (світлий – 1) «не темного кольору», 2) «нічим не засмучений; радісний, щасливий», 3) «нічим не затьмарений; спокійний», 4) «який має високі моральні якості; благородний», 5) «ясний, логічний, чіткий (про розум, думки)» тощо [146, IX, с. 91]);

Ясніцький, Ясницький (ясний – 1) «блискучий», 2) «спокійний, безтурботний», 3) «радісний», 4) «не темного кольору; світлий» тощо [146, XI, с. 655]).

Аналіз прізвищ, утворених від назв кольорів, дозволив з'ясувати, що найчастотнішими в антропоосновах Центральної Хмельниччини, як і в інших регіонах України, є *білий, чорний і червоний (красний)* кольори; менш

поширеними – *рудий, сірий, зелений*; від інших назв кольорів утворена незначна кількість антропонімів.

ПН і прізвища, що характеризують людей за відсутністю, наявністю та особливостями волосся, бороди, вусів:

Безбородов, Бородай, Бородатий, Бородій, Бородкін, Бородуля, Волосевич, Волосинчук, Волоско, Волосюк, Вус, Вусатий, Вусатюк, Вусик, Голобородько, Дрібушко (дрібушки – 1) «тоненькі дрібно заплетені косички» [146, II, с. 417]), *Кошлань* (кошлатий – «з розкуйовдженим, розкошланим волоссям» [146, IV, с. 316]), *Кудра* (кудра – 1) «кучерява жінка» [37, II, с. 319]), *Кудрик, Кудрін, Кудрявченко, Кудряшов, Кучеравлюк, Кучерявенко, Кучерявий, Лисай, Лисайчук, Лисевич, Лисенко, Лисий, Лисик, Лисих, Лисун, Лисунець, Пелих* (пор. пелех – 1) «жмут, пасмо волосся», 2) «людина з довгим, густим, скуйовдженим волоссям» [146, IV, с. 114]), *Усенко, Усик, Усов, Чуба, Чубай, Чубак, Чубар* (чубар – 1) «той, хто має чуб, чубчик» [146, XI, с. 371]), *Чубатий, Чубенко, Чубич, Чубко, Чубок, Чуприна, Чупринський* (чуприна – 1) «волосся на голові людини; чуб, шевелюра» [146, II, с. 417]), *Щетинський*.

Б. Назви, що вказують на фізичні недоліки людини: *Безвух, Безвушко, Безкишкий, Безносий, Безносюк, Безп'ятюк, Безпальченко, Безрук, Безручко, Безух, Безушко, Горбанчук, Горбань, Горбатий, Горбатович, Горбатюк, Горбач, Горбачов, Горбачук, Дзюба, Дзюбанов, Дзюбенко, Дзюбій, Дзюбін* (дзюба – «дівчина, в якій обличчя знівечене віспою» [37, I, с. 380]), *Зиза* (зиз – «косоокий» [37, II, с. 151]), *Каліка, Косолапов, Косоруков, Кривак, Кривега, Кривенко, Кривенчук, Кривень, Кривенький, Кривий, Кривич, Кривобоков, Криволапчук, Кривоніс, Криворук, Криворучко, Кривошия, Кривоцака, Кривуля, Кривун, Нерівний, Похла, Похиленко, Похитун, Сутулка, Сухоносенко, Сухоруков, Тригуба, Трилиця, Тринос, Триносенко, Трирог, Хилобокий, Щербина, Щербинович* (щербина – «отвір у роті, що утворився на місці відсутнього зуба» [146, XI, с. 582]).

В. Назви, що вказують на зріст, повноту, фізичну силу: *Великань, Великий, Високий, Гладкевич, Гладкий, Гладких, Гладко, Годований, Годованюк, Грубак, Грубенький, Грубий, Грубов, Довгалик, Довгань, Довгенко, Довгий, Довженко, Долгов'язов, Долгон'ятов, Кириков* (пор. кирик – 1) «мала на зріст людина», 2) «ім'я» [46, с. 436]), *Коротич, Короткевич, Короткий, Коротун, Крепкий, Круглий, Круглов, Куценко, Куций, Моцний, Невеличко, Пишний, Пухкий, Рослий, Сорокопуд, Суханов, Сухий, Сухих, Сухович, Товстига, Товстий, Товстик, Товстюк, Худенко, Худий, Худик, Черевань, Череватенко, Череватий.*

Г. Назви, що характеризують людину за особливостями ходи: *Бігун, Гупало, Гупалюк, Гупальський* (< гупати), *Дрига, Дригало, Дригула* (< дригати), *Клапченко, Клапчук* (пор. клапкати – «стукати» [37, II, с. 248]), *Клиг, Клигач* (клигати – 1) «важко, повільно йти» [146, IV, с. 181]), *Манджос* (пор. манджати – «іти швидко, поспішати» [146, IV, с. 617]), *Повзун* (пор. повзун – «той, хто повзає» [146, VI, с. 647]), *Походун* (< ходити), *Пригунов, Розгон, Розгонюк* (пор. розганяти – «поступово збільшувати швидкість руху чого-небудь» [146, VIII, с. 645]), *Скоропад, Скоропада, Скоропадик, Скороход, Ходак, Ходаковський* (пор. ходак – «той, хто йде, ходить пішки» [146, XI, с. 104]), *Ходюк, Хромий, Хромих, Хромченко, Шелепало, Шелепенко, Шелепко, Шелепович* (пор. шелепати – «шарудіти; ляскати, ляпати, йдучи, їдучи» [146, XI, с. 436]), *Шпортак, Шпортило, Шпортун.*

Д. Назви, що вказують на інші особливості зовнішнього вигляду людини: *Гарнюк, Киба* (пор. киба – 1) «чайка», 2) «страховище, потвора» [46, с. 427–428]), *Красюк, Красюков* (красюк – «красень» [37, II, с. 301] або відкомполітне слов'янське автохтонне ім'я), *Моргайло, Моргун, Моргунов, Невмивако, Неумивака, Нечепуренко, Пишний, Рум'янцев, Урода.*

Е. Назви, які вказують на стать та вікові особливості людини: *Дівіца, Молодий, Молодих, Старенький, Старигін, Старий, Стариков, Старих, Старков, Старовський, Старук, Старунь, Старцев, Старцун, Старченко,*

Старчук, Хлопчик, Шугайло (пор. шугай – 1) «хлопець, парубок», 2) «старовинний верхній жіночий одяг, що мав вигляд короткополої кофти з рукавами» [46, с. 485 – 486]).

2. ЛСГ «Назви людей за їхніми внутрішніми ознаками»

А. Назви, що вказують на вдачу, характер, поведінку людини: *Бабич* (бабич – «бабій» [146, I, с. 76]), *Бабійчук* (бабій – «той, хто дуже упадає за жінками» [146, I, с. 76]), *Базалюк* (базала – «неповороткий» [37, I, с. 19]), *Байдюк* (пор. байда – 1) «ледар», 2) «незграбна жінка», 3) «шматок хліба» [37, I, с. 20]), *Байталюк* (пор. 1) байтала – «незграбна людина», 2) байтало – «непрацьовита людина» [37, I, с. 22]), *Балагурчик* (балагур – «той, хто любить балагурити; балакун» [146, I, с. 93]), *Баландюк* (пор. баланда – 1) «неповоротка людина», 2) «базіка» [37, I, с. 24], 3) «дуже рідка пісна юшка» [146, I, с. 95]), *Бамбула* (бамбула – «тюхтій» [146, I, с. 99]), *Батир* (батир – «герой, хоробра людина» [146, I, с. 111]), *Бахуров, Бахурський* (пор. бахур – 1) «розпусник; залицяльник, полюбовник», 2) «позашлюбна дитина; байстриук», 3) «хлопець; дитина» [146, I, с. 114]), *Безчасний* (безчасний – «який не має щастя; нещасний, безталанний» [146, I, с. 153–154]), *Верещага, Верещак, Веселий, Говорун, Говоруха, Говорушко, Грубіян, Дикий, Дикун, Дикунець, Забара, Забарний* (забарний – «який бариться; повільний, неквапливий» [146, III, с. 16]), *Забіяка, Кміта, Кмітюк* (кміта – «спостерігач; кмітливий» [146, II, с. 472]), *Комисливий* (комизливий – «схильний вередувати, капризувати» [146, IV, с. 245]), *Котолуп* (пор. котолуп – 1) «той, хто ловить котів», 2) «негідник, шибеник» [146, IV, с. 311]), *Крикливий, Лихогляд, Лінивий, Лютий, Мовчан, Мовчанов, Молчаненко, Молчанюк, Мурмило* (пор. мурмило – 1) «груба, невихована людина», 2) «похмура, непривітна, замкнена людина; відлюдько» [146, IV, с. 829]), *Недогода, Незговоров, Нескромний, Несмілий, Несміян, Несміянов, Нечеснюк, Образцов, Пунда* (пундя – 1) «чванько» [46, с. 370]), *Ридун, Святий, Сердечний, Сердюк, Сердюков, Сердюченко, Скорук, Смірнов,*

Суворов, Тихий, Фертюк (пор. ферт – 1) «стара назва літери «ф», 2) «самовдоволена, розв'язна людина; франт, джигун, жевжик» [146, X, с. 579]), *Хабалюк* (хабаль – «коханець» [37, IV, с. 382]), *Хижий, Хижняк, Хижун, Хитрий, Хитрик, Хитрук, Хитрун, Хитряк, Хмурий, Хников, Чмихунов* (чмихати – «сміятися, усміхатися, видаючи глухі звуки носом, губами» [37, XI, с. 345]), *Чудак, Чудик, Чудний, Чхайло, Шевлюга* (шевлюга – «погань, мерзотник» [37, IV, с. 490]), *Шуришков* (шурша – «задерикувата людина» [46, с. 494]), *Шушвал, Шушвар* (шушваль – «негідні, нікчемні, не варті уваги й поваги люди» [37, II, с. 267]), *Щирань, Щиренко*.

Б. Назви, що вказують на мовленнєві особливості, вади: *Гакало, Галак* (галакати – «голосно розмовляти» [146, II, с. 18]), *Гаркавлук* (гаркавити – «вимовляти нечітко окремі звуки» [146, II, с. 31]), *Заїка, Заїчко, Крикливий, Мамот* (момот – «заїка, буркотун» [37, II, с. 443]), *Мамрега, Мамренко, Мамрич* (пор. мамрати – 1) «нишпорити», 2) «говорити незрозуміло» [37, II, с. 403]), *Німенко, Німенький, Німий, Німчук, Пискун, Пискунов, Сопунов, Тарахтій, Фітькал* (фітькати – «видавати свист або звук, схожий на свист» [46, с. 105]), *Фукалов, Харкавий, Хрипко, Хрипунов* (хрипун – «людина з хрипким голосом» [146, XI, с. 147]), *Шамрай* (шамрати – «шарудіти, шелестіти» [146, XI, с. 403]), *Шепетун*.

В. Назви, що вказують на інтелект: *Бевз, Бевза, Бевзюк* (бевз – «бовдур» [146, I, с. 188]), *Гуль* (гуль – «йолоп, дурень» [46, с. 618]), *Дурач, Дурняк, Дурченко, Забудько, Мудренко, Мудрий, Мудрик, Мудрук, Незнайко, Непомнящий, Нечитайло, Розумний, Скородумов, Тутик, Тутиков*.

3. ЛСГ «Назви людей за професією, родом занять і соціально-класовою належністю»

А. Професійна діяльність, зокрема:

– обробка дерева, виготовлення речей із дерева: *Бердник* (бердник – «майстер, який виготовляє берда (деталь ткацького верстата)» [146, I, с. 158]), *Боднарець, Боднарук* (боднар – «бондар» [146, I, с. 210]),

Бондаревич, Бондаренко, Бондарев, Бондарюк (бондар – «майстер, що виробляє діжки, бодні, дерев'яні відра» [146, I, с. 216]), *Бочар* (бочар – «майстер, що виготовляє бочки» [198, с. 86]), *Бочкарьов, Гонтарук* (гонтар – «майстер, який виготовляє покрівельний матеріал» [146, II, с. 123]), *Дрогоруб* (дроворуб), *Каретник* (каретник – «стельмах, що робить карети» [146, IV, с. 105]), *Колесников, Колісниченко* (колісник – «колісний майстер» [146, IV, с. 225]), *Нижник* (нижник – «людина, яка при розпилюванні дерева на дошки стоїть внизу» [146, V, с. 409]), *Решетар, Решетарчук, Решетник* (решетар, решітник – «той, хто виготовляє решета» [146, VIII, с. 524–525]), *Ситниченко, Ситнік* (ситник – «майстер, що виготовляє сита» [146, IX, с. 207]), *Сокирник* (сокирник – «тесляр» [146, IX, с. 438]), *Стельмах, Стельмахов, Стельмащук* (стельмах – «майстер, який робить вози, сани, колеса» [146, IX, с. 684]), *Столяренко, Столярник, Столярів, Столярчук, Тесленко, Тесля, Тесляр, Трач, Трачук* (трач – «пиляр» [146, X, с. 241]), *Штельмах* (штельмах – «стельмах» [37, IV, с. 513]);

– тваринництво, рибальство, мисливство: *Ватажук* (пор. ватаг – 1) «той, хто керує ватагою; ватажок», 2) «старший чабан» [146, I, с. 296]), *Гайдай, Гайдайчук* (гайдай – «вівчар» [146, II, с. 16]), *Гучок* (гучок – «учасник облави, який виганяє звіра або птаха на мисливців, нагонич» [146, II, с. 201]), *Казаров, Козар, Козаревич, Козаренко, Козарчук, Конюхов, Конюшенко, Мисливець, Мисливченко, Овчаренко, Овчаришин, Охотник, Пастух, Пастушак, Пастушенко, Псарьов, Пташник* (пор. пташник – 1) «той, хто доглядає свійську птицю», 2) «приміщення, будівля для утримання свійської птиці» [146, VI, с. 133]), *Рибак, Рibaков, Рибаченко, Рибачок, Риболов, Свинар, Свинарчук, Стадник, Стадниченко, Стаднічук* (пор. стадник – 1) «пастух», 2) «плідник (жеребець або бик) при стаді» [146, IX, с. 636]), *Чабан, Чабаненко, Чабанюк* (чабан – «вівчар» [146, XI, с. 259]), *Чередник, Чередниченко* (чередниченко – «пастух» [146, XI, с. 304]);

– металообробна промисловість, ювелірна справа та зброярство: *Гармаш* (гармаш – «майстер, який виготовляв і обслуговував гармати» [146, II, с. 32]), *Злотник*, *Золотарьов* (пор. золотар – 1) «ювелір», 2) «той, хто займається очищенням вигрібних ям» [146, III, с. 680]), *Клепайло* (клепайло – «той, хто клепає» [37, II, с. 250]), *Ковалевич*, *Ковалевський*, *Коваленко*, *Ковалишин*, *Ковалюк*, *Коваль*, *Ковальов*, *Ковальчук*, *Котляр*, *Котляренко*, *Котляров*, *Котлярчук*, *Кузнецький*, *Римар*, *Римаревич*, *Римарєв*, *Римарчук* (римар – «майстер, який виготовляє ремінну зброю» [146, IV, с. 485]), *Слюсар*, *Слюсаренко*, *Слюсарук*, *Сніцаренко* (сніцар – «слюсар» [37, IV, с. 162]), *Токар*, *Токаренко*, *Токарчук*;

– приготування продуктів, напоїв: *Винник* (винник – «той, хто виготовляв горілку і спирт» [146, I, с. 441]), *Винокур* (винокур – «винник» [146, I, с. 442]), *Гуральник* (гулальник – «робітник на гуральні» [146, II, с. 195]), *Калачник* (калачник – «той, хто випікає калачі; продавець калачів» [146, IV, с. 75]), *Калашник* (калашник – «пекар» [37, II, с. 210]), *Кашевар* (кашовар – «кухар у військовій частині» [146, IV, с. 126]), *Козоріз*, *Колачниченко* (калачник – «той, хто випікає калачі; продавець калачів» [146, XI, с. 687]), *Кухар*, *Кухаренко*, *Кухарець*, *Кухаришен*, *Кухарук*, *Кухарчук*, *Кухта*, *Кухтін*, *Кухтюк* (кухта – «кухарчук» [146, IV, с. 421]), *Олійник*, *Олійниченко*, *Пекар*, *Пекарський*, *Пивовар*, *Пивоваров*, *Повар*, *Поварчук*, *Резниченко*, *Різник*;

– торгівля: *Бражник* (пор. бражник – 1) «чан для браги», 2) «продавець браги» [37, I, с. 91], 3) «великий метелик з різноманітним забарвленням» [146, I, с. 226]), *Винарчук*, *Виняр*, *Винярчук*, *Вінярчук* (винар – «власник винної крамниці» [146, I, с. 439]), *Касір*, *Корчмарук*, *Кочмар*, *Кочмарський* (корчмар – «господар корчми; шинкар» [146, IV, с. 303]), *Крамар*, *Крамаренко*, *Крамарчук* (крамар – «торгівець» [146, IV, с. 322]), *Купець*, *Купцов*, *Міняйленко*, *Міняйло* (пор. міняйло – 1) «той, хто займається розміном грошей», 2) «той, хто обмінює одні речі на інші» [146, IV, с. 743]),

Салогуб (салогуб – «міщанин; торгівець» [146, IX, с. 20]), *Чумак, Чумаков, Чумачок, Шинкар, Шинкаренко, Шинкаров, Шинкарук;*

– землеробство, городництво, бджільництво, лісівництво: *Бортник* (бортник – «той, хто займається бортництвом» [146, I, с. 221]), *Воскобійник, Грабар, Грабарчук* (пор. грабар – 1) «робітник на земляних роботах; землекоп», 2) «гробокопач» [146, II, с. 150]), *Копач, Косар, Лановий* (лановий – «наглядач за польовими роботами» [146, IV, с. 445]), *Лісничий, Лісовик, Огородниченко, Огородничук* (огородник – «овочівник» [146, V, с. 720]), *Пасічник, Пахар, Пахарук, Садовник, Сівак, Сіваченко, Сівачов, Тютюнниченко, Тютюнник, Хмеляр;*

– мистецтво, освіта: *Довбиш* (довбиш – «литаврист» [146, II, с. 330]), *Дудар, Дударенко, Дударчук, Дудник* (дудник – «дударик» [146, II, с. 432]), *Кобзар, Кобзаренко, Лірник, Музика, Музиченко, Музичишин, Музичук, Скоморох* (скоморох – «мандрівний середньовічний актор» [146, IX, с. 294]), *Скрипник, Співак, Співаковський, Співачук, Студент, Трубач* (пор. трубач – 1) «музикант, що грає на трубі», 2) «декоративна порода голубів» [146, X, с. 289]), *Художников, Цимбалістий* (цимбаліст – «музикант, що грає на цимбалах» [146, XI, с. 214]), *Школяр, Школьник;*

– пошив одягу та взуття, обробка вовни та шкіри: *Гарбар* (гарбар – «кушнір» [146, II, с. 29]), *Килимник, Кожухар, Кравець, Кравецький, Кравцов, Кравчишин, Кравчук, Кравчун, Кушніревич, Кушніренко, Кушніров, Кушнірук* (кушнір – «фахівець, що вичиняє хутро із шкіри та шиє хутрянні вироби» [146, IV, с. 425]), *Лимар, Лимаренко* (лимар – «майстер, який виготовляє ремінну зброю» [146, IV, с. 485]), *Портнов, Прядун* (прядун – «прядильник» [37, III, с. 494]), *Ткалич, Ткачик, Ткачинський, Ткачів, Черевичник* (черевичник – «швець, який шиє черевики» [146, XI, с. 303]), *Шаповал, Швець, Шевчик, Шевченко, Шевчишин, Шевчук;*

– виробництво паперу, інших речовин та сировини: *Гірник* (гірник – «робітник гірничої промисловості» [146, II, с. 75]), *Дегтяренко, Дегтярчук,*

Дехтярук, Діхтяренко (дігтяр – «той, хто виготовляє або продає дьоготь» [146, II, с. 298]), *Зварич, Зваричук* (зварич – «солевар» [198, с. 231]), *Папірник* (папірник – «працівник паперової промисловості» [146, VI, с. 57]), *Рудниченко* (рудник – «рудокоп» [146, VIII, с. 896]), *Соляр, Солярник, Солярчук* (пор. соляр – 1) «солевар», 2) «той, хто торгує сіллю» [146, IX, с. 453]);

– будівельна справа та керамічне виробництво: *Гончар, Гончаренко, Гончаров, Малярів, Малярчук, Муляревич, Муляренко, Скляр* (скляр – 1) «майстер, який склить вікна», 2) «склороб» [146, IX, с. 287]), *Цегельник, Шкляр, Шкляренко, Шклярук* (шкляр – «скляр» [146, XI, с. 478]), *Штукатур*;

– транспорт: *Водовоз, Возій* (возій – «той, хто возить, перевозить щонебудь» [146, I, с. 725]), *Драговоз, Кучер, Кучеревич, Кучерук* (пор. кучер – 1) «візник», 2) «кучері» [146, IV, с. 422]), *Муковоз, Перевознюк, Фурман, Фурманець, Фурманчук, Фурманюк* (фурман – «візник» [146, X, с. 655]);

– знахарство: *Ворожбит, Знахарук, Знахарчук, Колдун, Шаманський* (шаман – «служитель культу, знахар» [146, XI, с. 401]).

Б. Назви за адміністративними посадами, титулами:

Барон (барон – «дворянський титул, нижчий за графський; особа, що носить цей титул» [146, I, с. 108]), *Війт* (війт – «керівник місцевого управління або самоврядування» [146, I, с. 670]), *Владика* (пор. владика – 1) «той, хто стоїть на чолі держави», 2) «архієрей, митрополит» [146, I, с. 701]), *Возний* (возний – «судовий урядовець» [146, I, с. 725]), *Герцог* (герцог – «титул вищого дворянства, а також особа, що має цей титул» [146, II, с. 56]), *Городовий* (городовий – «нижній чин міської поліції» [146, II, с. 136]), *Граф* (граф – «дворянський титул (середній між князем і бароном)» [146, II, с. 160]), *Депутат, Державець* (пор. державець – 1) «володар (що має права монарха)», 2) «той, хто користувався ранговими землями» [146, II, с. 248]), *Десятник, Казначеев, Князєв, Князюк, Князь, Консулов, Писаренко, Писаров, Писарук, Присяжнюк, Ратушний, Ратушник* (ратушний – «член сільського чи міського управління» [37, IV, с. 7]), *Солтис* (солтис –

«сільський староста» [146, IX, с. 452]), *Старостін, Старостка, Султан, Фараонов, Царенко, Царенков, Цехмістрок* (цехмайстер – «старшина цеху» [37, XI, с. 205]), *Цисар, Цихмістр, Цісарський* (цісар – «титул імператорів давнього Риму, а також особа, що мала цей титул» [37, XI, с. 240]), *Шляхта*.

В. Військова справа:

Асаула, Атаманов, Атаманович, Атаманчук, Вартовий, Вітязь (витязь – «хоробрий воїн, герой, богатир» [146, I, с. 524]), *Воєвода, Гайдамака, Гайдамаха, Гайдамашко, Гайдук, Гайдукевич* (пор. гайдук – 1) «повстанець-партизан, що боровся проти турецького панування», 2) «солдат придворної охорони», 3) «виїзний лакей, слуга в багатому поміщицькому домі; слуга», 4) «народний танець» [146, II, с. 16]), *Генералов, Гетманюк, Гетьман, Гетьманчук, Гусар, Гусаренко, Гусарець* (гусар – «військовий з частин легкої кінноти, що носив форму на угорський зразок» [146, II, с. 197]), *Джура, Джурин* (джура – «зброєносець у козацької старшини» [146, II, с. 263]), *Дозорець, Драгун* (драгун – «воїн кавалерійських частин, що первісно вів бій в пішому і кінному строю» [37, II, с. 404]), *Жовнір, Жовніренко* (жовнір – «солдат» [146, II, с. 539]), *Запорожець, Капітанець, Капітанов, Капітанчук, Капрал, Караула, Караульний* (караул – «варта; сторожа» [146, IV, с. 101]), *Козак, Козацький, Козаченко, Козачина, Козачок, Командир, Комендант, Комісар, Комісарук, Кошовий* (пор. кошовий – 1) «кошовий отаман», 2) «вождь, отаман козаків на Запорізькій Січі» [146, IV, с. 317]), *Курінний, Майоров, Маршал, Осауленко, Осавалюк, Отаман, Сіржант, Солдатенков, Солдатов, Сотник, Сотниченко, Стрілець, Стрілецький, Полковников, Пушкар, Пушкарук, Хоронжук, Хорунжий, Цюрак* (цюра – «джура» [146, XI, с. 254]).

Г. Назви на означення служителів церкви:

Богомаз, Богомазюк (пор. богомаз – 1) «той, хто малює ікони; іконописець», 2) «поганий художник» [146, I, с. 209]), *Гумен, Гуменко, Гуменюковий, Гуменяк* (пор. 1) гумен – «ігумен», 2) гуменний – «прикажчик,

що організовував роботу на току поміщика» [146, II, с. 193]), *Дяк, Дяков, Дяченко, Дячин, Дячишин, Дячок, Звонарьов* (пор. дзвонар – 1) «служитель, який дзвонить у церковні дзвони», 2) «той, хто без потреби багато говорить; базіка, плетун» [146, II, с. 265]), *Ігумнов* (ігумен – «у православній церкві – управитель чоловічого монастиря» [146, IV, с. 10]), *Ксьондз* (ксьондз – «польський католицький священик» [146, IV, с. 380]), *Монашенко, Паламар, Паламаренко* (паламар – «дячок, псаломщик» [146, VI, с. 20]), *Пономар, Пономаренко, Попадюк, Попик, Попійчук, Попов, Поповиченко, Рабин, Рабинович* (рабин – «служитель культу і духовний керівник єврейської релігійної громади» [146, VIII, с. 425]), *Титаренко, Титарчук, Титор* (титар – «церковний староста» [146, X, с. 128]).

Д. Назви соціально-політичного характеру:

Багач, Бай, Баюк (бай – «багач, великий землевласник або скотар, лихвар» [146, I, с. 89] або відкомполитне слов'янське автохтонне ім'я), *Батрачний* (батрак – «бідний селянин-наймит у поміщика або куркуля» [146, I, с. 112]), *Бедняк, Бідак, Бідненко, Бідний, Богаченюк, Богачик, Бурлак, Бурлаков, Бурлачук, Голик, Голиш* (голиш – «про вбогу людину» [146, II, с. 107]), *Дворовенко* (дворовий – «який обслуговує панський двір і живе при ньому» [146, II, с. 225]), *Дука* (дука – «багата людина; багач, багатій» [146, II, с. 434]), *Дукар, Дукач, Зажиський, Кріпак, Лакєй, Челядник* (челядник – «слуга, найманий працівник» [37, IV, с. 450]).

Е. Інші види професій та занять:

Астрономов, Будник (будник – «сторож» [146, I, с. 248]), *Коробельник, Матрос, Матросов, Поштар, Коноваленко, Коновальчик* (пор. коновал – 1) «той, хто, не маючи ветеринарної освіти, займався лікуванням коней», 2) «поганий лікар; неук у медицині» [146, I, с. 248]), *Ключар, Ключаров, Ключник, Книжник, Кондукторов, Коробейник* (пор. корабельник – 1) «фахівець із будовання кораблів», 2) «власник торговельного корабля або взагалі той, хто плаває на кораблі; моряк» [146, IV, с. 285]), *Костоправ, Лижник, Майстерчук,*

Майстренко, Майстришин, Мельник, Мельників, Мельницький, Мельниченко, Мірошник, Мірошников (мірошник – «власник млина; той, хто працює в млині; мельник» [146, IV, с. 746]), *Почтар, Секретар, Сторож, Стороженко, Сторожшин, Сторожук, Фальшовник, Цирулік* (цирулік – «перукар, який також виконував деякі обов'язки лікаря» [37, XI, с. 218]).

4. ЛСГ «Назви людей за місцем походження або проживання та особливостями їх появи в населеному пункті»

А. Назви людей за місцем походження або проживання. Ця група містить прикметникові утворення на *-ий / -овий* та іменникові утворення (переважно з формантами *-ев, -ов; -ук (-'ук), -чук*, рідше – *-енк-о, -ак (-'ак), -чак* та ін., безсуфіксальні прізвища). Твірною базою таких антропонімів виступають назви дрібних географічних об'єктів, що вказували на просторову ознаку, місце проживання. Часто у їхній структурі є префікси *за-, на-, під-*:

Береговий, Бережков, Бережний, Бір, Болотов, Гайовий, Горний, Діброва, Долинський, Долинчук, Заболотний, Заборовський, Завгородній, Загородний, Загороднюк, Загребельний, Задвірняк, Задворний, Задорожний, Залужний, Замогильний, Закопний, Заріцький, Заровний, Заставний, Кливицький (клива – «гола гірська вершина» [46, с. 460]), *Копаньов* (пор. копанка – «невелике водоймище з ґрунтовою водою, викопане для господарських потреб» [146, IV, с. 279]), *Копецький* (копець – «насипаний або викопаний межовий знак» [146, IV, с. 280]), *Кордон, Курганов, Курганський, Кутний, Лісний, Ліснюк, Лісняк, Лісовенко, Луговий, Могильний, Могильченко, Могильчук, Мостов, Мостовий, Нагнойний, Нагорний, Нагребельний, Надолинський, Наконечний, Накутний, Озерець, Озеров, Перевалов, Переходов, Печерський, Підберезний, Підвербний, Підгаєцький, Підгірний, Піддубний, Підлісний, Підлужний, Побережний, Польовий, Степовий, Холмогоров, Холмський, Хутарчук, Хуторцев, Шляховий, Ямковий*.

Б. Назви людей за особливостями їх появи в населеному пункті: *Виходець, Заблуда, Забродін* (заброта – «людина, що прибула звідки-небудь, не тутешня; чужинець; приблуда» [146, III, с. 29]), *Захожий, Корінний, Новак, Новаківський, Новаченко* (новак – «людина, яка недавно вступила куди-небудь, поселилась десь» [146, V, с. 432]), *Новицький, Новік, Новіков, Новосад, Осадченко, Осадчий, Осадчук* (осадчий – «перший поселенець; засновник населеного пункту» [146, V, с. 753]), *Пересунько, Переходов, Перехожинський, Прибит, Прийдун, Прилипа, Прилипко, Приходченко, Приходько, Пришляк.*

5. ЛСГ «Назви людей за етнічною належністю»

Арабов (араби – «група народів, що становить основне населення Передньої Азії і Північної Африки» [146, IV, с. 279]), *Бойко, Бойчак, Бойченко, Бойчунь* (пор. 1) бойки – «представники однієї з етнічних груп західноукраїнських областей» [146, I, с. 212], 2) від чол. імені Бои[слав], 3) бойко – «забіяка», [46, с. 186]), *Болгаров* (болгари – «народ, що становить основне населення Болгарії» [146, I, с. 214]), *Венгрин* (венгерці – «угорці» [146, I, с. 324]), *Волошин* (волошин – «волох» [146, I, с. 734]), *Волощук, Гоцулюк, Гуцуляк* (гуцули – «етнографічна група українців, що живуть у гірських районах західних областей України» [146, II, с. 200]), *Грек, Жид, Жиденко, Жидкевич, Калмиков, Латиш* (латиші – «народ, який становить основне населення Латвії» [146, IV, с. 454]), *Лемко* (лемки – «етнографічна група українців, які здавна живуть в Карпатах на обох схилах Східних Бескидів» [146, IV, с. 476]), *Литвин, Литвинчук, Литвинюк* (пор. литвини – 1) «литовці», 2) «поліщуки» [146, IV, с. 494]), *Литовко* (литовка – «литвинка» [37, II, с. 363]), *Лях, Ляхов, Ляхович, Ляшевич, Ляшук* (ляхи – «поляки» [37, IV, с. 582]), *Мадяр* (мадяри – «угорці» [146, IV, с. 593]), *Мазур, Мазурек, Мазуренко, Мазурчук* (мазури – «велика етнічна група поляків, що живе на північному сході Польщі й говорить одним із діалектів польської мови» [146, IV, с. 596]), *Молдаван, Мордвин* (мордвини – «угро-фінська народність»

[146, IV, с. 801]), *Москалевич, Москаленко, Москальчук, Німець, Подоляк* (подоляки – «подоляни» [146, VI, с. 753]), *Подолян, Подолянчук* (подоляни – «жителі Поділля» [146, VI, с. 753]), *Половець* (половці – «тюркський кочовий народ, який в XI–XIII ст. населяв степи між Дунаєм і Волгою, включаючи Крим і басейн Дону та Сіверського Дінця» [146, VII, с. 89]), *Поляк, Поляков, Прус* (пор. 1) прус – 1) «комаха родини саранових», 2) «пруссак»; 2) прусси – «група споріднених з литовцями балтійських племен» [146, VIII, с. 363]), *Русин* (русин – «стара назва українського населення Буковини, Галичини та Закарпатської України» [146, VIII, с. 911]), *Руснак* (руснак – «русин» [37, IV, с. 88]), *Руський, Сербин, Татарин, Татарко, Туркевич, Турчинюк, Угорець, Українець, Українченко, Француз, Циган, Циганок, Циганчук, Черкес* (пор. черкес – «загальна назва народностей, які населяли Північний Кавказ» [146, XI, с. 309]), *Чех, Швед, Шведа, Шведюк*.

6. ЛСГ «Назви людей за родинними стосунками, особливостями членів сім'ї»

Батечка, Батюк, Братаніч, Братунь, Братюк, Вдовенко, Вдовин, Вдович, Внуков, Вуйко, Дитинюк, Дідевич, Діденко, Дідик, Дідович, Дідур, Донюк, Дружинін (пор. дружина – 1) «одружена жінка стосовно до свого чоловіка», 2) «одружений чоловік стосовно до своєї жінки», 3) «добровільне об'єднання людей, створене з якою-небудь метою», 4) «у стародавній Русі – збройний загін, що становив постійну військову силу князя і брав участь в управлінні князівством» [146, II, с. 424]), *Дядик, Дядюк, Дядюра, Жонич, Жоночка, Мужов* (пор. муж – 1) «державний, науковий, громадський і т. ін. діяч», 2) «чоловік», [146, IV, с. 820]), *Небога, Нянько, Няньчук* (пор. 1) нянька – «жінка або дівчина, що доглядає дитину», 2) нянько – «тато», [146, V, с. 459]), *Папа* (пор. 1) рос. папа – укр. тато; 2) глава католицької церкви й Ватикану; 3) «хліб» [146, VI, с. 56]), *Пасинок, Предко, Родич, Свояк, Сирота, Сиротенко, Сиротюк*.

7. ЛСГ «Назви людей, пов'язані з міфологічними, ідеологічними, релігійними поняттями»

Апостол, Бенера (бенеря – «лайливе слово, що вживається у значенні, близькому до нечиста сила, нечистий, біс» [146, I, с. 156]), *Бісовецький, Біський* (біс – «уявна надприродна істота, що втілює зло і звичайно зображується у вигляді людини з козячими ногами, хвостом і ріжками; злий дух, чорт, диявол, сатана» [146, I, с. 189]), *Боголюбов, Богомольний, Богонос, Богород, Привида* (пор. привид – 1) «дух померлого», 2) «неясні, ледве окреслені контури чого-небудь», 3) «що-небудь нереальне, часом оманливе» [146, VII, с. 571]), *Хоха* (хоха – «міфічна істота, якою лякають дітей» [146, XI, с. 134]), *Чертов*.

Серед проаналізованих 2 788 антропоодиниць, що становить 23,5 % від усього зібраного матеріалу, відзначаємо високу активність ЛСГ «Назви людей за професією, родом занять і соціально-класовою належністю», «Назви людей за їхніми зовнішніми ознаками», «Назви людей за їхніми внутрішніми ознаками». Менш продуктивною лексичною базою є ЛСГ «Назви людей за місцем походження або проживання та особливостями їх появи в населеному пункті», ЛСГ «Назви людей за етнічною належністю», ЛСГ «Назви людей за родинними стосунками, особливостями членів сім'ї», ЛСГ «Назви людей, пов'язані з міфологічними, ідеологічними, релігійними поняттями».

2.1.2 ПН і прізвища, мотивовані апелятивами з неособовим значенням

Методом метафоричного перенесення реалій дійсності на особу утворено антропоніми з первісним неособовим значенням.

ПН і прізвища Центральної Хмельниччини, співвідносні з неособовими апелятивами, представлені 13 лексико-семантичними групами, в основах яких засвідчено: 1) фаунонайменування; 2) флорономіації; 3) назви засобів

праці, предметів побуту, їхніх частин, об'єктів призначення; 4) назви одягу, взуття, тканин; 5) назви страв, продуктів, напоїв; 6) анатомічні поняття; 7) абстрактні поняття; 8) назви явищ природи, часових понять; 9) назви хвороб; 10) назви одиниць виміру, грошей; 11) назви речовин, матеріалів; 12) дієслова в імперативній формі, номінації на позначення акустичних понять; 13) найменування ігор, танців, пісень.

Схарактеризуємо кожну групу.

1. ЛСГ «Фаунонайменування»

У межах цієї ЛСГ фіксуємо шість класифікаційних груп.

А. Назви диких птахів:

Баклан (баклан – «водоплавний птах середньої величини звичайно чорного кольору» [146, I, с. 92]), *Беркут*, *Боцюн* (боцюн – «лелека» [146, I, с. 223]), *Буслович* (бусол – «великий перелітний птах з довгим прямим дзьобом і довгими ногами, лелека» [146, I, с. 263]), *Ворона*, *Воронич*, *Воронін*, *Воронцов*, *Воронюк*, *Вороняк*, *Гагарін* (гагара – «великий північний водоплавний птах, шкурка якого використовується як пташине хутро» [146, II, с. 9]), *Гоголь* (гоголь – «водоплавний дикий птах родини качиних» [146, II, с. 102]), *Голуб*, *Голубєв*, *Горобенко*, *Горобець*, *Воробйов*, *Дрозд*, *Дрозда*, *Дроздик*, *Дятлов*, *Зозуля*, *Канюк*, *Канюка* (канюк – те саме, що «каня» – «хижий птах родини яструбових, схожий на шуліку, знищує гризунів» [146, IV, с. 91]), *Кобець* (кібець – «хижий корисний птах родини соколових, переважно з сірим або рудим пір'ям» [146, IV, с. 158]), *Коноплянка* (коноплянка – «співочий птах ряду горобцеподібних, що живиться переважно насінням бур'янів» [146, IV, с. 263]), *Коростель*, *Коростіль* (коростель і коростіль – «деркач» [46, с. 42]), *Коршак*, *Коршаков* (коршак – те саме, що «шуліка» [146, IV, с. 303]), *Коршун*, *Коршунов* (рос. коршун – укр. шуліка), *Кочубей* (кочубей – «птах: чубатий жайворонок» [37, II, с. 295]), *Крачко* (крячок (рос. крачка) – «водяний птах родини мартинів» [146, IV, с. 380]), *Крук*, *Лебедев*, *Лебедюк*, *Лебедь*, *Лебідь*, *Огар*, *Огаренко*

(огар – «птах родини качок, руда качка» [146, V, с. 613]), *Орел, Орлик, Орлов, Орлюк, Папуга, Перепелиця, Ремізов* (ремез – «маленька пташка ряду горобцеподібних» [146, VIII, с. 500]), *Синиця, Синиченко, Сич, Сичук, Скоп'як* (скопа – «великий хижий птах родини яструбиних, що живе по берегах рік, озер, морів і живиться рибою» [146, IX, с. 296]), *Снігур, Сова, Сович, Сойко* (сойка – «лісовий перелітний рудувато-сірий птах родини воронових» [146, IX, с. 437]), *Соловей, Сорока, Сорокін, Сорокопуд* (сорокопуд – «невеликий хижий птах ряду горобцеподібних» [146, IX, с. 464]), *Тетерук, Тетерюк* (тетерук, тетерюк – «великий лісовий птах ряду курячих» [146, X, с. 102]), *Цаплюк* (рос. цапля – укр. чапля), *Чайка, Чайкун, Чаплій, Чиж, Чижик, Шпак, Шпаков*.

Б. Назви свійських тварин:

Бабанов (бабана – «стара вівця» [37, I, с. 13]), *Баран, Баранець, Баранов, Баранович, Баранчик, Баранчук, Баранюк, Бендюг* (бендюг – «кінь-ломовик» [146, I, с. 166]), *Бик, Биков, Биковський, Бочуля, Бочуляк* (бочуля – «корова з великим животом; корова з білими боками» [37, I, с. 91]), *Гулай* (гулай – «однорогий бик» [39, I, с. 406]), *Дереш* (дереш – «чалий кінь або віл» [146, II, с. 248]), *Другак* (пор. другак – 1) «теля або лоша на другому році життя», 2) «другий рій, що вилетів з одного і того ж вулика» [37, I, с. 447]), *Кандиба* (кандиба – «поганий кінь, шкапа» [37, II, с. 214]), *Кінський, Кішко, Кобилецький, Кобилко, Коза, Козенко, Козинський, Козинчук, Козій* (козій – «назва вола, роги якого розходяться в сторони, а кінці закручені назовні» [37, II, с. 266]), *Козін, Козюк, Коровій, Коровін, Коровкін, Коровчук, Кот, Коцур, Коцюр, Кундель* (кундель – «вівчарка» [37, II, с. 325]), *Лошак, Смаглій* (пор. смаглій – 1) «віл майже чорної масті» [146, IV, с. 155], 2) «смаглявий чоловік, юнак» [146, IX, с. 391]), *Телицин, Телиця, Хабевич, Хабюк, Хаб'юк* (пор. 1) хаб – «старий кінь», 2) хаба – «шкапа», [46, с. 145]), *Цап, Цапек, Цапеня, Цапійчук, Цапович, Цапівський, Цапок, Цапюра* (цапура – «коза» [37, IV, с. 423]), *Чулак* (чулак – «баран» [46, с. 352]).

В. Назви диких звірів:

Бабак (пор. бабак – 1) «великий гризун», 2) «нероба, ледар» [146, I, с. 75]), *Біляк* (пор. біляк – 1) «заєць, що має біле хутро», 2) «білий гриб» [146, I, с. 185]), *Бугаєнко, Бугай, Бугайчук* (пор. бугай – 1) «некастрований племінний бик», 2) «нічний болотяний птах з родини чапель» [146, I, с. 246]), *Ведмеденко, Медведик, Медведчук, Медведюк, Медвідь, Вовк, Вовкун, Вовчук, Горностаї* (горностаї – «цінний хутровий звір родини куницевих» [146, II, с. 134]), *Засць, Зайка, Зайцев, Зайченко, Зайчук, Звіревич, Звірик, Звірок, Кабанов, Кабанюк, Козел, Козелюк, Козленко, Козлик, Козлов, Колонок* (колонок – «хижий звірок родини куницевих» [146, IV, с. 231]), *Кротевич, Кротенко, Кротович, Кротюк, Лис, Лисиця, Лосєв, Лосик, Лось, Мамонт, Мамонтов* (мамонт – «вид слона льодовикового періоду» [146, IV, с. 615]), *Пацюк, Повх* (повх – «польова миша» [37, III, с. 229]), *Полетуха* (пор. полетуха – 1) «схожа на білку тварина ряду гризунів», 2) «жінка, яка швидко робить що-небудь» [146, VII, с. 65]), *Полівчук* (пор. полівка – 1) «лісовий гризун, подібний до миші», 2) «польова газета», 3) «рівнина, поле» [146, VII, с. 72]), *Соболев, Соболюк* (пор. соболюк – 1) «хижа тварина родини куницевих», 2) «ласкаве називання чоловіка» [146, IX, с. 433]), *Тхір, Хом'як, Хом'яков, Щур, Щуров*.

Г. Назви риб, плазунів:

Акуленко, Акулич, Акулов, Бабець (бабець – «бичок, голобач» [37, I, с. 13]), *Бобир* (бобир – «дрібна прісноводна риба» [146, I, с. 205]), *Глистяк, Жабенко, Жабко, Жабський, Жабчик, Карасевич, Карасик, Карасюк, Карась, Кланцак* (кланцак – «порода бичків» [46, с. 453]), *Коблик* (коблик – «дрібна річкова риба родини коропових» [146, IV, с. 201]), *Кобрин, Кобриненя, Ковбель* (ковбель – «пічкур (бичок)» [46, с. 481]), *Короній, Корюков* (корюка – «риба ряду оселедцеподібних» [46, с. 47]), *Краснопірка, Линецький, Линюк, Лященко, Мулько* (мулько – «дрібна рибка; молодий приплід риб» [46, с. 533]), *Пукас* (пукас – «риба *Rhodeus amarus*, горчак») [46, с. 533]).

[37, III, с. 499]), *Рак*, *Рачишин*, *Рачук*, *Рибець* (рибець – «риба родини корошових» [146, VIII, с. 528]), *Рибій*, *Рибкін*, *Рибчук*, *Сомов*, *Сомчук*, *Ужейко*, *Черепаха*, *Чоп*, *Чона*, *Чопенко*, *Чопович* (чоп – «риба *Lucioперса volgensis*» [37, IV, с. 470]), *Щука*, *Щуко*.

Д. Назви комах:

Бедрак (бедрак – «личинка травневого жука» [37, I, с. 36]), *Блохін*, *Гедзишин*, *Гедзун*, *Гедзюк*, *Гедзь*, *Джміль*, *Жук*, *Жукович*, *Жучок*, *Кліщ*, *Клопук*, *Комаренко*, *Комаров*, *Комарський*, *Комашук*, *Кузка*, *Кузко*, *Кузков*, *Мошкара* (мошкара – «дрібна двокрила комаха, схожа на мушку» [146, IV, с. 815]), *Муравель*, *Муравйов*, *Мурашко*, *Муха*, *Мухін*, *Овод*, *Сарана*, *Саранчук* (сарана – «комаха, схожа на коника» [146, IX, с. 58]), *Тараканов*, *Хрущ*, *Хрущов*.

Е. Назви свійських птахів:

Гусак, *Гусев*, *Гусяк*, *Гусько*; *Качко*, *Качковський*, *Качур*, *Качурик*, *Качуринець*, *Качуровський*; *Квока*, *Клочко*, *Когут*, *Когутов*, *Кокоша* (кокош – «півень» [37, II, с. 267]), *Кокошко* (пор. 1) кокош, 2) кокошка – «курка» [37, II, с. 267]), *Курко*, *Куроченко*, *Курочка*, *Курочкін*; *Півень*, *Петухов*; *Уткін*.

2. ЛСГ «Флорономіації»

А. Назви дерев, кущів, їхніх плодів та частин:

Береза, *Березенко*, *Березка*, *Березюк*, *Берека* (берека – «листяне дерево, що використовується в захисних лісонасадженнях» [146, I, с. 160]), *Берест* (берест – «листяне дерево» [146, I, с. 160]), *Бузина*, *Букевич*, *Букін*, *Верба*, *Вербич*, *Верес*, *Вересняк*, *Вересюк* (верес – «вічнозелений низенький кущик» [146, I, с. 328]), *Виноград*, *Виноградов*, *Вишнюк*, *Гливук* (глива – «сорт груші» [146, II, с. 84]), *Граб*, *Грабчук*, *Гранат*, *Груша*, *Грушик*, *Грушкевич*, *Грушко*, *Дерезюк* (пор. *дереза* – 1) «розгалужений кущ родини бобових», 2) «колючий кущ родини пасльонових» [146, II, с. 247]), *Дуб*, *Дубач*, *Дубенко*, *Дубик*, *Дубін*, *Дубчак*, *Дуплій* (дупло – «порожнина в стовбурі дерева, утворена внаслідок вигнивання деревини» [146, II, с. 437]), *Кедров* (кедр – «південне

вічнозелене хвойне дерево» [146, IV, с. 138]), *Кимаковський* (кимак – «обрубок дерева» [37, II, с. 1051]), *Кізилов, Кленін, Кокор* (кокор – «вирите з коренем дерева» [46, с. 504]), *Корч, Корчак, Корчакевич* (корчак – «криве гілля дерева» [46, с. 45]), *Коцюрба* (коцюрба – «черемха» [46, с. 65]), *Куш, Ликов* (лико – «внутрішня частина кори молодих листяних дерев» [146, IV, с. 485]), *Липа, Липов, Лоза, Ольхов, Осика, Осичко, Прищепко* (прищепка – «привитий черешок» [37, III, с. 454]), *Саблук* (саблук – «дика яблуня; кислиця» [146, IX, с. 7]), *Слива, Сосновий, Соснович, Теренчук, Черешня, Шпанка* (шпанка – «вишня з великими солодкими соковитими ягодами» [146, XI, с. 514]), *Яворина*.

Б. Назви злакових, трав'янистих рослин, їхніх частин, квітів:

Будяков, Волошка, Волошкевич, Гірчиця, Горох, Дарморіс, Дармороз (дарморос – «роsl.: лицій, *Lucium barbarum*» [37, I, с. 358]), *Дурманов* (дурман – «однорічна отруйна трав'яниста рослина» [146, I, с. 439]), *Зерновий, Квітко, Кладницький* (кладник – «трава, що вживається при болях живота» [46, с. 449]), *Ковилін* (ковила – «трав'яниста степова рослина родини злакових» [146, IV, с. 205]), *Колос, Колосков, Колосовський, Конопелько, Коноплін, Кострицький* (пор. костриця – 1) «внутрішня тверда неволокниста частина стебел прядивних рослин», 2) «злакова кормова рослина» [146, I, с. 550]), *Кукурудза, Кукуруза, Лобода, Лободенко, Лопушанський, Морошкін* (морошка – «багаторічна трав'яниста або напівкущова рослина» [146, IV, с. 806]), *Мох, Моха, Мурава* (мурава – «густа молода трава» [146, IV, с. 827]), *Очеретін, Очеретний, Очеретянка* (очерет – «багаторічна водяна або болотна трав'яниста рослина родини злакових» [146, V, с. 831]), *Пастернак* (пастернак – «дворічна чи багаторічна городня і дикоростуча рослина» [146, VI, с. 90]), *Плющенко, Поташник* (поташник – «рід кущових рослин родини лободових» [146, VII, с. 398]), *Пшеничка, Пшеничний, Стрючков, Табаков, Фіалко, Хопта,*

Хоптяний (хопта – «бур'ян» [37, IV, с. 410]), *Цвітков*, *Цминський* (цмин – «багаторічна трав'яниста рослина» [146, XI, с. 241]), *Шафранов*, *Ячмінь*.

В. Назви городніх культур та їхніх частин:

Арбузов, *Бараболя*, *Бараболька*, *Бульба*, *Бульбак*, *Бульбатенко*, *Буряк*, *Буряківський*, *Буряков*, *Бурячинський*, *Бурячишин*, *Бурячок*, *Гарбуз*, *Гарбузенко*, *Гарбузюк*, *Динік*, *Кавун*, *Кавунов*, *Капуста*, *Капустинський*, *Капустяк*, *Коперчак* (копер – «кріп» [37, II, с. 280]), *Коренчук*, *Коренюк*, *Корень*, *Корінець*, *Мандебура* (мандебурка – «сорт картоплі» [37, II, с. 403]), *Морква*, *Моркович*, *Морковський*, *Перець*, *Редька*, *Редько*, *Хрін*, *Цибуля*, *Цибуляк*, *Цибулько*.

Г. Назви грибів:

Боровик, *Гриб*, *Грибенко*, *Грибов*, *Грибчик*, *Груздєв* (груздь – «гриб на короткій товстій ніжці, з широкою увігнутою білою або жовтуватою шапкою» [146, II, с. 180]), *Губко* (губка – «плодове тіло гриба-трутовика, що виростає на стовбурах або корінні дерев і уражає їх» [146, II, с. 187]), *Дубовик* (пор. дубовик – 1) «істівний гриб», 2) «власник або стерновий човна-дуба» [146, II, с. 430]), *Краснюк* (краснюк – «гриб з породи *Boletus*» [37, II, с. 301]), *Маремуха* (маремуха – «мухомор» [146, IV, с. 626]), *Маслюк*.

3. ЛСГ «Назви засобів праці, предметів побуту, їхніх частин, об'єктів призначення»

А. Назви продуктів праці, предметів домашнього вжитку:

Баклажко, *Барилко*, *Барилюк* (барило – «невелика посудина для рідини з двома днищами і опуклими стінками, стягнутими обручами» [146, I, с. 106]), *Батіг*, *Батура*, *Батурко* (батура – «великий батіг» [146, I, с. 112]), *Баула*, *Баулов* (баул – «невеликий дорожній сундук, коробка з випуклою кришкою» [146, I, с. 669]), *Бесага* (бесаги – «подвійна торба; сакви» [146, I, с. 167]), *Верета*, *Веретко*, *Веретюк*, *Гладишко* (гладишка – «глек» [146, II, с. 79]), *Гладунець* (гладунець – «глечик» [37, I, с. 287]), *Казан*, *Кеца* (кеца – «волохата вовняна ковдра» [46, с. 427]), *Килимчук* (килим – «тканий,

найчастіше ворсистий, з візерунками виріб для вкривання підлоги, оздоблювання стін» [146, IV, с. 149]), *Клепков* (клепка – «кожна з опуклих дощечок, з яких складається бочка, діжка» [146, IV, с. 180]), *Кобель*, *Кобельник* (кобеля – «лозовий кошик» [146, IV, с. 200]), *Ковеня* (ковеня – «кочерга, палиця для мішання соломи при горінні» [46, с. 482]), *Козуб*, *Козуба*, *Козубай*, *Козубей*, *Козубенко*, *Козубець*, *Козубняк* (козуб – «ручний кошик із лубу або лози» [146, IV, с. 213]), *Колчан* (колчан – «шкіряна або дерев'яна сумка, чохол для стріл» [146, IV, с. 236]), *Копистко* (копистка – «дерев'яна лопатка для розмішування чого-небудь» [146, IV, с. 281]), *Корда*, *Кордун* (корда – «довгий мотузок, на якому ганяють коней по кругу під час навчання та виїжджування» [146, IV, с. 286]), *Корзун* (корзун – «кошик» [46, с. 17]), *Корито*, *Коробкін*, *Коробко*, *Коробков*, *Коробов*, *Коробочка*, *Корчагін* (корчага – «велика глиняна посудина з вузькою шийкою для зберігання зерна або рідини» [146, IV, с. 302]), *Котелюк*, *Котлов* (котел – «казан» [146, IV, с. 309]), *Коцюба*, *Коцюбайло*, *Коцюбенко*, *Коцюбняк*, *Кочерга*, *Кочергін*, *Кошелюк*, *Кошель*, *Кошик*, *Лижка* (лижка – «ложка» [37, II, с. 358]), *Люлька*, *Люлькун*, *Макогін*, *Макогон*, *Макогончук*, *Макогонюк*, *Нагай*, *Нагайчук* (нагай – «батіг із сплетених ремінців з коротким пужалном» [146, V, с. 46]), *Наконечник*, *Підкова*, *Пікало*, *Пікалов*, *Пікалович* (пікало – «музична шкатулка» [46, с. 401]), *Поворозник*, *Поворознюк* (повороз – «мотузка, тонка віршовка» [146, VI, с. 691]), *Покотило* (покотило – «великий горщик» [37, III, с. 275]), *Файко*, *Файчук* (файка – «люлька» [146, X, с. 551]), *Файфор* (файфор – «порцеляна; посуд з порцеляни» [46, с. 76]), *Фалій* (фал – «трос, канат на судні для підняття прапорів, сигналів» [46, с. 67]), *Фанак* (фана – «прапор» [46, с. 71]), *Фандуль* (пор. 1) фанда – «довгий батіг» [46, с. 64]; 2) нім. fand > finden – знайдений > знаходити), *Фаскевич* (пор. фаска – 1) «навскісна частина ребра чи крайки на металевих, дерев'яних виробках», 2) «невеличка діжечка для масла, сиру» [146, X, с. 567]), *Хлистов* (хлист – «прут або ремінний батіг, що використовується для верхової їзди,

дресирування звірів» [146, X, с. 77]), *Шкурат, Шкуратенко, Шкуратов* (шкурат – «шматок шкури» [146, XI, с. 485]).

Б. Назви господарських споруд та їхніх частин:

Вешко (пор. вешка – 1) «горище в хліві», 2) «прилаштована на високих стовпах споруда для засідки мисливців» [2, с. 52]), *Вітряк* (вітряк – «вітряний млин» [146, I, с. 689]), *Диль* (диль – «товсті колоди, з яких складають стіни хати, криниці» [37, I, с. 383]), *Димаренко* (пор. димар – 1) «труба для відведення диму з печі житлового приміщення, заводу», 2) «прилад з міхом для обкурювання бджіл» [146, II, с. 277]), *Клітка, Коминський, Косяк* (пор. косяк – 1) «одвірок», 2) «лутка», 3) «скупчення риб у період нересту», 4) «зграя» [146, IV, с. 309]), *Погрібний, Погрібняк, Ушаков* (ушак – «одвірок» [46, с. 58]), *Хабаров* (пор. 1) хабар – «гроші або речі, що даються службовій особі як підкуп», 2) хабара – «комірка в сінях» [146, IV, с. 309]), *Халабуда* (пор. халабуда – 1) «убога оселя, хата», 2) «критий віз», 3) «конура, будка» [146, XI, с. 12]), *Халашовий* (халаш – «шалаш» [46, с. 150]), *Хлівовий*.

В. Назви зброї та її частин:

Карабін (карабін – «гвинтівка полегшеної ваги, з коротким дулом» [146, IV, с. 99]), *Наганов* (наган – «револьвер особливої системи з обертовим барабаном» [146, V, с. 46]), *Палаш* (палаш – «холодна зброя з довгим прямим і широким двосічним клинком на кінці, яка нагадує шаблю» [146, VI, с. 23]), *Пушкін, Пушков, Таран, Тараненко, Таранчук, Таранюк* (пор. таран – 1) «старовинне знаряддя у вигляді колоди з металевим наконечником для руйнування мурів, воріт і башт фортеці під час облоги», 2) «ударна група бойових машин для здійснення прориву фронту», 3) «довбня, якою товчуть піджарене насіння в ступі олійні, видавлюючи олію» [146, X, с. 38]), *Чекан* (пор. чекан – 1) «старовинна ручна зброя, що являє собою загострений молот з довгим держаком», 2) «інструмент для чеканення, який нагадує тупе зубило», 3) «кирка» [146, VI, с. 133]), *Шаблевський*.

Г. Назви знарядь праці:

Бичак (бичак – «ніж з невеликим держаком» [37, I, с. 59]), *Булава*, *Булавич*, *Гвоздик*, *Гвоздій*, *Гвоздь* (гвоздь – «цвях» [146, II, с. 45]), *Дергачов* (дергач – «знаряддя для витягування цвяхів» [146, II, с. 245]), *Дзюбак* (дзюбак – «кирка» [146, II, с. 267]), *Долотюк* (долото – «інструмент для видовбування отворів, заглиблень» [146, II, с. 360]), *Дубас* (дубас – «великий ніж» [37, I, с. 451]), *Жорник*, *Жорняк* (пор. жорна – 1) «плескуватий круглий камінь, признач. для луцення і розмелювання зерна та ін. твердих предметів», 2) «ручний млин» [146, II, с. 544]), *Киян*, *Киянчук* (пор. 1) киян – «дрюк, великий ковальський молот» [46, с. 442]; 2) чол. ім'я Кий [165, с. 171]), *Клюка* (клюка – «ковінька, костур» [146, IV, с. 192]), *Ключенко*, *Ключик*, *Козик*, *Козика* (козик – «ніж для знімання шкіри» [46, с. 499]), *Копил*, *Копилець*, *Копилов*, *Копильченко* (пор. копил – 1) «дерев'яне шевське знаряддя, що має форму ступні і яким користуються для виготовлення взуття» [146, IV, с. 280], 2) «незаконно народжене дитя» [37, II, с. 280]), *Лопатін*, *Лопатюк*, *Мантачка* (мантачка – «вузький дерев'яний плоский брусок для гостріння коси, укритий шаром смоли з піском» [146, IV, с. 623]), *Молотков*, *Мотика* (пор. мотика – 1) «сапа», 2) «кирка» [146, IV, с. 810]), *Ножнов* (ножні – «ножиці» [37, II, с. 570]), *Серпаков*, *Серпун*, *Сікачов*, *Цвях*, *Цвяхек*, *Ціпко*, *Чепелевич*, *Чепелюк* (чепель – «ніж з відламаним кінцем» [37, IV, с. 451]), *Чуканов*, *Чукань* (чукан – «кирка» [37, IV, с. 477]), *Шурупов*.

Д. Назви об'єктів господарського призначення або їхніх частин:

Клюзко (клюз – «наскрізний отвір у борту пароплава для пропускання якірного ланцюга, тросів» [146, IV, с. 192]), *Коляса*, *Коляско* (коляса – «чотириколісний ресорний екіпаж з відкидним верхом» [146, IV, с. 238]), *Корма*, *Корман* (корма – «задня частина судна» [146, IV, с. 293]), *Кочет*, *Кочетов*, *Кочеток* (кочет – «пристосування на човні для прикріплення весла» [146, IV, с. 315]), *Кочін* (коч – «вид коляски, фаєтона» [146, IV,

с. 314]), *Кремер* (кремер – «вид примітивного культиватора» [146, IV, с. 334]), *Фірак* (фіра – «віз, підвода» [146, X, с. 601]).

Е. Назви музичних інструментів:

Бандура, *Бандуренко*, *Бандурко*, *Баяновський* (баян – «велика вдосконалена гармонія із складною системою ладів» [146, I, с. 116]), *Дуда*, *Дудка*, *Дудкевич*, *Дудко*, *Дудчак*, *Дудченко*, *Кобза*, *Кобзєв* (кобза – «старовинний український струнно-щипковий музичний інструмент» [146, IV, с. 200]), *Мандоліна* (мандоліна – «струнний щипковий музичний інструмент з овальним корпусом та чотирма парами струн, на якому грають медіатором» [146, IV, с. 617]), *Органищук* (орган – «найбільший духовий клавішний музичний інструмент, що складається з набору труб, у які нагнітається повітря» [146, V, с. 739]), *Скрипка*, *Скрипкін*, *Скрипченко*, *Скрипчук*, *Сурмій*, *Цимбаленко*, *Цимбалюк*.

4. ЛСГ «Назви одягу, взуття, тканин»

А. Одяг:

Бекешка (пор. 1) бекеша – «вид шуби», 2) бекешка – «брила землі» [46, с. 164]), *Бобко* (пор. бобка – 1) «спортивна блуза; літня сорочка з короткими рукавами», 2) «дитяча іграшка» [46, с. 217]), *Бурка*, *Бурковський* (пор. бурка – 1) «повстяний плащ; вид капюшона; вовняна сукня», 2) «картопля» [46, с. 301 – 302]), *Гулевич*, *Гулик*, *Гулич* (гула – «папах» [39, I, с. 406]), *Гунченко*, *Гунько* (гуня – «верхній суконний одяг» [37, I, с. 340]), *Кабат* (кабат – 1) «солдатська куртка; пальто; спідниця» [46, с. 331]), *Камзалов* (камзол – 1) «старовинний чоловічий одяг без рукавів», 1) «каптан» [46, с. 358]), *Кирєєв*, *Кириєнко* (кирея – «вид довгого верхнього плаща» [46, с. 435]), *Кишенька*, *Коба* (коба – «відлога» [146, IV, с. 200]), *Кожан*, *Кожанов* (кожан – «каптан різної довжини, пошитий із лосинної чи замшевої шкіри» [141, с. 28]), *Кожуховський*, *Кожушко*, *Колош*, *Колошко* (колоша – «штанина» [146, II, с. 524]), *Курта*, *Куртов* (курта – «короткополий, шитий до стану каптан із вузьким сторчовим коміром» [141, с. 31 – 32]), *Лоскутов*,

Плахотнюк, Плахтій (пор. плахта – 1) «жіночий одяг замість спідниці», 2) «полотнянка», 3) «вид білої хустки, схожої на рушник», 4) «простиня» [37, III, с. 192 – 193]), *Плащевий, Плащенко, Рукавчук, Сак* (пор. сак – 1) «риболовна снасть із сітки», 2) «сумка, торба з цупкої тканини для зберігання і перевезення речей», 3) «жіноче півпальто вільного крою» [146, IX, с. 16]), *Сорочкін, Сукманюк* (сукман – «довгий верхній плечовий одяг» [141, с. 47]), *Халат, Чуга* (чуга – «вид верхнього одягу з довгим коміром у галицьких лемків, пошитого з суцільних шматків доморобної тканини» [146, XI, с. 372]), *Чуйко* (чуйка – «вид довгого суконного каптана» [146, XI, с. 380]), *Шаравара, Штанов, Шуба, Шубін*.

Б. Тканини:

Аksamитовський, Атласюк, Багас (бугас, богас – «гатунок бавовняної тканини, ситець» [141, с. 102]), *Баркан* (баркан – «бархан, бумазея» [141, с. 100]), *Вовна, Вовненко, Габай, Габак* (пор. габа – 1) «біле турецьке сукно», 2) «хвиля»; габати – «заперечувати; набридати» [46, с. 444]), *Драпчук* (драп – «густа шерстяна або напівшерстяна тканина, призначена для пошиття верхнього одягу» [146, II, с. 407]), *Каразей* (каразея – «просте грубе сукно» [141, с. 112]), *Кармазін* (пор. кармазин – 1) «старовинне дороге темно-червоне сукно», 2) «той, хто носив одяг із цієї дорогої тканини», 3) «густо-червоний колір» [146, IV, с. 107]), *Китай* (китай – «різновид китайської бавовняної тканини» [141, с. 112]), *Лосинський* (лосина – «гатунок міцної, але м'якої лосячої шкіри блідо-жовтого кольору, вичиненої особливим чином за допомогою ворвані» [141, с. 112]), *Мачулін, Мачульський* (пор. мачула – 1) «волокно, добуте з луб'яного шару кори молоді липи вимочуванням», 2) «груба тканина, виготовлена з такого волокна» [146, IV, с. 656]), *Парчевий* (парча – «складноузорчаста тканина, зроблена з шовкових і золотих або срібних чи імітуючих їх ниток» [146, VI, с. 83]), *Табенський* (табін – «цупка шовкова тканина» [146, X, с. 9]), *Флерчук* (флер – «тонка, прозора, звичайно шовкова тканина» [146, X, с. 606]), *Шерстій, Шерстюк*.

В. Прикраси:

Кречковський (кречка – «жіночий вовняний пояс для підперізування спідниці» [46, с. 87]), *Кутасевич* (кутас – «прикраса у вигляді китиці на одязі» [141, с. 32]), *Кушак* (кушак – «пояс; широка червона стрічка, яку дівчата одягають на голову» [46, с. 169]), *Личманюк* (пор. личман – 1) «металева прикраса, яку жінки носили на шиї», 2) «пастух овець» [146, IV, с. 502]), *Лиштван* (пор. лиштва – 1) «вишивка у вигляді прямої гладі; обшивка одягу», 2) «планка на прорізі вікна або дверей» [146, IV, с. 505]), *Оздоба* (пор. оздоба – «прикраса» [146, V, с. 651]), *Опушко* (опушка – «хутряна облямівка по краях верхнього одягу, деяких головних уборів» [141, с. 37]), *Очкур* (очкур – «пояс або шнур, яким стягують штани або шаровари для підтримання їх» [146, V, с. 834]), *Петелько*, *Петельчук*, *Поволокін* (пор. поволока – 1) «шнурок, ремінь (на взутті)», 2) «слід (від чого-небудь, що тягнеться по якійсь поверхні)» [146, VI, с. 690]), *Поясов*, *Ременюк*, *Шнуров*.

Г. Головні убори:

Башлик (башлик – «сукняний каптур (відлога) з довгими кінцями, що звичайно надівається поверх шапки» [146, I, с. 115]), *Бриль* (бриль – «капелюх» [46, с. 257]), *Капелюх*, *Капелюшок*, *Кибалко* (кибалка – «старовинний жіночий головний убір, що має форму півмісяця» [46, с. 428]), *Ковпак*, *Колпаков* (ковпак – «головний убір конусоподібної, овальної та ін. форми» [146, IV, с. 205]), *Кучма*, *Кучмась*, *Кучменко* (пор. кучма – 1) «висока бараняча шапка», 2) «висока копиця (про волосся)» [146, IV, с. 424]), *Шапка*, *Шапкін*, *Шликов* (пор. шлик – 1) «старовинний круглий або конічний головний убір, обшитий чи оздоблений хутром», 2) «конусоподібний верх шапки, що звисає вниз» [146, XI, с. 489]).

Д. Взуття:

Постолюк (пор. постолы – 1) «м'яке селянське взуття з цілого шматка шкіри без пришивної підошви», 2) «личаки» [146, VII, с. 377]), *Футорняк* (футор – «шкіряна підкладка в халяві високого чобота» [146, X, с. 657]),

Холява, Холявко, Холявченков (пор. халява – 1) «верхня трубчаста частина чобота, що прикриває литку», 2) «неохайна, розпутна чи скупа людина» [146, XI, с. 15]), *Черевик, Чоботько, Чуняк* (пор. чуні – 1) «мотуз'яні, солом'яні постолі, личаки», 2) «гумове або шкіряне взуття у вигляді калош з потовщеними бортами й підшвами» [146, XI, с. 384]).

5. ЛСГ «Назви страв, продуктів, напоїв»

А. Назви страв, продуктів харчування:

Борщ, Борщак, Борщенко, Борщов, Бохонко, Бохонок (бохон – «буханець» [37, I, с. 90]), *Вараниця, Вареник, Вергун, Вергунів* (пор. вергун – 1) «смажене в смальці печиво», 2) «сорт тютюну» [146, I, с. 327]), *Галушка, Галушкевич, Голина, Голинко* (голина – «відбірний зерновий хліб» [37, I, с. 300]), *Затірка, Затірко* (затірка – «страва, зварена на воді або молоці з розтертого в дрібні кульки борошна з водою» [146, III, с. 352]), *Кащенко, Кашин, Кваша* (пор. кваша – 1) «страва з гречаного або житнього борошна з солодом, подібна до густого киселю», 2) «про нерішучу, кволу, безхарактерну людину» [146, IV, с. 133]), *Кірчик* (кірчик – «недоїдений кусочок хліба» [46, с. 449]), *Книш* (книш – «вид білого хліба з загорнутими всередину краями та змазаного салом або олією» [146, IV, с. 198]), *Ковбасюк, Коврига* (коврига – «великий шматок, найчастіше про хліб» [46, с. 486]), *Корж, Коржик, Коржов, Коржук, Коржун, Кренгель* (кренгель – «крендель» [146, IV, с. 335]), *Крупник* (крупник – «густа юшка з крупів» [146, IV, с. 372]), *Кулеша, Кулешов* (кулеша – «страва з кукурудзяного борошна» [146, IV, с. 390]), *Куліш, Кулішко* (куліш – «густий суп (звичайно з пшона)» [146, IV, с. 391]), *Лемішка, Лемішко* (пор. лемішка – 1) «страва з густо запареного борошна, звичайно гречаного», 2) «про нерішучу, безхарактерну людину» [146, IV, с. 476]), *Мамалига, Мамалигін, Маслій, Масло, Масловський, Партика* (партика – «великий шматок хліба» [37, III, с. 98]), *Перепічко* (пор. перепічка – 1) «поколотий ножом корж, що робиться із кислого хлібного тіста і печеться на сковороді», 2) «маленька пасочка, яку

залишають у священика після освячення пасок» [146, VI, с. 251]), *Пиріг*, *Пиріжок*, *Пирогов*, *Пишко*, *Пишкун* (пор. пишка – 1) «пампушка», 2) «пучки волосся або пір'я» [146, VI, с. 372]), *Пляцек* (пор. 1) пляцек – «млинець з потертої або гнилої картоплі; оладка»; 2) пляцик – «хлібинка; паска» [46, с. 464]), *Пундик* (пор. пундик – 1) «рід печива або пиріжків», 2) «смачна їжа, ласощі» [146, VIII, с. 388]), *Сало*, *Сиров*, *Сметана*, *Сметанюк*, *Солодуха* (солодуха – «страва із житнього солоду» [37, IV, с. 166]), *Соломаха* (саламаха, соломаха – «рідка страва, приготовлена із завареного на воді борошна» [146, IX, с. 18]), *Халус* (халус – «ласощі» [37, IV, с. 384]), *Хлібовський*, *Цукур*, *Шурпик* (шурпа – «юшка з баранини та овочів, часто з рисом і прянощами, яку їдять на Сході» [146, XI, с. 566]), *Щерб'юк*, *Щерб'як*, *Щерба* (щерба – «відвар з чого-небудь, рідкий суп» [146, XI, с. 581]).

Б. Назви напоїв:

Брага, *Брагін*, *Кисельов*, *Кисилевич*, *Кисіль*, *Кисляк*, *Кисляков* (пор. кисляк – 1) «загусле кисле молоко», 2) «про в'ялу, нудну людину, що завжди скиглить, жаліється» [146, IV, с. 154]), *Суслов*, *Сусловський* (пор. сусло – 1) «водний розчин рослинної сировини або солоду, призначений для зброджування при виробництві пива, квасу», 2) «відпресований сік винограду» [146, IX, с. 858]).

6. ЛСГ «Анатомічні поняття»

Башкевич (башка – «голова» [146, I, с. 115]), *Бедрин* (бедро – «стегно» [146, I, с. 118]), *Варга*, *Варгатюк* (варга – «губа» [37, I, с. 126]), *Голова*, *Головенко*, *Головка*, *Головко*, *Головченко*, *Губа*, *Губенко*, *Губич*, *Кишко*, *Кликов* (пор. клик – 1) «поклик, клич», 2) «ікло» [146, IV, с. 181]), *Копит* (копит – «копито» [146, IV, с. 281]), *Копитін*, *Костомаха* (пор. костомаха – 1) «кістка», 2) «про смерть» [146, IV, с. 308]), *Крилов*, *Литка*, *Литко*, *Личко*, *Лоб*, *Лоба*, *Лобко*, *Мозолюк*, *Нога*, *Ноженко*, *Пика* (пор. пика – 1) «потворне, бридке обличчя», 2) «обличчя людини, звичайно опасисте, свіже, рожеве»

[146, VI, с. 350]), *Рилов, Рога, Суглобов, Фостик* (фостик – «хвостик» [46, с. 167]), *Хвіст, Хвостенко, Хвостиченко, Хохол* (хохол – 1) «чуб» [46, с. 205], 2) «зневажлива назва українця» [146, XI, с. 134]), *Черевко, Черепенко, Черепко, Шкуренко, Шкуров, Шкурчук*.

7. ЛСГ «Абстрактні поняття»

Біда, Біденко, Бідович, Бідюк, Голод, Гріх, Долюк, Жур (жур – «жура» [146, II, с. 547]), *Жура* (жура – «журба» [146, II, с. 547]), *Журба, Журбенко, Заморока, Клич* (пор. клич – 1) «заклик; поклик», 2) «крик деяких птахів» [146, IV, с. 183]), *Коверзюк* (пор. каверза – 1) «роздум», 2) «нісенітниця» [37, II, с. 1084]), *Кошмарук* (кошмар – «важке, страшне, гнітюче видіння» [146, IV, с. 317]), *Красов, Кривда, Лихо, Нужда, Правденюк, Правдич, Пригода, Смертюк, Фігель* (пор. фігель – 1) «завиток (архітектурна оздоба); розчерк (на письмі)», 2) «витівки, штуки, трюки» [146, X, с. 583]), *Чудо*.

8. ЛСГ «Назви явищ природи, часових понять»

Буранов (буран – «сніжна буря; завірюха, метелиця в степу» [146, I, с. 257]), *Вересень, Весна, Вечір, Ветров, Вітрук, Грім, Громик, Громовий, Гром'юк, Грудень, Жара, Жарук, Жовтень, Заверуха, Завтрак, Зимак, Зименков, Зимуха, Квітень, Листопад, Мороз, Морозков, Морозовський, Морок, Негода, Негодюк* (пор. негода – 1) «погана погода», 2) «нещастя, знегода; тяжка година» [146, V, с. 278]), *Неділько, Осінь, Плюта, Плютенко* (пор. плюта – 1) «негода» [146, VI, с. 601]), *Понеділок, Свято, Середенко, Середович, Середюк, Суботенко, Суботін, Тепленко, Успенський* (Успення – «християнське свято 28 серпня» [46, с. 47]), *Хаверко* (хаверя – «вихор, буря» [37, IV, с. 382]), *Хвищук* (хвищ – «сильний холодний дощ або великий сніг з вітром; снігова буря» [146, XI, с. 43]), *Хмарук, Холодов*.

9. ЛСГ «Назви хвороб»

Жовна (пор. жовна – 1) «затверділі хворобливі пухлини у вигляді гуль на тілі людей, тварин, на рослинах», 2) «мускули на вилицях, що випинаються при стисканні щелеп», 3) «дятел» [146, II, с. 539]), *Кадуцький* (пор. кадук –

1) «падуча хвороба», 2) «чорт, диявол» [37, II, с. 207]), *Ковтонюк, Ковтун, Ковтуненко, Ковтунець, Колтунович* (пор. ковтун – 1) «жмут збитого волосся», 2) «хвороба шкіри на голові, при якій волосся сплутується й злипається» [146, IV, с. 206]), *Когай, Когун* (кога – «кашель» [46, с. 488]), *Козинець* (козинець – «хворобливе викривлення передніх ніг коня в колінах» [46, с. 211] або відтопонімна назва), *Кордюкевич, Курдюков* (пор. кордюк – 1) «вид захворювання худоби» [46, с. 151]; курдюк – 1) «жирове відкладення біля хвоста у деяких порід овець» [146, IV, с. 407]), *Коростовський, Коростовцев* (пор. короста – «заразна шкірна хвороба людини й тварин» [146, IV, с. 298]), *Паршаков, Паршенко* (пор. парша – 1) «захворювання с/г рослин, що характеризується поверхневим ураженням тканин»; парші – 1) «заразне шкірне захворювання людини, тварин» [146, VI, с. 83]), *Шадріков* (шадра – «природня віспа» [39, IV, с. 618]), *Шухлін* (шухля – «лихоманка» [37, IV, с. 520]).

10. ЛСГ «Назви одиниць виміру, грошей»

Година, Грама, Грамчук, Копиця, Копицяк (пор. копиця – 1) «невеликий стіжок сіна, соломи», 2) «те саме, що копа», 3) «велика кількість, купа чого-небудь» [146, IV, с. 281]), *Копійко, Копійчук, Оберемок, П'ятак, Півторак* (півторак – «все мірою в $1\frac{1}{2}$ » [37, III, с. 157]), *Пінтак* (пінта – «одиниця виміру рідин і сипучих речовин в Англії і США, що дорівнює приблизно 0,56 л» [146, VI, с. 537]), *Пучок, Цалевич* (цаль – «дюйм» [37, IV, с. 422]), *Шкіль* (шкіль – «монета, шилінг» [39, IV, с. 638]).

11. ЛСГ «Назви речовин, матеріалів»

Булат, Булатко (пор. булат – 1) «високоякісна міцна сталь особливого гарту», 2) «сталевий клинок, меч; взагалі зброя» [146, I, с. 253]), *Габришин, Габро, Габрук* (пор. габро – 1) «кристалічна магматична гірська порода чорного або темно-зеленого кольору» [146, XI, с. 674], 2) від чол. імені Гаврило [165, с. 77 – 78]), *Глиненко, Гутов* (гута – «цінна речовина у вигляді затверділого соку, що міститься в корінні деяких рослин» [146, II, с. 200]),

Гуща, Гущак, Гущенко (пор. *гуща* – 1) «густий відстій, осад на дні посудини, що виділяється з рідини», 2) «густий ліс», 3) «місце найбільшого скупчення кого-, чого-небудь» [146, II, с. 201]), *Желізко, Залізний, Залізник, Зола, Золотенко, Золотов, Кіпоть* (кіпоть – «кіптява» [146, IV, с. 168]), *Кременюк, Кремень* (кремєнь – «дуже твердий мінерал» [146, IV, с. 334]), *Мідянець, Попіль, Попільнюк, Рубін, Серебряник, Фармуга, Формуга* (пор. *фармуга* – 1) «розчин з борошна, крохмалю і глини для обмазування стін», 2) «саламаха»; *формуга* – 1) «розведений крохмал; розведена кольорова глина» [46, с. 75–76]), *Шафір* (шафір – «сапфір» [146, X, с. 422]).

12. ЛСГ «Дієслова в імперативній формі, номінації на позначення акустичних понять»

Бац, Бацевич, Баценко (бац – «звуконаслідування, що вживається на означення різкого короткого звуку» [146, I, с. 114]); *Бєбєх* (бєбєх – «звуконаслідування, що відтворює звук від падіння, удару по чомусь м'якому, пострілу» [146, I, с. 117]); *Бєх* (бєх – «уживається зі значенням бєхнути і бєхнутися» [146, I, с. 164]); *Гадай, Заграй, Кець* (кець – «вигук, яким підкликають свиней» [46, с. 427]); *Кис* (кис – «вигук, яким нацьковують собак» [146, II, с. 437]); *Ких, Кихтюк* (ких – «звуконаслідування, що означає сміх» [146, IV, с. 156]); *Пих* (пих – «звуконаслідування, що виражає своєрідні звуки» [146, VI, с. 370]); *Скубай*; *Чмих* (чмих – «звуконаслідування, що означає глухий переривчастий звук від виштовхування повітря, пари, відпрацьованого газу і т. ін.» [146, XI, с. 345]); *Чук* (чук – «використовується при підкиданні дітей» [37, IV, с. 477]); *Шарко* (шарк – «вживається на означення шереху, шарудіння від човгання, тертя чогось об що-небудь» [146, XI, с. 413]); *Шелєп* (шелєп – «звуконаслідування, що означає глухий звук від удару, падіння і т. ін.» [146, XI, с. 436]); *Ший, Шмагай*.

13. ЛСГ «Найменування ігор, танців, пісень»

Дайненко (дайна – «литовська народна пісня» [16]), *Кобля* (кобла – «піжмурки» [46, с. 477]), *Коструб* (пор. коструб – 1) «яструб», 2) «весняна танкова гра дівчат», 3) «нечепура, неохайний» [146, IV, с. 308]), *Краков'як* (краков'як – «польський народний танець у швидкому темпі» [146, IV, с. 322]), *Мазурко*, *Мазурчук* (пор. мазур – 1) «мазури», 2) «польський національний танець із тридольним тактом, що поширився в інших країнах як бальний» [146, IV, с. 596]).

Окремо дамо перелік ПН і прізвищ, похідних від особових і неособових апелятивів-діалектизмів, вибраних зі «Словника подільських говірок», щоб підкреслити важливість і багатство цього пласту лексики в антропонімах: *Батир* (батир – «герой, хоробра людина» [146, I, с. 111]), *Баламут*, *Баламутенко* (баламут – «плетун, говорун, витівник» [19, с. 11]), *Балух* (балухи – «очі великі» [19, с. 11]), *Баришев* (бариш – «зиск, прибуток» [19, с. 12]), *Бомок* (бомок – «гедзь» [19, с. 14]), *Борзенко* (борзо – «швидко» [19, с. 14]), *Вітрак* (вітрак – «вітряк» [19, с. 20]), *Волохатий* (волохатий – «кудлатий, волосатий» [19, с. 22]), *Гармидер* (гармидер – «крик, балаканина, метушня» [19, с. 26]), *Гіляка* (гіляка – «гілка-гілкою» [19, с. 27]), *Говда* (говда – «голова велика» [19, с. 28]), *Годний* (годний – «здатний» [19, с. 28]), *Держак* (держак – «ручка, наприклад, до сапи» [19, с. 31]), *Дибайло* (дибати – «ходити поволі» [19, с. 31]), *Драглюк* (драглі – «холодець» [19, с. 33]), *Дупак* (дупа – «зад, задок, наприклад, дитини» [19, с. 34]), *Жолобенко*, *Жолобов* (жолоб – «корито довге дерев'яне» [19, с. 36]), *Завада* (завада – «перешкода» [19, с. 37]), *Каплун* (каплун – «півень, відгодований на м'ясо» [19, с. 47]), *Карапозюк* (карапуз – «дитина-товстун» [19, с. 48]), *Корба* (корба – «ручка» [19, с. 52]), *Кудла* (кудли – «волосся, шерсть» [19, с. 53]), *Купчаков* (купчаки – «чорнобривці» [19, с. 54]), *Кушков* (кушка – «посуд дерев'яний продовгастий для води» [19, с. 55]), *Личак* (личаки – «постоли» [19, с. 57]), *Лобур* (лобур – «чобіт резиновий» [19, с. 57]), *Масний* (масний – «жирний» [19, с. 60]), *Мерва*

(мерва – «солома стара, подрібнена» [19, с. 61]), *Мисников* (мисник – «полиця для мисок» [19, с. 61]), *Пахолок* (пахолок – «слуга, бідак» [19, с. 71]), *Піхур* (піхур – «міхур» [19, с. 74]), *Пчолкін* (пчоли – «бджоли» [19, с. 80]), *Слотюк* (слота – «дощ дрібний» [19, с. 88]), *Стопень* (стопень – «крок» [19, с. 91]), *Тарабанчук* (тарабанити – «стукати-грюкати» [19, с. 93]), *Тарадайко* (тарадайка – «віз старий, зношений» [19, с. 93]), *Тлустий* (тлустий – «товстий» [19, с. 94]), *Фасоля* (фасоля – «квасоля» [19, с. 97]), *Цюпенко*, *Цюпко* (цюпати – «рубати легенько» [19, с. 102]), *Череда* (череда – «гурт; багато» [19, с. 103]), *Шимков* (шимко – «дурень» [19, с. 105]), *Шкарбун* (шкарбуни – «чоботи старі, великі» [19, с. 105]), *Шкорба* (шкорба – «стара жінка» [19, с. 105]), *Шпара* (шпари – «затерпи пальці» [19, с. 106]), *Щербатий* (щербатий – «беззубий, надламаний» [19, с. 107]), *Ядуха* (ядуха – «астма» [19, с. 108]).

Отже, проаналізовано 2 512 антропоодиниць – 21,2% від усього зібраного матеріалу. Встановлено, що найпоширенішими є власні назви, утворені від фауно- та флоронайменувань, назв засобів праці, предметів побуту і їхніх частин, об'єктів призначення, назв одягу, взуття, тканин; малопоширеною є ЛСГ «Найменування ігор, танців, пісень».

В основах аналізованих ПН і прізвищ, співвідносних із особовими та неособовими апелятивами, продуктивною є як загальноновживана на сьогодні, так і архаїчна лексика, зокрема діалектизми.

2.2 Відонімні ПН і прізвища

До відонімних ПН і прізвищ відносимо антропоніми, утворені від особових імен (церковно-християнських, слов'янських автохтонних, запозичених) і топонімів (ойконімів і гідронімів).

2.2.1 Відіменні ПН і прізвища

Відіменні прізвища становлять кількісно вагому групу серед українських і слов'янських прізвищ. Так, ПН і прізвища Центральної Хмельниччини утворено від церковно-християнських, слов'янських автохтонних і запозичених імен. Останні розглядаємо окремо в параграфі «Прізвища, утворені від іншомовної лексики».

1. ПН і прізвища, співвідносні зі слов'янськими автохтонними власними іменами і прізвиськами

Слов'янські автохтонні імена аналізували Л. О. Белей [9], Л. Л. Гумецька [38], М. О. Демчук [41], І. М. Железняк [48], Л. Р. Осташ [109], І. Д. Фаріон [182], М. Л. Худаш [192], П. П. Чучка [197] та інші дослідники.

Із прийняттям християнства в Київській Русі церковно-християнські імена витіснили з ужитку слов'янські автохтонні імена, які зараз ми маємо змогу реконструювати з прізвищ. Достовірно встановити кількість антропонімів, утворених від слов'янських автохтонних імен, сьогодні неможливо.

Термін «слов'янське автохтонне ім'я» (ним ми послуговуємося і у нашому дослідженні) в науковий обіг уведено М. О. Демчук «на позначення імені праслов'янського походження або утвореного пізніше, вже в антропонімії того чи іншого конкретного слов'янського народу, на споконвічно слов'янському мовному ґрунті» [41, с. 13]. Також в українській антропонімії використано інші терміни: нехристиянське, некалендарне, неканонічне, дохристиянське, поганське, давньоруське, слов'янське ім'я тощо.

«Слов'янські особові власні імена-композиції – релікт давньоруської чи, правильніше, праслов'янської антропоніміїної спадщини, оскільки майже всі вони (імена) мали загальнослов'янське поширення і траплялися якщо не в давньоруських, то в давніх писемних джерелах інших слов'янських народів» [41, с. 14].

М. О. Демчук слов'янські автохтонні особові власні імена поділяє на три групи: слов'янські автохтонні особові імена-композиції, відкомпонентні слов'янські автохтонні імена, слов'янські автохтонні імена відапелятивного походження [41]. Ми ж маємо на меті розглянути лише слов'янські автохтонні особові імена-композиції, відкомпонентні слов'янські автохтонні імена, оскільки слов'янські автохтонні імена відапелятивного походження вже розглянули в параграфі «Відапелятивні ПН і прізвища».

Незважаючи на певні досягнення в дослідженні слов'янських автохтонних імен-композицій і їхніх дериватів, сьогодні залишаються невирішеними питання щодо семантики і особливостей дериваційної структури цих імен, хронологічні межі їх функціонування.

Якщо встановити давньослов'янське походження прізвищ, мотивованих повними двоосновними іменами, відносно легко, то майже нереально з'ясувати етимологію прізвищ, утворених від усічених варіантів двоосновних імен. Насамперед це зумовлено відсутністю словників усічених варіантів слов'янських автохтонних імен.

Складно розмежовувати відіменні та відапелятивні (та й відтопонімні) прізвища, в основі яких лежать давні слов'янські імена дохристиянського походження. «З давніх-давен аж до XV ст. слов'янські язичницькі імена досить успішно задовольняли потреби слов'янської однойменної системи називання. У XIV – XVI ст., коли на зміну традиційній однойменній системі найменування приходить двочленна система, язичницькі імена стали у пригоді: велика частина їх починає функціонувати в ролі другого члена при обов'язковому хресному імені, тобто в ролі індивідуального чи родичівського прізвища» [197, с. 394].

Скорочування власних імен-композицій було викликане незручністю їх уживання через громіздкість і довготу [231, с. 75].

Слов'янські автохтонні імена репрезентовані у 5,6 % ПН і прізвищ Центральної Хмельниччини, а отже, вони виявляють нижчу активність у процесі творення прізвищ, ніж християнські імена.

А. ПН та прізвища, співвідносні зі слов'янськими автохтонними особовими іменами-композидами.

Як вважає М. О. Демчук, особові власні імена-композиди у слов'ян далекого минулого були такими ж продуктивними, як і в інших індоєвропейських народів [41, с. 34]. «Іменам-композидам первісно передувало ціле розгорнуте речення, яке містило в собі відповідне побажання новонародженій дитині. Згодом через громіздкість і довготу антропонімійне речення спростовується до складного слова. Із введенням християнства давні слов'янські автохтонні імена, зокрема й особові імена-композиди, у різних слов'янських народів активно почали витіснятися церковно-християнськими. У східнослов'янських народів їхній асортимент вже в давньоруський період звівся до вживання в побуті лише найпопулярніших із цих імен» [41, с. 35].

На території Центральної Хмельниччини фіксуємо 39 прізвищ (0,32 %), утворених від давньослов'янських імен-комполитів, наприклад: *Богдан, Богданенко, Богданов, Богданович, Богданюк, Боголюбов, Володимиров, Всеволодов, Добромислов, Добронос, Добротвор, Казимирко, Казимиров, Казимир, Казмиренко, Казмирович, Казмирук, Казмирчук, Казьмирчук, Любомиров, Мацібора, Маціборук* (< Масібогъ [183, с. 240]), *Станіслав, Станіславов, Станіславчук, Стромелюк* (< Стромиль [ХД, 1991, с. 128]), *Татомир, Тихомиров, Ярославцев*.

«Мала кількість похідних свідчить про те, що в період формування прізвищ імена-комполити функціонували вже в скороченій або скорочено-суфіксальній формі» [76, с. 25].

Б. ПН та прізвища, співвідносні з відкомполитними слов'янськими автохтонними іменами.

М. О. Демчук стверджує, що «імена-композити ще в давньоруський період втрачали свою продуктивність, а з розпадом давньоруської єдності на українському мовному ґрунті в кінці XV ст. були рідковживаними. І навпаки, похідні від них деривати – відкомпозитні слов'янські автохтонні імена відзначалися продуктивністю, динамічністю в східнослов'янській антропонімній спадщині» [41, с. 51].

Проте чіткої межі між відкомпозитними слов'янськими автохтонними іменами й дериватами християнських імен немає, тому в процесі аналізу таких утворень існують певні умовності [76, с. 15].

Наводимо приклади ПН і прізвищ цієї групи, яких зафіксовано 627, тобто 5,28 %: *Бай, Байчук, Балан, Баланчук, Баланюк, Бачков, Біжко, Білич, Бішко, Благун, Блажин, Блажко, Блажченко, Блажчук, Блищик, Богуш, Бодак, Божик, Божко, Божок, Боричко, Борищук, Бринюк, Бринь, Будзан, Буняк, Бут, Бутенко, Бутін, Буць, Бученко, Бучик, Бушко, Величко, Войнаренко, Гойда, Гошко, Гуц, Добрик, Добров, Житкевич, Красюк, Красюков, Меленчук, Милошенко, Радецький, Радкевич, Світлик, Собков, Сопков, Станкевич, Станчук, Стойко, Стоян, Сулима, Сулимка, Сулимко, Терп'як, Тишеня, Черничко.*

Незважаючи на те, що слов'янські автохтонні власні імена мотивують невелику кількість ПН і прізвищ Центральної Хмельниччини, ми вважаємо, що це важливий пласт лексики для дослідження. Досі існують складнощі в розмежуванні цих антропонімів, похідних від прізвищ, співвідносних із апелятивами або християнськими іменами, на що також указують інші дослідники [6; 76; 197]. Безперечно, слов'янські автохтонні власні імена відіграли важливу роль у формуванні українських прізвищ.

2. ПН та прізвища, співвідносні із церковно-християнськими іменами

Під церковно-християнськими особовими власним іменами розуміємо імена переважно староеврейського, грецького, латинського та іншого

походження, поширені в Україні з прийняттям християнства та введені в так звані святці і церковні календарі і надавані новонародженим, звичайно, при здійсненні обряду хрещення. Це були канонізовані церквою імена різних старо- і новозавітних святих, християнських подвижників, великомучеників і мучеників – чоловічі та жіночі [15, с. 51]. Саме термін «церковно-християнське ім'я», запропонований В. В. Німчуком і апробований багатьма ономастами, ми і використовуємо в нашій роботі. На позначення церковно-християнських імен науковці також вживають інші терміни: християнські, календарні, канонічні, церковно-календарні, хрещені.

Аналіз церковно-християнських відіменних утворень виявив помітну нерівномірність між прізвищами з коренями чоловічих і жіночих імен. Більша кількість чоловічих імен у церковних календарях, ніж жіночих, і традиція називати дитину за батьком зумовили вищий ступінь антропонімізації чоловічих імен. Так, чоловічі основи складають 22 % всіх утворень, жіночі – 2 %. Прізвища виникали від повних, усічених, усічено-суфіксальних і суфіксальних варіантів імен у різному кількісному співвідношенні.

Церковно-християнські чоловічі імена, від яких утворено прізвища на досліджуваній території: *Абакум, Абрам (Авраам), Августин, Авксентій, Агапій, Агафон, Адам, Акиндин, Амвросій, Ананій, Анастасій, Андріан, Андрій, Андроник, Антип, Антон, Аполлон, Аристарх, Арсен, Артем, Архип, Афанасій (Панас), Афон, Борис, Боян, Вавил, Валентин, Валерій, Варлам, Варфоломій, Василь, Венедикт, Віктор, Віт, Владислав, Влас (Улас, Власій), Володимир, Воніфатій, Гаврило, Галактіон, Гарасим, Геннадій, Георгій, Герман, Гліб, Гнат, Гордій, Григорій, Гурій, Давид, Данило, Дементій, Демид, Дем'ян, Денис, Діодор, Дмитро, Домн, Дорофій, Дорош, Дука, Дула, Євген, Євграф, Євдоким, Євмен, Євстрат, Євтропій, Єлисей, Єпімах, Єпіфан, Єремія (Ярема), Єрмил, Єрмолай (Ярмолай, Єрмак), Єрофій (Ярош), Єфим (Юхим), Єфрем (Охрім), Захар, Зіновій, Зосим, Зот, Іван, Ігор, Ізяслав, Іконій,*

Ілля, Іов, Іпатій, Іполит, Ісаак, Ісай, Ісус, Йосип, Калістрат, Капітон, Карпо, Касян, Катун, Кирик, Кирило, Кирін, Кифа, Кіндрат, Клим, Климент, Конон, Корнило, Корній, Костянтин, Крискент, Куфій, Лаврентій, Лазар, Ларіон (Іларіон), Лев, Леонід, Леонтій, Лук'ян, Лука, Луп, Макар, Македон, Максим, Малафій, Мамант, Маммій, Мануїл, Маркіян, Марко, Мартин, Мартиніан, Матвій, Меланій, Мелетій, Мелхиседек, Меркурій, Мефодій, Микита, Микола, Мина, Мирон, Митрофан, Михайло, Михей, Мусій (Мойсей), Назар, Нарцис, Наум, Нестор, Никифор, Никодим, Никон, Овдій, Оверко (Аверкій), Овксентій, Олександр, Олексій, Омелян, Онисим, Онисифор, Онуфрій, Орест, Орефій, Остап, Павло, Палладій, Панкрат, Пантелеймон, Панфіл, Папій, Парамон, Парфеній, Пахом, Петро, Пилип, Піст, Платон, Плацид, Полієн, Полікарп, Потап, Прокіп, Протасій, Прохор, Рафаїл, Родіон, Роман, Ромил, Руф, Сава, Саватій, Савелій, Савин, Садоф, Самійло, Самон, Сасоній, Свирид (Спиридон), Севастіан, Северин, Селіній, Семен (Симеон), Серафим, Сергій, Сидір, Сильвестр, Симеон, Сисой, Созонт, Соломон, Соссій, Софон, Софрон, Степан, Стратій, Стратон, Супрун, Тарас, Теодор, Терентій, Тимон, Тимофій, Тит, Тихін, Трифілій, Трифон, Трофим, Улян, Урван, Устим, Фадей, Фалалій, Федір, Федот, Феодосій, Феодул, Феоктист, Феофан, Феофіл, Ферापонт, Филимон, Фірс, Флор (Фрол), Фока, Фотій (Фатян, Фот), Харитон, Хома, Хрисанф, Христофор, Юда, Юліан, Юрій, Яків.

І. І. Трійняк зазначає, що канонічними, тобто церковно-християнськими, також є імена *Адолій, Азарій, Ангел, Апоній, Араб, Вакула, Варава, Дарій, Дей, Дола, Євстигній, Євтух, Єгор, Іва, Ізмаїл, Індик, Калан, Каленик, Калина, Кирій, Кузьма, Купріян, Лин, Логвин, Майор, Маковій, Мар'ян, Монака, Оболій, Овсій, Огій, Олефір, Оникій, Палій (Пантелеймон), Піхій, Пофил, Прима, Пруденцій, Рогат, Розумник, Саливон, Сандул, Саул, Сила, Телемах, Тиран, Трофан, Увар, Фабіан, Ферин, Філ, Філат, Філон, Фурій, Харламп, Христ, Яким* [165]. Ці імена є в основах ПН і прізвищ Центральної

Хмельниччини і відіграють важливу роль у формуванні регіональної прізвищевої системи.

Варто відзначити, що найвищим ступенем активності характеризуються такі чоловічі церковно-християнські імена: *Григорій, Михайло, Федір, Іван, Петро, Семен, Хома, Матвій, Павло, Данило*, від яких утворено понад 40 антропонімів.

Близько 3 000 ПН і прізвищ репрезентують чоловічі імена і близько 300 ПН і прізвищ – жіночі імена.

Наводимо найбагатші гнізда прізвищ, похідних від чоловічих імен, у порядку спадання продуктивності:

Григорій (92): *Греник, Гренчак, Грень, Гресь, Гресько, Греськов, Грех, Грехович, Гречух, Грещенко, Грига, Григор, Григораши, Григоренко, Григорець, Григор'єв, Григорица, Григориченко, Григоров, Григорович, Григоровський, Григорошук, Григорук, Григорчук, Григорюк, Григорян, Гринев, Гриневецький, Гриневич, Гринишин, Гринівецький, Гринкевич, Гринчак, Гриненко, Гриник, Гринчишин, Гринчук, Гринюк, Гриняк, Гринь, Гринько, Гриньков, Гриньов, Гриньченко, Гриньчук, Грисевич, Грисеня, Грисик, Грисій, Грисюк, Грись, Гриськов, Грихно, Грицаєв, Грицаєнко, Грицай, Грицак, Грицаков, Грицаюк, Грицев, Грицевський, Гриценін, Гриценко, Гриценюк, Грищечук, Грищина, Грицишин, Гриців, Грицкевич, Грищук, Грищун, Грищуняк, Грищюк, Грицьків, Грицько, Грицьков, Гричанюк, Гричишин, Гричченко, Гришак, Гришанов, Гришанович, Гришенко, Гришин, Гришко, Гришков, Гришневський, Грищенко, Грицишен, Грищук, Грушкевич, Грушко;*

Федір (69): *Донець, Дончак, Донченко, Дончук, Донюк, Дуна, Дуневич, Дунець, Дунюк, Дуняк, Педан, Педанюк, Педашенко, Педик, Пединський, Педун, Педусенко, Педченко, Підченко, Федак, Федань, Федаш, Феденко, Федик, Федина, Фединський, Федишин, Федів, Федірчук, Федонюк, Федоренко, Федорець, Федоринчик, Федоришин, Федорів, Федорков,*

Федоров, Федорович, Федоровський, Федорончук, Федорук, Федорушко, Федорчак, Федорченко, Федорчук, Федорюк, Федоченко, Федун, Федунець, Федух, Федченко, Федчик, Федчишен, Федчишин, Федчук, Федюк, Федючок, Федющенко, Федясв, Федько, Ференс, Ференц, Ференчук, Фец, Ходкевич, Ходоров, Ходоровський, Хведченко, Хведченя;

Михайло (68): *Малич, Маличенко, Мальчик, Мигалевич, Мигаль, Мисан, Мисань, Мисик, Мисиков, Мисюк, Мисюра, Мисько, Місюра, Місевич, Мисько, Миськов, Міськевич, Михайльо, Михайленко, Михайлець, Михайлик, Михайличенко, Михайлишин, Михайлов, Михайловський, Михайлусь, Михайлюк, Михалевич, Михалевський, Михаленко, Михалець, Михалечко, Михалишен, Михалишин, Михалішин, Михалков, Михалюк, Михальов, Михальський, Михальченко, Михальчишин, Михальчук, Миханько, Михневич, Михнович, Михалко, Михаловський, Мишак, Мишенко, Мишкін, Мишко, Мишковський, Міхай, Міхалевський, Міхальов, Міхелевич, Міхненко, Міхновський, Мішан, Мішин, Михновський, Мищенко, Міщенко, Міщинський, Міщишин, Міщук, Ханіцький, Ханців;*

Іван (65): *Іванелюк, Іваненко, Іванець, Іваницький, Іванишен, Іванишин, Іванищук, Іванів, Іваній, Іванін, Іваніца, Іванічек, Іваніченко, Іванішин, Іваніщук, Іванков, Іванкович, Іванніков, Іванов, Іванович, Івановський, Івануна, Івануник, Іванух, Іванущенко, Іванців, Іванцов, Іванченко, Іванчишин, Іванчук, Іванюк, Іванюта, Іванюшко, Іванько, Івасенко, Івасечко, Івасечков, Івасик, Івасина, Івасюк, Івасюнько, Іваськевич, Івасько, Іваськов, Івах, Іваха, Івахів, Івахнов, Івахов, Івачицький, Івашев, Івашкевич, Івашкін, Івашков, Іващенко, Іващишин, Іващук, Ванюра, Ванченков, Ванчуров, Ванько, Ваньков, Ващенко, Ващишин, Ващук;*

Петро (56): *Петерчук, Петкевич, Петравчук, Петраковський, Петрановський, Петранюк, Петрас, Петрасюк, Петраш, Петрашевич, Петрашек, Петращук, Петренко, Петрик, Петриковський, Петрина, Петрицюк, Петрицький, Петрич, Петриченко, Петричко, Петричкович,*

Петричук, Петришин, Петрищенко, Петрів, Петров, Петрович, Петровський, Петрокушин, Петронюк, Петропавловський, Петрошович, Петрощук, Петрук, Петруков, Петруняк, Петрунь, Петрусенко, Петрусик, Петрусів, Петрусь, Петрухін, Петручак, Петруша, Петрушак, Петрушевець, Петрушевський, Петрушенко, Петрушин, Петрушка, Петрушко, Петрюк, Петунін, Петяк, Пітов;

Семен (56): *Семен, Семененко, Семенець, Семенишин, Семенів, Семеній, Семенків, Семенко, Семенков, Семенов, Семенович, Семеновський, Семенушков, Семенцов, Семенченко, Семенчук, Семенюк, Семеняк, Семки, Семків, Семко, Семков, Семкович, Семчишин, Семчук, Сендик, Сенеченя, Сеник, Сенич, Сенів, Сенченко, Сенчишин, Сенчук, Сенюк, Сень, Сеньков, Сеньчук, Симашкевич, Сименишин, Синиченко, Синишин, Синюк, Синюков, Синяк, Синяков, Синьков, Сімчук, Сіненко, Сінкевич, Сінчук, Сінькевич, Сінько, Сіньков, Сіньковський, Сьомаковщенко, Сьомін;*

Яків (51): *Куценко, Кушков, Яков'юк, Яковенко, Яковенчук, Яковець, Яковин, Яковишен, Яковишин, Яковка, Яковко, Яковлев, Яковлєв, Яковчук, Якушев, Якушевич, Якушевський, Якушенко, Якушин, Якушкин, Якушок, Якушонок, Яхно, Яхновський, Яцевський, Яценко, Яцентний, Яцентюк, Яценюк, Яцик, Яцина, Яцишен, Яцишин, Яців, Яцков, Яцковський, Яцук, Яцуляк, Яцуник, Яцунь, Яцюк, Яцьків, Яцько, Яцьков, Яшин, Яшутин, Ященко, Яцинський, Яцишен, Яцишин, Яцук;*

Хома, Фома (49): *Томашевський, Томашко, Томашов, Томащук, Томило, Томин, Томич, Томілін, Томілко, Томкевич, Томков, Томкович, Томусяк, Томченко, Томчинський, Томчишин, Томчук, Фоменко, Фомін, Фоміних, Фоміч, Фоміченко, Фомічов, Фомішин, Фомкін, Фомов, Фомушкін, Фомченко, Хом'юк, Хом'як, Хом'яков, Хома, Хомак, Хоманець, Хоманів, Хоманчук, Хомань, Хоменко, Хоменчук, Хомин, Хомич, Хомін, Хоміцький, Хомко, Хомуський, Хомусько, Хомчак, Хомчук, Хомяков;*

Матвій (48): *Матвейко, Матвєєв, Матвєйцев, Матвєєнко, Матвїїшин, Матвїйків, Матвїйцев, Матвїйчак, Матвїйчук, Матвїюк, Матейко, Матієць, Матіяш, Матусевич, Матусов, Матусяк, Матуш, Матушевський, Матушинський, Матущак, Матюк, Матюшенко, Матюшин, Матюшков, Матющенко, Матяш, Матяшевський, Матящук, Махтенко, Махтюк, Мацак, Мацвїйко, Мацейко, Маценко, Маценюк, Мацук, Мацинський, Мацшєн, Мацшєн, Мацїєвич, Мацїєвський, Мацькевич, Мацький, Мацьков, Мацькевич, Мацюк, Мацьоха, Мотенко;*

Павло (48): *Павелков, Павенський, Павленко, Павленський, Павлецький, Павлик, Павликевич, Павликов, Павликовський, Павлинець, Павлинський, Павлицький, Павлич, Павличек, Павличук, Павлишен, Павлишин, Павлишинець, Павлищук, Павлійчук, Павлов, Павлович, Павловський, Павлощук, Павлуник, Павлунь, Павлуцький, Павлюк, Павлюківський, Павлюченко, Павлючик, Павлючиков, Павляч, Петропавловський, Павінський, Павонський, Павульський, Пахненко, Пахно, Пахута, Пашин, Пашкевич, Пашко, Пашков, Пашковський, Пашута, Пащенко, Пащинський;*

Данило (42): *Данилевич, Даниленко, Данилишин, Данилків, Данилко, Данилков, Данилкович, Данилов, Данилюк, Данильченко, Данильчук, Даниш, Данів, Данілов, Данілов, Данчак, Данчевський, Данченко, Данчшєн, Данчук, Данюк, Данькин, Даньків, Даньківський, Данько, Даньков, Даньшин, Дахневич, Дахновський, Даценко, Дацшєн, Дацко, Дацков, Дацун, Дацюк, Даць, Дацько, Дацьков, Дащицький, Дашкевич, Дащенко, Дащук.*

Значна кількість варіантів християнських імен зумовила варіантність прізвищ. Опишемо найхарактерніші фонетичні зміни, які були типовими для чоловічих імен і які, відповідно, було збережено у прізвищах.

1. Християнські імена з початковим **а-**, пристосовуючись до фонетичної системи давньоруської мови, а згодом і до кожної з мов східнослов'янської групи, зазнали певних змін. Зазвичай змінювався початковий **а-** на **о-**, що засвідчують пам'ятки давньоруської мови XV ст. [63, с. 51]: *Агеєнко* –

Огієнко; Алексійчук, Алексюк – Олексійчук, Олексюк; Аніщенко – Оніщенко; Онопрієнко – Онопрієнко; Афанасенко – Опанасенко.

2. Найчастіше ненаголошений початковий **-і** на українському мовному ґрунті втрачається, це фіксують уже пам'ятки XV ст. [63, с. 51]: *Іванько, Іващенко, Іващишин, Іващук – Ванько, Ващенко, Ващишин, Ващук; Ігнат, Ігнатов, Ігнатюк – Гнат, Гнатов, Гнатюк; Іллюшин – Люшин; Ісаєвич, Ісаєнко, Ісайко – Саєвич, Саєнко, Сайко; Ісак, Ісаченко – Сак, Саченко.*

3. Канонічним іменам із початковим сполученням **ие-** у пам'ятках XVI ст. відповідають народні варіанти з початковим **є-** та **я-**. У цьому випадку дисимілятивна зміна **є->я-** в різноскладовій позиції відбувалася, очевидно, внаслідок тенденції до виразності голосного в ненаголошеному складі. Це пояснюється нерозрізненням **а-** та **е-** після **ј** в ненаголошеній позиції [63, с. 53]: *Єременко, Єремич, Єремишин, Єремов, Єремчук – Яременко, Яремич, Яремишин, Яремов, Яремчук; Єроленко, Єромошенко, Єрошенко – Яроленко, Яромошенко, Ярошенко.*

4. Деякі народні імена виникли внаслідок типової для староукраїнської мови риси – рефлексу **у** на місці давнього **о** в новозакритих складах [63, с. 59]: *Донець – Дунець; Мосейчук, Мосійчук – Мусейчук, Мусійчук; Онопрієнко – Онуфрієнко; Яромош – Ярмуш; Ярош, Ярошевський, Ярошинський – Яруш, Ярушевський, Ярушинський.*

5. Впливом російської мови або суржику, що позначилися на варіантності імен, відображених в антропоосновах, є змішування голосних **и** та **і**: *Архипов – Архіпов; Борисов – Борісов; Васильєв – Васільєв; Данилов – Данілов; Дмитров – Дмітров; Казмирук – Казмірук; Кириченко – Кіриченко; Климчук – Клімчук; Никитюк – Нікітюк; Онищенко – Оніщенко; Трифонов – Тріфонов.*

6. Губно-зубний звук **ф** у системі давньоруського консонантизму був відсутнім, тому в запозичених іменах він замінявся артикуляційно близькими **п, х, хв, т, в** [63, с. 63]: *Федик, Фединський, Федун, Федченко – Педик,*

Пединський, Педун, Педченко – Хведченко; Філіпенко, Філіпішин – Пилипенко, Пилипишин; Фадійчук – Тадейчук; Фоменко – Хоменко; Фомін, Фоміч – Хомин, Хомич – Томин, Томич; Фомченко – Томченко.

7. Перехід ненаголошеного **е в и** відображено в таких прізвищах: *Греськов, Грещенко – Гриськов, Грищенко; Сельвестров – Сильвестров; Семенишин – Сименишин; Федчишен – Федчишин.*

8. Характерною для християнських імен є дисимілятивна зміна артикуляційно близьких звуків **м і н** на початку або всередині, а також у кінці імені [63, с. 66]: *Микитенко, Микитюк – Никитенко, Никитюк; Миколайчук, Миколюк, Мікулін – Николайчук, Николюк, Нікулін.*

9. Церковнослов'янська іжиця, передаючи грецький іпсилон (**γ**), у пам'ятках староукраїнської мови використовувала звуки **и** або **у** [63, с. 61]: *Кириленко – Куриленко; Янишевський – Янушевський.*

Жіночі християнські імена мотивували 2 % прізвищ жителів Центральної Хмельниччини. Низька частотність таких прізвищ типова для антропоніміконів усіх регіонів України.

ПН і прізвища на території Центральної Хмельниччини утворено від таких церковно-християнській жіночих імен: *Агафія, Анастасія, Варвара, Василина, Галина, Ганна, Горпина, Дарія, Домна, Єва, Євгенія, Євдокія, Єфросинія, Злата, Іларія, Ірина (Ярина), Катерина, Килина (Акилина), Лизавета (Єлизавета), Мавра, Магдалина, Маргарита, Марина, Марія, Марфа, Меланія, Мокрина, Мотрона, Мотря, Надія, Наталія, Ніна, Оксана (Ксенія), Олександра, Олена, Ольга, Параскева, Пелагея, Раїса, Рахіль, Соломія, Софія, Таміла, Текля (Фекла), Тетяна, Уляна (Оляна; Юліанія), Февронія, Феодора, Харитина, Хіонія, Христина.*

В основах ПН і прізвищ також знаходимо імена *Лаута, Малина, Орина*, які І. І. Трійняк зараховує до канонічних [165].

Найчастіше мотивують ПН і прізвища такі жіночі церковно-християнські імена: *Марія, Катерина, Галина, Ганна, Марина, Пелагея.*

Наводимо найбагатші гнізда прізвищ, похідних від жіночих імен, теж у порядку спадання:

Марія (21): *Мандзик, Мандзій, Мандзюк, Манзюк, Манчин, Марійн, Марійчук, Марін, Маріяш, Марунчак, Марунченко, Маруняк, Марунько, Марусій, Марусяк, Марухін, Марущак, Маруцин, Масенко, Масюк, Масяк;*

Катерина (19): *Касевич, Катеренчук, Катеренюк, Катеринський, Катеринчук, Катеринюк, Катревич, Катренко, Катрич, Катриченко, Катрук, Катруха, Катрушенко, Катюха, Кащен, Кащик, Кацин, Кащишин, Кащук;*

Галина (16): *Галиновський, Галинський, Галиняк, Галиш, Галка, Галкін, Галко, Галков, Галковський, Галькун, Гальонко, Гальцев, Гальчевський, Гальченко, Гальчук, Гальчун;*

Ганна (16): *Анічкін, Анкін, Аношкін, Гандзишин, Гандзюк, Ганзишин, Ганзюк, Ганін, Ганкевич, Ганнов, Ганоцький, Гануцак, Ганченя, Ганчинський, Ганчиш, Ганчук;*

Марина (13): *Маренков, Маренчук, Маринич, Маринін, Маринкевич, Маринович, Маринченко, Маринчук, Маринюк, Мариняк, Марисюк, Марищук, Маріновський;*

Пелагея (10): *Пазинюк, Пазиняк, Пазій, Пазюк, Пазюрко, Пазяк, Палагін, Палагницький, Палагнюк, Палагута.*

Отже, ми з'ясували, що 24 % досліджуваних ПН і прізвищ мотивовано церковно-християнськими чоловічими та жіночими іменами. Очевидною є перевага в антропонічних основах чоловічих імен (22 %) над жіночими (2 %). Виявлено репертуар найпоширеніших церковно-християнських імен.

2.2.2 Відтопонімні ПН і прізвища

Між власними географічними назвами і назвами людей наявний дуже тісний двобічний зв'язок, який виявляється в тому, що, по-перше, величезну кількість топонімів у всіх областях України утворено від особових назв

людей і, по-друге, дуже значна кількість українських прізвищ вказує на походження з певної місцевості [129, с. 24].

До відтопонімних прізвищ зараховуємо ті, що зберегли у своїх основах насамперед ойконіми, а також гідроніми та катойконіми.

Аналізу семантики, словотвору, етимології топонімів присвячено значну кількість праць українських мовознавців (С. О. Вербича, В. О. Горпинича, Ю. О. Карпенка, Є. С. Отіна тощо). Ойконіми Хмельниччини, зокрема, були об'єктом вивчення Н. М. Герети і М. М. Торчинського.

В основах відойконімних антропонімів лежать назви населених пунктів Хмельниччини, інших українських регіонів, а також тих, що знаходяться за межами сучасної України.

1. Антропоніми, мотивовані назвами населених пунктів Хмельниччини

Базалійський (Базалія, Теофіпольський р-н), *Балинський* (Балин, Вн; Дунаєвецький р-н; Хм), *Берегельський* (Берегелі, Красилівський р-н, Старокостянтинівський р-н), *Везденецький* (Везденьки, Хмельницький р-н), *Вовковинецький* (Вовковинці, Хмельницький р-н), *Головчинський* (Головчинці, Летичівський р-н), *Голосківський* (Голосків, ІФ; Кам'янець-Подільський р-н, Летичівський р-н, Хм), *Драчевський* (Драчі, Старокостянтинівський р-н), *Дружбацький* (Дружба, Віньковецький р-н), *Думановський* (Думанів, Кам'янець-Подільський р-н), *Заміховський* (Заміхів, Новоушицький р-н), *Капустинський* (Капустин, Старокостянтинівський р-н), *Козинський* (Козин, Білогірський р-н), *Ліпинський* (Ліпини, Дунаєвецький р-н), *Лісневський* (Лісне, Полонський р-н), *Лісоводський* (Лісоводи, Городоцький р-н), *Ломачинський* (Ломачинці, Віньковецький р-н), *Маначинський* (Маначин, Волочиський р-н), *Микулинський* (Микулин, Рв; Полонський р-н, Хм), *Мисліборський* (Мислібори, Новоушицький р-н); *Мисловський* (Мислова, Тр; Волочиський р-н, Хм), *Морозовський* (Морозів, Дунаєвецький р-н), *Новоставський* (Новостав, Ізяславський р-н), *Олешинський* (Олешин, Хмельницький р-н), *Оринянський*, (Оринин,

Кам'янець-Подільський р-н), *Полонський* (Полонне, Полонський р-н), *Ріпневський*, *Ріпницький* (Ріпна, Волочиський р-н), *Ружицький* (Ружа, Чемеровецький р-н), *Сатановський* (Сатанів, Городоцький р-н), *Святецький* (Святець, Теофіпольський р-н), *Скотинянський* (Скотиняни, Городоцький р-н), *Славутський* (Славута, Віньковецький р-н, Славутський р-н), *Холодецький* (Холодець, Волочиський р-н), *Ярмолинський* (Ярмолинці, Ярмолинецький р-н).

2. Антропоніми, мотивовані назвами населених пунктів сусідніх областей

Баворовський (Баворів, Тр), *Бакуринський* (Бакорин, Рв; Бакарини, Рв), *Барський* (Бар, Вн, Лв), *Бердичевський* (Бердичів, Жт), *Бережанський* (Бережани, Лв, Тр), *Білоголовський* (Білоголови, Тр), *Бовсуновський* (Бовсуни, Жт), *Брацлавський* (Брацлав, Вн), *Дудянський* (Дубляни, Лв, Рв), *Желіхівський*, *Желіховський* (Желехове, Рв), *Зарванський* (Зарва, Тр), *Калантирський* (Калантир, Тр), *Літинський* (Літин, Вн, Вл), *Лосятинський* (Лосятин, Кв, Тр), *Лучинський* (Лучин, Жт), *Любарський* (Любар, Жт), *Малинковський* (Малинки, Вн), *Малинський* (Малин, Жт, Рв), *Мотилевський* (Мотилі, Жт), *Нараєвський* (Нараїв, Рв, Тр), *Настасовський* (Настасів, Тр), *Небельський* (Небель, Рв), *Невгодівський* (Невгоди, Жт), *Новоселецький* (Новоселиця, Чрв), *Рахновецький* (Рахни, Вн), *Рачинський* (Рачин, Рв), *Рижанський* (Рижани, Жт, Лв), *Снітковський* (Снітків, Вн), *Соболевський* (Соболів, Жт), *Солоницький* (Солоне, Днп, Тр), *Сорочинський* (Сорочин, Вн, Вл), *Струтинський* (Струтинка, Вн), *Супруновський* (Супрунів, Вн), *Суловський* (Суслів, Жт), *Суходольський* (Суходоли, Вн, Лв, Рв), *Сухоставський* (Сухостав, Тр), *Туринський* (Турин, Тр).

3. Антропоніми, мотивовані назвами населених пунктів віддалених областей

Базовський (База, См), *Бандровський*, (Бандрів, Др), *Бачинський* (Бачина, Др), *Білоконський* (Білоконі, Пл), *Бобовський* (Бобове, Зк), *Богуславський*

(Богуслав, Днп, Кв), *Гайдашевський* (Гайдош, Зк), *Дахновський* (Дахно, Зп), *Житомирський* (Житомир, Жт), *Забавський* (Забава, Лв), *Калушевський* (Калуш, ІФ), *Люблінський* (Люблине, Мк), *Ляховський* (Ляхів, Пл), *Львівський* (Львів, Днц, Лв, Мк), *Магазинський* (Магазин, Вл), *Магерівський* (Магерів, Лв), *Медведовський* (Медведів, См), *Миргородський* (Миргород, Пл; Миргороди, Хрк), *Монастирський* (Монастир, Лв), *Нановський* (Нанове, Др), *Немирський* (Немир, Вл), *Обертинський* (Обертин, ІФ), *Обуховський* (Обухів, Кв), *Притульський* (Притули, Лв), *Ревуцький* (Ревуче, Хрк), *Ржевський* (Ржеве, Крв), *Рогульський* (Рогула, Хрс), *Рожковський* (Рожкове, Мк), *Рожнятовський* (Рожнятів, ІФ), *Самборський* (Самбір, Лв), *Селецький* (Селецьке, Днп), *Сибірський* (Сибір, Вл або Сибірський, Зп, Хрк), *Сквирський* (Сквира, Кв), *Скоропадський* (Скороподи, Лв), *Славський* (Славське, Лв), *Слуцький* (Слуки, Лв), *Снітинський* (Снітин, Пл), *Сокальський* (Сокаль, Лв), *Сорочинський* (Сорочине, Днп, Зп), *Співаковський* (Співакове, См), *Сталінський* (Сталіно, Стл), *Стебловський* (Стеблів, Вл, Кв), *Струтинський*, (Струтин, Лв), *Ступницький* (Ступниця Перша (Друга), Лв), *Таравський* (Тарава, Лв), *Тернавський* (Тернава, Лв), *Торчинський* (Торчин, Вл).

4. Антропоніми, мотивовані назвами населених пунктів інших держав

Беднарський (Bednary, Польща [225, с. 7]), *Вітковський* (Witkow, Польща [225, с. 361]), *Гродський* (Groda, Польща [225, с. 92]), *Заблоцький* (Zablocie, Польща [225, с. 417]), *Квасневський* (Kwasniewo, Польща [225, с. 155]), *Куцький* (Kuc, Польща [225, с. 151]), *Парадовський* (Paradow, Польща [225, с. 195]), *П'ясецький* (Piaski, Польща [225, с. 240]), *Струмінський* (Strumiany, Польща [225, с. 314]), *Шиманський* (Szymany, Польща [225, с. 326]).

В аналізованій групі прізвищ поширеним є явище омонімії, коли походження антропоніма можна тлумачити однойменними або схожими назвами населених пунктів, наприклад: *Барановський* < Баранне, Рв;

Баранове, Од, См, Хрк; *Берлінський* < Берлін, Німеччина або с. Берлін (зараз с. Хмільове), Лв; *Більський* < Більськ, Пл, Рв; *Броварський* < Бровари, Кв; Броварі, Тр, Хм; *Городиський* < Городиська, Хм, ІФ; Городисько, Вн, Лв; *Миропольський* < Миропілля, См, Хрк, Чрк; Миропіль, Днп, Жт, Зп, Крв; *Могилевський* < Могилів, Днп; Могилів-Подільський, Вн.

Як бачимо, ПН і прізвища цієї групи переважно утворено за допомогою суфіксів *-ськ-*, *-зьк-*, *-цьк-* значно рідше – шляхом трансонімізації: *Зарва* (Зарва, Тр), *Любар* (Любар, Жт), *Миргород* (Миргород, Пл), *Мошанець* (Мошанець, Чрв), *Обухов* (Обухів, Кв), *Переяслав* (Переяслав-Хмельницький, Кв), *Самбір*, *Самбор* (Самбір, Лв), *Сахалін* (х. Сахалін, Тр; о. Сахалін, Росія), *Скобелка*, *Скобелко* (Скобелка, Вл), *Стеблів* (Стеблів, Вл, Кв), *Сухостав* (Сухостав, Тр), *Кубань* (Кубань, Росія) або за допомогою форманта *-ін* (*Калугін* (Калуга, Росія); *Самарін* (Самара, Росія)).

Припускаємо, що невелика частина прізвищ (не більше ніж 0,5 %) може походити, наприклад, від мікротопонімів та оронімів, які ми могли зарахувати до відапелятивних. Але достовірних даних про наявність відповідних власних географічних назв у нас немає, тому ми не виділяли такі підгрупи прізвищ.

5. Антропоніми, мотивовані гідронімами

Як зазначає П. П. Чучка, безпосередньо від гідроніма прізвище майже ніколи не утворюється: від гідроніма до антропоніма шлях, як правило, опосередкований. Також мовознавець вважає, що прізвище може бути утворене тільки від такого гідроніма, який водночас означає і водний об'єкт, і прилеглий до нього басейн, місцевість [197, с. 435]. Імовірно, відгідронімними можна вважати прізвища: *Задунайський*; *Кудинський* < р. Кудинка, л. пр. Південного Бугу або с. Кудинка, Летичівський р-н, Хм; *Лозовецький* < р. Лозова, п. пр. Мурафи (бас. Дністра) або с. Лозова, Волочиський р-н, Хм; *Рудківський*, *Рудковський* < р. Рудка, п. пр. Стиру (бас. Дніпра), р. Рудка, л. пр. Турії (бас. Дніпра) або с. Рудка, Рв;

Хм; *Слуцький* < р. Случ, п. пр. Прип'яті; *Тернавський* < р. Тернава, л. пр. Дністра або с. Тернава; Лв; *Тульський* < р. Тула або м. Тула, Росія.

6. Антропоніми, мотивовані катойконімами

У Центральній Хмельниччині є незначна кількість прізвищ, співвідносних із катойконімами: *Браславець* (Брацлав, Вн), *Гранівець* (Гранів, Вн, Хк), *Деговець* (Дегова, ІФ), *Лубенець* (Лубни, Пл; Лубенець, Чн; Лубенці, Чрк), *Чаговець* (Чагів, Вн), *Чегринець* (Чигрин, Од) тощо.

Як бачимо, ПН і прізвища Центральної Хмельниччини, мотивовані топонімами, є характерними для нашого регіону, їх зафіксовано 11,1 %. Водночас ступінь антропонімізації топонімів значно нижчий, ніж імен і апелятивів, що і засвідчує наше дослідження.

2.3 ПН та прізвища, утворені від іншомовної лексики

У Центральній Хмельниччині зафіксовано прізвища, основи яких зберігають корені слів-запозичень (онімів і апелятивів), що спричинено активними етнічними контактами корінного українського населення з представниками інших народностей, а також процесами заселення української території в період прізвищетворення. Так ми виявили ПН і прізвища польського, російського, тюркського, єврейського, німецького, молдавського, угорського, болгарського, французького походження.

Українські науковці по-різному підходили до опису іншомовних прізвищ: С. В. Шеремета окремо розглядала лише відапелятивні прізвища як іншомовні, а ті, що походять від власних імен іншомовного походження, – разом із християнськими. Ю. Б. Бабій, Г. В. Бачинська, Л. О. Кравченко, Г. Д. Панчук, аналізуючи іншомовні прізвища, поєднують в одному розділі класифікації і відіменні, і відапелятивні антропоніми. Цей принцип ми поклали в основу нашого дослідження.

Отже, у цьому параграфі розглядаємо антропоніми, в основах яких зафіксовано іншомовні власні імена, та особові назви, що зберігають у своїх основах запозичену апеллятивну лексику.

До цієї групи відносимо такі прізвища, що повністю зберігають риси іншої мови або мотивовані апеллятивами, що не функціонують у лексичній системі нашої мови. Такі антрополексеми прийшли до українців не як запозичені апеллятиви, а як уже готові прізвища від сусідніх і несусідніх народів [116, с. 107].

Кількість прізвищ, які вважаємо іншомовними, складає 5,2 %.

Найбільше зафіксовано запозичень із польської та російської мов. Історичними чинниками, що зумовили появу полонізмів, були перебування українських земель під владою Литви та Польщі із середини XIV ст. до першої половини XVII ст., укорінення польських традицій в українську культуру тощо [6, с. 82]. Наприклад: *Бексяк* (пол. *beksa* – «плаксі»), *Дзядук*, *Дзядух* (пол. *dziad* – «старець, жебрак»), *Домбровський*, *Клюс* (пол. *klus* – «груда гончарної глини»), *Кляшторний* (пол. *Klasztor* – монастир), *Крочак* (пол. *kraczak* – «кінь»), *Левандовський*, *Яблонський* (пол. *jablo* – «яблуна»).

Вплив російської мови на становлення антропосистеми досліджуваної території ілюструють прізвища російського походження. У часи кріпаччини багато російських селян втікало від поміщиків на українські землі, метрики й особові документи виписувалися російською мовою, нехтування українськими традиціями призводило до абсолютної русифікації процесу ідентифікації особи (чи то стосувалося імені новонародженого, чи пізнішого прізвиська) [6, с. 83]. Починаючи з XIX ст., а також у радянський період під впливом російської мови одними з найпродуктивніших прізвищевих формантів на досліджуваній території стають суфікси **-ов** (**-єв**), **-ін**, наприклад: *Блінов*, *Волков*, *Груздєв*, *Гусєв*, *Коришунєв*, *Муравйєв*, *Сапожников*, *Сахарєв*, *Уткін*, *Уточкін*. Часто як твірні лексеми фіксуються

і російські слова: *Воробей, Воробчук, Кирпіченко, Конопатенко, Коршун, Крачко, Крепкий, Муравель, Сапожник, Сахарчук, Утка, Цаплюк*.

Чимало прізвищ походить із тюркських мов. Проникненню тюркізмів на територію України сприяли різні зовнішні фактори: історичні контакти тюркських народів з українським, успадкування запозичень через шлюбні стосунки, а головне – завдяки онімізації засвоєних українською мовою тюркських апелятивів. Історично до складу тюркізмів входять власне тюркські (турецькі), арабські та арамейські запозичення, наприклад: *Аміров, Бей, Бирюченко* (тюрк. böğü – «вовк»), *Фаренюк, Фарина, Фаринник* («рідкісний, винятковий») [31, с. 121].

Поширеними є запозичення з єврейської мови. Євреї становили і становлять значну кількість населення України, що пояснюється історичними факторами заселення української території: послаблення панівного становища багатих євреїв примушувало їх залишати єврейські кагали, що іноді супроводжувалося переходом у православну віру [6, с. 80–81], наприклад: *Рабин, Рабинович* (рабінович – «равін»).

Активне проникнення німецьких прізвищ на українські землі спричинене суспільно-політичними й економічними умовами розвитку двох країн. Створення німецьких колоній, колонізація деяких українських земель (Галичини й Буковини), торговельні зв'язки українських та німецьких промисловців сприяли появі германізмів в українській антропонімії [6, с. 81–82], наприклад: *Гофман, Гундер* (нім. hund – «собака» [13, 121]).

Ми зафіксували епізодичні запозичення і з інших мов: *Бабошко* (угор. babos – «тканина в горошинку»), *Бачевський, Бачук* (угор. bácsi – «дядя» (форма звернення до старшого чоловіка)), *Мунтян* (вірменське) тощо.

В основах ПН і прізвищ досліджуваного регіону знаходимо імена різних народів – і чоловічі: *Абдула > Абдулін; Адольф > Долук; Айзен > Айзен; Альберт > Альбер, Альберт; Альфред або Фрідріх > Фрединський; Базиль > Базаленя, Базилевич, Базилік, Базиліук, Базильчук, Базій, Базюк, Базяка, Базь;*

Борух > Барух, Борушка; Бернард > Бернад, Бернадін, Бернадський, Бернат, Бернацький; Бех > Бех; Вільгельм > Вільчак, Вільчаков; Войтех > Войтас, Войтишен, Войткевич, Войткевичов, Войтків, Войтко, Войтков, Войтковський, Войцещук, Войцишин, Войцун; Гаспар > Каспаров, Касприк, Каспрій, Каспров, Каспрук, Каспруков, Кашиперський, Кашипрук, Кашипуренко; Джула > Джула; Домінік > Доміницький; Едуард > Едвардчук; Іона > Іоник, Іонін, Іонко, Іонов, Іончук; Карл > Карлаш, Карлащук, Карлик, Карлинський, Карлов, Карлович; Касай > Касай; Кизим > Кизима, Кизименко; Кірсан > Кірсанов (+ насел. пункт у Росії); Корнелій > Корнелюк; Король, пол. Karol [165, с. 181] > Королевський, Короленко, Королик, Королишин, Королюк, Король, Королько, Корольов, Корольчук; Кшан > Кшановський; Леон > Ленецький, Леник, Ленков, Ленюк, Леоненко, Лень, Леонов, Леонович, Леонченко, Леончук, Леочко; Лоренц > Лоренц; Лупан > Лупанов; Людвіг > Людвіг; Мамай > Мамай; Мамед > Мамедов; Мендель > Мендель; Мошко > Мошкович, Мошковський; Мурат > Муратов; Радзивіл > Радзивіл; Рахман > Рахманський; Руслан, тюрк. [165, с. 318] > Русланов; Самсон > Самсоненко, Самсонов; Сур > Сура, Сурич; Троян > Троян, Трояновський; Урса, Урсула > Урсаленко, Урсол; Франко, пол. Franciszek; біл. Францішак [165, с. 395] > Франечко, Франкевич, Франко, Франков, Франковський, Францев, Франчик, Франчук, Францев; Фрідріх > Фрідріх; Чеслав > Чесляк; Шандра > Шандра, Шандурський, Шендер, Шендера, Шендерук; Шеремет > Шеремет, Шеремета; Шльома > Шломович; Шмуйло > Шмуйлович, Шмуйлько; Штефан > Штефанюк, Штефко; Шулим > Шулим; Щепан > Щепанко, Щепановський, Щепанський, Щепанюк; Юзеф > Юз, Юзва, Юзвак, Юзвик, Юзвин, Юзвинов, Юзвишин, Юзерський, Юзефович, Юзиков, Юзина, Юзинський, Юзичук, Юзчук, Юзковський, Юзькевич, Юзьков, Юськов; Якуб > Кібук, Коба, Куба, Кубай, Кубинський, Кубишин, Кубів, Кубов, Кубчик, Якобова, Якобчук, Якуб, Якубець, Якубик, Якубина, Якубинський, Якубишин, Якубов, Якубович, Якубовський, Якубчак; Ян > Яневич, Яненко,

Янець, Янечко, Яник, Яницький, Яничев, Янишевський, Янишен, Янишин, Янищук, Янік, Янішевський, Янкевич, Янковенко, Янковець, Янковий, Янковський, Янов, Янович, Яновський, Яношевський, Януш, Янушевич, Янушевський, Янушкевич, Янчевський, Янченко, Янченя, Янчик, Янчинський, Янчицький, Янчишен, Янчишин, Янчік, Янчківський, Янчук, Янчур, Янчура, Янюк, Ясенко, Ясик, Ясинський, Яскевич, Яськевич, Яськов; Янін > Янін; і жіночі: Анелія > Анель; Барбара > Барбарук; Божена > Боженко; Ванда > Вандоляк; Діана > Діанов; Каміла > Камілов, Мілевський, Мілинський, Мілинчук; Клементина > Климин; Ліна > Лінко, Лінков, Лінник, Лінок, Лінчевський; Марта > Мартоцин; Розалія > Рузич; Сара > Саричев; Юзефа > Юзва, Юзина, Юсичко; Ядвіга > Ядвіжен, Дзюнь, Ясак.

Отже, семантичний аналіз основ ПН і прізвищ Центральної Хмельниччини виявив досить велику кількість запозичень з інших мов, що свідчить про тісні контакти української та інших слов'янських і неслов'янських мов.

2.4 Полісемантичні ПН та прізвища

Допрізвищева семантика прізвищ не завжди виявляється однозначною і прозорою, тому уналежнення того чи іншого прізвища до певної семантики може мати подвійну (а то й потрійну) мотивацію [6, с. 60].

У кожному конкретному випадку при аналізі прізвищ конкретного регіону, при визначенні лексичної бази прізвища, його словотвірної структури дослідник може віддавати перевагу тій чи іншій етимологізації, враховуючи принципи ономастичної ймовірності, популярності певних імен у час становлення прізвищ, вживання діалектної лексики і т. п. Але ніколи немає певності, що тільки саме таке, а не інакше трактування прізвища з неоднозначною лексичною базою є єдино правильним [24, с. 158].

Антропоніми, які трактуються неоднозначно, Л. О. Кравченко пропонує відносити до окремого семантичного типу «прізвища спірної мотивації»,

Ю. Б. Бабій, Н. Ю. Булава, Ю. М. Новикова називають їх «полісемантичними прізвищами», і цей термін для характеристики таких прізвищ використовуватимемо і ми.

На території Центральної Хмельниччини виявлено 605 полісемантичних антропонімів (5,1 %): *Бирка, Бирко* (пор. бирка – 1) «однорічна вівця», 2) «про нікчемну, погану жінку», 3) «паличка або дощечка, на якій робили нарізки для лічби» [146, I, с. 166 – 167] або відкомполізитне слов'янське автохтонне ім'я), *Гірчак* (пор. гірчак – 1) «народна назва деяких видів рослин з родів жовтий осот, слабник, таволга», 2) «прісноводна риба родини корошових» [146, II, с. 76]), *Глоба, Глобин* (пор. 1) глоба – «зігнуте дерево»; 2) «залізний клин», 3) «переносно: турботи» [37, I, с. 290]), *Гребенник* (пор. гребінник – 1) «однорічна чи багаторічна кормова рослина родини злакових»; 2) «той, що виробляв гребінки, гребінці» [146, II, с. 162]), *Деркач, Деркачук* (пор. деркач – 1) «невеликий перелітний птах», 2) «стертий віник», 3) «про щось обсмикане, обірване» [146, II, с. 252]), *Дичко, Дичковський* (пор. 1) дичка – «дике плодове дерево»; 2) дичко – «дикий кінь» [37, I, с. 385]), *Житник* (пор. житник – 1) «жук», 2) «селянин» [37, I, с. 486]), *Капітула* (пор. капітул – 1) «духовна колегія при католицькому або англіканському єпископі», 2) «збори членів чернецького або рицарського ордену, а також його керівний орган», 3) «установа, що займалася нагородженням орденами» [146, IV, с. 94]), *Капшук* (пор. капшук – 1) «гаман у формі торбинки, що затягується шнурочком», 2) «про маленьку дитину, підлітка», 3) «набряки під очима або взагалі на обличчі» [146, IV, с. 98]), *Квасніцький* (пор. 1) квасник – «той, хто варить, готує або продає квас»; 2) квасниця – «дика яблуня; яблука з цього дерева» [146, IV, с. 131]), *Клепач* (пор. клепач – 1) «клепальник», 2) «молоток» [146, IV, с. 180]), *Коблов, Коблюк* (пор. 1) кобла – «піжмурки» [46, с. 477]; 2) кобло – «кущ комишу» [46, с. 478]), *Косицький* (пор. косиця – 1) «невелика коса», 2) «начеси на скронях у дівчини», 3) «загнута пір'їна на хвості птиці», 4) «квітка», 5) «вид

вишивки», б) «волос із конячого хвоста для сит» [37, II, с. 290]), *Лазанський* (пор. 1) лазани – «варениці, галушки» [46, с. 182]; 2) лозан – «народна назва деяких кущових порід верби» [146, IV, с. 541]), *Ласкін, Ласко* (пор. ласка – 1) «доброзичливе ставлення до кого-небудь», 2) «пестоші як вияв ніжності й любові», 3) «невелика хижа тварина з тонким і гнучким тілом» [146, IV, с. 449]), *Носальчук* (пор. 1) носаль – «жук довгоносик»; 2) «молоток з довгим кінцем» [37, II, с. 570]), *Полоз, Полозов* (пор. 1) полоз – «одна з двох нижніх частин саней у вигляді загнутої спереду дерев'яної або металевої пластини»; 2) «ковзкий брус, який використовується для переміщення предметів великої ваги, спускання суден на воду», 3) «неотруйна змія родини вужів» [146, VII, с. 92 – 93]), *Пундик* (пор. пундик – 1) «маленький товстий хлопчик чи дівчинка; карлик» [46, с. 370]; 2) «рід печива або пиріжків», 3) «смачна їжа, ласощі» [146, VIII, с. 388]), *Рогаль* (пор. рогаль – 1) «віл з великими рогами», 2) «рогалик», 3) «рогач» [146, VIII, с. 590]), *Рогач, Рогаченко* (пор. рогач – 1) «довгий дерев'яний держак, якими беруть і ставлять у піч або виймають з неї горщики», 2) «самець з рогами», 3) «жук, верхня щелепа якого має форму рога», 4) «палиця з розвилкою на кінці» [146, VIII, с. 591]), *Фігель* (пор. фігель – 1) «завиток (архітектурна оздоба); розчерк (на письмі)», 2) «витівки, штуки, трюки» [146, X, с. 583]), *Швайка, Швайко* (пор. швайка – 1) «товсте шило», 2) «народна гра, що полягає у киданні великого товстого цвяха в кільце, яке лежить на землі» [146, XI, с. 426]), *Шпичко* (пор. шпичка – 1) «загострена паличка», 2) «колюче, уїдливе зауваження», 3) «листок хвойної рослини; хвоїнка», 4) «тверда колючка на тілі деяких тварин; голка» [146, XI, с. 524]).

Ми виокремили такі групи полісемантичних прізвищ Центральної Хмельниччини:

– прізвища, які можна тлумачити і як відіменні, і як відтопонімні: *Любинський* < від жіночого імені Люба (Любов) або с. Любинь, Рв; Любине, Мк; Любині, Лв; *Миколаївський* < від імені Микола(й) або ойконіма

Миколаїв, Лв, Мк, Хм, Чн; *Станіславський* < від імені Станіслав або застарілої назви Станіслав (сьогодні Івано-Франківськ); *Савинський* < від імені Сава або с. Сави, Од чи с. Савин, Чн;

– прізвища, які можна тлумачити і як відтопонімні, і як відапелятивні:
Биковський < с. Биків, Др або від апелятива «бик»; *Бурковський* < с. Бурківці, Кв або від апелятива «бурка»; *Буряківський* < с. Буряківка, Тр або від флоролексеми «буряк»; *Долинський* < м. Долина, ІФ або від географічного терміна «долина»; *Качуринський* < с. Качуринці, Хм або від апелятива «качур»; *Качковський* < с. Качківка, Вн або від зоолексеми «качка»; *Ковалевський* < с. Ковалівка, Кв або від апелятива «коваль»; *Кожуховський* < с. Кожухів, Вн або від апелятива «кожух»; *Колосовський* < с. Колосівка, Хм або відапелятивна «колос»; *Коростовський* < с. Коростів, Лв або від апелятива «короста»; *Курганський* < с. Кургани, Рв або від географічного терміна «курган»; *Лосинський* < с. Лосинівка, Чрн або від зоолексеми «лось»; *Мельницький* < с. Мельниця, Вл або від апелятива «мельник»; *Морозовський* < с. Морозів, Хм або від апелятива «мороз»; *Пекарський* < с. Пекарі, Чрк або від апелятива «пекар»; *Підгаєцький* < с. Підгайці, Вл або від географічного терміна «гай»; *Ракицький* < с. Раки, См або від апелятива «рак»; *Рудківський* < с. Рудківка, Жт або від географічного терміна «рудка»; *Смолянський* < с. Смолянка, Чрн або від апелятива «смола»; *Співаковський* < с. Співаківка, Хрк або від апелятива «співак»; *Стадницький* < с. Стадники, Лв, Пл, Рв або від апелятива «стадник»; *Цаповський* < с. Цапівка, Хрк або від зоолексеми «цап»; *Чупринський* < с. Чупринівка, Вн або від апелятива «чуприна» і багато інших;

– прізвища, які можна тлумачити і як відіменні, і як відапелятивні:
Калинка, Калинушка, Калиненко, Калинович < від жіночого чи чоловічого імені Калина або апелятива «калина»; *Кормило* < від чоловічого імені Корній

[165, с. 52] або апелятива кормило – 1) «весло або кормове стерно, за допомогою якого керують судном, човном», 2) «влада, керівництво» [146, IV, с. 293]), *Малина, Малинков, Малинчук, Малинич* < від жіночого імені Малина або апелятива «малина»; *Терешенко, Терешко, Терешкович* < від чоловічого імені Тереш (Терентій) або апелятива «тереш» – «покрик, яким відганяють овець», *Хандрусь* < від чоловічого імені Андрій або апелятива «хандра» – «похмурий настрій, нудьга, пригніченість» [146, XI, с. 17]), «норовиста кобила» [37, IV, с. 385]) тощо.

Отже, визначення ролі різних класів онімів і апелятивів у формуванні ПН і прізвищ ускладнюється через омонімію та полісемію їхніх твірних основ.

2.5 ПН і прізвища з непрозорою семантикою

Прізвища, походження яких встановити не вдалося, іменують непрозорими назвами. Можливо, вони виникли шляхом перекручень загальноновживаних і архаїчних лексем української мови або внаслідок давніх запозичень з інших мов, у яких також відбувалися подібні трансформації слів. Деякі з цих антропонімів могли походити від говіркових раритетних прізвиськ, невідомих широкому загалу. В основах таких прізвищ лежать лексеми, які повністю втратили зв'язок із сучасною мовою, і тому значення їх неясне [76, с. 42]. Ці прізвища – цікавий матеріал для подальших лінгвістичних досліджень: *Антал, Банзула, Бішко, Бурбан, Вавшко, Вибох, Вогас, Восих, Гарват, Грелюс, Гавара, Гуйт, Декет, Делик, Дзевечка, Дранцейко, Забзалюк, Здебка, Зізяк, Кацедан, Керепко, Керешун, Кролка, Кугир, Лебер, Логой, Мандика, Мауд, Медзатий, Мергут, Мерека, Миндак, Наацц, Окрста, Пенджола, Пендрак, Ретявко, Рорат, Сплик, Фіжук, Ф'ют, Цека, Цьолка, Чемес, Чермак, Шмолда, Шондра, Шпінда, Шрага, Штина, Штурба, Шуклін, Шулдик, Щенсевич, Щесняк, Южека, Ярвіц.*

Отже, ПН і прізвища, твірні основи яких є порожніми звуковими комплексами у семантичному відношенні [197, с. 391], складають 510 одиниць (4,3 %) і потребують додаткового етимологічного аналізу.

Перед тим, як перейти до аналізу мотиваційних типів ПН і прізвищ, маємо на меті узагальнити відомості, отримані під час лексико-семантичного аналізу антропонімів Центральної Хмельниччини. З метою створити цілісну картину щодо функціонування прізвищ на Поділлі у нашій роботі ми порівняли лексичну базу ПН і прізвищ Центральної Хмельниччини з антропонімами північної Тернопільщини й Західного Поділля: це найближчі території, де вже вченими-ономастами зроблено відповідні дослідження. Однак у зв'язку з тим, що для аналізу антропонімного матеріалу обрано різні класифікації, виникають певні труднощі. Наприклад, до відонімної групи ми зарахували тільки ті ПН і прізвища, які походять від особових імен і топонімів, а С. В. Шеремета й Н. І. Рудьова, окрім них, – ті, що співвідносні з іменами та прізвищами відапелятивного походження, які в нас описано окремо. Таким чином, ми ще раз переконалися в необхідності визнання і використання єдиної класифікації.

Подаватимемо відсотки в такій послідовності: північна Тернопільщина, Західне Поділля, Центральна Хмельниччина. З'ясовано, що від церковно-християнських імен утворено 18,4 %, 25,87 % і 24 %; від слов'янських автохтонних імен – 8,3 %, 3,92 % і 5,6 %; від топонімів – 19,1 % (північна Тернопільщина) і 11,1 % (Центральна Хмельниччина), Н. І. Рудьова окремо не виділяє цей тип прізвищ, вони є складником групи «ПН і прізвища, мотивовані апелятивами»; від відапелятивної лексики (*nomina personalia*, *nomina impersonalia*) – 30 %, 39,62 % і 44,7 %. В окрему групу С. В. Шеремета й Н. І. Рудьова зараховують ПН і прізвища, мотивовані апелятивами (у нас це частина прізвищ з *nomina personalia*) – 18,6 % і 24,42 %. Від іншомовної лексики – 0,3 %, 2,57 % і 5,2 %; антропоніми з непрозорою семантикою

складають 1,4 %, 3,68 % і 4,3 % відповідно. С. В. Шеремета й Н. І. Рудьова не виокремлюють полісемантичні ПН і прізвища.

Можна зробити висновки, що більш схожі за лексичним складом ПН і прізвища Центральної Хмельниччини і Західного Поділля, враховуючи, що відтопонімні назви не виділено в окрему групу.

2.6 Мотиваційна типологія ПН і прізвищ Центральної Хмельниччини

Завершальним етапом у характеристиці тих компонентів, які беруть участь у виникненні оніма, є з'ясування мотиву номінації – тієї причини, яка зумовила з-поміж багатьох варіантів можливих найменувань вибір лише одного, який і став власною назвою. Підстави для виникнення пропріативів можуть бути досить різноплановими [152, с. 245]. Таким чином, завданням дослідника якраз і є визначення «первинної, етимологічної семантики назви, коли враховуються екстралінгвальні, мотиваційні відношення між об'єктивною реальністю і мовним процесом» [161, с. 14].

Аналіз історії становлення мотиваційної класифікації онімів засвідчує часткове ототожнення їхніх типологій за семантикою твірного слова і мотивами номінації, що підтверджують відповідні систематизації насамперед західноєвропейських ономастів: Т. Войцехівського [234], Ф. Міклошича [219], К. Мошинського [220], Е. Муки [221], В. Ташицького [231], Ф. Шварца [226] та ін.

На мотиви виникнення українських власних назв мовознавці звернули увагу досить давно. У проекті української ономастичної термінології В. В. Німчука запропоновано мотиваційну характеристику пропріальної лексики, переважно топонімів і антропонімів. Серед антропонімів виділено сім розрядів людських імен за походженням:

1) прізвища /прізвиська/ за зовнішніми рисами, виглядом, особливостями /позитивними або негативними/ тіла чи його частин: *Горбань, Головатий, Гладкий, Кривоус, Писаний, Сірко*;

2) прізвища /прізвиська/ за внутрішніми ознаками /властивостями/ характеру, вдачі, нахилу, звички: *Добрий, Немилостивий, Проворний* тощо;

3) за обставинами народження, часу /пори/, послідовністю і под.: *Вторак, Третяк*;

4) прізвища /прізвиська/ за походженням із певної місцевості, за місцем проживання, зокрема відтопографічні прізвища: *Батуринський, Яровий, Потічняк, Мостовий*;

5) прізвища /прізвиська/ за фахом, родом заняття, громадськими відносинами /станом/, посадою, маєтним станом, діяльністю людини: *Кравець, Гутник, Угляр, Кушнір, Килимник, Пивовар, Хміляр, Колесник, Муляр, Плахотник, Слюсар, Тесля* і т. д.; *Війт, Бунчужний, Осавул, Півторакожуха, Пшеничний, Мужик*;

6) прізвища /прізвиська/ за знаряддями, інструментами, виробами, опосередковані прізвища: *Котил, Шило*;

7) етнімічні прізвища, прізвища-етноніми, за назвами на означення національностей, племен, етнічних груп: *Русин, Сербин, Хорват, Поляк, Литвин, Турок, Гуцул, Бойко, Поліщук* [102, с. 29].

Узагальнюючи досвід попередників у виділенні мотиваційних типів онімів, М. М. Торчинський визначає такі недоліки в їхньому групуванні:

– виділення наддетальних підгруп (на зразок: «за знаряддями, інструментами, виробами»);

– відсутність узвичаєних сьогодні термінів (на кшталт: локативний, квалітативний, патронімічний тощо);

– завелика кількість прикладів на окремі розряди назв, які, притому, не завжди їм відповідають (*Пшеничний* – як вказівка на фах або стан), тощо [162, с. 450].

Характеризуючи мотиваційну структуру ономастикону, О. В. Суперанська підкреслювала, що мотивування власних назв завжди

історичне й соціальне, а сукупність фактів, які лежать в його основі, єдина для всього людства [152, с. 244–245].

Загальнослов'янське зібрання ономастичних термінів засвідчує, що серед слов'янських ономастів немає єдності в питанні щодо називання обставин, пов'язаних із процесом виникнення власних назв [162, с. 450].

Теоретичні основи мотивування детально схарактеризовані в колективній монографії «Теорія і методика ономастичних досліджень», де відзначається, що будь-яка назвотворчість передбачає причину, підставу і мотив номінації. Мотивування назви – це комплекс причинно-наслідкових зв'язків, який по-різному представлений у назв різних типів і по-різному доступний для спостереження і вивчення [158, с. 20].

Серед пропонованих аспектів мотивування передусім виділяються історичний (пов'язаний із подіями та фактами, які сприяли появі іменованого об'єкта), соціальний (проявляється у відбитті назв суспільних груп і супутніх реалій) і територіальний (на вибір назви впливають природні умови певної місцевості) [158, с. 20].

Мотиви номінації можуть бути затемнені, причому не тільки внаслідок відсутності або недостатньої інформації про життєві обставини, в яких відбувся акт пропріального найменування, а й тоді, коли має місце присвоєння найменувань штучним шляхом [158, с. 23–24].

М. М. Торчинський стверджує, що для кожної власної назви обов'язково існує причина, чому обрано саме таку ознаку денотата для утворення його назви, а не якусь іншу, адже підставою для її виникнення може бути що завгодно, навіть просто потреба назвати з метою відрізнити від інших однотипних об'єктів. Крім того, виокремлення посесивних, меморіальних, локативних та інших онімів, що вже давно узвичаєне в ономастиці, ґрунтується саме на таких (мотиваційних, причинових, (лексико)-семантичних, екстралінгвальних) критеріях, ігнорувати які аж ніяк не можна [162, с. 454].

У регіональній антропоніміці мотиваційну характеристику прізвищам давали Г. Є. Бучко, Ю. І. Фернос, М. Л. Худаш.

Так, М. Л. Худаш серед відапелятивних прізвищ виокремлював такі, що первісно ідентифікували особу за професійними, соціальними та релігійними ознаками [191, с. 135].

Г. Є. Бучко базовими лексемами в основах таких прізвищ визначила слова, що вказують на місце походження чи проживання, етнічну належність, віросповідання, соціальний стан, особливість появи особи в населеному пункті [24, с. 39].

Ю. І. Фернос, вивчаючи прізвищеві назви та прізвища Уманщини XVII–XXI ст., стверджує, що «характеристика мотивів виникнення антропонімів полягає у визначенні первинної, етимологічної семантики назв і характеризується відносною суб'єктивністю, оскільки на сучасному етапі розвитку прізвищ важко точно з'ясувати мотив виникнення конкретного прізвища» [186, с. 118]. Дослідниця виділила такі мотиваційно-номінаційні групи: патронімні або матронімні назви, патронімно-посесивні, квалітативні, локативні назви, ситуативні та відапелятивні назви на позначення професії чи заняття, прослідкувала їх динаміку протягом різних хронологічних зрізів [186, с. 118].

Простежується певна система у визначенні мотивів номінації і водночас фіксуються диференційні відмінності щодо мотивування окремих груп пропріальної лексики [162, с. 464]. На думку М. М. Торчинського, «мотиваційна класифікація, ґрунтуючись передусім на тій основній ознаці денотата, яка покладена в основу його власної назви, повинна передбачати поділ онімів на апотропейні, асоціативні, ідеологічні, квалітативні, локативні, меморіальні, номінальні, патронімічні, посесивні, символічні, ситуативні, сутнісні та темпоральні, всередині яких можливе додаткове розмежування; значна частина пропріативів, особливо складних і складених, має комбіновану мотивацію (найбільш поширеними є квалітативно-локативні

найменування); до назв невідомої мотивації належать оніми, походження яких не вдалося з'ясувати» [162, с. 464–465].

Беручи за основу мотиваційну типологію М. М. Торчинського, серед ПН і прізвищ Центральної Хмельниччини XVII–XXI ст. виокремлюємо вісім мотиваційних груп.

Патронімічними («патронімія [< грец. *patēr* (*patros*) – батько і онума – ім'я]» [157, с. 524] вважаємо прізвища, які мають певний стосунок до предків, найменування яких і стали основою для новостворених онімів. Такий тип пропріативів із вказаним значенням традиційно вживається в ономастиці, хоча його сутність краще передавав би ад'єктив **предконімічний** (пор. *предок*, що є «похідним від *prhōdō* «перед» і означає букв. «той, хто жив попереду, раніше» [46, с. 560]), який, проте, не є інтернаціоналізмом. Звичайно ж, патронімічні власні назви частково пов'язані з темпоральними мотиваційними відношеннями [162, с. 471–472].

До патронімічних відносимо насамперед ті ПН і прізвища, у яких засвідчено активний зв'язок з особовими назвами: генетично пов'язані з найменуваннями по батькові, рідше – по матері, жінці тощо. Найчастіше це антропоніми на **-енко / -єнко**: *Авраменко, Вальченко, Наталенко, Огієнко, Панасенко, Федоренко*; **-ович / -евич** *Богданович, Давидович, Захаркевич, Калинович, Леонович, Максимович, Янович*; **-ин-ець**: *Попадинець* (попадя – «дружина попа» [146, VII, с. 181]), *Урдинець* (урда=вурда – «вижимки із сім'я конопель або зерен маку, приготовлені для начинки вареників або пирогів» [37, I, с. 259]); **-ук / -юк**: *Валентюк, Грицюк, Едвардчук, Марійчук, Юрчук*; **-ак / -як**: *Вальчак, Іщак, Любчак, Маруцак*.

Посесивні (пор. «лат. *possessio* – володіння», «лат. *possessor* – власник» [157, с. 554]) оніми характеризують денотат за правом власності на нього. Такий тип найменувань постійно виокремлюється дослідниками, хоча часто зміст його «перегукується» із сутністю патронімічних власних назв [162, с. 472].

До посесивних належать прізвища на **-ов / -ев / -єв, -ів / -їв**: *Герасимов, Логвинов, Морозов; Єфимцев, Францев; Голубєв, Дмитрієв; Грицьків, Данилків, Стецьків; Лаврентіїв, Андрійєв, Блажеїв; -ин / -ін, -ишин*: *Ващин, Дорин, Жоночин, Солошин; Дмитришин, Янишин; Медведкін, Скрипкін; -их*: *Крутих, Лисих*.

Квалітативними («квалітативний [*< лат. qualitas – якість*] – якісний» [157, с. 346]) є прізвища, що виникли на основі різних характерних ознак денотата: як зовнішніх (наприклад, розміру), так і внутрішніх (наприклад, особливостей поведінки у певних ситуаціях) [162, с. 450].

До цієї групи зараховуємо антропоніми на **-ан**: *Глухан, Куцан, Морозан; -аш*: *Косташ; -ець*: *Баранець, Ковтунець, Лисунець; -ик*: *Хитрик, Шустик; -ко*: *Дибко, Поцілуйко, Чубко; -ок*: *Глушок; -ун*: *Кривун, Моргун, Хижун, Шаргун; -уха / -ух*: *Тертуха, Чорнух; -уш*: *Януш*, а також субстантивовані якісні прикметники: *Малий, Сліпий*.

Локативними (пор. «локатив [*лат. (casus) locativus – місцевий відмінок*]», «локація [*лат. locatio < locare – розміщувати*] – виявлення місцеперебування якогось об'єкта...» [157, с. 420]) вважаються назви, основним мотивом для виникнення яких є місцезнаходження їхніх денотатів [162, с. 469].

Локативними можна вважати такі прізвища на **-ськ-ий / -цьк-ий**: *Базалійський, Везденецький, Заміховський, Капустинський, Ковельський, Лагодинський, Маначинський, Ніжинський, Ріпницький, Славуцький, Холодецький* – та відкатойконімні: *Балинець, Батуринець, Гранівець, Качуринець, Козинець, Красиловець, Кутинець, Лубенець, Московець*.

Сутнісні (пор. *сутність* – «1. Найголовніше, основне, істотне в кому-, чому-небудь; суть, зміст. 2. У філософії – головне, визначальне в предметі, що зумовлене глибинними зв'язками й тенденціями розвитку і пізнається на рівні теоретичного мислення» [104, III, с. 485]) власні назви, зокрема і прізвища, – це переважно трансформовані одиничні апелятиви або

словосполучення, зміст яких безпосередньо пов'язаний із тими функціями, які повинен виконувати денотат; саме такі найменування безпосередньо вказують на тип денотата і часто поєднуються з різними його ознаками, утворюючи відповідні комбіновані мотиваційні різновиди [162, с. 465].

До сутнісних відносимо прізвища, які вказують на ремесло, професію, етнічну належність їхнього першоносія: *Бортник, Грабар, Кучер, Лановий, Муляр, Пасічник, Сівак, Тютюник, Фурман, Швець; Мазур, Москалик, Поляк, Українець*.

Ситуативні (пор. «ситуація [франц. *situation* < лат. *situs* – становище] – сукупність умов і обставин, що створюють певне становище» [157, с. 628]) ПН і прізвища виникали спорадично, на основі певної життєвої ситуації, актуальної в певний момент, що якраз і сприяла утворенню власної назви. Якщо асоціативні пропріативи переважно пов'язані з іншими онімами, то ситуативні мотивуються певними фрагментами дійсності (епізодами), які швидко забуваються, внаслідок чого мотив найменування стає затемненим або і зовсім невідомим [162, с. 481–482].

До ситуативних відносимо ПН і прізвища *Білуга, Верес, Горностай, Їжак, Качур, Кліщ, Лис, Мох, Осика, Перепелиця, Рябчик, Сич, Сова, Сорокопуд, Тхір, Черешня, Шпак*.

Темпоральні (пор. «лат. *tempus* – час» [157, с. 666]) оніми характеризують денотат за часом його виникнення. Слід відзначити, що в багатьох випадках темпоральні ознаки збігаються з квалітативними (наприклад, антропонім *Старий* характеризує особу і за віком, і за зовнішніми ознаками) [162, с. 471].

До темпоральних найменувань, кількість яких загалом незначна, відносимо прізвища *Другак, Третьак, Третько, Четверик, Шостак*.

Ідеологічні (пор. «грец. *idea* – вигляд; ідея»; «ідеологічний... – який стосується ідеології» [157, с. 292]) оніми безпосередньо пов'язані з філософськими, політичними, правовими, релігійними та мистецькими

поглядами, які характеризують яку-небудь соціальну групу, клас, політичну партію, суспільство, однак, на відміну від меморіальних, не увічнюють певних особистостей чи інших реалій, а прославляють основні постулати тогочасності (іноді у вигляді побажань) [162, с. 474].

Як ідеологічні кваліфікуємо окремі штучно створені прізвища *Радянський, Сталінський*.

Як зазначає М. М. Торчинський, «комбіновану мотивацію (пор. «лат. *combinare* – з'єднувати» [157, с. 366]) мають переважно складні і складені власні назви, компоненти яких вказують на різні ознаки, що лягли в їхню основу» [162, с. 483]. Однак прізвища типу *Білозір, Вернигора, Красновид, Перебийніс, Старовал* тощо відносимо до ситуативних або квалітативних номінацій.

Прізвища, походження яких не вдалося з'ясувати, зараховуємо до групи з **невідомою** мотивацією.

Отже, аналіз мотиваційної структури прізвищ підтвердив висновок О. В. Суперанської про залежність їхнього складу та соціального й ідеологічного навантаження від соціальних, історичних, економічних та інших факторів, які, вміщуючись у власне мовні процеси ономастики, ... можуть прискорювати або загальмовувати їх [152, с. 44].

Серед ПН і прізвищ Центральної Хмельниччини XVII – XXI ст. поширеними є такі мотиваційні групи: патронімічні, посесивні, квалітативні, локативні, сутнісні, ситуативні, темпоральні, ідеологічні, назви з невідомою мотивацією. Встановлено, що найпродуктивнішими є патронімічні, посесивні, квалітативні, локативні, сутнісні мотиваційні відношення, менш поширеними – ситуативні, темпоральні, одиничними – ідеологічні. У частини прізвищ не з'ясовано мотив номінації.

Висновки до розділу 2

Лексико-семантичний аналіз ПН і прізвищ Центральної Хмельниччини дозволив нам зробити наступні висновки.

Лексичною базою прізвищ є онімна й апелятивна лексика, характерна загалом для української прізвищевої системи.

За семантикою твірних основ ПН і прізвища Центральної Хмельниччини (всього 11 860) поділяємо на такі групи: відапелятивні, відонімні, утворені від іншомовної лексики, полісемантичні, із непрозорою семантикою.

Найбільш численними є відапелятивні (44,7 %) і відонімні (40,7 %) ПН і прізвища.

Антропоніми, похідні від особових апелятивів (*nomina personalia*), і антропоніми, похідні від неособових апелятивів (*nomina impersonalia*), складають групу відапелятивних прізвищ.

Найчисленнішими серед лексико-семантичних груп є такі: «Назви людей за професією, родом занять і соціально-класовою належністю», «Назви людей за їхніми зовнішніми ознаками», «Назви людей за їхніми внутрішніми ознаками», «Фаунонайменування», «Флорономіації», «Назви засобів праці, предметів побуту, їхніх частин, об'єктів призначення».

Антропоніми, співвідносні з особовими іменами (церковно-християнськими, слов'янськими автохтонними, запозиченими) і топонімами (ойконімами і гідронімами) формують групу відонімних ПН і прізвищ.

Церковно-християнські особові власні імена – це антропоніми переважно староеврейського, грецького, латинського та іншого походження, поширені в Україні з прийняттям християнства та введені в так звані святці і церковні календарі. Ці імена давали новонародженим під час хрещення. Чоловічі імена лягли в основу 22 % ПН і прізвищ, жіночі – 2 %.

На досліджуваній території зафіксовано 5,6 % ПН і прізвищ, співвідносних із слов'янськими автохтонними іменами.

Вагоме місце (11,1 %) посідають і відтопонімні ПН та прізвища Центральної Хмельниччини.

Помітною особливістю прізвищевої системи Центральної Хмельниччини є польські, російські, єврейські, німецькі, тюркські запозичення: 5,2 % ПН і прізвищ мотивовано іншомовною лексикою.

Полісемантичні ПН і прізвища становлять 5,1 %, а з невідомою семантикою – 4,3 %.

Виокремлено такі мотиваційні групи ПН і прізвищ: патронімічні, посесивні, квалітативні, локативні, сутнісні, ситуативні, темпоральні, ідеологічні.

Дослідження лексики і з'ясування основних мотиваційних різновидів ПН і прізвищ Центральної Хмельниччини є важливим етапом для цілісного і комплексного вивчення прізвищевої системи України.

Основні положення розділу викладено в окремих публікаціях автора [170; 174; 175; 178; 179; 211; 212; 232].

РОЗДІЛ 3

СЛОВОТВІРНО-СТРУКТУРНИЙ АНАЛІЗ ПІ І ПРИЗВИЩ ЦЕНТРАЛЬНОЇ ХМЕЛЬНИЧЧИНИ

Прізвища як особлива частина лексичного складу мови є важливим джерелом для різних аспектів лінгвістичних досліджень, зокрема і словотвірних, проте досі не розроблено єдиної класифікації способів творення українських прізвищ.

Проблемам аналізу дериваційної структури антропонімів присвячено праці багатьох вітчизняних (Л. О. Кравченко [75], Л. Т. Масенко [91], С. М. Пахомова [120], Ю. К. Редько [129], О. Б. Ткаченко [150], П. П. Чучка [197] та ін.) та зарубіжних (М. В. Бірила [13], Г. Борек [216], В. А. Ніконов [100], С. Роспанд [225], А. В. Суперанська [153], В. Ташицький [231] та ін.) науковців.

Білоруські прізвища М. Бірила поділяє на первинні, вторинні та складні [13]. О. Суперанська та Г. Сулова розрізняють стандартні і нестандартні російські прізвища [154]. Польські прізвища С. Роспанд ділить на чотири групи: примарні, секундарні, композити та гібриди [225], а Г. Борек виділяє примарні; секундарні, утворені за допомогою суфіксів; прізвища іншомовного походження; прізвища, етимологія яких незрозуміла [216].

Моніторинг досліджень регіональної антропонімії на українському мовному ґрунті дозволяє зробити висновки, що переважна більшість вчених вважає, що творення прізвищ здійснювалося лексико-семантичним і морфологічним способами (Ю. Б. Бабій [6], Г. В. Бачинська [8], Б. Б. Близнюк [15], Н. Ю. Булава [21], Г. Є. Бучко [23], І. В. Єфименко [47], Л. О. Кравченко [75], О. О. Марочкіна [88], Ю. М. Новикова [106], Р. М. Падалка [115], С. Є. Панцьо [116], Г. Д. Панчук [118], Н. І. Рудьова [133], В. О. Шевцова [200], С. В. Шеремета [202]).

Водночас Ю. К. Редько, аналізуючи будову прізвищ, виокремлює прізвища іменникового та прикметникового типу. З огляду на структурні способи творення прізвищ іменникового типу дослідник вирізняє чотири способи їх творення: лексико-семантичний, морфологічний, регресивний і синтаксично-морфологічний [129, с. 95].

П. П. Чучка стверджує, що прізвища закарпатських українців утворено морфологічним, семантичним і синтаксичним способами деривації [196, с. 23].

Ю. І. Фернос усі прізвища ділить на шість груп: 1) особові назви, утворені лексико-семантичним способом, 2) особові назви, утворені шляхом афіксації, 3) особові назви, утворені шляхом слово- та основоскладання; 4) особові назви, утворені морфолого-синтаксичним способом; 5) особові назви, утворені синтаксичним способом, 6) особові назви подвійної словотвірної мотивації [186, с. 130].

Як зазначає М. М. Торчинський, за словотвірною структурою прізвища поділяються на: I) морфологічні утворення: а) афіксальні: суфіксальні, префіксальні, конфіксальні, флексійні; б) безафіксні; в) утворені складанням: власне складанням, зрощенням; г) прізвища-конверсиви; II) лексико-семантичні утворення: а) утворені власне семантизацією; б) акцентуацією [162; 164].

Здійснений нами словотвірно-структурний аналіз ПН та прізвищ Центральної Хмельниччини дозволяє виокремити:

I) морфологічні утворення (лише суфіксальний спосіб творення) – 56,7%, які виникли за допомогою патронімних (-енк-о, -евич / -ович, -ич, -овець, -инець), посесивних (-ов / -ев / -єв, -ів / -їв, -ин / -ін) та поліфункціональних (-ук / -'ук, -чук, -ик / -ік, -чик, -ськ-ий / -зьк-ий / -цьк-ий, -ак / -'ак, -чак, -к-о, -ець, -ан, -ун, -ка, -ло, -ій, -ай, -ок, -ач, -ух, -ина, -ей) формантів.

II) лексико-семантичні утворення – 39,3 %:

III) ПН і прізвища з подвійною словотвірною мотивацією – 2,5 %;

IV) ПН і прізвища невідомого творення – 1,5 %.

3.1 Морфологічні утворення Центральної Хмельниччини (суфіксація)

Суфіксація – єдиний засіб творення прізвищ у межах морфологічного способу. Для поліфункціональних суфіксів функція патронімічності є вторинною, адже первісно в апелювативній лексиці вони виконували функцію атрибутивності або демінутивності. Багато лексем як прізвища оформилися семантичним способом, уже маючи у своїй структурі певні фіналії як словотвірні форманти або як елемент кореня, що призвело до функціональної невизначеності таких суфіксів у час становлення прізвищ [6, с. 130].

3.1.1 ПН та прізвища з патронімічними формантами

На досліджуваній території зафіксовано активне використання патронімічних суфіксів **-евич / -ович**, **-ич**, **-ин-ець**, **-ов-ець**, які розглядатимемо у порядку спадання їх частотності.

Модель із суфіксом -евич / -ович. Аналіз словотвірної структури прізвищ Центральної Хмельниччини виявив, що одними із продуктивних прізвищевих патронімічних формантів є суфікси **-евич / -ович** (455 – 3,8%).

С. М. Пахомова стверджує, що «поява формантів **-евич / -ович** зумовлена тенденцією до нанизування суфіксів для збереження батьківської назви іншими поколіннями» [119, с. 188]. Генетично суфікси **-ович**, **-евич** (**-евич** як різновид суфікса **-евич**) в особових назвах виникли способом злиття близьких за своєю функцією суфіксів **-ов**, **-ев** + **ич** і протягом свого функціонування слугують активним словотвірним засобом вираження родинної належності сина до батька [76, с. 73]. Як відзначає Ю. К. Редько, «прізвища із суфіксом **-ович / -евич** властиві всім слов'янським народам, проте найпродуктивніше вони вживаються у південних слов'ян» [128, с. 121].

На думку Л. Т. Масенко, «спосіб іменування осіб назвами, утвореними від імені батька за допомогою суфіксів **-ич**, **-ович** / **-евич**, уже в період Київської Русі мав виразний становий характер. Ним мали право користувалися лише представники соціальної верхівки суспільства. Привілеєм вважалися найменування по батькові на **-ич**, **-ович**, **-евич** і в XIV–XVIII ст.» [91, с. 15].

Однак М. Л. Худаш зауважує, що «як форма ввічливості і пошани до заслужених людей назви по батькові на **-ович**, **-евич** були широковживаними і серед нижчих соціальних верств населення» [191, с. 133].

На досліджуваній території ми виокремили 455 антропонімів із формантами **-евич** / **-ович** і вважаємо, що прізвища цієї моделі є типовими для Центральної Хмельниччини, а їх твірними основами виступали:

а) особові апелятиви: *Атаманович, Білякевич, Бондаревич, Гайдукевич, Гладкевич, Горбатович, Дідович, Жидкевич, Короткевич, Лисевич, Ляхович, Муляревич, Рабинович, Римаревич;*

б) неособові апелятиви: *Бідович, Буслович, Галушкевич, Грушкевич, Дудкевич, Жукович, Звіревич, Карасевич, Колтунович, Кордюкевич, Кротович, Кутасевич, Моркович, Пікалович, Соснович, Хабевич, Цапович, Чопович;*

в) церковно-християнські чоловічі та жіночі імена різних структурних моделей: *Абрамович, Авдієвич, Андрусевич, Борисевич, Васюкевич, Гаврилович, Герасимович, Гордієвич, Гурикович, Давидович, Данилевич, Демкович, Денисевич, Дорошевич, Захаркевич, Зіневич, Іваськевич, Ількевич, Ісаєвич, Калинович, Климович, Кондратович, Костюкевич, Криштофович, Кузьмович, Лавренович, Лазаркевич, Лукашевич, Луцкевич, Макаревич, Максимович, Манькович, Маринович, Маркович, Махневич, Миронович, Мількевич, Назаревич, Ніканович, Онискевич, Остапович, Панькевич, Параскевич, Пашкевич, Прокопович, Протасевич, Романович, Савкевич, Сидоркевич, Собкович, Созонович, Степанович, Тарашкевич, Теодорович,*

Терехович, Томкович, Урбанович, Федорович, Хилимонович, Харлампович, Шмуйлович, Юркевич, Юхневич, Яремкевич, Ярмолевич, Ярошевич;

г) слов'янські автохтонні імена: *Богданович, Житкевич, Радкевич, Станкевич;*

д) іншомовні лексеми: *Казмирович, Карлович, Леонович, Мошкович, Шломович, Юзефович, Якубович, Янович.*

Більшість прізвищ на **-евич / -ович** – моносуфіксальні структури. У полісуфіксальних структурах із форманом **-евич / -ович** другого ступеня переважно виступають суфікси: **-к-о** (*Захаркевич, Мазуркевич*), **-ик** (*Андрикевич*), **-ус** (*Андрусевич*); до прізвищ із форманом **-евич / -ович** третього ступеня характерне додавання преформантів **-аш** (*Симашкевич*), **-уш** (*Дідушкевич*).

Модель із суфіксом -ич. На території Центральної Хмельниччини зафіксовано незначну кількість прізвищ на **-ич** (68 – 0,6 %). Цей спільнослов'янський суфікс походить із **-*itji** [81, с. 41]. Формування патронімного форманта **-ичь** сягає ще балто-слов'янської мовної єдності чи навіть праіндоєвропейської доби [81, с. 39]. У східних і західних слов'ян суфікс **-ич** відомий переважно як патронімний формант, водночас у південнослов'янських, зокрема сербській та хорватській мовах, він є полісемантичним: крім патронімічного, йому притаманне також демінутивне значення [48, с. 62].

Формант **-ич** у досліджуваних прізвищах поєднано з основами:

а) особових апелятивів: *Бабич, Вдович, Жонич, Кривич, Мамрич, Ткалич, Чубич;*

б) неособових апелятивів: *Акулич, Булавич, Вербич, Воронич, Губич, Правдич, Сович;*

в) церковно-християнських чоловічих та жіночих імен різних структурних моделей: *Гаврич, Євич, Єремич, Катрич, Картич, Кузьмич,*

Магдич, Малич, Мар'янич, Павлич, Петрич, Сеніч, Томіч, Улянич, Химіч, Хоміч, Яремич;

г) слов'янських автохтонних імен: *Білич;*

д) іншомовних лексем: *Рузич, Сурич.*

У прізвищевій системі досліджуваного регіону суфікс **-ич** виступає лише в моносуфіксальних структурах; приєднується до іменникових основ на **-а** (*Бабич, Савич*), **-о** (*Карпич, Петрич*), на приголосний (*Майданич*); до прикметникових (*Кривич*) і дієслівних (*Мамрич*) основ.

Таким чином, здійснений аналіз прізвищ Центральної Хмельниччини із суфіксами **-евич / -ович, -ич** дозволив виявити більшу продуктивність патронімних формантів **-евич / -ович** і значно меншу – суфікса **-ич**. Лексико-семантична структура твірних основ досить розгалужена: прізвища досліджуваних моделей утворено як від власних імен людей, так і від особових і неособових апелятивів.

3.1.2. ПН та прізвища з поліфункціональними формантами

Структурно-словотвірні типи прізвищ Центральної Хмельниччини формувалися під впливом загальноукраїнських мовних традицій у межах історичного словотвору і водночас набували регіональних особливостей функціонування. Аналіз прізвищ, утворених суфіксальним способом, дозволив виявити, що поліфункціональні форманти показують неоднорідну продуктивність – одні (**-ук / -юк, -чук, -ик / -ік, -чик, -ак / -як / -чак, -к-о**) є словотвірно активними, а інші (**-ець, -ан / -ян, -ун, -л-о, -ій, -ай, -ич, -ок, -ач, -ей**) характеризуються низьким рівнем продуктивності.

Для поліфункціональних формантів функція патронімічності є вторинною, адже первісно в апелятивній лексиці вони виконували функцію атрибутивності або демінутивності.

Тенденції у використанні поліфункціональних суфіксів розглядатимемо у порядку спадання їх частотності.

Модель із суфіксом -ук / -юк, -чук. На території Центральної Хмельниччини з-поміж суфіксальних утворень найвищою продуктивністю характеризуються антропоніми на **-ук / -юк, -чук** (1 358 – 11,5 %). Ю. К. Редько зазначає, що за кількістю прізвища на **-ук, -чук** посідають перше місце серед іменникових прізвищ, утворених суфіксальним способом, і становлять 16,57%; а основне значення суфіксів **-ук, -чук** – це вираження походження [129, с. 151, 153].

П. П. Чучка стверджує, що «давній український демінутивний суфікс, який, крім об'єктивної здрібнілості, здатний виражати й суб'єктивну оцінку, зокрема пестливість, іронію, а часом навіть зневагу, спроможний утворювати катойконіми (*довжанюк, жуківчук [...]*), а головне – назви сина від батькового чи матиного іменування (*Антонюк, Меланчук, Поштарюк*)» [198, с. XXXVI].

Генезис форманта **-ук / -'ук, -чук** залишається спірним. На думку П. П. Чучки, «сучасна українська словотвірна модель на **-ук, -'ук** могла сформуватися під впливом тюркських демінутивних утворень десь у XIII–XIV ст. на Буковині чи в Молдові, а звідси поступово поширювалася на північний захід аж до білоруських земель» [198, с. XXXVII]. В. В. Німчук намагається довести слов'янське походження утворень на **-ук, -чук** [103]. В. Мартинов виводить походження форманта **-ук** із балтійського **-uka**, про що, на його думку, крім фонетики, засвідчує й лінгвогеографія, зокрема західноросійсько-білорусько-українсько-польський ареал, який сусідить із балтійським [90, с. 31].

На слов'янському мовному ґрунті ономастичний формант **-ук** найбільше поширений у білоруській [58, с. 8] та українській [62, с. 137] мовах. «Перші українські писемні фіксації особових назв із суфіксом **-юк / -чук** сягають XIII ст. і походять саме із Закарпаття» [198, с. XXXVII].

Твірними основами прізвищ Центральної Хмельниччини із суфіксами **-ук / -юк, -чук** виступали:

а) особові апелятиви: *Атаманчук, Бевзюк, Вознюк, Волосинчук, Гетманюк, Гуменчук, Дударчук, Дячук, Зеленчук, Знахарук, Ксендзюк, Кучерук, Литвинюк, Мовчанюк, Москалюк, Музичук, Овчарук, Патерук, Писарук, Подлюк, Приймачук, Рибачук, Рудюк, Сердюк, Смолюк, Солярчук, Стадничук, Терпичук, Теслюк, Шинкарук, Шклярчук, Щербатюк;*

б) неособові апелятиви: *Багнюк, Баранчук, Борщук, Бугайчук, Варенчук, Вишнюк, Воронюк, Гарбузюк, Гедзюк, Глистюк, Головатюк, Грабчук, Деркачук, Драпчук, Килимчук, Киянчук, Ковбасюк, Козюк, Копійчук, Коренчук, Кременюк, Кришталюк, Макогонюк, Медведюк, Нагайчук, Орлюк, Петельчук, Рачук, Рукавчук, Саранчук, Сичук, Скрипчук, Цапук;*

в) церковно-християнські чоловічі та жіночі імена різних структурних моделей: *Абрамчук, Адамчук, Андрійчук, Антончук, Артем'юк, Архипчук, Валентюк, Вальчук, Гордіюк, Грицюк, Демчук, Доротюк, Захарчук, Іванчук, Кирилюк, Кондратюк, Левчук, Маланчук, Маринчук, Марійчук, Назарук, Ничипорук, Одійчук, Процюк, Романчук, Семенюк, Сидорук, Соломійчук, Тарасюк, Устимчук, Федонюк, Юрчук;*

г) слов'янські автохтонні імена: *Богайчук* (Бог < Бог[ухваль]), *Казюк* < Казь, казь < [Добро]казь чи Каз[имирь], *Колибабчук*, *Колибабчук* < Колибаб[а], *Маціборук* < Масібогь, *Собчук* < Соб[-лавь], Соб[егордь], *Стасюк* < Ста[ні]с[лав], [Єв]стах[ій];

д) іншомовні лексеми: *Базильчук, Войцешук, Едвардчук, Іончук, Казмірчук, Кашипрук, Леончук, Юзчук, Якобчук, Янчук.*

Серед прізвищ на **-ук / -юк, -чук** є й утворені семантичним способом (*Барсук, Каблук, Близнюк*).

Деякі антропоніми кваліфікуємо як утворення подвійної словотвірної мотивації. Прізвища на зразок *Бондарчук, Гайдук, Ковальчук, Поліщук, Татарчук, Шевчук* можуть бути як морфологічними, так і семантичними утвореннями: пор. *Бондарчук* (бондарчук – «помічник бондаря» [37, I, с. 86]), *Ковальчук* (ковальчук – «учень коваля» [37, II, с. 260]).

Модель із суфіксом -енк-о. Високий ступінь актуальності при творенні прізвищ Центральної Хмельниччини виявив формант **-енк-о** (785 – 6,6 %). Ю. К. Редько називає суфікс **-енк-о** одним із найпродуктивніших і найбільш характеристичним формантом українських прізвищ, зазначаючи, що прізвища, утворені за його допомогою, становлять 10,57% прізвищ, утворених шляхом суфіксації [129, с. 121]. «Патронімічні назви з формантом **-енк-о** мали первісно демінутивне значення» [91, с. 24].

Науковці висловлюють різні міркування щодо походження суфікса **-енк(о)**. На думку В. І. Сімовича, іменники на **-енк(о)** виникли із форми середнього роду здрібнєних прикметників на **-еньк-ий** (енькъ > еньк-о > енкo) [137, с. 73]. За спостереженнями О. Б. Ткаченка, український суфікс **-енк-о**, рос. **-енк-а**, білор. **-енак**, болг. **-енац**, ст.-сл. **-енець** та інші становлять собою форманти, утворені приєднанням суфікса **-(ъ)ко** до іменникових основ на **-ен** [159, с. 47], а розвиток відповідних прізвищ мовознавець відносить до XIV–XV ст. [159, с. 51]. М. Л. Худаш стверджує, що «суфікс **-енок** українській мові не властивий, і його генезу в українській антропонімії треба ще дослідити: з'ясувати, чи він у давнину мав автохтонне українське поширення, чи, може, в українській мові поширився із сусідньої антропонімії» [193, с. 47].

Важливо зазначити, що «особові назви із суфіксом **-енк(о)** вперше фіксують латино-польські писемні пам'ятки із західноукраїнської території у першій половині XV ст.» [191, с. 122].

Твірними основами прізвищ на **-енк(о)** виступають:

а) особові апелятиви: *Гончаренко, Димаренко, Колісниченко, Мазуренко, Москаленко, Осауленко, Пастушенко, Слюсаренко, Титаренко;*

б) неособові апелятиви: *Акуленко, Бугаєнко, Ведмеденко, Вовненко, Гарбузенко, Горобенко, Грибенко, Дубенко, Кириєнко, Ключенко, Комаренко, Коцюбенко, Плаценко, Плющенко, Тараненко;*

в) церковно-християнські чоловічі та жіночі імена різних структурних моделей: *Вальченко, Гальченко, Гапченко, Герасименко, Захарченко, Лаврусенко, Марунченко, Марченко, Наталенко, Огієнко, Остапенко, Панасенко, Сидоренко, Терещенко, Федоренко;*

г) слов'янські автохтонні імена: *Богданенко, Блажченко, Бутенко, Войнаренко, Милошенко;*

д) іншомовні лексеми: *Казмиренко, Кащупуренко, Кизименко, Леоненко, Самсоненко, Урсаленко, Янченко.*

Модель із суфіксами -ськ-ий / -зьк-ий / -цьк-ий. Одну з поширених груп прізвищ із поліфункціональними формантами Центральної Хмельниччини ХХ ст. становлять утворення на **-ськ-ий / -зьк-ий / -цьк-ий** (765 – 6,5 %). Українські антропонімісти прізвища з формантом **-ськ-ий** визначають за такими критеріями: прізвища, співвідносні з топонімічними назвами, кваліфікують як семантичні утворення; прізвища з коренями особових імен або апелятивних назв зараховують до морфологічних утворень [6; 75; 133]. Цей принцип поділу особових назв теж використано в нашому дослідженні.

Прізвища на **-ськ-ий / -цьк-ий** в ономастичній літературі відомі передусім як відтопонімічні, проте більшість із них не утворювалася безпосередньо від топонімів: проміжною ланкою для них були катойконіми або відойконімічні прикметники. Останні первісно називали осіб, що походили з певних поселень або якимсь чином були з ними пов'язані, а потім закріпилися за особами як офіційні найменування [8, с. 86]. Найбільш «топонімізованим» досліджуваний формант виступає у західнослов'янських та східнослов'янських мовах [85, с. 126–127].

Ми погоджуємося з думкою антропонімістів стосовно того, що сьогодні вже важко, а інколи й неможливо точно визначити, чи прізвище походить саме від топоніма, оскільки колишня назва населеного пункту могла перестати існувати, або в ній відбулися певні зміни [133; 201].

Ю. К. Редько ще в 60-х роках ХХ ст. зазначав, що такі прізвища «поширені серед населення всієї України і становлять один із чотирьох найбільш поширених типів українських прізвищ» [129, с. 195]. Підтвердженням того, що і на сучасному етапі прізвища з формантом **-ськ-ий** побутують на всій території нашої держави, є аналіз сучасних наукових розвідок [6; 7; 77; 78; 133; 186; 201].

Слід зауважити, що суфікси **-ськ-ий** / **-зьк-ий** / **-цьк-ий** приєднуються або безпосередньо до кореневої морфеми відіменних і відапелятивних основ: *Архангельський, Весельський, Галинський, Гончарський, Горський, Громський, Долинський, Дударський, Жеребецький, Житомирський, Кайданський, Ковальський, Комарський, Красницький, Кримський, Купельський, Кухарський, Майський, Макарський, Малицький, Новицький, Сивицький, Сольський, Тернопольський, Хамський, Цеглярський, Чеський, Яворський*, або за допомогою суфіксів **-ів-**, **-ов-**, **-ев-**, **-єв-**, **-ин-**, які вказують на посесивне походження прізвища: *Андрієвський, Бобовський, Бородинський, Борщевський, Бураківський, Васютинський, Веселовський, Вишневський, Войцехівський, Гаєвський, Галиновський, Голковський, Городинський, Грабовський, Дмитровський, Дроздовський, Жуковський, Калиновський, Капустинський, Кожухівський, Колосовський, Кримовський, Лебединський, Левинський, Лозинський, Морозовський, Мудровський, Нестеровський, Окуневський, Романовський, Соколовський, Соснівський, Стеблевський, Фіалковський, Чайковський, Чеховський, Шпаковський*.

Прізвищева система досліджуваного регіону фіксує антропоніми композитної будови на **-ськ-ий** / **-зьк-ий** / **-цьк-ий**: *Білокриницький, Великопольський, Добровольський, Красногорський, Краснокутський, Новогонський, Новомлинський, Новоставський, Петропавловський, Сухоставський, Трьохбратський, Червоногородський, Чорнолуцький*. Нами зафіксовано лише одне прізвище з формантом **-зьк** (*Меджибозький*); отже, цей суфікс є нетиповим для творення прізвищ Центральної Хмельниччини.

Як ми вже зазначали, окремі прізвища Центральної Хмельниччини на **-ськ-ий** мають подвійну мотивацію: виражають топонімну ознаку і мотивуються апеллятивною назвою. Наприклад, *Барановський* < с. Баранівка Хмельницької області (далі – Хм) або від апеллятива «баран»; *Дворецький* < с. Дворик, Хм або від апеллятива «двір»; *Дубинський* < с. Дубина, Хм або від апеллятива «дуб», *Луговський* < с. Лугове, Хм або від апеллятива «луг»; *Морозовський* < с. Морозів, Хм або від апеллятива «мороз»; *Полянський* < с. Поляни, Хм або від апеллятива «поляна»; *Соколовський* < с. Соколівка, Хм або від апеллятива «сокіл».

Деякі дослідники сучасної антропонімії вважають, що прізвища на **-ськ-ий** виникли внаслідок польського впливу, тому вони непоширені в російській антропонімії. Прізвищеві назви на **-ськ-ий** були ознакою шляхетного походження і протиставлялися міщанським і «холопським» найменуванням [6; 75; 186]. О. Д. Неділько же стверджує, що «в Україні прізвища на **-ськ(ий)** не були соціально закріплені, тому їх носіями були представники різних верств населення» [99, с. 21].

Модель із суфіксами -ак / -як, -чак. Усього на території Центральної Хмельниччини з цими формантами виокремлено 414 антропонімів (3,5 %).

«Серед українських особових назв суфікс **-ак** набув поширення у XIV–XV ст.» [12, с. 109]. Ю. К. Редько стверджує, що суфікс в основному патро- або матронімічний [129, с. 107].

«Давній слов'янський поліфункціональний суфікс широко представлений як у загальних, так і у власних особових назвах» [198, с. XXIX].

«Іноді важко відділити патронімне значення від катойконімного, атрибутивного, агентивного в дериватах із формантами **-ак / -як, -чак** через їх поліфункціональність і полісемантичність. Отже, у неоднозначних випадках походження утворень на **-ак (-'ак), -чак** слід виходити із семантичного характеру основи» [190, с. 152].

Як показує досліджуваний матеріал, прізвища із суфіксами **-ак / -як, -чак** утворені від:

а) особових апелятивів: *Верещак, Грубак, Гуменяк, Гуцуляк, Дурняк, Лісняк, Пастушак, Рижак, Хижняк, Хитряк, Цюрак, Чубак;*

б) неособових апелятивів: *Борщак, Бочуляк, Бульбак, Габак, Жорняк, Зимак, Копицяк, Коцюбняк, Скоп'як, Фанак, Фірак, Футорняк, Цибуляк, Чуняк;*

в) церковно-християнських чоловічих та жіночих імен різних структурних моделей: *Августиняк, Вальчак, Генак, Гринчак, Грицак, Гришак, Данчак, Демчак, Дмитрак, Дорощак, Іщак, Киричак, Климак, Кузьмак, Левчак, Луцак, Маняк, Марущак, Матвійчак, Мирончак, Овсяк, Омельчак, Онищак, Панчак, Прокоп'як, Процак, Савчак, Сисак, Тимчак, Томусяк, Федак, Хомак, Юрчак, Яремчак;*

г) слов'янських автохтонних імен: *Бодак.*

д) іншомовних лексем: *Вільчак, Юзвак, Якубчак, Ясак.*

Модель із суфіксами -ик / -ік / -ек / -їк, -чик / -чік / -чек. Дослідники української антропонімії стверджують, що формант **-ик** може виконувати патронімічну і демінутивну функції. «Патронімічні утворення із суфіксами **-ик, -чик** при власних особових іменах на Закарпатті фіксуються із XVII–XVIII ст.» [198, с. XXXII]. «У пам'ятках української мови XIV–XVIII ст. він простежується у складі патронімів і демінутивів (*Бобрикь, Мажарчикь*)» [191, с. 124]. У сучасній українській мові він належить до найпродуктивніших суфіксів, що творять демінутивні варіанти власних імен людей [66, с. 222].

Прізвища із суфіксом **-ик (-ік)**, такі як *Чабаник, Маїк*, становлять досить значний відсоток у всіх областях України. Найбільше цих прізвищ записано в Харківській обл. (7,3 %), де вони посідають третє місце після прізвищ на **-енко** і утворених лексико-семантичним способом. На четвертому місці вони у Волинській обл. (5,2 %), на п'ятому – в Житомирській (3,7 %), Львівській

(5,1 %), Тернопільській (5,7 %), Хмельницькій (4 %) і Чернівецькій (5 %) [129, с. 203–204]. За нашими спостереженнями, формант **-ик / -чик** є в 314 антропонімах (2,6 %) морфологічного способу творення.

Твірними основами антропонімів на **-ик, -чик** були:

а) особові апелятиви: *Балагурчик, Богачик, Вусик, Коновальчик, Лисик, Мудрик, Скоропадик, Солярник, Ткачик, Товстик, Хитрик, Худик, Чудик*;

б) неособові апелятиви: *Баранчик, Грибчик, Громик, Грушик, Дроздик, Дубик, Жабчик, Звірик, Карасик, Качурик, Кедик* (кед = кедь = присл. «коли» [37, II, с. 234]), *Ключик, Козлик, Коржик, Медведик, Орлик, Шуртик*;

в) церковно-християнські чоловічі та жіночі імена різних структурних моделей: *Андрейчик, Антончик, Аполоник, Вальчик, Васик, Власик, Гаврилик, Гаврилянчик, Горик, Дем'яник, Денчик, Зіник, Касіяник, Кірчик, Климик, Костик, Курильчик, Лаврик, Лерчик, Лесик, Лукасик, Лукашик, Мартинчик, Меланчик, Михайлик, Павлик, Панчик, Петрашек, Петрик, Сидорчик, Собчик, Спиридончик, Тимчик, Трохимчик, Федоринчик, Фесик, Франчик, Фурик, Юрчик, Юхимик, Яремчик*;

г) слов'янські автохтонні імена: *Білик, Блищик, Божик, Бучик, Добрик, Любчик, Рожик, Світлик*;

д) іншомовні лексеми: *Кубчик, Юзвик, Якубик, Яник, Янчик, Ясик, Яцик, Яцуник*.

Велика кількість антропонімів на **-ик** – це прізвища лексико-семантичного способу деривації. До них ми зараховуємо антропоніми, співвідносні з іменниками чоловічого роду, прикметниками, що первісно функціонували як демінутиви, а також прізвища, утворені від прізвиськ на позначення професії або роду заняття. Прізвища, похідні від особових імен, кваліфікуємо як антропоніми подвійної словотвірної мотивації: їх можна трактувати як демінутивні семантичні утворення і як прізвища морфологічного способу словотвору (патроніми): *Івасик, Лаврик, Сенник*.

Таким чином, антропоніми із суфіксом **-ик** – «це один із поширених типів сучасних українських прізвищ, який досить рівномірно розміщений на всій території України, у середньому від трьох до семи відсотків» [129, с. 204].

Модель із суфіксом -к-о на досліджуваній території репрезентована 290 прізвищами морфологічного способу творення (2,4 %).

«У ділянці апелювативної лексики суфікс **-к-о** досить часто додається до дієслів і в такий спосіб утворює агентивні назви: *забуд'ко, з'ябко, смішко...*» [197, с. 311]. «Первинна функція **-к(о)** як в українській, так і у слов'янській мовах була демінутивною. Проте ще у староруську добу формант **-к(о)** втратив демінутивно-експресивне значення і перетворився в нейтральний структурний формант» [38, с. 18]. Засобами вирізнення власної назви від загальної Ю. К. Редько називає заміни первісного **-ок** на суфікс **-к-о** і первісного **-а** на флексію **-о** у відапелювативних прізвищах [129, с. 142].

Із погляду творення прізвища на **-к-о** поділяємо на семантичні (відіменні) та морфологічні (відапелювативні) деривати.

Твірними основами антропонімів із формантом **-к-о** виступали:

а) особові апелювативи: *Безвушко, Безручко, Волоско, Гайдамашко, Гладко, Говорушко, Гуменко, Пересунько, Прилишко, Смолко, Татарко, Хришко, Чубко, Шелепко;*

б) неособові апелювативи: *Баклажко, Веретко, Грушко, Жабко, Кобилко, Кожушко, Мазурко, Неділько, Порошко, Редько, Фіалко, Холявко, Ціпко, Черевко, Черепко, Чоботько;*

в) церковно-християнські чоловічі та жіночі імена різних структурних моделей: *Ананько, Андрушко, Антошко, Васько, Гаврилко, Гнатко, Гресько, Давидко, Данилко, Дацко, Демко, Дмитерко, Ілько, Левко, Лукашко, Матвейко, Митко;*

г) слов'янські автохтонні імена: *Біжко, Блажко, Божко, Бушко, Величко, Казимирко, Стойко, Сулимко;*

д) іншомовні лексеми: *Войтко, Іонко, Леочко, Лінко, Шмулько, Штефко*.

Модель із суфіксом -ець. «Праслов'янський демінутивно-гіпокористичний формант **-ець** походить із **-ьць**, який у давньоруський період виступав як засіб творення особових назв від давніх дохристиянських і християнських імен» [62, с. 78]. У ролі патронімного він зафіксований пам'ятками української мови XVI ст. у складі двочленних і тричленних іменувань, які були дуже продуктивними в період формування українських прізвищ [76, с. 102–103]. «Перші антропоніми із суфіксом **-ець** зафіксовано вже у XIII ст. на Закарпатті» [197, с. 319].

Як зазначають дослідники, не поширений формант **-ець** на території північної Донеччини (0,8 %) [20, с. 14], Опілля (0,14 %) [118, с. 14], Уманщини (0,14 %) [186, с. 157], Північної Тернопільщини (0,84 %) [202, с. 158]; більше 1 % – на теренах Середньої Наддніпрянщини (1,9% %) [6, с. 138], Закерзоння (2 %) [8, с. 119], Лубенщини (2,72 %) [75, с. 14]. Усього в Центральній Хмельниччині зафіксовано 193 ПН і прізвища на **-ець** – 1,6 %. Вважаємо, що лексико-семантичним способом утворені особові назви на **-ець**, які позначають особові апелятиви (наприклад, назву професії чи заняття (*Дозорець, Мисливець, Стрілець*) та інші (*Плеканець, Левенець*)), належність до певної національності (*Угорець, Українець*)), неособові апелятиви (*Горобець, Кінець, Палець*)), а також відтопонімні назви (*Пилявець, (Пилява, Вн, Кв, Тр, Хм), Полтавець (Полтава, Лг, Пл, Хк), Ровенець (Рівне, Рв)*)), гіпокористичні варіанти імен (*Стець*)); відіменні прізвища, окрім імен-гіпокористиків, – подвійної словотвірної мотивації, адже формант **-ець** може виражати як патронімічність, так і демінутивність (*Антонець, Василець, Григорець, Іванець, Карпець, Кононець, Лазарець, Лук'янець, Матієць, Миколаєць, Миронець, Михайлець, Михалець, Мікулець, Назарець, Наумець, Ніколець, Остапець, Пархомець, Петрушевець, Романець, Семенець, Сергієць, Трофимець, Федорець, Федунець, Хоманець, Юхимець, Якимець,*

Якубець, Янець; від жіночого імені утворено одне прізвище на **-ець** – *Надісвець*).

До морфологічних дериватів уналежнюємо 83 прізвища (0,7 %): *Дунець, Смець, Зав'ялець, Кебець, Лагунець, Ладунець, Лисунець, Мідянець, Осадець, Перегонець, Пикавець, Скрипець, Татунець*.

Полісемантичними визначаємо прізвища, які можна пояснити як відапелятивні або відойконімні утворення: *Білявець* (від прикметника «білявий» або с. Білявці, Льв), *Вольшець* (від флоролексеми «вільха» або с. Вільха, Жт), *Ковтунець* (від апелятива «ковтун» або с. Ковтуни, Пл), *Лиманець* (від географічного терміна «лиман» або н. п. Лиман, Днц, Лг, Од, Хк; Лимани, Мк; Лиманці, Мк), *Озерець* (від географічного терміна «озеро» або н. п. Озера, Жт, Кв, Кр, Пл, См; Озеро, Вн, Вл, Лг, Рв).

Суфікс **-ець** представлений також у двоморфемних формантах: **-ин-ець**: *Павлинець, Попадинець* (попада – «дружина попа» [146, VII, с. 181]), *Урдинець* (урда=вурда – «вижимки із сім'я конопель або зерен маку, приготовлені для начинки вареників або пирогів» [37, I, с. 259]); **-ов-ець**: *Чубковець* (від чуб або чубко – «одуд» [37, IV, с. 474]). Прізвища *Мартинець, Олексинець, Павлишинець* можна вважати і відіменними, і відкатойконімними, адже знаходимо такі населені пункти: Мартини, Льв, Мартинці, См; Олексине, См, Олексинці, Тр, Чн, Павлиш, Кр. Із затемненою семантикою прізвище *Ягринець*.

«Суфікс **-инець** – пізньослов'янський патронімний формант у широкому значенні цього терміна, який охопив слов'янські мови всього Карпато-Дунайського басейну. А виник він шляхом зрощення посесивного суфікса **-ин** та субстантивууючого суфікса **-ець**, щоб утворювати назву сина за матір'ю чи батьком» [198, с. XXXIII]. «Крім української мови, цей словотворчий тип прізвищ відомий також словакам, чехам, сербам та хорватам» [197, с. 323]. «Суфікс **-овець** – непродуктивний двоморфемний формант західнослов'янського походження» [198, с. XXXV].

Модель із суфіксом -ан / -'ан. «Праслов'янський поліфункціональний суфікс **-*ань** в українській мові став виразником кількох словотвірних значень» [198, с. XXX]. «Суфікс **-ан** у слов'янських мовах є полісемантичним: від дієслів він утворює пасивні дієприкметники (бажаний, проданий...) та атрибутивні особові назви (жебран, мовчан...), від прикметників – згрубілі атрибутиви (великан, здорован...), від топонімів – катойконіми (кияни, пражани, хуст'ани), від апелятивів – згрубілі атрибутиви (лобан, шиян, череван...)» [197, с. 327]. Як зазначає Ю. К. Редько, «суфікс **-ан**, поряд з іншими значеннями, має також відтінок патронімічності» [129, с. 111].

Прізвища Центральної Хмельниччини на **-ан / -'ан** (39 – 0,33 %) поділяємо на:

– утворення подвійної словотвірної мотивації: *Білан* (від білий або білан – «шкідник садових і городніх культур» [146, I, с. 180]), *Глушман* (від глухий або глушман – «глуха людина» [37, I, с. 292]), *Куцан* (від куций або куцан – «чорт» [37, II, с. 334]), *Мовчан*;

– антропоніми лексико-семантичного способу деривації: *Галган* (галган – «нероба, гультяй» [46, с. 459]), *Курман* (курман – «мотузка» [37, II, с. 330]), *Шаран*;

– прізвища, утворені афіксальним способом, твірними основами яких виступають особові й неособові апелятиви: *Дзюбан* (дзюб – «дзьоб» або дзюба – «дівчина з обличчям, укритим віспою» [37, I, с. 380]), *Коган* (кога – «кашель» [46, с. 488]), *Корман*, *Кучман*, *Луцан* (луцати – «лускати» [146, IV, с. 560]), *Мисан*, *Саган* (пор. 1) сага – «річкова затока», 2) «епічне сказання про легендарних героїв» [146, IX, с. 8]), *Стіран*.

Модель із суфіксом -ун. Нетиповими у творенні прізвищ Центральної Хмельниччини є антропооснови, оформлені суфіксом **-ун** (20 – 0,17 %). Ю. К. Редько стверджує, що «суфікс **-ун** в українській мові досить продуктивний як засіб для утворення зневажливо-насмішливих назв,

переважно віддієслівних типу «балакун», «брехун», «свистун» » [129, с. 155]. Як відзначає П. П. Чучка, «суфікс **-ун** первісно виконував атрибутивну й агентивну функції» [198, с. XXXVII]. На думку І. Д. Фаріон, «починаючи з XI–XIII ст., вживалися віддієслівні назви суб'єктів з **-ун** функціональної або характеристичної дії. Згодом цей суфікс поширив свою функцію на відприкметникові деривати з атрибутивним словотвірним значенням на зразок *старун, сліпун*» [183, с. 371]. Формант **-ун** називають у розряді тих афіксів, що творять квалітативи й пейоративи (Карпун, Павлун) [89, с. 81], іноді в розряді патронімічних (Стахун) [24, с. 43].

Прізвища Центральної Хмельниччини на **-ун** утворено від:

а) церковно-християнських чоловічих імен різних структурних моделей: *Грицун, Дацун, Педун, Процун, Савкун, Сакун* (від Сак, Ісак), *Тишкун* (від Тишко, Тихін), *Федун*; слов'янських автохтонних імен: *Благун*; іншомовних імен: *Войцун*. Ці антропоніми відносимо до утворень подвійної мотивації, оскільки вони могли бути морфологічними або лексико-семантичними дериватами, похідними від суфіксальних варіантів власних імен;

б) особових і неособових апелятивів, які є:

- дієсловами: *Бігун, Боркун* (пор. боркати – «підрізувати крила (птахам)» [37, I, с. 87]), *Буркун* (буркати – «бурмотати» [37, I, с. 112]), *Гаркун, Лизун, Моргун, Ницун, Порхун, Рикун, Свистун, Шеметун* (шметатися – «метушитися, вовтузитися» [146, XI, с. 439]), *Шепетун*;

- іменниками: *Вовкун, Гедзун, Старицун, Шаргун*;

- прикметниками: *Гладун, Дикун, Хижун*.

Прізвища *Бордун* (бордун – «жовтець їдкий» [46, с. 229]), *Карун* (карун – «вид тканини; ситець» [46, с. 397]), *Ковтун* (ковтун – «хвороба шкіри», «неохайна людина, вошивець» [46, с. 487]), *Супрун* (Супрун – «Софрон» [46, с. 478]) класифікуємо як лексико-семантичні утворення.

Модель із суфіксом -к-а. «В апелятивній лексиці суфікс **-к-а** може утворювати іменники незменшені («казка») і зменшені («собачка»)»

[129, с. 140]. Загальна кількість антропонімів на *-ка* в досліджуваному регіоні невелика (30 – 0,25 %). Прізвища, утворені лексико-семантичним способом, найбільш численні: *Бурка, Волошка, Гузнянка, Заморока, Канюка, Лялька, Малярка, Мірочничка, Наливка, Опока, Осика, Партика, Редька, Скобелка, Тріска, Чепурка, Шпилька*.

Про подвійну мотивацію можна говорити в прізвищах типу *Бандурка, Будка, Гадючка, Головка, Довбенька, Дудка, Дулька, Кишенька, Колодочка, Курочка, Лопатка, Пшеничка, Скипка, Юшечка*. Ці антропоніми мають аналогічні відповідники серед апелятивів і прізвищ без форманта *-ка*: пор. апелятиви *бандура, дуда, скиба* і прізвища *Бандура, Дуда, Скиба* тощо. Також до цієї групи можна віднести відіменні прізвища, яких на теренах Центральної Хмельниччини зовсім мало: *Олексика, Яковка*.

Патронімними, а отже – прізвищами морфологічного типу, вважаємо антропоніми *Горбанька* (горбань – «горбун» [37, I, с. 310]), *Ковердяка* (коверда – «дурниця, нісенітниця» [46, с. 483]), *Коврижка* (коврига – «великий шматок» [46, с. 486]), *Окорочка* (окорок – «окіст» [46, с. 172]), *Сутулка, Шпирка* тощо.

Лише зовнішньо нагадує суфікс *-к-а* у прізвищах застигла форма родового відмінка однини антропонімів: *Бублика, Козика, Припека* та інших.

Незрозуміле лексичне значення мають прізвища *Дрейка, Офрейка, Ропуска, Цека, Цудичка*.

Модель із суфіксом -л-о. Формант виконував в основному агентивну функцію, надаючи основам фамільярно-згрубілого відтінку [183, с. 89]. Ця модель прізвищ на досліджуваній території є непродуктивною (13 – 0,11 %). Більшість прізвищ на *-ло* утворено від дієслівної основи (*Бризгало, Вигоняйло, Журило, Загребайло, Закопайло, Замрачило, Міняйло, Покотило, Посвистайло, Ропотило, Терпило*). Замість дієслівної основи може виступати звуконаслідувальне слово, яке теж виражає дію [129, с. 204] (*Кукало, Шокало*), зрідка – прикметник (*Рудело, Тупило*), іменник (*Букало, Ружило*

(ружа – «троянда» [37, IV, с. 85]), *Шопало* (шопа – «покрівля» [37, IV, с. 508]).

Модель із суфіксом -ій. «Більшість прізвищ цієї групи вказує насмішливо на якусь характеристичну ознаку носія, наприклад, *Бородій* – «людина з бородою»...» [129, с. 138]. П. П Чучка, досліджуючи прізвища закарпатських українців, зазначає, що «основна маса прізвищ на **-і(й)** – це однозначно угорські відтопонімні прикметники на **-і**» [198, с. XXXV].

Обстежуваний матеріал дозволяє зробити висновки, що деривати на **-ій** – це переважно прізвища з подвійною мотивацією, отже, їх можна розглядати як семантичні та морфологічні утворення (17 – 1,14 %): *Багрій* (багрій – «сіро-бурий віл» або багрити – «ставати багряним» [37, I, с. 18]), *Козій* (козій – «різновид вола за особливістю ріг» [37, II, с. 266] або апелятив «коза» + суфікс **-ій**), *Красій* (красіти – «красуватися» або красити – «фарбувати» [37, II, с. 300]), *Курій* (курій – «курець» [146, IV, с. 409] або від дієслова «курити» + суфікс **-ій**), *Луній* (лупій – «лихвар» [146, IV, с. 557] або від дієслова «лупити» + суфікс **-ій**), *Палій*, *Смолій* (від смола або смолі – «соплі» [37, IV, с. 159]), *Чалій* (чалій – «сірий, сіро-коричневий» [146, XI, с. 267] або чал – «причальний канат» [146, XI, с. 266]); також є суфіксальні (*Бородій*, *Сурмій*, *Тацій*, *Черній*) та семантичні (*Бабій*, *Добродзій*, *Колодій*) утворення.

Твірними основами прізвищ на **-ій** виступали особові та неособові апелятиви, церковно-християнські, іншомовні імена: *Базій*, *Грисій*, *Іваній*, *Каспрій*, *Семеній* (лексико-семантичні утворення).

Модель із суфіксом -ай. Антропоніми на **-ай** суфіксального способу творення мотивовано особовими й неособовими апелятивами (усього зафіксовано 12 антропонімів – 0,1 %). «Значення прізвищ залежить від характеру їхньої передсуфіксальної частини. Якщо твірна основа – іменник (*Бородай*, *Губай*, *Коцай*), прізвищам властиве вираження ознаки, яка для оточення була смішною» [129, с. 105]; прикметник (*Гулай* (гулий –

«безрогий» [146, II, с. 190]) – такі прізвища мають глумливий характер, виражають атрибутивність; дієслово (*Молотай*) – для людини найхарактернішою є дія, виражена в передсуфіксальній частині.

Прізвища *Кубай*, *Грицай* вважаємо утвореннями подвійної словотвірної мотивації: пор. 1) чол. ім'я Якуб, 2) кубай – «кубок, вироблений з дерева» [37, II, с. 317], 3) куб – «правильний шестигранник»; «великий казан» [146, IV, с. 380]. «Суфікс **-ай** надає імені особливого зменшено-фамільярного відтінку» [129, с. 105].

Похозай кваліфікуємо як етимологічно непрозоре прізвище.

Інші деривати на **-ай** – семантичні утворення: *Гайдай*, *Калакай*, *Малай*, *Махлай*, *Нечай*, *Чорнобай*, *Шахрай*.

Модель із суфіксом -ок. Як зазначає П. П. Чучка, «суфікс **-ок** може виконувати патронімічну функцію» [198, с. XXXVI]. М. Л. Худаш відносить його до розряду демінутивних [191, с. 124]. Формант **-ок** є непродуктивним у прізвищотворенні жителів Центральної Хмельниччини (18 – 0,15 %).

У межах дериваційного типу прізвищ на **-ок** виокремлюємо утворення, які є продуктами морфологічного словотвору (*Бохонок*, *Сивачок*), та прізвища з подвійною словотвірною мотивацією (*Бачок*, *Глушок*, *Гучок*, *Душок*, *Жучок*, *Козачок*, *Цапок*). Відіменні утворення *Киричок*, *Омелянок*, *Пилипок*, *Сташок*, *Якушок* ми схильні також вважати прізвищами подвійної мотивації.

Модель із суфіксом -ач представлена 18 антропонімами – 0,15 %. Первісно цей формант міг виконувати і патронімічну, і квалітативну функції [63, с. 90–91]. Водночас П. П. Чучка зауважує, що «серед прізвищ на **-ач** майже немає переконливих прикладів на морфологічний спосіб творення» [197, с. 299]. Прізвища на **-ач** Ю. К. Редько розподілив на дві основні групи: а) агентивні, утворені від дієслівної основи [129, с. 114]: *Доскач*, *Драч*,

Храпач; б) атрибутивні, утворені від іменних основ [129, с. 115]: *Лобач*, *Паркач*, *Смагач*.

Модель із суфіксами -ух, -ух-а. Прізвища з кінцевими **-ух, -уха** у Центральній Хмельниччині становлять нечисленну групу (17 – 0,14 %). «Суфікс **-ух** виступає в українській мові насамперед як формант згрубілих іменників («знайдух», «смердюх»), також згрубілих форм власних імен (*Андрух*, *Іванух*, *Федух*). Частіше виступає з флексією **-а** як згрубілий з негативним емоційним забарвленням: «плетуха», «шептуха»» [129, с. 160]. На досліджуваній території виділяємо семантичні (*Балух*, *Галух*, *Дідух*, *Добруха*, *Заверуха*, *Карнаух*, *Макуха*, *Пастух*) і морфологічні (*Вакух*, *Капруха*, *Клопух*) утворення з цим формантом. *Остануха*, *Петруха*, *Процуха* – прізвища з подвійною мотивацією.

Модель із суфіксом -ин-а. Серед прізвищ Центральної Хмельниччини зафіксовано утворення на **-ин(а)** морфологічного способу творення (15 – 0,13 %). Формант **-ин(а)** – характерна риса українського антропонімного словотвору [63, с. 83]. Первісна функція суфікса **-ин-а** у відіменних прізвищах передусім здрибніло-зневажлива, на що вказує П. П. Чучка [197, 2005]. Також дослідник припускає, що цей формант може виражати патронімічність [197, с. 329].

Антропоніми на **-ина** утворено семантичним (*Ботвина*, *Василина*, *Дубина*, *Парасина*, *Скорина*, *Солонина*, *Фарина*, *Ярина*) і морфологічним (*Щербина*) способами. Прізвища, утворені від чоловічих імен (*Грицина*, *Космина*, *Федина*, *Юзина*, *Яцина*), вважаємо утвореннями з подвійною словотвірною мотивацією.

Модель із суфіксом -ей. Прізвищева система Центральної Хмельниччини фіксує формант **-ей** у складі прізвищ морфологічного способу творення (15 – 0,13 %). А. М. Залеський вважає, що формант **-ей** є діалектним варіантом суфікса **-ій**, зокрема результатом фонетичної зміни, якої зазнало **і** в позиції перед **й** в окремих карпатських говірках XIV–XVII ст. [51, с. 140]. Цю

гіпотезу піддає критиці П. П. Чучка [197, с. 332]. Доданий до власного імені, цей суфікс надає йому зменшеного, а разом з тим якогось шанобливого відтінку [129, с. 119]: *Пантелей*. Семантичні утворення – *Кочубей, Соловей*. Група прізвищ, будова і значення яких неясні, – *Артелей, Атерлей, Гелей, Факшей*.

Підсумовуючи викладене вище, зазначимо: 1) поліфункціональні суфікси приєднувалися до різних за походженням твірних основ, тобто сполучуваність прізвищового форманта із твірною основою не залежить від значення і словотвірної семантики; 2) велику кількість прізвищ кваліфікуємо як прізвища неоднозначної словотвірної мотивації через багатозначність, а іноді функціональну невизначеність формантів, що входять до складу проаналізованих прізвищ; 3) деякі прізвища, що дійшли до нас, часто зазнавали неабияких змін, тому їхнє значення залишається для нас незрозумілим; такі антропоніми ми віднесли до прізвищ із невідомою етимологією.

3.1.3 ПН та прізвища з посесивними формантами

До цієї групи ми віднесли прізвища з посесивними формантами **-ов / -ев / -єв, -ів / -їв, -ин / -ін**.

Модель із суфіксами -ов / -ев / -єв, -ів / -їв. Для Центральної Хмельниччини продуктивним є тип прізвищ із посесивними формантами **-ов / -ев / -єв, -ів / -їв** (1 397 – 11,8 %).

Як зазначає В. А. Ніконов, ці форманти існували за декілька століть до появи прізвищ, слугуючи засобом присвійності, і з цією функцією вони увійшли до категорії імен по батькові, а згодом – до прізвищ [100, с. 184]. «Східнослов'янські прізвища на **-ів (-ов)** виникали зі словосполучень, до складу яких входили присвійні прикметники від власних імен, внаслідок чого відбулася антропонімізація цього форманта» [196, с. 81]. «Давній суфікс **-овь** за походженням присвійно-прикметниковий, первинним завданням якого

була посесивна функція» [198, с. 34]. «Спільнослов'янський формант **-*ov** утворював прикметники, що виражали належність» [48, с. 108]. В Україні утворення з формантом **-ов** у функції прізвищевих назв відомі з найдавніших часів, зокрема вони зафіксовані в українській актовій мові XIV–XV ст. [38, с. 23]. У XVII с. прізвищеві назви із суфіксом **-ов / -ев** становили 0,4 % [108, с. 23].

Дослідники регіональної антропонімії вказують на продуктивність суфіксів **-ов (-ів)** в основах прізвищ Дніпровського Припоріжжя (50,1 %) [71, с. 14], Центральної та Східної Донеччини (29,2 %) [106, с. 12], Уманщини (17,17 % у XX ст.) [186, с. 233], Західного Поділля (8,41 %) [133, с. 139]. На рубежі XVIII–XIX ст. на Бойківщині модель на **-ів** посідала перше місце серед усіх іменувань, утворених морфологічним способом [24, с. 22]. Менш поширений аналізований формант на території Лубенщини (5,97 %) [75, с. 110], Середньої Наддніпрянщини (5,7 %) [6, с. 127], Опілля (4,23 %) [118, с. 138], Північної Тернопільщини (4,03 %) [202, с. 142].

У зв'язку з тим, що «тривалий час українські метрики виписувалися російською мовою, а українські особові назви пристосовували до російської вимови, то всі українські прізвища, незважаючи на те, як вони вимовлялися носіями, набували єдиної офіційної русифікованої форми (*Яковлів – Яковлев*), уподібнюючись до типових російських прізвищ» [129, с. 93].

На території Центральної Хмельниччини кількісно переважають прізвища на **-ов, -єв**; найменше оформлено формантом **-їв** (9) та **-ев** (75). Протягом п'яти століть ми спостерігаємо стрімке зростання цього типу прізвищ, яке досягло апогею в XXI ст. – ми зафіксували 994 такі антропоніми (14,5%). Утворилися вони від:

а) особових апелятивів: *Бондарів, Калашиников, Ключаров, Ковальов, Коновалов, Кушніров, Матросов, Мельників, Псарьов, Рібаков, Римарєв, Чоботарьов, Шевчуків*;

б) неособових апелятивів: *Баранов, Будяков, Вєтров, Голубєв, Дятлов, Зайцев, Золотов, Зубков, Кавунов, Кисельов, Козлов, Коробов, Лебедєв, Лосєв, Морозов, Орлов, Пирогов, Соколов, Суглобов, Тараканов, Хом'яков, Шкуров;*

в) церковно-християнських чоловічих і жіночих імен різних структурних моделей: *Абакумов, Абрамов, Алексєєв, Андріанов, Артемов, Борисов, Васильєв, Власов, Гаврилов, Ганнов, Гриньков, Дацьков, Дмитрієв, Євдокимов, Єпіфанов, Єфимцев, Жданов, Захарків, Зіньков, Іванців, Іполітов, Калеников, Лаврентійв, Лазарєв, Логвинов, Лук'янов, Максимов, Миськов, Михайлов, Міхальов, Міхєєв, Никифоров, Ніколаєв, Павелков, Паньков, Романов, Самійлів, Сафонов, Себастьянов, Сеньков, Соломонов, Степанков, Тарасов, Тимофєєв, Уваров, Федорів, Федосєєв, Фролов, Юськов, Юшков;*

г) слов'янських автохтонних імен: *Богданов, Боголюбов, Всеволодов;*

д) іншомовних лексем: *Діанов, Казаков, Каспруков, Кузнецов, Муратов, Сапожников, Францев, Янов.*

Аналіз прізвищ Центральної Хмельниччини із суфіксами **-ов (-єв)** показав, що їх утворено здебільшого від антропонімів з основою на твердий і м'який приголосний, рідше – від чоловічих імен на **-а**. Варто також зазначити, що антропонімікон Центральної Хмельниччини нараховує 63 відкомпонентні утворення із суфіксами **-ов / -єв / -єв, -ів**: *Біломістков, Білоногів, Добронравов, Дубоносів, Золототрубов, Козорізов, Коновалов, Кривобоков, Ломоносів, Мусохранов, Остроухов, Пивоваров, Самодаєв, Старосотников, Хлібодаров, Черножуков, Шилоносів.*

Про широкі сполучувальні можливості формантів **-ов / -єв, -ів** свідчить додавання цих суфіксів до прізвищ, у складі яких переважно вже були форманти **-ак** (*Грицаков, Рудаков*), **-єнк-о** (*Бабєнков, Доленков, Солдатєнков, Яременков*), **-ик** (*Гавриков, Павликов, Стариков*), **-ин** (*Настинів*), **-к-о** (*Блажков, Братков, Гриньков, Захарків, Левків*), **-ц** (*Васильцев, Гриців, Єфимцев, Іванців*).

За твердженням Ю. К. Редька, «у цілому прізвища на **-ів, -ов, -ев** становлять від 0,5 до 5 % загальної кількості прізвищ у кожній області» [129, с. 208]. Наше дослідження показує, що в Центральній Хмельниччині цей тип прізвищ досягає 11,8 % від усього фактичного матеріалу.

Модель із суфіксами -ин / -ін / -ен / -їн. Усього зафіксовано 583 сучасні прізвища на **-ин / -ін / -ен**, що складає 4,9 %.

«До складу власних назв суфікс **-ин** перейшов від присвійних прикметників, утворених від іменникових основ на ***-а (*-ја)** та на ***-і**, пов'язаних переважно із назвами осіб, тварин та персоніфікованими назвами предметів і явищ» [11, с. 40].

«Українська антропонімна традиція на письмі здебільшого зберігає російську вимову форманта **-ин**: у суфіксі пишеться буква *і* – **-ін**, а не *и* – **-ин**» [76, с. 89], що підтверджує і наше дослідження. Два прізвища записано з суфіксом **-ен**, який вважаємо фонетичним різновидом форманта **-ин**.

Прізвища на **-ин / -ін**, як і антропоніми на **-ов / -ев**, часом важко відрізнити від аналогічних російських прізвищ. Тому «критеріями для визначення належності прізвища до українських є, насамперед, національність його носія та лексична база передсуфіксальної частини» [129, с. 81].

Науковці з'ясували таку продуктивність цього форманта в основах прізвищ: Центральна та Східна Донеччина (15 %) [106, с. 12], Західне Поділля (11,68 %) [133, с. 142], Уманщина (4,33 %) [186, с. 234], Середня Наддніпрянщина (4 %) [6, с. 125], Північна Тернопільщина (3,1 %) [201, с. 8], Лубенщина (2,87 %) [75, с. 113], Закерзоння (2,2 %) [8, с. 119].

Як зазначає Г. Є. Бучко, «модель на **-ин** у час становлення прізвищ посідає третє місце серед прізвищ морфологічного способу творення і зберігає цю позицію в сучасній антропонімічній системі Бойківщини» [24, с. 86]. Дослідниця робить припущення, що «різке зменшення прізвищ на **-ин** (пор. прізвища на **-ів**) не наступило внаслідок того, що половина цих дериватів

утворена від андронімів і жіночих імен, а вони не стали спадковими іменуваннями у незміненому вигляді» [24, с. 24].

Твірними основами прізвищ Центральної Хмельниччини з формантом **-ин / -ін** виступають:

а) особові апелятиви: *Аншин* (можливо, < анші – «казахський народний професійний музикант-співець [26, с. 35]), *Вдовин*, *Дячин*, *Жоночин*, *Зеленін*, *Старостин*, *Челядін*, *Шаварин* (можливо, < с. Шаварі, Льв);

б) неособові апелятиви: *Азолін* (можливо, < азол – «хімічна речовина» [26, с. 15]), *Березін*, *Букін*, *Бутін* (пор. бут – «1) молода зелена цибуля, 2) будівельний камінь, 3) вид взуття» [46, с. 307]), *Боцукін* (пор. бацук – «водяний щур» [46, с. 154]), *Брагін*, *Кашин*, *Коробкін*, *Кочергін*, *Копитін*, *Кудрін*, *Медведкін*, *Скрипкін*, *Шубін*, *Кобрин*, *Лапушин*;

в) церковно-християнські та слов'янські автохтонні чоловічі та жіночі імена різних структурних моделей: *Алдохін* (< Авдоха < Явдоха < Євдокія), *Андрунін*, *Антохін*, *Блажін*, *Ващин*, *Галкін*, *Дмитрин*, *Дорин*, *Євчен*, *Іллюшин*, *Кащин* (< Катерина), *Кузьмін*, *Мартощин*, *Міліщин*, *Нікітін*, *Олянін*, *Петрухін*, *Савейкін*, *Савин*, *Савчин*, *Солошин*, *Спирихін* (< Спиридон), *Стищин*, *Тимошин*, *Хомин*, *Ядвіжен*, *Яковин*;

г) лексеми іншомовного походження і непрозорі семантики: *Волгін*, *Волянин*, *Гальперін* (єврейське відтопонімне прізвище), *Геригорін*, *Дищин*, *Карелін* (< Карелія), *Ковширин*, *Нечичин*, *Сахадин* (пор. о. Сахалін), *Селетин*, *Смиртихін*, *Теб'якін*, *Тепищин*.

В основі трьох прізвищ ми засвідчили антропоніми композитної будови: *Доброскокін*, *Кожем'якін*, *Чорнобровкін*.

Офіційна письмова фіксація українських прізвищ часто спотворювала їх автентичне звучання [198, с. XVIII], тому часто паралельно функціонують два варіанти одного і того ж прізвища: *Венгрин* – *Венгрін*, *Кузьмин* – *Кузьмін*, *Настин* – *Настін*, *Старостин* – *Старостін*, *Хомин* – *Хомін*.

Хоча найбільш часто формант **-ин (-ін)** побутує в моносуфіксальних структурах, проте в досліджуваній прізвищевій системі суфікс **-ин** також продуктивно функціонує у складі поліморфемного суфікса **-ишин / -ишен / -ішин / -ішен / -їшин**. Фіналь **-ишин** є видозміною суфікса **-их(а)**, за допомогою якого в побутовій мові утворюються описові назви жінок за власними іменами їхніх чоловіків, іноді за назвами їхніх професій чи занять [68, с. 75]. Андронімний тип із суфіксом **-их(а)** є специфічним слов'янським [197, с. 154]. Першоносії прізвищ із суфіксом **-ишин** означали сина по матері.

На території Центральної Хмельниччини зафіксовано 180 прізвищ з фіналлю **-ишин / -ишен / -ішин / -ішен / -їшин**, співвідносних з андронімами, в основах яких лежать християнські чоловічі імена, особові та неособові апелятиви: *Андрійшин, Антонішен, Васишин, Вацішин, Гаврилишин, Гандзишин, Гринишин, Дем'янишин, Дмитришин, Дячишин, Єремишин, Іванішен, Ільчишин, Казанишин, Кацішин, Ковалишин, Кузьмишин, Ліцишин, Максимішин, Матвіїшин, Мацішин, Миронишин, Михайлишин, Никулишин, Овчаришин, Остапишин, Павлишин, Прокопишин, Степанішин, Сторожишин, Якимишин, Янишин*.

Згаданий формант є нетиповим для антропонімії Уманщини і Середньої Наддніпрянщини [6; 186].

Наведемо дані про частотність найпоширеніших суфіксів на п'яти часових зрізах: 1) **-ов / -ев / -єв, -ів / -їв**: XVII ст. – 2,8 %, XVIII ст. – 2,7 %, XIX ст. – 10,6 %, XX ст. – 8,1 %, XXI ст. – 14,5 %; 2) **-ук / -'ук, -чук**: XVII ст. – 1,1 %, XVIII ст. – 6,4 %, XIX ст. – 11,9 %, XX ст. – 12,2 %, XXI ст. – 13,9 %; 3) **-енк-о**: XVII ст. – не зафіксовано, XVIII ст. – 1,5 %, XIX ст. – 2,3 %, XX ст. – 3,6 %, XXI ст. – 8,2 %; 4) **-ськ-ий / -зьк-ий / -цьк-ий**: XVII ст. – 7,4 %, XVIII ст. – 11,3 %, XIX ст. – 20,8 %, XX ст. – 16,4 %, XXI ст. – 7,3 %; 5) **-ин / -ін**: XVII ст. – 4,6 %, XVIII ст. – 2,8 %, XIX ст. – 3,5 %, XX ст. – 4,2 %, XXI ст. – 5,4 %.

За даними Ю. К. Редька, найпоширенішими суфіксами на Хмельниччині були (у порядку спадання): **-ук (-'ук)**, **-чук**, **-ськ-**, **-цьк-**, **-зьк-**, **-ик (-ік)**, **-к-о**, **-енк-о**. Згідно з нашим дослідженням, частотність формантів є такою: **-ов / -ев / -єв**, **-ук / -'ук**, **-чук**, **-енк-о**, **-ськ-ий / -зьк-ий / -цьк-ий**, **-ин / -ін**. Як бачимо, серед п'яти найпоширеніших суфіксальних прізвищ залишаються антропоніми із суфіксами **-ук / -'ук**, **-чук**, **-ськ-ий / -зьк-ий / -цьк-ий**, **-енк-о**, а прізвища із формантами **-ик(-ік)**, **-к-о** були витіснені прізвищами на **-ов / -ев / -єв**, **-ин / -ін**.

3.2 Лексико-семантичні утворення Центральної Хмельниччини

Перехід апелювальної лексики до розряду прізвищ прийнято називати онімізацією, а онімної – трансонімізацією [57]. Антропоніми, утворені лексико-семантичним способом, мають певні особливості: власні і загальні назви переходять у спадкові іменування людей без жодних структурних змін шляхом семантичного переосмислення, якщо ж у складі антропоніма є форманти, то вони входять до структури прізвищ як сегменти похідної основи, а не як твірні елементи.

Семантичний спосіб належить до основних способів творення прізвищ у словаків, чехів, угорців, румунів та багатьох інших народів світу [197, с. 356]. Ю. К. Редько зауважує, що в українців прізвища семантичного способу творення також належать до поширених [129, с. 96]. Підтвердженням є дані, які наводять дослідники прізвищ Закарпаття (75 %) [7, с. 9], Опілля (65–75 %) [118, с. 12], Західного Поділля (≈ 56 %) [132, с. 12], Лубенщини (51,5 %) [75, с. 14], Середньої Наддніпрянщини (46,1 %) [6, с. 196].

ПН і сучасні прізвища Центральної Хмельниччини, утворені лексико-семантичним способом, складають 39,3 % від загальної кількості антропоодиниць. Проаналізований матеріал засвідчує, що лексико-семантичним способом утворено антропоніми, мотивовані: 1) онімною лексикою: а) прізвища, співвідносні з особовими іменами; б) прізвища,

співвідносні з топонімами; 2) апелятивною лексикою: а) прізвища, співвідносні з іменниками; б) прізвища, співвідносні з композитами; в) прізвища, співвідносні з прикметниками.

3.2.1 ПН і прізвища, мотивовані онімною лексикою

3.2.1.1 ПН і прізвища, співвідносні з особовими іменами

Особливістю української антропонімії є те, що роль прізвищ у ній виконують різні за походженням (церковно-християнські, слов'янські автохтонні та іншомовні) і структурою (повні, усічені, усічено-суфіксальні, суфіксальні) власні імена людей. Не є винятком і антропонімія Центральної Хмельниччини, адже прізвищами ставали нейтральні, здрібніло-пестливі та згрубіло-зневажливі варіанти імен різного походження:

а) прізвища, співзвучні з повними іменами: *Августин, Богдан, Варав, Василина, Гордій, Ісак, Кирик, Логвин, Макар, Назар, Омелян, Продан, Рахіль, Роман, Севаст'ян, Тиран, Урбан, Фрідріх, Харитон, Шаварин, Якуб*;

б) прізвища, співзвучні з усіченими іменами: *Бакум < [А]бакум, Бар < Бар[толомей], Бень < пол. Benedykt, Клим < Клим[ентій], Кузь < Кузь[ма], Нич < Нич[ипір], Сак < [І]сак, Свид < Сви[ри]д, Сень < Се[ме]н*;

в) прізвища, співзвучні з усічено-суфіксальними іменами: *Артюх, Буць, Валюх, Гавриш, Грись, Грихно, Даць, Івах, Косташ, Куць, Лавриш, Мелех, Осташ, Педан, Проць, Ромась, Стец, Труш, Федина, Юхно*;

г) прізвища, співзвучні із суфіксальними іменами: *Антонець, Василяшко, Василік, Гаврилик, Григорець, Дем'яник, Демешко, Іванунік, Іванух, Ілечко, Климик, Костишко, Лукасик, Матвейко, Михайлик, Петрусик, Пилипок, Савечко, Савкун, Терешко, Федун, Христик, Юхимець, Юхимик*.

3.2.1.2 ПН і прізвища, співвідносні з топонімами

Ця група прізвищ не є активною як у досліджуваній прізвищевій системі, так і в прізвищевих системах інших регіонів України [6; 21; 75; 186].

Частіше процесу антропонімізації піддавалися ойконіми: *Любар* (Любар, Жт), *Самбор* (Самбір, Лв).

Значно рідше в основах прізвищ знаходимо гідроніми: *Вовчок*, *Лозова*, *Руда*. Ці прізвища вважаємо утвореннями подвійної семантичної мотивації, їх можна уналежнити до відгідронімних або відапелятивних утворень, а прізвище *Лозова* – і до відойконімних.

Відкатоїконімні назви на **-ець** теж зараховуємо до цієї моделі прізвищ: *Балинець* (Балин, Вн, Хм), *Батуринець* (Батурин, Чрн), *Воловець* (Воловець, Зк; пор. Волова, ІФ, Од; Волове, Лв), *Деговець* (Дегова, ІФ), *Здоровець* (Здоровець, Жт), *Кальковець* (Калькове, Хм), *Комаринець* (Комарин, Тр), *Красиловець* (Красилів, Хм), *Чаговець* (Чагів, Вн), *Янковець* (Янкове, Вл).

3.2.2 ПН і прізвища, мотивовані апелятивною лексикою

Найчастіше до розряду антропонімів переходили іменники та прикметники різної структури, водночас інші частини мови виявили нижчий ступінь антропонімізації в період становлення прізвищ.

3.2.2.1 ПН і прізвища, співвідносні з іменниками

У Центральній Хмельниччині зафіксовано досить велику кількість антропонімів, утворених шляхом онімізації іменників-апелятивів. Прізвища цієї моделі різні за структурою і семантикою. Непохідна, похідна та складна іменникова апелятивна лексика переходила в розряд прізвищ. Відповідно до словотвірної-структурних та морфологічних ознак мотивувальних основ антропоніми утворюють такі групи:

1) прізвища, співзвучні з непохідними іменниками: *Біда*, *Брила*, *Гвоздь*, *Гедзь*, *Дишель*, *Кіпоть*, *Князь*, *Корито*, *Корч*, *Крися*, *Ліра*, *Лось*, *Осінь*, *Півень*, *Свято*, *Сич*, *Сіржант*, *Соболь*, *Хміль*, *Хрін*, *Цвях*, *Ячмінь*;

2) прізвища, співзвучні з похідними іменниками. Похідні іменники частіше переходили в прізвища, ніж непохідні. Суфікси, які їх творили, різні

за значенням і матеріальним вираженням. Найпоширенішими є формати з агентивним значенням: **-ик, -ник, -ар, -ук / -'ук, -чук, -ець, -ач, -ун, -ак, -к-а, -ал', -аш, -иш, -ух**), зокрема **-ик, -ник**: *Бараник, Гамарник, Дудник, Житник, Злотник, Килимник, Лижник, Мірошник, Олійник, Папірник, Різник, Свитник, Табачник, Цегельник, Чередник*; **-ар**: *Гарбар, Ключар, Лимар, Пекар, Поштар, Свинар, Шинкар*; **-ук / -'ук, -чук**: *Бондарчук, Кушнірук, Малярчук, Пекарчук, Римарчук, Свинарчук, Ткачук*; **-ій**: *Бурлій, Колодій, Лупій, Плаксій, Тарахтій, Хвалій*; **-ець**: *Бондарець, Державець, Купець*; **-ач**: *Клепач, Копач, Трач, Трубач*; **-ун**: *Балакун, Бігун, Буркун, Гаркун, Говорун, Лизун, Моргун*; **-ак**: *Залізник, Рибак, Сліпак, Співак, Хитряк, Ходак*; **-к-а**: *Владика, Забіяка*; **-аль**: *Коваль*; **-аш**: *Гармаш*; **-иш**: *Довбиш*; **-ух**: *Пастух*.

Знаходимо в Центральній Хмельниччині прізвища, твірною основою яких є похідні іменники із суфіксами суб'єктивної оцінки. Поширеними є форманти з позитивним емоційним забарвленням: **-аль**: *Рогаль, Трункаль*; **-ець**: *Баранець, Козубець, Копилець, Кумець, Пагонець*; **-ик**: *Бобик, Бобрик, Волик, Громик, Звірик, Карасик, Коник, Орлик*; **-ин-я**: *Махиня*; **-к-а**: *Березка, Билінка, Головка, Гулька, Довбенька, Коробочка, Косточка, Лопатка, Пшеничка*; **-к-о**: *Личко, Молочко, Черевко*; **-ок**: *Басок, Бачок, Бичок, Божок, Бурячок, Душок, Жолобок, Жучок, Звірок, Капелюшок, Кулачок, Пирожок, Сачок, Сучок, Цапок, Чубок*; **-ул-я**: *Богуля, Бородуля, Носуля, Черевуля* і форманти з негативним емоційним забарвленням: **-аг-а**: *Балага* (бала – «бовдур, тюхтій» [37, I, с. 23]), *Верещага, Гавага, Матлага* (матлити – «метляти, теліпати» [146, IV, с. 651]), *Нетяга*; **-ань**: *Головань, Горбань, Черевань*; **-ач**: *Головач, Горбач, Носач*; **-ил-о**: *Мормило, Мужило, Ружило*; **-уг-а, -'уг-а**: *Ганжуга, Шевлюга*; **-ур, -ур-а, -'ур-а**: *Будура, Дідур, Дядюра, Жабура, Лобур, Мамчур, Правура, Степура, Цицюра, Шадура*.

У прізвищах зазначені суфікси втратили емоційне забарвлення. Більшість із них сприймаються як нейтральні прізвищеві форманти [21, с. 192].

3.2.2.2 ПН і прізвища, співвідносні з композитами

«Первісно антропонімним композитам передувало ціле речення, що, як правило, виражало побажання новонародженій дитині або будь-яку розгорнуту характеристику. Пізніші антропонімні композити утворено за аналогією до вже наявних форм. Тут діяв загальний закон максимальної економії формальних ознак слова: найкоротша форма вираження складної думки-побажання – це композит» [49, с. 125].

Як зазначає І. М. Железняк, «словоскладання, тобто утворення складних слів шляхом об'єднання двох основ, двох коренів, не мало значного поширення в живій мові давніх слов'ян. Зокрема, протягом усієї історії сербохорватської мови словоскладання було продуктивним способом словотворення іменників, хоча продуктивність ця весь час була обмеженою» [49, с. 30]. У польській антропоніміці прізвища-композити не мають великого поширення через те, що вони є незручними для вживання, а носії таких прізвищ самі намагалися позбутися їх як прізвищ, переважно глузливих [217, с. 98].

«Із козацьких реєстрів видно, що прізвищеві назви, представлені композитами та лексикалізованими словосполученнями типу *Кривошапка*, *Непийвода*, *Сиротадобрий* та ін., траплялися рівномірно на всій території України, хоча загалом частота їх уживання порівняно невелика – близько 1 % від загальної кількості іменувань у пам'ятці» [108, с. 126].

Численні р'озвідки українських науковців свідчать про активне вивчення прізвищ-композитів у різних регіонах України. Так, Л. О. Кравченко серед лубенських прізвищ фіксує 289 складних утворень, що становить 5,1 % [75, с. 71]. С. В. Шеремета, досліджуючи прізвища Північної Тернопільщини, серед 5 450 одиниць виявила 93 таких утворення, тобто 1,7 % [202, с. 131]. І. А. Корнієнко, вивчаючи прізвища жителів Дніпровського Припоріжжя, виокремлює 318 прізвищ-композитів, тобто 2,3 % від загальної кількості [72, с. 32]. Непродуктивними прізвища композитної будови вважають

Н. І. Рульова на території Західного Поділля – усього 74 утворення [133, с. 123]; Ю. Б. Бабій на території сучасної Середньої Наддніпрянщини – лише 102 утворення [6, с. 168]. Ю. І. Фернос, досліджуючи антропонімію Уманщини, фіксує 92 прізвища, що становить 2,51 % [186, с. 164].

Структурна і семантична природа прізвищ-комполітів була предметом вивчення багатьох мовознавців, проте єдиного погляду на це явище в науці немає. О. Д. Неділько та Ю. К. Редько стверджують, що такі прізвища утворено синтаксико-морфологічним способом [99, с. 20–21; 129, с. 174–179]. І. Д. Фаріон серед трьох основних структурних типів виокремлює комполітний [182, с. 77]. Ю. І. Фернос вважає, що такі особові назви утворено шляхом слово- та основоскладання [185, с. 13]. П. П. Чучка та його однодумці відносять прізвища-комполіти до лексико-семантичного способу, оскільки більшість із них мають співзвучні відповідники серед апелятивів [6; 8; 24; 75; 106; 201; 198].

Розглянемо 228 прізвищ-комполітів і 198 відкомполітних утворень, які ми зафіксували у Центральній Хмельниччині, і які теж уналежнюємо до лексико-семантичних утворень.

Складні українські прізвища мають різну дериваційну структуру залежно від того, якими частинами мови виражені компоненти комполіта.

Виявлений антропонімний матеріал згрупуємо за характером структурної будови прізвищ-комполітів, з'ясовуючи синтаксичні відношення між компонентами синтагм, які є мотиваційною основою їх виникнення.

1. Словотвірнo-синтаксична модель «прикметник + іменник» (83)

Ця група досліджуваних нами прізвищ дає загальну характеристику зовнішності людини: *Білозір* (білозір – «красень» [46, с. 197]), *Красновид*, або вказує на фізичні ознаки різних частин тіла, можливі їхні вади: носа – *Бурдоніс*, *Дубонос*, *Кривоніс*, *Плосконос*, *Товстоніс*, волосся – *Белохвіст*, *Білокур* (білокурий – «світло-каштановий» [46, с. 197]), *Красночуб*, вусів – *Біловус*, *Чорноус*, губ – *Синегуб*, *Чорногуб*, вух – *Карнаух* (карноухий – «з

маленькими вухами» [37, II, с. 222]), щік – *Краснощок, Кривощака*, голови – *Малоголовка*, живота – *Жовтобрюх*, ніг – *Товстоног*, обличчя – *Чорномаз*, п'ят – *Товстоп'ят*, рук – *Криворук*, шиї – *Кривошия*.

До складу композитних прізвищ Центральної Хмельниччини входять кольоролексеми білий, бордовий, жовтий, рябий, сивий, синій, сірий, червоний (красний), чорний: *Білокамінь, Білотор, Білокур, Білоус, Білошов, Бурдоніс, Жовтобрух, Краснобор, Краснопер, Рябокорівка, Сивоконь, Сиворог, Синьогуб, Сіроклин, Чорнобай* (бай – «казкар» [37, I, с. 20]).

Часто прізвища утворено за особливостями (кольором, розмірами тощо) домашньої худоби, якою володіли їхні носії: *Біловол, Білоконь, Голокоз, Краснопірка, Куцеконь, Лисоконь, Рабокобила, Рябоконь, Рябокорівка, Сивоконь, Сиворог, Старокінь, Сухориба, Черновол, Чорноконь*.

Знаходимо прізвища жителів Хмельниччини, які характеризують першоносіїв за особливостями одягу: *Красношлик* (шлик – «вид шапки» [37, IV, с. 503]), *Красноштан, Сіроклин, Сіроштан*.

Рослинний світ відбивають прізвища-композити: *Кульбаба, Стародуб*.

Рід занять, переважно в іронічній формі, характеризують прізвища: *Пустовойт, Сухораб*.

В окрему групу виділяємо складні прізвища, у складі яких є апелятиви на позначення родинних стосунків: *Білодід, Красножон, Лиходід, Новожон*.

Прізвища *Легкодух, Остатнігріш, Старовал, Старосуд*, очевидно, вказують на вдачу, характер, спосіб життя їхніх носіїв.

На нашу думку, антропоніми *Лисогір, Миргород, Новосад, Новосвіт, Рідколіс, Суходол, Сухостав* характеризують осіб за місцем проживання.

Не завжди можна чітко зрозуміти значення прізвищ, що їхні першоносії отримали, мабуть, за якихось побутових обставин. До цієї групи ми відносимо антропоніми *Новодон, Скородень, Суховіз, Твердохліб*.

Характерною особливістю прізвищ цієї моделі є наявність сполучного *о* майже в усіх прізвищах, окрім *Кульбаба*, *Миргород*, *Остатнігріш*, в антропонімах *Куцеконь*, *Синєгуб* – сполучний *е*, *Карнаух* – сполучний *а*.

2. Словотвірною-синтаксичною моделлю «іменник + дієслово» (43)

В основі таких прізвищ – предикативна конструкція: їх утворено поєднанням іменника з дієсловом за допомогою голосного *о*.

ПН і прізвища Центральної Хмельниччини цього типу переважно мотивовані апелюваннями на позначення професії чи заняття: *Винокур*, *Вовкодав*, *Вовкотруб* / *Волкотруб*, *Водовоз*, *Волколуп*, *Кашевар*, *Козопас*, *Козоріз*, *Коновал* (коновал – «той, хто, не маючи ветеринарної освіти, лікує коней» [146, IV, с. 261]), *Костоправ*, *Лісобой*, *Маковоз*, *Мукомол*, *Мукосій*, *Пивовар*, *Риболов*, *Свинобой*, *Січкоріз*, *Шаповал* (шаповал – «той, хто робить шапки з вовни» [146, XI, с. 409]).

Іншу групу складних прізвищ становлять антропоніми, які вказують на вдачу чи поведінку першопосілів, які виділяли її з оточення: *Банкодуй*, *Богомол*, *Богонос*, *Богород*, *Добродій* / *Добродзій*, *Добротвор*, *Жабокрак*, *Костогриз*, *Котолуп*, *Лихогляд*, *Макодзєб*, *Миходуй*, *Молокопій*.

Лексико-семантичне значення антропонімів *Дубограй*, *Шаховал* визначити важко. Тому ми припускаємо, що ці назви отримано носіями за певної побутової ситуації.

3. Словотвірною-синтаксичною моделлю «дієслово + іменник» (30)

Особливістю цієї групи номінацій є розташування перехідного дієслова в наказовому способі перед іменником у називному відмінку або перед основою, що виражає об'єктні відношення, наприклад, *Варибок*, *Варивода*, *Варикаш*, *Вернигора*, *Давикоза*, *Давискиба*, *Дериконь*, *Колибаба*, *Крутиголова*, *Крутисвіт*, *Куйбіда*, *Майборода*, *Мелимука*, *Колижук*, *Нагнибіда*, *Недайкаша*, *Непийвода*, *Несіймука*, *Перебийніс*, *Переймибіда*, *Підопригора*, *Покинйчереда*, *Поливода*, *Шумивода*, *Шумигора*. В основі таких прізвищ лежить предикативна конструкція.

Більш імовірно, що такі прізвища дані першоносію випадково, з нагоди окремої події. Аналіз усіх моделей прізвищ-комполітів дає можливість констатувати, що в антропонімах цієї групи найяскравіше виражений жартівливо-зневажливий і гумористичний відтінок у значенні.

4. Словотвірнo-синтаксична модель «прислівник + дієслово» (28)

У композитах цієї моделі дієслово виступає в постпозиції до прислівника, який характеризує дію, виражену дієсловом: *Дармограй, Дармопук, Дарморіс, Дармостук, Дроговоз, Дрогоруб, Кривопуск, Легкобит, Лихогляд, Лихолат, Малозум* (пор. зумати – «збожеволіти», зуміти – 1) «збожеволіти», 2) «зуміти» [37, II, с. 188]), *Пустовар, Скоромах, Скоропад, Скоропада, Скороход, Суховій, Тихолаз, Тихоплав*. Переважно у прізвищах відображено назви на позначення осіб за їхніми внутрішніми ознаками, тобто риси характеру людини, її звички.

5. Словотвірнo-синтаксична модель «числівник + іменник» (18)

Досить продуктивною вважаємо модель прізвищ, яку утворено поєднанням числівника з іменником. В основах прізвищ-комполітів жителів Центральної Хмельниччини знаходимо числівники *один, два, три, сім, сорок, сто* та числове слово *полу*. За допомогою інтерфікса *о* поєднано частини складних прізвищ, що містять в основі числівники *один* і *сорок*: *Одноконь, Сорокопуд*. Інші складні прізвища цієї групи утворено без сполучних голосних: *Полупан, Тригор, Тригуба, Трилиця*. Родовий відмінок від кількісного числівника *сім* становить перший компонент у прізвищах: *Семивол, Семираз*.

На цю модель складних прізвищ особливу увагу звертає В. Б. Фридрак, який зазначає, що потрібно враховувати переносні значення числівників. Зокрема, *сорок* і *сто* означають «багато» [188, с. 2], тому антропонім *Сорокопуд* вказує на повноту першоносія.

Семантика прізвищ-комполітів з першим компонентом *три* найменш прозора. Дослідники вважають правомірним трактування таких прізвищ як за

моделлю «числівник + іменник», так і за моделлю «дієслово + іменник» (*Тринос, Трирог, Тристан*) [188, с. 2].

Етимологія прізвищ *Двойнос, Однакиш, Полудняк, Тригор, Тридух, Трихліб, Тришніот* непрозора, тому їх, мабуть, можна кваліфікувати як ситуативні апелювативні утворення.

6. Словотвірні-синтаксична модель «іменник + іменник» (6)

Таких утворень небагато, їхня семантика не завжди прозора: *Галайбіда* (пор. «галайко – крикун» [37, I, с. 267]), *Кумпан, Лісогор, Салогуб / Сологуб* (можна тлумачити і за моделлю «іменник + дієслово»: сало + губити).

7. Словотвірні-синтаксична модель «займенник + дієслово»

Малопродуктивна модель у всіх регіонах України [6; 75; 106; 185]: *Самодрал, Самотес*.

8. Словотвірні-синтаксична модель «займенник + іменник»

Ця модель прізвищ найменш продуктивна і представлена лише одним прізвищем: *Ніцпан*.

Малопродуктивність прізвищ двох останніх моделей зумовлена низьким ступенем антропонімізації займенників у період становлення прізвищ.

Пояснення значення складних прізвищ цієї групи ускладнене певною семантичною несумісністю їхніх складників, наприклад (17): *Верхомій, Катернога, Кашалуна, Кулібаба, Маишталуп, Новодран, Перникоза, Сивопляс, Ставинога, Сухозанет, Тришніот, Шайнога*, тому їх важко віднести до конкретної словотвірної-синтаксичної моделі.

Отже, за допрізвищевим лексичним значенням переважають прізвища, які вказують на зовнішню особливість людини, на характерну для неї поведінку та рід діяльності; також відзначаємо велику кількість «колористичних» прізвищ. За характером структурної будови переважають словотвірні-синтаксичні моделі «прикметник + іменник» й «іменник + дієслово». Найпоширенішими є утворення, корені яких з'єднані за

допомогою сполучного голосного. Таким чином, прізвища-композити – невід’ємна частина антропонімії Хмельниччини.

3.2.2.3 ПН і прізвища, співвідносні з прикметниками

Прізвищева система Центральної Хмельниччини фіксує 499 відприкметникових утворень на **-ий**, **-овий** (4,2 %), які ми відносимо до прізвищ, утворених лексико-семантичним способом, окремо розглянемо антропоніми на **-ськ-ий** / **-зьк-ий** / **-цьк-ий**. У цю групу особових назв зараховуємо прізвища, утворені шляхом онімізації і трансонімізації прикметників і дієприкметників. Кількісну перевагу засвідчили прикметникові утворення.

Також у досліджуваній прізвищевій системі наявні антропоніми з формантом **-их** у формі родового відмінка (29 – 0,2 %): *Гладких, Льїних, Крутих, Лисих, Молодих, Одиноких, Рябих, Сизих, Скоробогатих, Фоміних, Чалих*.

Прикметникові прізвища досліджуваного регіону – субстантивовані прикметники і дієприкметники – переважно мотивовані апелятивами на позначення рис характеру, поведінки, зовнішнього вигляду денотата: *Безсонний, Вірний, Зубатий, Людяний, Мізерний, Тоций, Чепурний*. Також антропоніми вказують на місце проживання їхніх першопосіїв: *Береговий, Гайовий, Горний, Горовий, Лановий, Луговий, Польовий, Ямковий*.

Прізвища цієї групи утворені від різноманітних за будовою прикметників і дієприкметників, але переважно від суфіксальних і префіксально-суфіксальних ад’єктивів. «В антропонімах префікси **без-**, **за-**, **на-**, **не-**, **під-** / **под-**, **по-**, як правило, поєднуються із суфіксом **-н-**. Префікс **без-** вказує на відсутність предмета, названого кореневою морфемою. Він виражав, очевидно, найхарактернішу ознаку людини, яку вперше назвали» [129, с. 86]: *Бездітний, Безкишкий, Безкоровайний, Безкровний, Безпрозваний, Безродний, Безсмертний, Безсонний, Безфамільний*. «Префікс **за-** вказував, що хтось живе далі від названого кореневою морфемою предмета»

[129, с. 86]: *Заболотний, Загородний, Загребельний, Задворний, Задорожний, Закреничний, Залужний, Закопний, Заставний, Зацерковний, Зашкольний*; «префікс **на-** орієнтував на місце проживання саме у пункті, названому кореневою морфемою» [129, с. 86]: *Нагнойний, Нагорний, Нагребельний, Надворний, Накутний*; «префікс **не-** вказує на заперечення» [129, с. 86]: *Нерівний, Нескромний, Несмачний, Несмілий*; «префікси **під-** / **под-** – на місце проживання поблизу названого предмета» [129, с. 86]: *Підберезний, Підвербний, Підгірний, Піддубний, Підлісний, Підлубний, Підлужний, Підкопний, Подокопний*. Схоже значення має прізвище з префіксом **по-**: *Побережний*.

Особові назви відповідно до словотвірної-структурних та морфологічних ознак мотивувальних основ утворюють такі групи:

1) похідні та непохідні повні якісні прикметники: *Бідний, Білий, Високий, Гладкий, Глухенький, Грубенький, Дикий, Довгий, Зимний, Красний, Кривий, Крикливий, Куций, Кучерявий, Лисий, Малий, Миленький, Мудрий, Рижий, Рудий, Рябий, Солодкий, Старенький, Суховатий, Хромий, Чорний*. Переважають прізвища, похідні від якісних прикметників, із суфіксами **-еньк-**, **-к-**, **-н-**, **-оват-**. Якісних прикметників в основах прізвищ виявлено значно менше, ніж відносних;

2) похідні повні відносні прикметники (без суфікса **-ськ-ий**): *Березовий, Бичий, Бородатий, Варгатий, Вельможний, Вербний, Вербовий, Волковий, Вусатий, Голодний, Громовий, Губатий, Дубовий, Жорновий, Залізний, Зерновий, Зубатий, Калюжний, Камінний, Каретний, Ковбасистий, Корчовий, Кривавий, Ливадний, Лісовий, Мостовий, Мохнатий, Небесний, Огневий, Очеретний, Парчевий, Патлатий, Плаксивий, Плечистий, Польовий, Сосновий, Церковний, Цицатий, Череватий, Чубатий, Шаблистий, Шинковий, Яровий*. Найбільше зафіксовано прізвищ, утворених від похідних відносних прикметників із формантами **-ав-**, **-ат-**, **-ев-**, **-ив-**, **-ист-**, **-ов-**, **-н-**;

3) відносні прикметники із суфіксом **-ськ-ий**: *Баворовський* (Баворів, Тр), *Барський* (Бар, Вн, Лв), *Бердичевський* (Бердичів, Жт), *Берегельський* (Берегелі, Хм), *Більський* (Більськ, Пл, Рв), *Забавський* (Забава, Лв), *Літинський* (Літин, Вн, Вл) – особові назви, що виникли від топонімів. *Адамський, Войтковський, Гнатовський, Марцинківський, Марчевський, Миколайський, Михалевський, Настинський* – відіменні прізвища. Відапелятивні й відіменні антропоніми на **-ськ-ий** зараховуємо до морфологічних утворень;

4) повні дієприкметники. Від пасивних повних дієприкметників теперішнього часу з формантами **-ен-, -т-, -ова-н-** утворено прізвища *Годований, Закутий, Мальований, Нам'ятый, Печений, Пробитий, Точений* тощо; від активних повних дієприкметників минулого часу із суфіксом **-л-** – *Опалый, Погорілий*. У прізвищах *Немогуций, Непомняций* збережено суфікси активних дієприкметників теперішнього часу давньоруського періоду **-ящ-, -ущ-**, запозичені зі старослов'янської мови [33, с. 216];

5) короткі дієприкметники: *Бажан, Дзьобан, Кохан, Лузан, Луцан, Мовчан, Нашиван, Помазан, Продан, Рубан, Стиран, Стукан, Цуран, Чекан, Човган*. Г. Є. Бучко [23] і Т. В. Марталога [89] прізвища з основами дієприкметників пропонують відносити до відіменних: *Ждан, Продан, Рубан*, але оскільки мотиви появи таких прізвищ непрозорі, їх можна вважати утвореннями з подвійною словотвірною мотивацією;

6) назви-композиції: *Благовісний, Богомольний, Остролиций, Скоробагатий, Товстоносий, Хилобокый, Червоноштаний, Черноокый*.

Прізвища, співвідносні з якісними і відносними прикметниками, дослідники української антропонімії [8; 75; 201] часто вважають похідними, які виникли за допомогою лексико-семантичного способу.

Таким чином, аналіз ПН і прізвищ, співвідносних із прикметниками, переконливо доводить, що прикметникові форми на **-ськ-ий / -зьк-ий / -цьк-ий** найбільш активно зазнавали антропонімізації і є одними з

найпродуктивніших засобів ідентифікації жителів Центральної Хмельниччини. Менш продуктивні прикметникові утворення на **-ий, -овий**.

Висновки до розділу 3

Структурно-словотвірний аналіз ПН і прізвищ Центральної Хмельниччини дозволив нам зробити певні висновки.

Усі ПН й прізвища Центральної Хмельниччини поділяємо на морфологічні (56,7 %) і лексико-семантичні (39,3 %) утворення. Також виокремлюємо ПН та прізвища з подвійною словотвірною мотивацією (2,5 %) і ПН та прізвища невідомого творення (1,5 %) через складнощі або й неможливість встановити словотвірні відношення.

З'ясовано, що морфологічний спосіб творення антропонімів представлений лише суфіксацією.

Антропоніми утворено за допомогою патронімних (**-евич / -ович, -ич, -ин-ець, -ов-ець**), поліфункціональних (**-енк-о, -ук / -'ук, -чук, -ик / -ік, -чик, -ськ-ий / -зьк-ий / -цьк-ий, -ак / -'ак, -чак, -к-о, -ець, -ан, -ун, -к-а, -л-о, -ій, -ай, -ок, -ач, -ух, -ин-а, -ей**), посесивних (**-ов / -ев / -єв, -ів / -їв, -ин / -ін**) формантів.

Визначено, що найбільш активними є ПН і прізвища з формантами **-ов / -ев / -єв, -ів / -їв – 11,8 %, -ук / -'ук, -чук – 11,5 %, -енк-о – 6,6 %, -ськ-ий / -зьк-ий / -цьк-ий – 6,5 %, -ин / -ін – 4,9 %**.

Лексико-семантичні утворення виникали шляхом онімізації, трансонімізації.

Цим способом утворено ПН і прізвища досліджуваної території, мотивовані:

1) онімною лексикою: прізвища, співвідносні з особовими іменами; прізвища, співвідносні з топонімами;

2) апелятивною лексикою: прізвища, співвідносні з іменниками; прізвища, співвідносні з композитами; прізвища, співвідносні з прикметниками.

Трапляються прізвища, для яких характерна словотвірна неоднозначність, що пов'язано з полісемією, а іноді – й із функціональною невизначеністю окремих суфіксів, які входять до структури прізвищ, тому вважаємо їх утвореннями подвійної словотвірної мотивації. Насамперед це стосується відіменних прізвищ на **-к-о**, **-ик**, **-ець**, також на **-івськ-ий**, **-овськ-ий**.

На основі структурно-словотвірного аналізу з'ясовано, що на досліджуваній території переважають морфологічні прізвищеві деривати над семантичними.

Структурно-словотвірна база ПН і прізвищ є найбільш схожою з прізвищевими системами Західного Поділля, північної Тернопільщини та північної Донеччини, Дніпровського Припоріжжя, Середньої Наддніпрянщини, Центральної та Східної Донеччини.

Основні положення розділу висвітлено у публікаціях автора [172; 173; 176; 177; 179–181; 232].

ВИСНОВКИ

1. Проаналізовано вітчизняні антропонімічні студії й особливу увагу зосереджено на дисертаційних роботах, присвячених регіональній антропонімії, що сприяло виявленню спільних і відмінних рис ПН і прізвищ Центральної Хмельниччини з іншими прізвищевими системами.

Прізвище – вид антропоніма, обов'язкова, зафіксована документально спадкова офіційна назва особи, набута при народженні або вступі в шлюб, яка вказує на належність людини до певної сім'ї.

Диференційними ознаками прізвищ є їхнє проміжне місце за етимологічною прозорістю між іменами та прізвиськами; переважна мотивація особовими іменами і функціонування в ролі твірної бази для топонімів, прагматонімів та ідеонімів; висока цінність (разом з ойконімами й гідронімами) для вивчення різних етапів розвитку мови; стабільність; родинна спадковість; відсутність квалітативної оцінки, завдяки чому етимологія прізвищ не завжди прозора.

2. Розмаїття структурних, семантичних, мотиваційних, функціональних та інших особливостей антропонімів зумовило зосередження уваги ономастів на історії їх виникнення. Уже проаналізовано прізвища Гуцульщини (Б. Б. Близнюк), північної Донеччини (Н. Ю. Булава), Бойківщини (Г. Є. Бучко), Нижньої Наддніпрянщини (І. І. Ільченко), Дніпровського Припоріжжя (І. А. Корнієнко), Лубенщини (Л. О. Кравченко), півдня Волинської області (Л. О. Лісова), Лемківщини (С. Є. Панцьо), Опілля (Г. Д. Панчук), Рівненської області (Я. О. Пура), Західного Поділля (Н. І. Рудьова), Верхньої Наддністріянщини (І. Д. Фаріон), Уманщини (Ю. І. Фернос), м. Нововолинська Волинської обл. (О. В. Хвіщук), Закарпаття (П. П. Чучка), Північної Тернопільщини (С. В. Шеремета) та інших регіонів. Однак антропонімікон Центральної Хмельниччини ще не був об'єктом монографічного вивчення.

3. У дисертації схарактеризовано прізвищеву систему XVII–XXI ст. Волочиського, Летичівського та Хмельницького районів сучасної Хмельницької області. Зібрано і проаналізовано 11 860 антропоодиниць зазначеного регіону (XVII ст. – 351, XVIII ст. – 1 105, XIX ст. – 1 580, XX ст. – 3 473, XXI ст. – 6 840). Результатів дослідження досягнуто завдяки систематизації залучених у науковий обіг антропонімів, вивченню лексико-семантичної та словотвірної-структурної бази прізвищ, з'ясуванню мотивації аналізованих прізвищевих типів, встановленню найактивніших груп лексики та найпродуктивніших прізвищевих формантів прізвищевої системи регіону на п'яти діяхронних зрізах; зіставленню даних з особливостями інших антропонімних систем.

4. Установлено, що за семантикою твірних основ ПН і прізвища Центральної Хмельниччини поділяються на дві групи: відапелятивні (44,7 %) та відонімні (40,7 %).

ПН і прізвища, співвідносні з допрізвищевими відапелятивними лексемами, поділяємо на антропоніми, похідні від особових і неособових апелятивів. Окремо виділяємо полісемантичні ПН і прізвища (5,1 %), ПН і прізвища з непрозорою семантикою (4,3 %), ПН і прізвища, утворені від іншомовної лексики (5,2 %).

Твірною базою відонімних ПН та прізвищ були антропоніми (29,6 %) і топоніми (11,1 %).

ПН та прізвища, мотивовані особовими апелятивами, ми згрупували в межах семи лексико-семантичних груп. Найпродуктивнішою лексичною базою у творенні ПН та прізвищ виступали ЛСГ «Назви людей за професією, родом занять і соціально-класовою належністю», «Назви людей за їхніми зовнішніми ознаками»; «Назви людей за їхніми внутрішніми ознаками».

Шляхом метафоричного перенесення реалій дійсності на особу утворено ПН та прізвища з первісним неособовим значенням. ПН і прізвища Центральної Хмельниччини, співвідносні з неособовими апелятивами,

представлені 13 лексико-семантичними групами. Найчисленнішою є ЛСГ «Назви засобів праці, предметів побуту, їхніх частин, об'єктів призначення», «Фаунонайменування», «Флорономіації».

Важливим джерелом формування антропонімії досліджуваного регіону стали християнські та давньослов'янські імена. Християнські імена, що мотивували аналізовані ПН і прізвища, представляють іменний репертуар українців у період становлення прізвищевої системи. В антропонімах відображено понад 390 календарних імен, серед яких 323 чоловічі і 69 жіночих. Найбільше прізвищ утворено від таких чоловічих імен і їхніх структурних варіантів: *Григорій* (92), *Федір* (69), *Михайло* (68), *Іван* (65), *Петро* (56), *Семен* (56), *Хома* (49), *Матвій* (48), *Павло* (48), *Данило* (42), *Степан* (42), *Лука* (41). Від жіночих імен і їхніх варіантів виникла невелика кількість прізвищ, причиною чого є екстралінгвальні фактори: в Україні іменування жінки було засобом ідентифікації особи лише в окремих випадках. Найбільше прізвищ утворено від імен *Марія* (21), *Катерина* (19), *Галина* (16), *Ганна* (16), *Марина* (13), *Пелагея* (10).

Наявність в основах прізвищ давньослов'янських імен підтверджує їх функціонування поряд з християнськими іменами в антропонімії Центральної Хмельниччини до початку XIX ст. Роль імен-комполітів у творенні ПН і прізвищ Центральної Хмельниччини малопомітна, частіше в їхніх основах фіксуємо відкомполітні імена в різних структурно-морфологічних варіантах.

Значну кількість прізвищ утворено від топонімів, із-поміж яких найбільш продуктивними були ойконіми; зрідка в основах прізвищ знаходимо гідроніми. Для додаткової ідентифікації особи залучалися також катойконіми.

Іншомовні лексеми, які мотивують досліджувані антропоніми, свідчать про міжетнічні та міжмовні контакти жителів Центральної Хмельниччини.

На досліджуваній території фіксуємо прізвища російського, польського, тюркського, єврейського, німецького походження тощо.

За часовими проміжками аналіз семантики основ ПН і прізвищ виглядає так: відапелятивні антропоніми: XVII ст. – 56,2 %, XVIII ст. – 45,3 %, XIX ст. – 34,6 %, XX ст. – 37,9 %, XXI ст. – 57,9 %; відонімні: XVII ст. – 29,6 %, XVIII ст. – 39,8 %, XIX ст. – 49,1 %, XX ст. – 42,5 %, XXI ст. – 28,5 %; ПН і прізвища, утворені від іншомовної лексики: XVII ст. – 3,2 %, XVIII ст. – 10,1 %, XIX ст. – 8,4 %, XX ст. – 9,2 %, XXI ст. – 8,1 %; полісемантичні: XVII ст. – 9,8 %, XVIII ст. – 3,8 %, XIX ст. – 4,4 %, XX ст. – 2,3 %, XXI ст. – 1,3 %; антропоодиноці з непрозорою семантикою: XVII ст. – 1,2 %, XVIII ст. – 2,1 %, XIX ст. – 3,5 %, XX ст. – 8,1 %, XXI ст. – 4,2 %.

5. Серед ПН та прізвищ Центральної Хмельниччини XVII–XXI ст. виділяємо такі мотиваційні групи:

– патронімічні (найчастіше антропоніми на **-енко / -єнко; -ович / -евич; -ов-ець; -ин-ець; -ук / -юк; -ак / -як**);

– посесивні (антропоніми на **-ов / -єв / -єв, -ів / -їв; -ин / -ін, -ишин; -их**);

– квалітативні (зокрема антропоніми на **-уха / -ух; -ун; -ан; -ець; -ок; -ко; -ик; -уш; -аш**);

– локативні (наприклад, антропоніми на **-ськ-ий / -цьк-ий; відкатоїконімні на -ець**);

– сутнісні (відетнонімні та прізвища, які вказують на ремесло, професію);

– ситуативні, темпоральні, ідеологічні та назви з невідомою мотивацією, походження яких не вдалося з'ясувати.

Кількість патронімічних назв: XVII ст. – 21 %, XVIII ст. – 27,9 %, XIX ст. – 34,2 %, XX ст. – 25,8 %, XXI ст. – 32,1 %; посесивних: XVII ст. – 7,6 %, XVIII ст. – 6 %, XIX ст. – 14,6 %, XX ст. – 12,8 %, XXI ст. – 20,4 %; квалітативних: XVII ст. – 25,8 %, XVIII ст. – 15,2 %, XIX ст. – 3 %, XX ст. –

10,3 %, XXI ст. – 8 %; локативних: XVII ст. – 8,5 %, XVIII ст. – 11,8 %, XIX ст. – 21,3 %, XX ст. – 16,9 %, XXI ст. – 7,8 %; сутнісних: XVII ст. – 13,7 %, XVIII ст. – 11,6 %, XIX ст. – 5 %, XX ст. – 4,1 %, XXI ст. – 2,5 %; ситуативних: XVII ст. – 13,2 %, XVIII ст. – 12 %, XIX ст. – 7,9 %, XX ст. – 9 %, XXI ст. – 4 %; темпоральних: XVII ст. – 0,1 %, XVIII ст. – 0,2 %, XIX ст. – 0,5 %, XX ст. – 0,8 %, XXI ст. – 0,3 %; ідеологічних: XVII–XIX ст. – не зафіксовано, XX ст. – 0,1 %, XXI ст. – не зафіксовано; назв з невідомою мотивацією: XVII ст. – 10,1 %, XVIII ст. – 15,3 %, XIX ст. – 13,5 %, XX ст. – 20,2 %, XXI ст. – 24,8 %.

6. Словотвірно-структурний аналіз ПН і прізвищ Центральної Хмельниччини дозволив виокремити морфологічні (56,7 %) і лексико-семантичні (39,3 %) утворення, а також ПН і прізвища з подвійною словотвірною мотивацією (2,5 %) та невідомого творення (1,5 %).

Морфологічний спосіб творення ПН і прізвищ представлений лише суфіксацією. Зафіксовано форманти патронімні (-евич / -ович, -ич); поліфункціональні (-енк-о, -ук / -'ук, -чук, -ик / -ік, -чик, -ськ-ий / -зьк-ий / -цьк-ий, -ак / -'ак, -чак, -к-о, -ець, -ан, -ун, -к-а, -л-о, -ій, -ай, -ок, -ач, -ух, -ин-а, -ей) та посесивні (-ов / -ев / -єв, -ів / -їв, -ин / -ін). Серед морфологічних прізвищевих дериватів найактивнішими є ПН і прізвища з формантами -ов / -ев / -єв, -ів / -їв, ук / -'ук, -чук, -енк-о, -ськ-ий / -зьк-ий / -цьк-ий, -ин / -ін.

Протягом п'яти часових зрізів ці суфікси виявляли різну динаміку: -ов / -ев / -єв, -ів / -їв, -ук / -'ук, -чук, -енк-о, -ин / -ін були найактивнішими в XXI ст., -ськ-ий / -зьк-ий / -цьк-ий – у XIX ст., найменш активними -ськ-ий / -зьк-ий / -цьк-ий – у XXI ст., -ов / -ев / -єв, -ів / -їв, -ин / -ін – у XVIII ст., -ук / -'ук, -чук – у XVII ст., -енк-о – не зафіксовано у XVII ст., а вже у XVIII ст. становив 1,5 %.

Лексико-семантичні утворення виникли шляхом онімізації, трансонімізації і мотивовані онімною (прізвища, співвідносні з особовими

іменами і топонімами) й апелятивною (прізвища, співвідносні з іменниками, композитами і прикметниками) лексикою.

Багато прізвищ є словотвірно неоднозначними. Це пов'язано з полісемією, а іноді – й із функціональною невизначеністю деяких суфіксів, які входять до складу прізвищ. Такі антропоніми вважаємо утвореннями подвійної словотвірної мотивації. Насамперед це стосується відіменних прізвищ на **-к-о**, **-ик**, **-ець**, **-івськ-ий**, **-овськ-ий**.

7. Таким чином, встановлено, що в більшості випадків лексичною базою для досліджуваних прізвищ послужили характерні для всієї української прізвищевої системи розряди онімної лексики й семантичні групи апелятивів. Специфічною особливістю Центральної Хмельниччини є велика кількість архаїзмів і діалектизмів, засвідчених в антропонімах.

Найбільш продуктивними є патронімічні, посесивні, квалітативні, локативні, сутнісні мотиваційні відношення.

На досліджуваній території переважають морфологічні прізвищеві деривати над семантичними.

Структурно-словотвірна база ПН і прізвищ виявляє найбільшу подібність із прізвищевою системою Західного Поділля, північної Тернопільщини та північної Донеччини, Дніпровського Припоріжжя, Середньої Наддніпрянщини, Центральної та Східної Донеччини.

Загалом же ПН і прізвища Центральної Хмельниччини своєю семантичною, мотиваційною та дериваційною структурою нерозривно пов'язані із загальнонаціональною системою іменувань української мови. Водночас на формування досліджуваної антропонімійної системи впливали особливості суспільно-політичного й релігійно-культурного розвитку, географічного розташування території тощо.

Отже, аналіз ПН і прізвищ Центральної Хмельниччини свідчить про те, що досліджені одиниці є частиною загальнонаціонального антропонімікону, хоча мають свої специфічні ознаки.

8. Комплексна характеристика прізвищевої системи сучасної Хмельницької області має включати аналіз антропонімів північної і південної її частин, і лише тоді ми зможемо говорити про визначальні риси ПН і прізвищ центральноподільського регіону. Отже, перспективи подальшого дослідження антропонімікону Хмельниччини полягають у детальнішому аналізі ПН і прізвищ та іменника, лексикографічній систематизації антропоодиниць відповідно до їхньої словозміни, семантики основ, способів творення.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Антонюк О. В. Сучасні прізвиська Донеччини (семантика і структура) : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 – укр. мова. Донецьк, 2011. 20 с.
2. Аркушин Г. Л. Словник західнополіських говірок. У 2-х т. Т. 1. А–Н. Луцьк : Ред.-вид. відд. «Вежа» Волин, держ. ун-ту ім. Лесі Українки, 2000. XXIV + 354 с.
3. Афадеєва Я. М. Словотвірна структура прізвищ мешканців Новоушицького району Хмельницької області. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету. Серія : Мовознавство*. Тернопіль : Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка, 2017. Вип. 1 (27) 2017. С. 13–16.
4. Афадеєва Я. М. Суфіксація як спосіб творення прізвищ мешканців Віньковецького району Хмельницької області. *Актуальні проблеми філології та перекладознавства* : збірник наукових праць. Вип. 10. Хмельницький : ФОП : Бідюк Є. І., 2016. Том 1 (А–І). С. 23–28.
5. Афадеєва Я. М. Сучасні прізвища мешканців Новоушицького району Хмельницької області з відапелятивними іменами чи прізвиськами в основі. *Актуальні проблеми філології та перекладознавства* : збірник наукових праць. Вип. 12. Хмельницький : ФОП : Бідюк Є. І., 2017. С. 12–14.
6. Бабій Ю. Б. Прізвища сучасної Середньої Наддніпрянщини : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 – укр. мова. Одеса, 2007. 242 с.
7. Бачинська Г. В. Антропонімікон переселенців з Польщі на Тернопільщину : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 – укр. мова. Івано-Франківськ, 2001. 19 с.
8. Бачинська Г. В. Антропонімікон переселенців з Польщі на Тернопільщину : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 – укр. мова. Івано-Франківськ, 2001. 229 с.

- 9.Белей Л. О. Ім'я для дитини в українській родині : словник-довідник. Ужгород : Просвіта, 1993. 116 с.
10. Белей О. Трансформація українського ономастикону посттоталітарного періоду на загальнослов'янському тлі. Wrocław, 2007. 248 с.
11. Береговенко Л. М. Семантико-функціональна структура суфіксів відносних прикметників у мові давньоруської писемності. *Мовознавство*. 1993. № 4. С. 35–41.
12. Бірыла М. В. Беларускія антрапанімічныя назвы ў іх адносінах до антрапанімічных назва ў інших славянскіх моу (рускай, українскай, польскай). Мінськ, 1963. 57 с.
13. Бірыла М. В. Беларускія антрапанімія. Мінськ : Навука і техника, 1969. 504 с.
14. Близнюк Б. Б. Сучасні гуцульські прізвища в історичному розвитку : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 – укр. мова. Львів, 1997. 23 с.
15. Близнюк Б. Б. Сучасні гуцульські прізвища в історичному розвитку : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 – укр. мова. Львів, 1997. 280 с.
16. Большая Советская Энциклопедия. Москва : Советская энциклопедия, 1969–1978. Т. 1–65.
17. Бондалетов В. Д. Русская ономастика : учебное пособие для студентов. Москва : Просвещение, 1983. 224 с.
18. Брайченко С. Л. Антропонімічні уподобання мешканців Одеської області України : лінгвістичний аналіз : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 – укр. мова. Одеса, 1999. 18 с.
19. Брилінський Д. М. Словник подільських говірок. Хмельницький : Редакційно-видавничий відділ, 1991. 116 с.
20. Булава Н. Ю. Сучасні українські прізвища північної Донеччини : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 – укр. мова. Одеса, 2005. 20 с.

21. Булава Н. Ю. Сучасні українські прізвища північної Донеччини : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 – укр. мова. Одеса, 2005. 229 с.
22. Бурячок А. А. Українсько-російський транслітерований словник власних імен і найпоширеніших прізвищ. Київ : Видавничий центр «Просвіта», 2001. 166 с.
23. Бучко А. Е. Фамилии Бойкивщины в период их становления и в наши дни : автореф. дисс. ... канд. філол. наук : 10.02.02 – языки народов СССР (укр. язык). Ужгород, 1986. 20 с.
24. Бучко Г. Є. Історична та сучасна українська ономастика : Вибрані праці. Чернівці : Букрек, 2013. 456 с.
25. Бушаков В. А. Історична топонімія Криму : автореф. дис. ... д-ра філол. наук : 10.02.13 – мови народів Азії, Африки, аборигенних народів Америки та Австралії. Київ, 2005. 36 с.
26. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.). Уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. Київ; Ірпінь : ВТФ «Перун», 2005. 1 728 с.
27. Вербич С. О. Гідронімія Наддністрянщини : склад, будова, особливості становлення : дис. ... д-ра філол. наук : 10.02. 01 – укр. мова. К., 2017. 596 с.
28. Вербовецька О. С. Неофіційна антропонімія Тернопільщини : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 – укр. мова. Тернопіль, 2016. 20 с.
29. Вишина М. Ю. Міфопоетична парадигма художньої образності у «Повісті врем'яних літ» : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.01.01 – укр. література. Київ, 2009. 20 с.
30. Гаврилова Т. А. Словообразование катойконимов в говорах Среднего Поднепровья : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.02 – укр. язык. Киев, 1988. 17 с.

31. Гафуров А. Г. Лев и Кипарис. О восточных именах. Москва : Наука, 1971. 240 с.
32. Горпинич В. О. Прізвища степової України : словник. Дніпропетровськ : ДДУ, 2000. 408 с.
33. Горпинич В. О., Бабій Ю. Б. Прізвища Середньої Наддніпрянщини : словник. Дніпропетровськ : Пороги, 2004. 140 с.
34. Горпинич В. О., Корнієнко І. А. Антропонімія Дніпровського Припоріжжя і суміжних районів України : монографія. Дніпропетровськ, 2006. 237 с.
35. Горпинич В. О., Корнієнко І. А. Прізвища Дніпровського Припоріжжя : словник. Дніпропетровськ : Пороги, 2003. 272 с.
36. Горпинич В. О., Тимченко Т. В. Прізвища правобережного Степу : словник. Дніпропетровськ : Пороги, 2005. 322 с.
37. Грінченко Б. Д. Словник української мови. Київ : Наукова думка, 1996–1997. Т. I – IV.
38. Гумецька Л. Л. Нарис словотворчої системи української актової мови XIV – XV ст. Київ : Вид-во АН УРСР, 1958. 298 с.
39. Даль В. Словарь живого великорусского языка. Москва : Просвещение, 1978 – 1980. Т. I – IV.
40. Дей О. І. Словник українських псевдонімів і криптонімів (XVI – XX ст.). Київ : Наукова думка, 1969. 559 с.
41. Демчук М. О. Слов'янські автохтонні особові власні імена в побуті українців XIV – XVII ст. Київ : Наукова думка, 1988. 172 с.
42. Дзятківська Н. П. Українсько-російський і російсько-український словник власних імен людей. Київ, 1954. 56 с.
43. Добрив Й. Опис на собствените имена в с. Кривня. *Известия на Института за български език*. Кн. 5. София, 1957.
44. Думбрэвяну А. Н. Исследования молдавской диалектной антропонимии : автореф. дисс. ... канд. филол. наук. Ленинград, 1980. 20 с.

45. Дуриданов И. Развой на българската ономастика. *Onomastica*. II. 1956.
46. Етимологічний словник української мови : У 7 т. Київ : Наукова думка, 1982 – 2003. Т. I–VII.
47. Єфименко І. В. Українські прізвищеві назви XVI ст. : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 – укр. мова. Київ, 2001. 20 с.
48. Железняк І. М. Слов'янська антропоніміка (вибрані статті). Київ : Кий, 2011. 288 с.
49. Железняк И. М. Очерк сербохорватского антропонимического словообразования (суффиксальная система сербохорватской антропонимии XII – XV в.). Київ : Наукова думка, 1969. 130 с.
50. Зайцева Т. Прізвища Бузько-Інгульського межиріччя, мотивовані назвами кольорів. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. Серія : Лінгвістика. 2009. № 9. С. 157 – 161.
51. Залеський А. М. Спостереження над українськими прізвищами XVII ст. (на матеріалі інвентаря с. Перегінське). *Дослідження і матеріали з української мови*. Київ, 1964. Т. VI. С. 133–145.
52. Илчев С. Речник на личите и фамилни имена у българите. София : БАН, 1969. 628 с.
53. Ільченко І. І. Антропонімія Нижньої Наддніпрянщини в її історичному розвитку (надвеликолузький регіон) : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 – укр. мова. Дніпропетровськ, 2003. 18 с.
54. Історія міст і сіл Хмельниччини (за працями Ю. Й. Сицінського і М. І. Теодоровича) : навчальний посібник. Упорядник О. Тимощук. Хмельницький : Поліграфіст-2, 2011. 560 с.
55. Калінкін В. М. Теоретичні основи поетичної ономастики : автореф. дис. ... д-ра філол. наук : 10.02.02 – рос. мова; 10.02.15 – загальне мовознавство. Київ, 2000. 35 с.

56. Кам'янець В. М. Структурні, семантичні та функціональні особливості власних назв сучасної німецької мови (на матеріалі особових імен, прізвищ та псевдонімів) : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04 – германські мови. Львів, 2001. 18 с.

57. Карпенко Ю. О. Онімизація і трансонімизація як словотвірний акт. *Шоста республіканська ономастична конференція : тези доповідей і повідомлень*. Одеса : ОДУ, 1990. С. 35–37.

58. Касим Е. Ю. Именник украинского населения Одесчины со II пол. XIX по 80-е гг. XX в. : автореф. дисс. ... канд. филол. наук : 10.02.02 – укр. язык. Ужгород, 1986. 19 с.

59. Катернюк В. В. Структурно-семантичні характеристики неофіційних антропонімів в англійській, німецькій та українській мовах : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.15 – загальне мовознавство. Київ, 2010. 16 с.

60. Кахникевич К. Імена і прозвища та їх походження. *Народна часопись*. Львів, 1891. №№ 95, 96.

61. Кашталян О. М. Словозмінна парадигматика українських прізвищ : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 – укр. мова. Кіровоград, 2010. 19 с.

62. Керста Р. Й. Особові назви, утворені від загальних назв на означення професії, роду занять. *Питання історії української мови*. Київ : Наукова думка, 1970. С. 141–158.

63. Керста Р. Й. Українська антропонімія XVI ст. Чоловічі найменування. Київ : Наукова думка, 1984. 152 с.

64. Климчук О. В. Літературно-художній антропонімікон П. Куліша : склад, джерела, функції : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 – укр. мова. Ужгород, 2004. 19 с.

65. Коваленко Н. А. Кіммерійська ономастика : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.15 – загальне мовознавство. Київ, 1998. 18 с.

66. Ковалик І. І. Словотвір особових імен в українській мові (здрібніло-пестливі утворення). *Територіальні діалекти і власні назви*. Київ : Наукова думка, 1965. С. 216–225.

67. Ковтюх С. Л., Кашталян О. М. Словозмінна парадигматика українських прізвищ : монографія. Кіровоград : ПОЛІМЕД-Сервіс, 2012. 256 с.

68. Коломієць В. Т., Мельничук О. С. Прізвища на -ов,-ев (-ів) та -ин, -ін в українській мові. *Українська мова і література в школі*. Київ, 1951. № 3. С. 75 – 78.

69. Корнилович М. Народна родова ономастика на Волині наприкінці XVIII і в 1-й пол. XIX ст. *Етнографічний вісник Всеукраїнської Академії наук*. Київ, 1930. Кн. 9. С. 127–131.

70. Корнилович М. Огляд народних родових прізвищ на Холмщині й Підляшші. *Етнографічний вісник*. Київ : Видавництво ВУАН, 1926. Кн. 2. С. 113–123.

71. Корнієнко І. А. Прізвища Дніпровського Припоріжжя (граматична ст. руктура, морфемна структура, лексико-семантична база, походження) : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 – укр. мова. Дніпропетровськ, 2004. 20 с.

72. Корнієнко І. А. Прізвища Дніпровського Припоріжжя (граматична структура, морфемна структура, лексико-семантична база, походження) : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 – укр. мова. Дніпропетровськ, 2004. 196 с.

73. Косничану М. А. Лексико-семантическая и структурно-грамматическое исследование личных имен в молдавском языке. автореф. дисс. ... канд. филол. наук. Кишинев, 1971. 22 с.

74. Кравченко Г. В. Динаміка українського іменника м. Донецька з 1890 по 1990-і роки : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 – укр. мова. Донецьк, 2000. 19 с.

75. Кравченко Л. О. Антропонімія Лубенщини : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 – укр. мова. Київ, 2002. 20 с.
76. Кравченко Л. О. Прізвища Лубенщини. Київ : Факт, 2004. 197 с.
77. Кравченко Л. О. Українська ономастика : Антропоніміка : навчальний посібник. Київ, 2014. 239 с.
78. Кракалия Л. В. Антропонимия Советской Буковины : автореф. дисс. ... канд. філол. наук : 10.02.01 – языки народов СССР (укр. язык). Черновцы, 1974. 35 с.
79. Краснящих А., Беляев К. 1000 псевдонимов. Киев; Харьков : Фолио, 2003. 479 с.
80. Красовський І. Прізвища галицьких лемків у 18 ст. Львів : Край, 1993. 194 с.
81. Купчинський О. А. Найдавніші слов'янські топоніми України як джерело історико-географічних досліджень. Географічні назви на -ичі. Київ : Наукова думка, 1981. 280 с.
82. Лагошляк Г. М. Функціонування незмінюваних етнонімів у сучасній російській мові : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.02 – рос. мова. Київ, 1996. 19 с.
83. Лингвистический энциклопедический словарь. Гл. ред. В. Н. Ярцева. Москва : Советская энциклопедия, 1990. 685 с.
84. Лісова Л. О. Антропонімія півдня Волинської області : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 – укр. мова. Луцьк, 2014. 20 с.
85. Лукінова Т. Б. Субстантивація прикметників у слов'янських мовах і власні імена. *Українська діалектологія і ономастика*. Київ, 1964. С. 124–133.
86. Лук'янюк К. М., Бабич Н. Д. Словник прізвищ : практичний словозмінно-орфографічний (на матеріалі Чернівеччини). Чернівці : Букрек, 2002. 424 с.

87. Лучик В. В. Особенности катойконимного словообразования в русской разговорной речи : автореф. дис. ... канд. филол. наук : 10.02.01 – рус. язык. Днепропетровск, 1986. 21 с.

88. Марочкіна О. О. Формування прізвищевої системи Розточчя : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 – укр. мова. Івано-Франківськ, 2011. 25 с.

89. Марталого Т. В. Антропонімія Північного Степу України : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 – укр. мова. Кіровоград, 1997. 255 с.

90. Мартынов В. В. Праславянская и балто-славянская суффиксальная деривация имен. Минск, 1973. 60 с.

91. Масенко Л. Т. Українські імена і прізвища. Київ : Т-во «Знання» УРСР, 1990. 48 с.

92. Медведєва О. Ю. Динаміка особових імен мешканців Українського Придунав'я (на матеріалі Кілійського та Болградського районів Одеської області) : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 – укр. мова. Одеса, 2001. 19 с.

93. Мороз Т. Прізвища Ізяславщини на -енко (-енко) : семантика твірної основи і мотивація. *Поділля. Філологічні студії* : збірник наукових праць. Хмельницький : ХМЦНП, 2015. Вип. 8. С. 167–173.

94. Морошкин М. Я. Славянский именослов, или Собрание славянских личных имен в алфавитном порядке. Санкт-Петербург, 1867. 219 с.

95. Наливайко М. Я. Неофіційна антропонімія Львівщини : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 – укр. мова. Київ, 2011. 19 с.

96. Наливайко Степан. Тисяча найновіших тлумачень давніх українських назв, імен, прізвищ (на індоіранському матеріалі) : довідник. Київ : Євшан-зілля, 2008. 360 с.

97. Наумова Т. М. Номінація особи у сатирично-гумористичних текстах Івана Франка та Володимира Самійленка : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 – укр. мова. Київ, 2004. 20 с.

98. Національний склад населення України та його мовні ознаки : [Електронний ресурс]. URL : <http://2001.ukrcensus.gov.ua>. (дата звернення : 15.03.19)

99. Недилько О. Д. Антропонимия Северной части Левобережной Украины (второй половины XVII – первой половины XVIII вв.) : автореф. дисс. ... канд. филол. наук : 10.661 – языки народов СССР. Киев, 1969. 29 с.

100. Никонов В. А. География фамилий. Москва : Наука, 1988. 191 с.

101. Никонов В. А. Имя и общество. Москва : Наука, 1974. 142 с.

102. Німчук В. В. Українська ономастична термінологія. *Повідомлення Української ономастичної комісії*. Київ : Наукова думка, 1966. Вип. 1. С. 24–43.

103. Німчук В. В. Українські прізвища з суфіксами -(?)ук, -чук та етимологічно споріднені утворення. *Українська діалектологія і ономастика*. Київ, 1964. С. 209–215.

104. Новий тлумачний словник української мови : В 3-х т. Уклад. : В. Яременко, О. Сліпушко. Київ : Аконт, 2007. – Т. 1–3.

105. Новикова Ю. М. Практичний словозмінно-орфографічний словник прізвищ Центральної та Східної Одещини. Донецьк : Вебер, 2007. 936 с.

106. Новикова Ю. М. Семантико-словотвірна структура прізвищ Центральної і Східної Донеччини : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 – укр. мова. Донецьк, 2008. 20 с.

107. Основная система и терминология славянской ономастики (Основен систем й терминологија на словенската ономастика). Скопье, 1983. 414 с.

108. Осташ Р. І. Словотворча структура. *Міжетнічні зв'язки в українській антропонимії XVII ст.* Відп. ред. А. П. Непокупний. Київ : Наукова думка, 1989. С. 124–133.

109. Осташ Р. И. Украинская антропонимия первой половины XVII века. Мужские личные имена (на материале Реестра Запорожского Войска

1649 г.) : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.02 – языки народів СРСР (укр. язык). Ужгород, 1986. 16 с.

110. Отин Е. С. Конототивна ономастична лексика. *Избранные труды по языкознанию*. II. Донецк : Донеччина, 1999. С. 120–130.

111. Охримович В. Знадобы до пізнання народних звичаїв і поглядів правних. Розділ 1. Про сільські прізвища. *Життє і слово*. Львів, 1895. Т. 3. С. 302–307.

112. Павликівська Н. М. Словник псевдонімів ОУН – УПА. Вінниця : О. Власюк, 2007. 440 с.

113. Павликівська Н. М. Українська псевдонімія ХХ ст. : автореф. дис. ... д-ра філол. наук : 10.02.01 – укр. мова. Київ, 2010. 36 с.

114. Павлюк В. А. Становлення неофіційного антропонімікону Вінниччини : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 – укр. мова. Вінниця, 2016. 20 с.

115. Падалка Р. М. Динаміка прізвищ Слов'янського р-ну Донецької області (кінець ХІХ – початок ХХІ ст.) : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 – укр. мова. Дніпропетровськ, 2009. 20 с.

116. Панцьо С. Е. Антропонимия давней Лемковщины : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.02 – языки народів СРСР (укр. язык). Ужгород, 1985. 22 с.

117. Панцьо С. Є. Антропонімія Лемківщини. Тернопіль : Книжково-журнальне видавництво «Тернопіль», 1995. 132 с.

118. Панчук Г. Д. Антропонімія Опілля : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 – укр. мова. Тернопіль, 1999. 18 с.

119. Пахомова С. М. Доля українських патронімів на -ич. *Актуальні питання антропоніміки*. Київ : Академперіодика, 2005. С. 174–186.

120. Пахомова С. М. Еволюція антропонімних формул у слов'янських мовах : монографія. Вид. 2-ге, доповн. і переробл. Ужгород : Видавництво Олександри Гаркуші, 2012. 344 с.

121. Петрова О. В. Особливості номінації в псевдонімії німецької та української мов : автореф. дис... канд. філол. наук : 10.02.17 – порівняльно-історичне і типологічне мовознавство. Донецьк, 2005. 20 с.

122. Подольская Н. В. Словарь русской ономастической терминологии. Москва : Наука, 1988. 192 с.

123. Природа Хмельницької області. За ред. К. І. Геренчука. Львів : Вища школа, 1980. 152 с.

124. Пристайко Т. С. Російсько-український словник прізвищ мешканців м. Дніпропетровська. За заг. ред. Т. С. Пристайко, І. С. Попової. 2-ге вид., доп. і перероб. Дніпропетровськ : Вид-во ДНУ, 2009. 584 с.

125. Пура Я. О. Сучасні прізвища Ровенщини. Ровно : РДПІ, Обласне географічне товариство, 1984 – 1989. Ч. I–IV. 446 с.

126. Редько Ю. Словник сучасних українських прізвищ : У 2-х тт. Львів, 2007. Т. I–II.

127. Редько Ю. К. Довідник українських прізвищ. Київ : Радянська школа, 1969. 255 с.

128. Редько Ю. К. Основні словотворчі типи сучасних українських прізвищ у порівнянні з іншими слов'янськими. *Філологічний збірник*. Київ, 1958. С. 112–129.

129. Редько Ю. К. Сучасні українські прізвища. Київ : Наукова думка, 1966. 216 с.

130. Рогач. О. О. Структурно-семантичні особливості фразеологізмів з етнічними (на матеріалі англійської, російської, української, французької, польської мов) : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.15 – загальне мовознавство. Київ, 1999. 18 с.

131. Роспонд С. Перспективы развития славянской ономастики. *ВЯ*. 1962. № 4. С. 3–14.

132. Рульова Н. І. Антропонімія Західного Поділля кінця XVIII – XX ст. : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 – укр. мова. Івано-Франківськ, 2004. 24 с.

133. Рульова Н. І. Антропонімія Західного Поділля кінця XVIII – XX ст. : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 – укр. мова. Івано-Франківськ, 2004. 196 с.

134. Свистун Н. О. Динаміка антропонімікону м. Тернополя XIX – XX ст. : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 – укр. мова. Чернівці, 2006. 20 с.

135. Селищев А. М. Происхождение русских фамилий, личных имен и прозвищ. *Ученые записки Московского университета. Труды кафедры русского языка*. 1948. Вып. 128, кн. 1. С. 128–152.

136. Сімович В. Українські чоловічі ймення осіб на -но- (в історичному освітленні). *Збірник Комісії для дослідження історії української мови*. Київ, 1931. Т. 1. С. 87–111.

137. Сімович В. Як налаголошувати наші прізвища на -енко. *Onomastica*. Мовознавчі статті (антропонімія). Вінніпег, 1967. № 34^[031]. С. 225–233.

138. Сімович В. І. Історичний розвиток українських (здрібнених та згрублених) чоловічих християнських імен із окремішньою увагою на завмерлі суфікси. Прага, 1929. 4 с.

139. Скорук І. Д. Динаміка антропонімікону м. Луцька в XX ст. : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 – укр. мова. Київ, 1999. 16 с.

140. Скрипник Л. Г., Дзятківська Н. П. Власні імена людей : словник-довідник. Київ : Наукова думка, 1996. 335 с.

141. Славутич Є. В. Військовий костюм в Українській козацькій державі : уніформологічний словник. Київ, 2012. 170 с.

142. Словник назв по батькові : словник-довідник. Н. С. Голікова, І. С. Попова, І. І. Турута. Дніпропетровськ : Біла К. О., 2012. 296 с.

143. Словник прізвиськ північно-західної України : у 3-х т. Упорядник Г. Л. Аркушин. Луцьк : РВВ «Вежа» Волинського національного університету ім. Лесі Українки, 2009. 363 с.
144. Словник прізвищ жителів Луганщини : у 2 т. За ред. К. Д. Глуховцевої. Луганськ : Вид-во ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2011. Т. 1. 388 с.
145. Словник прізвищ північно-західної України та суміжних земель. Упоряд. : Г. Л. Аркушин. Луцьк : Захарчук В. М., 2013. 556 с.
146. Словник української мови : в 11 т. За ред. І. К. Білодіда. Київ : Наукова думка, 1970 – 1980.
147. Словник української ономастичної термінології. Уклад. Д. Г. Бучко, Н. В. Ткачова. Харків : Ранок–НТ, 2012. 256 с.
148. Слюсар Олег. Словник буковинських прізвищ = Słownik nazwisk bukowinśkich = Namenswörterbuch der Bukowina. Чернівці : Рута, 2005. 432 с.
149. Степовичъ А. Замѣтка о происхожденіи и склоненіи малорусскихъ фамилій. *Филологическіе записки*. Воронеж, 1882. Вып. 6. С. 1–7.
150. Сумцов Н. Ф. Уличные клички. *Киевская старина*. Киев, 1889. Т. XXIV. С. 404–417.
151. Сумцовъ Н. Ф. Малорусскія фамильня прозванія. *Киевская старина*. 1885. Т. XI. № 2. С. 215–228.
152. Суперанская А. В. Общая теория имени собственного. Москва : Наука, 1973. 366 с.
153. Суперанская А. В. Теоретические проблемы ономастики : автореф. дис. ... д-ра филол. наук : 10.02.19. Ленинград, 1974. 48 с.
154. Сулова А. В., Суперанская А. В. О русских именах. Ленинград : Лениздат, 1978. 214 с.
155. Сухомлин І. Д. Українські прізвища людей як власні родові назви (лексико-семантична характеристика процесу творення відіменних чоловічих

прізвищ у народних говорах Середньої Наддніпрянщини). *Говори й ономастика Наддніпрянщини*. Дніпропетровськ, 1970. С. 33–37.

156. Сухомлын И. Д. Основы Полтавской ономастики (по материалам Полтавских актовых книг XVII века) : автореф. дисс. ... канд. филол. наук : 10.02.02 – языки народов СССР (укр. язык). Харьков, 1964. 20 с.

157. Сучасний словник іншомовних слів. Уклад. О. І. Скопненко, Т. В. Цимбалюк. Київ : Довіра, 2006. 789 с.

158. Теория и методика ономастических исследований. А. В. Суперанская, В. Э. Сталтмане, Н. В. Подольская. Отв. ред. А. П. Непокупный. Москва : Наука, 1986. 255 с.

159. Ткаченко О. Б. Українські прізвища з суфіксом -енко та споріднені утворення (питання походження). *Слов'янське мовознавство*. Київ, 1958. С. 38–53.

160. Торчинський М. М. Денотатно-номінативна структура антропонімікону української мови. *Наукові праці Кам'янець-Подільського державного університету : Філологічні науки*. Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2007. Вип. 15. Том 1. С. 146–150.

161. Торчинський М. М. Ойконімія Південно-Західного Поділля : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.02 – укр. мова. Київ, 1993. 22 с.

162. Торчинський М. М. Структура онімного простору української мови : монографія. Хмельницький : Авіст, 2008. 550 с.

163. Торчинський М. М. Структура онімного простору української мови. Частина II. Функціонування власних назв : монографія. Хмельницький : ХНУ, 2009. 374 с.

164. Торчинський М. М. Українська ономастика : навчальний посібник. Київ: Міленіум, 2010. 217 с.

165. Трійняк І. І. Словник українських імен. Київ : Довіра, 2005. 509 с.

166. Тупиков Н. М. Словарь древнерусских личных собственных имен. Санкт-Петербург : Тип. И. Н. Скороходова, 1903. 857 с.

167. Українська мова : Енциклопедія. За ред. І. В. Муромцева. Київ : Вид-во «Майстер-клас», 2011. 400 с.

168. Унбегаун Б. О. Русские фамилии. Москва : Прогресс, 1989. 443 с.

169. Устинович А. К. Антропонимия Гродненщины и Брестчины XIV – XVIII вв. : автореф. дис. ... канд. филол. наук : 10.02.01 – рус. язык. Минск, 1970. 22 с.

170. Фандуль О. М. Лексико-семантичні і функціонально-стилістичні особливості прізвищ персонажів роману «Чотири броди» М. Стельмаха. *М. П. Стельмах і сучасність* : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції. Хмельницький : ХмЦНТІ, 2012. С. 179–185.

171. Фандуль О. М. Перспективи створення електронного «Словника прізвищ України». *Актуальні проблеми комп'ютерних технологій* : збірник наукових праць за матеріалами Шостої міжнародної науково-технічної конференції «Актуальні проблеми комп'ютерних технологій 2012». Хмельницький : ХНУ, 2012. С. 339–345.

172. Фандуль О. М. Прізвища Центральної Хмельниччини з малопродуктивними поліфункціональними формантами. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського*. Серія : Філологія (мовознавство) : збірник наукових праць. Вінниця : ТОВ «Фірма «Планер» », 2013. Вип. 18. С. 228–233.

173. Фандуль О. М. Прізвища Центральної Хмельниччини з патронімними формантами -енк-о, -евич / -ович, -ич. *Лінгвістичні дослідження* : збірник наукових праць Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди. Харків, 2013. Вип. 36. С. 127–130.

174. Фандуль О. М. Прізвища Центральної Хмельниччини, мотивовані назвами кольорів. *Науковий часопис Східноpodільського лінгвокраєзнавчого центру*. Умань : ВПЦ «Візаві», 2014. Вип. 3. С. 110–116.

175. Фандуль О. М. Прізвища Центральної Хмельниччини, мотивовані назвами птахів. *Поділля. Філологічні студії*: збірник наукових праць. Хмельницький : ХмЦНТЕІ, 2014. Вип. 6. Частина перша. С. 186–193.

176. Фандуль О. М. Прізвища Центральної Хмельниччини, утворені суфіксальним способом. *Актуальні проблеми філології та перекладознавства*: збірник наукових праць. Хмельницький : ХмЦНП, 2013. Вип. 6. Частина третя. С. 238–248.

177. Фандуль О. М. Прізвища, утворені лексико-семантичним способом (на матеріалі прізвищ жителів ХХ ст. Волочиського району Хмельницької області). *Актуальні проблеми філології та перекладознавства*: збірник наукових праць. Хмельницький : ХмЦНП, 2012. Вип. 5. Українська філологія. С. 200–205.

178. Фандуль О. М. Прізвищеві назви і прізвища Центральної Хмельниччини XVII – XXI ст., мотивовані особовими апелятивами. *Записки з ономастики*: збірник наукових праць. Одеса : Астропринт, 2015. Вип. 18. С. 684–694.

179. Фандуль О. М. Семантика, мотивація та способи творення прізвищевих назв і прізвищ Центральної Хмельниччини XVII – XXI ст. *Актуальні проблеми філології та перекладознавства*: збірник наукових праць. Хмельницький : ХмЦНП, 2014. Вип. 7. С. 180–184.

180. Фандуль О. М. Сучасні прізвища Хмельниччини композитної будови. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія : Філологія (мовознавство)*: збірник наукових праць. Вінниця : ТОВ «Фірма «Планер»», 2012. Вип. 16. С. 404–408.

181. Фандуль О. М. Фамилии-конверсивы жителей Центральной Хмельниччины XX ст. *Балтийский гуманитарный журнал*. Калининград. 2013. № 4(5). С. 40–43.

182. Фаріон І. Д. Антропонімійна система Верхньої Надніпрянщини кінця XVIII – поч. XIX ст. (прізвищеві назви) : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 – укр. мова. Львів, 1996. 237 с.

183. Фаріон І. Д. Українські прізвищеві назви Прикарпатської Львівщини наприкінці XVIII – початку XIX століття (з етимологічним словником). Львів : Літопис, 2001. 371 с.

184. Федотова Н. М. Сучасні прізвиська Луганщини : когнітивна прагматика творення тексту : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 – укр. мова. Донецьк, 2008. 21 с.

185. Фернос Ю. І. Антропонімія Уманщини XVII – початку XXI ст. : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 – укр. мова. Київ, 2008. 20 с.

186. Фернос Ю. І. Антропонімія Уманщини XVII – початку XXI ст. : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 – укр. мова. Умань, 2008. 301 с.

187. Франко І. Я. Причинки до української ономастики. *Зібрання творів у п'ятдесяти томах*. Київ : Наукова думка, 1982. Т. 36. С. 391–426.

188. Фридрак В. Б. Українські прізвища-композиції. *Культура слова*. Київ : Наукова думка, 1979. Вип. 16. С. 70–79.

189. Хвіщук О. В. Структурно-семантичний аналіз прізвищ жителів м. Нововолинська Волинської області : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 – укр. мова. Луцьк, 2018. 19 с.

190. Худаш М. Л. До питання класифікації прізвищевих назв. *З історії української лексикології*. Київ : Наукова думка, 1980. С. 96–160.

191. Худаш М. Л. З історії української антропонімії. Київ : Наукова думка, 1977. 235 с.

192. Худаш М. Л. Украинская антропонимия XIV – начала XIX вв. (мужские именованія) : автореф. дисс. ... д-ра філол. наук : 10.02.02 – языки народів СРСР (укр. язык). Ужгород, 1980. 45 с.

193. Худаш М., Фаріон І. До питання генези українського антропонімного форманта -енко. *Слов'янська ономастика*. Ужгород, 1998. С. 212–219.
194. Чабаненко Віктор. Прізвиська Нижньої Наддніпряниці : словник. Запоріжжя, 2005. Книга 1, 2.
195. Чорний Сергій Національний склад населення України в ХХ сторіччі : довідник. Київ : ДНВП «Картографія», 2001. 88 с.
196. Чучка П. П. Антропонимія Закарпаття : автореф. дис. ... д-ра філол. наук : 10.661 – язики народів СРСР (укр. язык). Київ, 1970. 42 с.
197. Чучка П. П. Антропонімія Закарпаття : дис. ... д-ра філол. наук. 10.02.01 – укр. мова. Ужгород, 1969. 978 с.
198. Чучка П. П. Прізвиська Закарпатських українців : Історико-етимологічний словник. Львів : Світ, 2005. 703 с.
199. Шатковська О. П. Польські запозичення у структурі антропонімікону (на матеріалі прізвиськ села Андріївка Чемеровецького району Хмельницької області). *Актуальні проблеми філології та перекладознавства* : збірник наукових праць. Вип. 6. Хмельницький : ХмДЦНП, 2013. Частина перша. С. 258–263.
200. Шевцова В. О. Антропонимія Среднеднепровського Левобережжя України (на матеріалі середнепровських левобережних пам'яток другої половини XVII – першої половини XVIII вв.) : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.02 – язики народів СРСР (укр. язык). Київ, 1978. 25 с.
201. Шеремета С. В. Антропонімія північної Тернопільщини : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 – укр. мова. Івано-Франківськ, 2002. 20 с.
202. Шеремета С. В. Антропонімія північної Тернопільщини : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 – укр. мова. Тернопіль, 2002. 187 с.
203. Шоля І. С. Динаміка іменника жителів м. Ужгорода у ХХ ст. : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 – укр. мова. Луцьк, 2018. 23 с.

204. Шульгач В. П. Нариси з праслов'янської антропонімії. Київ : Довіра, 2008. Ч. I. 413 с.

205. Шульська Н. Словник прізвиськ жителів межиріччя Стиру та Горині. Луцьк, 2008. 164 с.

206. Щербина В. К истории малорусских фамильных прозваний. *Киевская старина*. Киев, 1894. Август. С. 34–45.

207. Щетинин Л. М. Антропонимический текст как источник исторической информации. *Перспективы развития славянской ономастики*. Москва : Наука, 1980. 396 с.

208. Ющишина О. Історія вивчення української антропонімії та перспективи досліджень антропонімів Хмельниччини. *Вісник Львівського університету*. Серія філологічна. Вип. 71. Ч. II. Львів : Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2019. С. 130–145.

209. Ющишина О. Мотиваційна типологія прізвищевих назв і прізвищ Центральної Хмельниччини. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету*. Серія : Мовознавство. Тернопіль : Осадца Ю. В., 2018. Вип. I (29) 2018. С. 71–75.

210. Ющишина О. М. Екстралінгвальні фактори, які впливали на формування антропонімії Центральної Хмельниччини. *Актуальні проблеми філології та перекладознавства* : збірник наукових праць. Хмельницький : ФОП : Бідюк Є. І., 2019. Вип. 15. С. 214–217.

211. Ющишина О. М. Прізвищеві назви і прізвища Центральної Хмельниччини XVII – XXI ст., мотивовані апелятивами з неособовим значенням. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету*. Серія : Мовознавство. Тернопіль : Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка, 2017. Вип. 1 (27) 2017. С. 348–352.

212. Ющишина О. М. Топоніми в основах прізвищевих назв і прізвищ Центральної Хмельниччини XVII – XXI ст. *Актуальні проблеми філології та*

перекладознавства : збірник наукових праць. Хмельницький : ФОП : Бідюк Є. І., 2018. Вип. 14. С. 244–250.

213. Ястребов В. Малорусские прозвища Херсонской губернии. Этнографический очерк. Одесса, 1893. 17 с.

214. Ящук Л. В. Антропонімія Житомирщини XVI – XVII ст. : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 – укр. мова. Київ, 2008. 20 с.

215. Beneš J. O českých příjmeních. Praha, 1962. 356 s.

216. Borek H., Szumska U. Nazwiska mieszkańców bytomia od końca XVI wieku do roku 1970. – Warszawa, 1976. – 264 s.

217. Bystroń J. Nazwiska polskie. Lwów, 1927. 224 s.

218. Maretič T. O narodnim imenima i prezemenima u Hrvata i Srba. *Rad Jugoslavenske Akademije v Zagrebu*. 1886. Kn. 81.

219. Miklosich F. Die Bildung der Slavischen Personennamen. *Denkschriften der Philos.-hist. Klasse der Akademie der Wissenschaften*. T. XIV. Wien, 1865.

220. Moszyński K. Kultura ludowa słowian. Kraków, 1939.

221. Muka E. Serbske méstnostne mjena a jich woznam. *Slavia occidentalis*. Poznań, 1925. T. III–IV. 1926. T. V.

222. Profous A. Místní jména v Čechach, I – IV. Praha, 1963.

223. Rogič P. Lična i prodična imena u jezicu. *Quatrième congrés international des sciences onomastiques*. Uppsala, 1952.

224. Room Adrian. Dictionary of Pseudonyms : Electronic Resource : 13,000 Assumed Names. 1st ed. Jefferson : McFarland & Company, Inc., 2010. 537 p.

225. Rospond S. Słownik nazw geograficznych Polski Zachodniej i Polnocnej. Wrocław : Pol. Tow. Geograficzne, 1951. 2 cz. 794 s.

226. Schwarz F. Die Ortsnamen der Sudetenländer als Geschichtsquelle. München, 1931.

227. Skok P. Des lois toponomastiques. *Quatrième congrés international des sciences onomastiques*. Uppsala, 1952.

228. Słowiańska onomastyka. Encyklopedia. Pod redakcją Ewy Rzetelskiej-Feleszko i Aleksandry Cieślikowej przy współ J. Dumy. Warszawa; Kraków : Wyd-wo Naukowe Warszawskie, 2002–2003. T. 1–2.

229. Šmilauer V. Slovenský onomastický atlas a onomastická příručka. *Československa přednášky V sjezd slavistu v Sofii*. Praha, 1963.

230. Swoboda J. K slovanské onomastické terminologii. *I. Mędzynarodowa slawistyczna konferencja* : Księga referatów. Wrocław; Warszawa; Kraków, 1961.

231. Taszycki W. Rozprawy i studia polonistyczne. I. Onomastyka. Wrocław; Kraków : Wyd-wo PAN, 1958. 343 s.

232. Fandul O. Surnames of Central Khmelnytchyna : Semantics, Motivation, Derivation. *British Journal of Science, Education and Culture*, No. 1. (5) (January-June). Volume I. London, 2014. P. 320–324.

233. Wikipedia. Хмельницька область [Електронний ресурс]. URL : [http://uk.wikipedia.org/wiki/Хмельницька область](http://uk.wikipedia.org/wiki/Хмельницька_область) (дата звернення : 17.03.19).

234. Woiciechowski T. Chrobacja. Rozbiór starożytności słowiańskich. I. Kraków, 1873.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ ТЕКСТОВОГО МАТЕРІАЛУ

235. Ворончук І. Володіння князів Острозьких на Східній Волині (за інвентарем 1620 р.). Київ; Старокостянтинів, 2001. 416 с.

236. ДАХМО, ф. 315, оп. 1, спр. 7251.

237. ДАХМО, ф. 315, оп. 1, спр. 7300.

238. ДАХМО, ф. 315, оп. 1, спр. 7322.

239. Книга скорботи України. Хмельницька область : в 4 т. Редкол. : І. О. Герасимов (гол. ред.) та ін. Хмельницький : Поділля, 2003. Т. 1. 787 с.

240. Книга скорботи України. Хмельницька область : В 4-х т. Редкол. : І. О. Герасимов (гол. ред.) та ін. Хмельницький : Поділля, 2004. Т. 3. 432 с.

241. Крикун Микола Інвентар Меджибізької волості 1717 року; Наук. т-во ім. Шевченка. Львів, 2009. 192 с.

242. Реабілітовані історією : У двадцяти семи томах. Хмельницька область. Редкол. тому : Л. В. Стебло (гол. ред.). Хмельницький : ТОВ «Поліграфіст-2», 2014. Кн. 5. 896 с.

ДОДАТКИ

Додаток А

**Список опублікованих праць за темою дисертації та відомості про
апробацію результатів дисертації**

Статті в наукових фахових виданнях України:

1 Фандуль О. М. Сучасні прізвища Хмельниччини композитної будови. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського*. Серія : Філологія (мовознавство) : збірник наукових праць. Вінниця : ТОВ «Фірма «Планер» », 2012. Вип. 16. С. 404 – 408.

2. Фандуль О. М. Прізвища Центральної Хмельниччини з патронічними формантами -енк-о, -евич/-ович, -ич. *Лінгвістичні дослідження* : збірник наукових праць Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди. Харків, 2013. Вип. 36. С. 127 – 130.

3. Фандуль О. М. Прізвища Центральної Хмельниччини, утворені суфіксальним способом. *Актуальні проблеми філології та перекладознавства* : збірник наукових праць. Хмельницький : ХмЦНП, 2013. Вип. 6. Частина третя. С. 238 – 248.

4. Фандуль О. М. Прізвища Центральної Хмельниччини з малопродуктивними поліфункціональними формантами. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського*. Серія : Філологія (мовознавство) : збірник наукових праць. Вінниця : ТОВ «Фірма «Планер» », 2013. Вип. 18. С. 228 – 233.

5. Фандуль О. М. Семантика, мотивація та способи творення прізвищевих назв і прізвищ Центральної Хмельниччини XVII – XXI ст. *Актуальні проблеми філології та перекладознавства* : збірник наукових праць. Хмельницький : ХмЦНП, 2014. Вип. 7. С. 180 – 184.

6. Фандуль О. М. Прізвищеві назви і прізвища Центральної Хмельниччини XVII – XXI ст., мотивовані особовими апелятивами. *Записки з*

ономастики : збірник наукових праць. Одеса : Астропринт, 2015. Вип. 18. С. 684 – 694.

7. Ющишина О. М. Прізвищеві назви і прізвища Центральної Хмельниччини XVII – XXI ст., мотивовані апелюваннями з неособовим значенням. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету*. Серія : Мовознавство. Тернопіль : Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка, 2017. Вип. 1 (27) 2017. С. 348 – 352.

8. Ющишина О. М. Топоніми в основах прізвищевих назв і прізвищ Центральної Хмельниччини XVII – XXI ст. *Актуальні проблеми філології та перекладознавства* : збірник наукових праць. Хмельницький : ФОП : Бідюк Є. І., 2018. Вип. 14. С. 244 – 250.

9. Ющишина О. Мотиваційна типологія прізвищевих назв і прізвищ Центральної Хмельниччини. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету*. Серія : Мовознавство. Тернопіль : Осадца Ю. В., 2018. Вип. I (29) 2018. С. 71–75.

10. Ющишина О. Історія вивчення української антропонімії та перспективи досліджень антропонімів Хмельниччини. *Вісник Львівського університету*. Серія філологічна. Вип. 71. Ч. II. Львів : Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2019. С. 130 – 145.

Статті в закордонних періодичних виданнях:

11. Фандуль О. М. Фамилии-конверсивы жителей Центральной Хмельниччины XX ст. *Балтийский гуманитарный журнал*. Калининград. 2013. № 4(5). С. 40 – 43.

12. Fandul O. Surnames of Central Khmelnytchyna : Semantics, Motivation, Derivation. *British Journal of Science, Education and Culture*, No. 1. (5) (January-June). Volume I. London, 2014. P. 320 – 324.

Статті, що не входять до наукових фахових видань України

13. Фандуль О. М. Прізвища, утворені лексико-семантичним способом (на матеріалі прізвищ жителів ХХ ст. Волочиського району Хмельницької області). *Актуальні проблеми філології та перекладознавства*: збірник наукових праць. Хмельницький: ХмЦНТІ, 2012. Вип. 5. Українська філологія. С. 200 – 205.

14. Фандуль О. М. Лексико-семантичні і функціонально-стилістичні особливості прізвищ персонажів роману «Чотири броди» М. Стельмаха. *М. П. Стельмах і сучасність*: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції. Хмельницький національний університет, 25 – 26 травня 2012 р. Хмельницький: ХмЦНТІ, 2012. С. 179 – 185.

15. Ющишина О. М. Екстралінгвальні фактори, які впливали на формування антропонімії Центральної Хмельниччини. *Актуальні проблеми філології та перекладознавства*: збірник наукових праць. Хмельницький: ФОП: Бідюк Є. І., 2019. Вип. 15. С. 214 – 217.

Наукові праці апробаційного характеру

16. Фандуль О. М. Прізвища Центральної Хмельниччини, мотивовані назвами птахів. *Поділля. Філологічні студії*: збірник наукових праць. Хмельницький: ХмЦНТЕІ, 2014. Вип. 6. Частина перша. С. 186 – 193.

17. Фандуль О. М. Прізвища Центральної Хмельниччини, мотивовані назвами кольорів. *Науковий часопис Східноpodільського лінгвокраєзнавчого центру*. Умань: ВПЦ «Візаві», 2014. Вип. 3. С. 110 – 116.

Апробація результатів дослідження

Основні положення дисертаційного дослідження обговорено на дев'ятнадцяти конференціях, таких як:

1) Всеукраїнська наукова конференція «М. П. Стельмах і сучасність», Хмельницький національний університет (м. Хмельницький, 25–26 травня 2012 р.);

2) II Міжнародна наукова конференція «Динамічні процеси в лексичі та граматиці слов'янських мов», Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини (м. Умань, 18–19 жовтня 2012 р.);

3) Всеукраїнська науково-практична конференція «Лінгвістичне портретування сучасного соціуму», Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського (м. Вінниця, 15–16 листопада 2012 р.);

4) III Міжнародна науково-практична конференція студентства й наукової молоді «Філологія XXI століття», Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди (м. Харків, 19–20 квітня 2013 р.);

5) XV Всеукраїнська ономастична конференція «Український ономастикон: типологія, словотвір, функціонування», Хмельницький національний університет (м. Хмельницький, 12–13 вересня 2013 р.);

6) Міжнародна наукова інтернет-конференція «Динамічні процеси в лексичі та граматиці слов'янських мов», Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини (м. Умань, 7–8 листопада 2013 р.);

7) Міжнародна науково-практична конференція «Тарас Шевченко в культурному мегапросторі: історична постать, віхи творчості, дискурс» (до 200-річчя від Дня народження Кобзаря), Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини (м. Умань, 10–11 квітня 2014 р.);

8) Міжнародна науково-практична конференція «Духовний розвиток особистості в аспекті слов'янського лінгвокраїнознавства», Хмельницький національний університет (м. Хмельницький, 27 травня 2015 р.);

9) II Всеукраїнська науково-практична конференція «Розвиток національно-мовної особистості в умовах неперервної освіти: надбання, реалії, перспективи», Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини (м. Умань, 22–23 жовтня 2015 р.);

10) Міжнародна науково-практична конференція «Мовна компетенція як основа для професійного та соціального успіху в Європі», Хмельницький національний університет (м. Хмельницький, 18–20 листопада 2015 р.);

11) II Міжрегіональна науково-практична конференція «Слов'янська філологія: історія, сьогодення, перспективи», Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини (м. Умань, 20–21 листопада 2015 р.);

12) Всеукраїнська науково-практична конференція «Лінгвістичне портретування сучасного соціуму», Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського (м. Вінниця, 26–27 листопада 2015 р.);

13) Міжрегіональний науково-практичний семінар «Теоретичні та прикладні проблеми сучасної філології», Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини (м. Умань, 4 квітня 2017 р.);

14) XVII Міжнародна ономастична конференція «Актуальні проблеми української та інослов'янської ономастики», Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка (м. Тернопіль, 21–22 вересня 2017 р.);

15) Міжнародна наукова інтернет-конференція «Динамічні процеси в лексиці та граматиці слов'янських мов», Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини (м. Умань, 26–27 січня 2017 р.);

16) II Міжрегіональний науково-практичний семінар «Теоретичні та прикладні проблеми сучасної філології», Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини (м. Умань, 12 квітня 2018 р.);

17) Міжнародна наукова конференція «Динамічні процеси в лексиці та граматиці слов'янських мов», Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини (м. Умань, 4–5 квітня 2019 рр.);

18) III Міжрегіональний науково-практичний семінар «Теоретичні та прикладні проблеми сучасної філології», Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини (м. Умань, 11 квітня 2019 р.)

19) XVIII Всеукраїнська ономастична конференція, Львівський національний університет імені Івана Франка (м. Львів, 24–25 жовтня 2019 р.).

**Інверсійний словник ПН і прізвищ
Центральної Хмельниччини XVII – XXI ст.**

Колибаба	Земба	Кочеляба	Мага
Кулібаба	Заремба	Сухоряба	Брага
Кульбаба	Тремба	Бульба	Драга
Лаба	Тромба	Кульба	Скрага
Кацалаба	Оздоба	Кава	Шрага
Качалаба	Подоба	Булава	Бесага
Канчалаба	Коба	Варава	Верещага
Кончалаба	Кукоба	Мурава	Кривега
Кочелаба	Лоба	Савва	Селега
Кашолаба	Глоба	Совва	Шелега
Кошулаба	Куцоба	Рева	Нега
Басараба	Дзьоба	Юзва	Чернега
Бесараба	Верба	Слива	Верєга
Схаба	Щерба	Зачешигрива	Герега
Коцаба	Щирба	Морква	Чемерєга
Кушаба	Корба	Лозова	Фатерега
Ковба	Шкорба	Підкова	Мамрега
Стовба	Торба	Глова	Сибига
Бегеба	Журба	Голова	Шандига
Макодзеба	Штурба	Крутиголова	Фундига
Куштелеба	Коцюрба	Діброва	Дзига
Нетреба	Губа	Сова	Мамалига
Погиба	Тригуба	Зарва	Самалига
Кандиба	Крайдуба	Мерва	Палига
Киба	Козуба	Перерва	Салига
Скиба	Куба	Чирва	Шалига
Давискиба	Заруба	Коропатва	Мотолига
Дориба	Коструба	Дратва	Плига
Сухориба	Чуба	Гошва	Терлига
Штиба	Шуба	Дзява	Булига
Циба	Кошуба	Холява	Соломига
Куциба	Дзюба	Гавага	Джумига
Помагайба	Люба	Гага	Шмига
Гемба	Нелюба	Балага	Рига
Демба	Коцюба	Матлага	Коврига

Грига	Присяга	Шайда	Халабуда
Дрига	Нетяга	Ацегейда	Гуда
Голодрига	Шульга	Грейда	Дуда
Стрига	Завада	Гойда	Заблуда
Курига	Ганада	Койда	Карапуда
Фрига	Скоропада	Балда	Руда
Товстига	Кривда	Чавалда	Маруда
Сибіга	Говда	Шмолда	Коляда
Чепіга	Шведа	Баланда	Гижа
Панга	Бенета	Коменда	Рогожа
Шеленга	Серета	Динда	Бурдужа
Каренга	Черета	Шпінда	Жужа
Баццонга	Покиньчереда	Гонда	Кобза
Лянга	Мехета	Бунда	Бевза
Небога	Беда	Пунда	Дзундза
Мога	Побєда	Лобода	Кукурудза
Нога	Нужда	Слобода	Береза
Ставинога	Дрозда	Воєвода	Зиза
Паринога	Привида	Поливода	Гемза
Шайнога	Бригида	Шумивода	Рогоза
Катернога	Гнида	Варивода	Коза
Рога	П'янида	Непийвода	Давикоза
Варга	Свирида	Года	Перникоза
Шарга	Біда	Негода	Лоза
Кочерга	Перемибіда	Невзгода	Коверза
Мурга	Переймибіда	Незгода	Мірза
Катурга	Нагнибіда	Пригода	Лапуза
Ганжуга	Галайбіда	Цигода	Кокоруза
Білуга	Куйбіда	Недогода	Кукуруза
Недолуга	Діда	Шкода	Медзяза
Фармуга	Деміда	Нерода	Неумивака
Формуга	Бесіда	Майборода	Балака
Папуга	Байда	Урода	Бурлака
Попруга	Чавайда	Варда	Гайдамака
Чуга	Гайда	Чекерда	Пака
Калюга	Чугайда	Шемерда	Парака
Палюга	Кайда	Чекирда	Верещака
Шевлюга	Балайда	Брегірда	Кривоцака
Дремлюга	Галайда	Корда	Здебка
Полюга	Калайда	Бурда	Шибка
Романюга	Найда	Габуда	Голубка

Бородавка	Ріка	Чирка	Пшеничка
Кавка	Кукуріка	Гірка	Паляничка
Блискавка	Заїка	Зірка	Коробочка
Гевка	Швайка	Краснопірка	Левочка
Налевка	Зайка	Сірка	Колодочка
Наливка	Кайка	Затірка	Жоночка
Рябокоровка	Майка	Цірка	Окорочка
Чижовка	Чайка	Бурка	Курочка
Яковка	Дрейка	Бандурка	Косточка
Головка	Завойка	Чепурка	Гадючка
Малоголовка	Галка	Чипурка	Пташка
Водка	Падалка	Паска	Бекешка
Будка	Скобелка	Краска	Покришка
Дудка	Кролка	Плинка	Лемішка
Жека	Цьолка	Тріска	Лимішка
Южека	Булка	Гуска	Волошка
Дейнека	Сутулка	Ропуска	Галушка
Припека	Сулимка	Карнатка	Калинушка
Берека	Шпанка	Лопатка	Ропушка
Мерека	Ботвинка	Литка	Борушка
Смерека	Козинка	Вітка	Петрушка
Цека	Калинка	Клітка	Мазюка
Пасека	Билинка	Готка	Клюка
Лижка	Коноплянка	Чечотка	Канюка
Коврижка	Гузнянка	Шістка	Бодяка
Березка	Квока	Старостка	Ковердяка
Кузка	Натолока	Утка	Базяка
Завика	Опока	Дука	Забіяка
Гика	Заморока	Лука	Гіляка
Загика	Сорока	Мелимука	Редька
Ладика	Нетока	Несіймука	Кузька
Владика	Папка	Кучерука	Шпилька
Мандика	Шапка	Щука	Бараболька
Козика	Прилепка	Мантачка	Гулька
Музика	Скипка	Верещачка	Дулька
Пика	Липка	Дзевечка	Мулька
Осика	Скрипка	Батечка	Лялька
Мотика	Шипка	Душечка	Горбанька
Партика	Гопка	Юшечка	Довбенька
Бадіка	Бирка	Владичка	Головенька
Каліка	Шпирка	Кичка	Кишенька

Слінька	Сафандула	Сарана	Чагайна
Гунька	Джула	Сметана	Дейна
Гарцала	Банзула	Вовна	Целейна
Ягла	Вакула	Жовна	Война
Кудла	Каракула	Щербина	Гунна
Бурбела	Пікула	Дубина	Перепона
Шевела	Сікула	Якубина	Мирона
Берегела	Шкула	Ботвина	Ворона
Вергела	Гамула	Федина	Весна
Хмела	Замула	Кундина	Гуна
Кушпела	Парула	Година	Дуна
Рабокобила	Сула	Козина	Івануна
Могила	Росула	Бузина	Труна
Жила	Матула	Юзина	Дюбоа
Брила	Скрипитула	Калина	Лапа
Сила	Притула	Малина	Клапа
Похила	Капітула	Василина	Папа
Біла	Дацула	Голина	Мазепа
Магола	Грама	Мина	Дулепа
Бардигола	Цовма	Космина	Дерепа
Дола	Дзема	Солонина	Шерепа
Пенджола	Верема	Капина	Чепа
Зола	Ярема	Фарина	Зачепа
Школа	Гудима	Яворина	Прищепа
Ярмола	Кизима	Скорина	Липа
Чмола	Сулима	Чуприна	Прилипа
Росола	Перейма	Петрина	Пипа
Верхола	Прийма	Ярина	Штипа
Сусла	Гома	Івасина	Ріпа
Баула	Садома	Парасина	Свиріпа
Караула	Содома	Грицина	Попа
Асаула	Судома	СТИЦИНА	Чопа
Осаула	Хома	Яцина	Заспа
Бамбула	Барма	Козачина	Купа
Гула	Корма	Кравчина	Кашалупа
Багула	Дума	Гречина	Шкарупа
Нагула	Джума	Дячина	Шкорупа
Регула	Тума	Фещина	Шкурупа
Дригула	Кучма	Рощина	Пристапуа
Федула	Дзюма	Мандоліна	Цюпа
Бідула	Кузьма	Поліна	Кульпа

Забара	Костира	Янчура	Климентя
Гавара	Цвіра	Шамшура	Крента
Шаравара	Ліра	Дедюра	Флінта
Гара	Мимра	Дядюра	Гонта
Жара	Бора	Бізюра	Гулянта
Кара	Мацібора	Ванюра	Робота
Макара	Недобора	Мисюра	Субота
Мошкара	Розвора	Місюра	Жигота
Хмара	Гора	Сосюра	Дригота
Шпара	Шумигора	Мітюра	Голота
Бобра	Вернигора	Цецюра	Шолота
Видра	Підпригора	Цицюра	Шпота
Шандра	Підпригора	Колбаса	Ляпота
Мошандра	Подопригора	Зачеса	Сирота
Дзиндра	Сікора	Криса	Мокрота
Кондра	Бухора	Плакса	Лясота
Шондра	Печора	Олекса	Охота
Удра	Жабура	Кукса	Духота
Кудра	Шкабура	Гурса	Допта
Шудра	Мандебура	Фурса	Надопта
Кобера	Мандибура	Коляса	Хопта
Ревера	Гайбура	Похвата	Макорта
Цицвера	Правура	Лата	Курта
Чучвера	Гура	Шкрібета	Турта
Магера	Вигура	Гелета	Перехреста
Вегера	Фігура	Шеремета	Басиста
Мегера	Шадура	Венета	Наїста
Бугера	Бандура	Шкарпета	Толста
Мадера	Будура	Карета	Окрста
Бендера	Жура	Верета	Капуста
Шендера	Джура	Герета	П'яста
Дженджеря	Інзура	Ніщета	Лаута
Дзера	Кукура	Калита	Побута
Гудзера	Вашкура	Карита	Палагута
Мізера	Капура	Кармаліта	Берегута
Фамера	Цапура	Посполіта	Кута
Бенера	Степура	Кміта	Припута
Козира	Чепура	Чепіта	Лапугута
Пира	Сура	Шкорпіта	Партугута
Стовпира	Батура	Чорпіта	Плахугута
Чупира	Шабатура	Файта	Пахугута

Лихута	Маремуха	Фокша	Дрогоруб
Пашута	Зимуха	Кокоша	Вовкотруб
Бухта	Остапуха	Рокоша	Волкотруб
Кухта	Добруха	Лихоша	Коструб
Шляхта	Заверуха	Суховерша	Чуб
Пошта	Завіруха	Душа	Красночуб
Малюта	Говоруха	Аркуша	Вовкодав
Халюта	Горуха	Гаркуша	Тихоплав
Плюта	Капруха	Груша	Станіслав
Іванюта	Катруха	Круша	Переяслав
Максюта	Засуха	Петруша	Костоправ
П'ята	Полетуха	Роща	Сухостав
Каяфа	Золотуха	Дроща	Каверзнев
Курдибаха	Тертуха	Гуща	Стародебцев
Іваха	Процуха	Басараб	Ярославцев
Малаха	Заверюха	Бесараб	Правдивцев
Гайдамаха	Завірюха	Граб	Коростовцев
Соломаха	Катюха	Шкраб	Кудрявцев
Сіромаха	Тетюха	Сухораб	Грицев
Костомаха	Посмітюха	Схаб	Зайцев
Черепаха	Баца	Макозєб	Андрейцев
Забурмеха	Осадца	Гриб	Матвейцев
Мацєха	Кєца	Циб	Матвійцев
Стріха	Бєца	Трихліб	Коломійцев
Мазоха	Григорица	Твердохліб	Нємцев
Стайоха	Цица	Боб	Якимцев
Солоха	Дівіца	Лоб	Єфимцев
Моха	Іваніца	Способ	Казанцев
Яроха	Гуца	Горб	Гетьманцев
Соха	Луца	Синєгуб	Францев
Майсоха	Боруца	Салогуб	Стефанцев
Латоха	Човча	Сологуб	Астраханцев
Хоха	Нетєча	Чорногуб	Мокшанцев
Кучоха	Калєнча	Синьогуб	Тюменцев
Мацьоха	Буча	Дуб	Бєшенцев
Рябуха	Пєгуча	Гризодуб	Волинцев
Солодуха	Кваша	Стародуб	Червонцев
Ядуха	Недайкаша	Зуб	Рум'янцев
Макуха	Мєвша	Козуб	Прокопцев
Білуха	Рєгєша	Кузуб	Старцев
Муха	Кулєша	Голуб	Хуторцев

Пасмурцев	Покусаєв	Гордієв	Ананьєв
Буцев	Батаєв	Анікієв	Євгеньєв
Гальцев	Катаєв	Алієв	Арсеньєв
Мальцев	Каратаєв	Савелієв	Афанасьєв
Гаврильцев	Нехаєв	Кулієв	Феодосьєв
Кирильцев	Мухаєв	Корнієв	Ігнат'єв
Васильцев	Грицаєв	Андрієв	Демент'єв
Махрачев	Голубєв	Дмитрієв	Лаврент'єв
Яничев	Лебедєв	Онуфрієв	Терент'єв
Саричев	Лебедєв	Лаврентієв	Парфент'єв
Костичев	Груздєв	Леонтієв	Леонт'єв
Бабічев	Сергеєв	Тимофієв	Кубів
Левічев	Блажеєв	Арофієв	Білоногів
Івашев	Гузєєв	Яковлев	Федів
Ненашев	Малеєв	Соболев	Демидів
Голишев	Пантелеєв	Артем'єв	Левків
Баришев	Турєєв	Брежнєв	Будків
Лемішев	Моїсеєв	Лунєв	Боклажків
Анішев	Мойсеєв	Христоєв	Кружків
Якушев	Єрофеєв	Зубарєв	Маликів
Свіщев	Міхеєв	Бондарєв	Решетників
Зінов'єв	Казначєєв	Лазарєв	Мельників
Захар'єв	Матвєєв	Римарєв	Матвійків
Юр'єв	Фадєєв	Григор'єв	Данилків
Прокоф'єв	Авдєєв	Гаврисєв	Демків
Баєв	Гордєєв	Лосєв	Семків
Карабаєв	Варфоломеєв	Гусєв	Герасимків
Шобаєв	Андрєєв	Аксентєв	Каленків
Самодаєв	Кирєєв	Лаптев	Семенків
Бердаєв	Євсєєв	Росторгуєв	Марків
Кіпкаєв	Єлісєєв	Статуєв	Захарків
Талалаєв	Алексєєв	Клюєв	Юрків
Кудлаєв	Алексєєв	Федяєв	Войтків
Сілаєв	Федосєєв	Походзяєв	Луків
Ніколаєв	Коротєєв	Беляєв	Шевчуків
Ємаєв	Тимофеєв	Гуляєв	Тимочків
Шахмаєв	Тімофеєв	Ширяєв	Онишків
Чапаєв	Дорофеєв	Гаврильєв	Андрюшків
Колупаєв	Кобзєв	Васильєв	Палюшків
Гараєв	Св'язєв	Ільєв	Вальків
Караєв	Князєв	Васільєв	Даньків

Леськів	Іванців	Дєдов	Іов
Ониськів	Ханців	Дроздов	Воробйов
Стецьків	Луців	Давидов	Муравйов
Грицьків	Яців	Миловидов	Соловійов
Луцьків	Ткачів	Демидов	Бабаков
Яцьків	Миколаїв	Свиридов	Табаков
Стеблів	Блажеїв	Бідов	Рибаков
Равлів	Андріїв	Дідов	Щербаков
Корнилів	Лаврентіїв	Демідов	Ліваков
Самійлів	Арабов	Леонідов	Черваков
Якимів	Бесарабов	Свірідов	Кондаков
Максимів	Сабов	Невзгодов	Рудаков
Іванів	Ястребов	Безгодов	Судаков
Данів	Грибов	Всеволодов	Стрижаков
Хоманів	Глібов	Голодов	Їжаков
Германів	Гембов	Холодов	Казаков
Стефанів	Суглобов	Безбородов	Козаков
Семенів	Сиволобов	Кайгородов	Малаков
Сенів	Жолобов	Нескородов	Маклаков
Селезнів	Коробов	Переходов	Бурлаков
Волошинів	Вербов	Гордов	Кулаков
Вергунів	Зубов	Будов	Шулаков
Супрунів	Кубов	Дудов	Маков
Омелянів	Якубов	Прямосудов	Єрмаков
Пилипів	Лубов	Юдов	Чумаков
Бондарів	Грубов	Єжов	Шумаков
Римарів	Золототрубов	Жижов	Ванаков
Кучмарів	Боголюбов	Рижов	Вернаков
Лаврів	Рябов	Стрижов	Ріпаков
Федорів	Гульбов	Чижов	Колпаков
Никифорів	Станіславов	Коржов	Серпаков
Петрів	Добронравов	Мужов	Черпаков
Юрів	Долгов	Кавазов	Шпаков
Малярів	Пирогов	Дуболазов	Гураков
Олексів	Пірогов	Сизов	Ісаков
Петрусів	Муругов	Ремізов	Гусаков
Вуйтів	Ненадов	Козорізов	Прусаков
Костів	Оградов	Полозов	Шестаков
Івахів	Виноградов	Морозов	Простаков
Лехів	Мамедов	Арбузов	Шустаков
Гриців	Мехедов	Долгов'язов	Маштаков

Грицаков	Шликов	Чепиков	Савостіков
Купчаков	Калмиков	Тупиков	Байков
Сторчаков	Шмиков	Риков	Майков
Турчаков	Травников	Стариков	Бойков
Вільчаков	Кожевников	Ребриков	Галков
Паршаков	Солодовников	Вавриков	Малков
Коршаков	Полковников	Гавриков	Палков
Ушаков	Сковородников	Семериков	Михалков
Меньшаков	Смородников	Кириков	Павелков
Жеребков	Калеников	Бастриков	Данилков
Коробков	Бумажников	Шуриков	Кирилков
Собков	Художников	Мисиков	Волков
Насобков	Сапожников	Лосиков	Пахолков
Зубков	Олейников	Носиков	Чулков
Чубков	Олійников	Котиков	Адамков
Рябков	Вінников	Костиков	Самков
Савков	Блінников	Зайчиков	Демков
Левков	Шляпников	Лук'янчиков	Семков
Совков	Відерников	Павлючиков	Климков
Гладков	Шорников	Шуршиков	Герасимков
Жидков	Курников	Меньшиков	Тимков
Блажков	Колесников	Запайщиков	Шимков
Бережков	Мисников	Новіков	Тімков
Рижков	Четников	Бриндіков	Томков
Рожков	Ситников	Баліков	Іванков
Стяжков	Сотников	Маліков	Циганков
Морозков	Старосотников	Куліков	Степанков
Кузков	Голуб'ятников	Масленіков	Франков
Биков	Хников	Сапожніков	Останков
Кадиков	Булочников	Іванніков	Кочанков
Жижиков	Лучников	Вінніков	Бабенков
Рижиков	Калашников	Іконніков	Савенков
Чижиков	Мірошников	Овсянніков	Дуженков
Кизиков	Сальников	Черніков	Хмизенков
Пизиков	Мельников	Налесніков	Кузенков
Юзиков	Пустельников	Плотніков	Ленков
Язиков	Кошельников	Котельніков	Зеленков
Ликов	Могильников	Єльніков	Єленков
Павликов	Красильников	Шадріков	Доленков
Кликов	Кисільников	Усіков	Смоленков
Куликов	Стольников	Толстіков	Яременков

Семенов	Краснощочков	Безруков	Пушков
Зименков	Клепков	Косоруков	Андрушков
Клименков	Ощепков	Сухоруков	Юшков
Суменов	Попков	Каспруков	Матюшков
Кузьменков	Сопков	Петруков	Ляшков
Степаненков	Варков	Борсуков	Бендюков
Маренков	Агарков	Стуков	Сердюков
Царенков	Ларков	Страчуков	Курдюков
Черенков	Марков	Адамчуков	Мазюков
Ничипоренков	Старков	Шимчуков	Малюков
Куренков	Харков	Дацков	Самойлюков
Солдатенков	Захарков	Луцков	Триполюков
Парфенков	Махарков	Яцков	Синюков
Марценков	Жирков	Бачков	Корюков
Холявченков	Кірков	Мачков	Красюков
Володченков	Чірков	Тачков	Костюков
Ванченков	Федорков	Івасечков	Черв'яков
Панченков	Топорков	Кошечков	Хом'яков
Жарченков	Мазурков	Бичков	Дяков
Марченков	Турков	Киричков	Медяков
Коритченков	Юрков	Лучков	Будяков
Лученков	Крисков	Ключков	Беляков
Гаврюченков	Лісков	Стрючков	Мерзляков
Лукашенко	Колосков	Івашков	Біляков
Ліщенко	Гнатков	Галашков	Земляков
Авдєєнков	Братков	Машков	Комляков
Андрієнков	Цветков	Ромашков	Поляков
Савинков	Детков	Пашков	Кисляков
Малинков	Вітков	Сташков	Росляков
Мартинков	Цвітков	Лешков	Хомяков
Лінков	Войтков	Мєшков	Синяков
Оборонков	Молотков	Чернишков	Пшоняков
Жаворонков	Коротков	Паришков	Щесняков
П'янков	Біломістков	Гришков	Мотняков
Демянков	Кип'ятков	Тишков	Серебряков
Боков	Гайдуков	Шишков	Кудряков
Кривобоков	Жуков	Ішков	Мещеряков
Широбоков	Чорножуков	Горшков	Сіряков
Толоков	Луков	Ушков	Мистряков
Широков	Туголуков	Кушков	Буряков
Фоков	Внуков	Семенушков	Босяков

Чістяков	Яцьков	Рилов	Баулов
Казьков	Перевалов	Гаврилов	Саулов
Юзьков	Коновалов	Кирилов	Горбулов
Вальков	Шаповалов	Крилов	Федулов
Мальков	Самохвалов	Тилов	Акулов
Васильков	Похвалов	Немшилов	Меркулов
Ільков	Страдалов	Сушилов	Єркулов
Кульков	Камзалов	Білов	Консулов
Ваньков	Бакалов	Вавілов	Хохлов
Даньков	Пікалов	Данілов	Дряхлов
Паньков	Цмокалов	Камілов	Шишлов
Кореньков	Наскалов	Данілов	Зав'ялов
Сеньков	Гукалов	Корнілов	Адамов
Зиньков	Фукалов	Погорілов	Шаламов
Гриньков	Шукалов	Панфілов	Варламов
Синьков	Камалов	Байлов	Харламов
Зіньков	Гепалов	Ізмайлов	Ісламов
Сіньков	Безпалов	Ісмайлов	Карамов
Луньков	Ляпалов	Михайлов	Абрамов
Баськов	Генералов	Самойлов	Єремов
Васьков	Салов	Мануйлов	Єфремов
Іваськов	Шаталов	Риболов	Яремов
Каськов	Чалов	Шиколов	Артемов
Леськов	Бровчалов	Ніколов	Любимов
Греськов	Каблов	Соколов	Гудимов
Феськов	Коблов	Богомоллов	Акимов
Лиськов	Дяблов	Комолов	Євдокимов
Миськов	Павлов	Єрмоллов	Якимов
Гриськов	Безуглов	Смоллов	Герасимов
Криськов	Круглов	Долгополов	Максимов
Іськов	Савелов	Фролов	Трофимов
Гуськов	Белов	Пересолов	Трохимов
Юськов	Карелов	Карлов	Акімов
Яськов	Погорелов	Орлов	Єкімов
Дацьков	Козлов	Маслов	Клімов
Мацьков	Цідиллов	Кислов	Карімов
Клецьков	Солодиллов	Добромислов	Герасімов
Стецьков	Кізиллов	Сусллов	Анісімов
Грицьков	Шумиллов	Светлов	Серафімов
Процьков	Данилов	Котлов	Єфімов
Луцьков	Копиллов	Дятлов	Юхімов

Бездомов	Курганов	Чефранов	Логінов
Ломов	Богданов	Мусохранов	Блінов
Астрономов	Жданов	Крисанов	Шуклінов
Громов	Гражданов	Кірсанов	Отінов
Хромов	Давиданов	Капітанов	Устінов
Сомов	Покиданов	Кайтанов	Ігумнов
Втомов	Майданов	Ботанов	Ганнов
Фомов	Буданов	Тартанов	Фараонов
Пахомов	Кожанов	Штанов	Спиридонов
Пархомов	Розанов	Каштанов	Леонов
Космов	Лузанов	Єпіфанов	Сазонов
Наумов	Пузанов	Митрофанов	Іонов
Скородумов	Рязанов	Плеханов	Радіонов
Абакумов	Діанов	Коханов	Ларіонов
Глумов	Андріанов	Муханов	Ілларіонов
Сорокоумов	Тараканов	Суханов	Іконов
Шелоумов	Луканов	Мовчанов	Аполонов
Курдюмов	Чуканов	Молчанов	Парамонов
Ізюмов	Галанов	Гришанов	Артамонов
Рюмов	Беланов	Баженов	Симонов
Кузьмов	Горланов	Семенов	Філімонов
Бабанов	Русланов	Арсенов	Пантелеймонов
Кабанов	Уланов	Парфенов	Соломонов
Барабанов	Буланов	Межнов	Кононов
Карабанов	Кахраманов	Ножнов	Миронов
Чабанов	Атаманов	Грязнов	Воронов
Грибанов	Романов	Мордвінов	Митронов
Лобанов	Карманов	Юзвінов	Сафронов
Дробанов	Дурманов	Маржинов	Катасонов
Курбанов	Курманов	Сухомлинов	Самсонов
Чубанов	Фурманов	Фаринов	Платонов
Дзюбанов	Туманов	Угринов	Стратонов
Караванов	Фішманов	Матринов	Харитонов
Названов	Панов	Юринов	Капітонов
Тиванов	Черепанов	Константинов	Антонов
Чиванов	Степанов	Мартинов	Агафонов
Іванов	Лупанов	Настинов	Сафонов
Чорноіванов	Баранов	Ветчинов	Трифонов
Наганов	Таранов	Аршинов	Тріфонов
Циганов	Буранов	Двінов	Тихонов
Роганов	Шафранов	Літвінов	Аксьонов

Чернов	Галиціянов	Можаров	Аміров
Смирнов	Омелянов	Азаров	Казиміров
Смірнов	Демянов	Базаров	Казиміров
Краснов	Себастьянов	Казаров	Кушніров
Портнов	Буянов	Назаров	Сіров
Табунов	Ємельянов	Макаров	Санфіров
Горбунов	Касьянов	Шинкаров	Говоров
Кавунов	Мартьянов	Комаров	Незговоров
Пригунов	Севастьянов	Каспаров	Суворов
Логунов	Шальнов	Писаров	Єгоров
Дергунов	Агапов	Гусаров	Вернигоров
Моргунов	Косолапов	Татаров	Григоров
Годунов	Арапов	Харов	Холмогоров
Рикунов	Потапов	Захаров	Косогоров
Тикунов	Остапов	Сахаров	Федоров
Цикунов	Верхошапов	Чаров	Сидоров
Циркунов	Карепов	Овчаров	Тодоров
Пискунов	Свірепов	Гончаров	Ходоров
Канунов	Липов	Бочаров	Майоров
Хрипунов	Осипов	Ключаров	Флоров
Сопунов	Архипов	Шаров	Вікторов
Супрунов	Філіпов	Кокшаров	Кондукторов
Трунов	Осіпов	Бобров	Касторов
Катунов	Антіпов	Добров	Никифоров
Ковтунов	Архіпов	Білобров	Нікіфоров
Колтунов	Прокопов	Лавров	Христофоров
Свистунов	Попов	Тавров	Прохоров
Чмихунов	Торопов	Кедров	Каспров
Коршунов	Філіппов	Александров	Петров
Івахнов	Карпов	Озеров	Ветров
Калашнов	Полікарпов	Нестеров	Дмитров
Янов	Шурупов	Анциферов	Дмітров
Лук'янов	Юсупов	Кучеров	Дімітров
Дем'янов	Хабаров	Серов	Хітров
Водоп'янов	Камбаров	Жиров	Сельвестров
Луб'янов	Чембаров	Башкиров	Сильвестров
Нігмадзянов	Пивоваров	Володимиров	Бистров
Киянов	Уваров	Казимиров	Буров
Несміянов	Болгаров	Любомиров	Белогуров
Андріянов	Хлібодаров	Тихомиров	Білогуров
Купріянов	Жаров	Сиров	Самодуров

Мазуров	Курносов	Федотов	Антохов
Прозуров	Андросов	Зотов	Карнаухов
Винокуров	Матросов	Изотов	Обухов
Шкуров	Фірсов	Котов	Макухов
Шнуров	Щорсов	Туркотов	Шелухов
Верхотуров	Усов	Болотов	Остроухов
Бахуров	Джусов	Золотов	Андрухов
Ванчуров	Білоусов	Чертов	Євтухов
Мішуров	Мокроусов	Буртов	Петухов
Щуров	Тарусов	Куртов	Пастухов
Маляров	Матусов	Хлистов	Плюхов
Столяров	Поясов	Феоктистов	Конюхов
Котляров	Горбатов	Хвостов	Синьобрюхов
Бояров	Охватов	Мостов	Пантюхов
Басов	Скоробогатов	Кустов	Артюхов
Колбасов	Солдатов	Лустов	Ляхов
Власов	Філатов	Хрустов	Ольхов
Панасов	Долматов	Хлюстов	Рубцов
Танасов	Шматов	Гутов	Кравцов
Афанасов	Гнатов	Когутов	Буравцов
Тарасов	Ігнатов	Лоскутов	Шевцов
Красов	Шарапатов	Крутов	Молодцов
Некрасов	Кондратов	Шутов	Кузнецов
Некрасов	Панкратов	Долгоп'ятов	Образцов
Бектасов	Істратов	Денгофов	Бойцов
Протасов	Калістратов	Івахов	Храмцов
Денисов	Шкуратов	Малахов	Немцов
Гаврисов	Муратов	Стельмахов	Іванцов
Борисов	Непчатов	Стахов	Романцов
Анісов	Ахметов	Арестахов	Степанцов
Борісов	Кочетов	Польщахов	Семенцов
Олексов	Небитов	Лемехов	Одінцов
Куксов	Титов	Терехов	Воронцов
Барбосов	Нікітов	Войцехов	Кунцов
Федосов	Іполітов	Гріхов	Сунцов
Носов	Пітов	Маціохов	Купцов
Безносов	Войтов	Єрохов	Дворцов
Кривоносов	Старовойтов	Дорохов	Скворцов
Коносов	Венедіктов	Скоморохов	Огурцов
Шилоносов	Мамонтов	Шорохов	Єльцов
Ломоносов	Лермонтов	Посохов	Васільцов

Лобачов	Шевельов	Швед	Тихолаз
Горбачов	Комельов	Дрозд	Богомаз
Сівачов	Кисельов	Красновид	Чорномаз
Дергачов	Шпильов	Свид	Семираз
Пугачов	Корольов	Жид	Бевз
Сікачов	Копаньов	Свирид	Ксьондз
Ткачов	Селезньов	Білодід	Мосьондз
Калачов	Гриньов	Лиходід	Ремез
Палачов	Синьов	Готфрід	Коломиз
Космачов	Шингарьов	Розвод	Костогриз
Карпачов	Бочкарьов	Овод	Фриз
Корпачов	Пономарьов	Тиховод	Яриз
Грачов	Звонарьов	Удод	Суховіз
Лихачов	Псарьов	Поглод	Серкіз
Сухачов	Чоботарьов	Голод	Гальміз
Войткевичов	Золотарьов	Солод	Козоріз
Буревичов	Карасьов	Холод	Січкоріз
Сичов	Іув	Бособрод	Драговоз
Фомічов	Клиг	Богород	Дроговоз
Кадашов	Людвіг	Миргород	Водовоз
Лукашов	Пиріг	Скороход	Маковоз
Балашов	Батіг	Бригерд	Муковоз
Маклашов	Шеленг	Мауд	Смаровоз
Томашов	Товстоног	Муд	Голокоз
Кондрашов	Трирог	Маламуд	Полоз
Карташов	Пірог	Примуд	Мороз
Асташов	Сиворог	Сорокопуд	Дармороз
Кулешов	Товсторог	Старосуд	Гарбуз
Чернишов	Герцог	Лихогляд	Гуз
Шишов	Борг	Жуббе	Чорногуз
Кулішов	Велендург	Грубе	Крутоуз
Єршов	Плуг	Орагвелідзе	Туз
Кудряшов	Бендюг	Михайле	Француз
Борщов	Бордюг	Даньє	Юз
Хрущов	Шелюг	Десьє	Бай
Жолудьов	Поклад	Бендаж	Габай
Ковальов	Бернад	Киж	Лабай
Горшкальов	Скоропад	Чиж	Салабай
Михальов	Листопад	Сторож	Глабай
Міхальов	Виноград	Корж	Недбай
Журавльов	Новосад	Глаз	Лобай

Чорнобай	Рай	Нігрей	Береговий
Губай	Заграй	Задерей	Мозговий
Козубай	Дубограй	Гірей	Роговий
Кубай	Дармограй	Заборей	Луговий
Скубай	Шамрай	Купрей	Садовий
Чубай	Чурай	Гурей	Медовий
Нечвай	Шахрай	Фрей	Городовий
Гай	Чухрай	Кутей	Березовий
Шмагай	Касай	Куцей	Низовий
Нагай	Лисай	Факшей	Гайовий
Легай	Бусай	Гордей	Смаковий
Богай	Китай	Лакей	Мозковий
Когай	Молотай	Слабий	Волковий
Бугай	Горностаї	Грубий	Замковий
Гадай	Міхай	Любий	Ямковий
Мадай	Грицай	Рябий	Шинковий
Тарадай	Коцай	Кривавий	Янковий
Гайдай	Процай	Гикавий	Токовий
Бородай	Нечай	Пікавий	Затоковий
Базай	Кошай	Харкавий	В'юрковий
Безай	Луцай	Порохнавий	Луковий
Бакай	Бей	Щеголевий	Гуменюковий
Калакай	Бабей	Огневий	Валовий
Локай	Каражбей	Парчевий	Крутоголовий
Галай	Воробей	Корчевий	Дишловий
Талалай	Козубей	Кошевий	Яловий
Малай	Кочубей	Плащевий	Громовий
Гаталай	Маковей	Гливий	Лановий
Шалай	Соловей	Крикливий	Малановий
Баглай	Шелегей	Комисливий	Тарновий
Кудлай	Рудей	Кустливий	Дерновий
Баклай	Каразей	Лінівий	Жерновий
Камлай	Похозей	Чорнобривий	Зерновий
Булай	Гелей	Кривий	Терновий
Гулай	Пантелей	Сивий	Жорновий
Махлай	Пуцелей	Плаксивий	Сосновий
Мамай	Атерлей	Лівий	Степовий
Хандрамай	Фулей	Столбовий	Липовий
Лохнай	Черней	Вербовий	Паровий
Чапай	Доропей	Дубовий	Чорнобровий
Воропай	Рей	Хлівовий	Печеровий

Горовий	Рижий	Чорненький	Полтавський
Островий	Хижий	Старенький	Новоставський
Яровий	Хорунжий	Сіренький	Поставський
Лісовий	Погожий	Глухенький	Сухоставський
Осовий	Захожий	Черкаський	Бжевський
Косовий	Легкий	Жабський	Єжевський
Світовий	Гладкий	Шабський	Стрижевський
Вартовий	Швидкий	Дибський	Чижевський
Бортовий	Солодкий	Ястшембський	Іжевський
Буртовий	Прудкий	Вербський	Ржевський
Мостовий	Дикий	Губський	Іржевський
Кутовий	Великий	Рідкодубський	Тхоржевський
Стаховий	Малейкий	Козубський	Жолкевський
Пуховий	Чернейкий	Шкорубський	Хабалевський
Ляховий	Хилобокий	Кострубський	Ковалевський
Шляховий	Глибокий	Боголюбський	Галевський
Ольховий	Червоноокий	Забавський	Залевський
Корчовий	Чорноокий	Молдавський	Малевський
Халашовий	Широкий	Лукавський	Михалевський
Чиншовий	Високий	Лавський	Міхалевський
Кошовий	Крепкий	Валавський	Шаблевський
Кущовий	Чепкий	Вилавський	Рублевський
Шпильовий	Короткий	Поплавський	Врублевський
Польовий	Безрукий	Славський	Годлевський
Шульовий	Криворукий	Заславський	Подлевський
Гунявий	Пухкий	Бориславський	Кошелевський
Порохнявий	Безкишкий	Станіславський	Могилевський
Кучерявий	Лагодзький	Панславський	Василевський
Благий	Меджибезький	Пославський	Мотилевський
Довгий	Меджибізький	Ярославський	Мілевський
Чорноногий	Меджибозький	Богуславський	Олевський
Жовтоногий	Залузький	Брацлавський	Оболевський
Дорогий	Грубенький	Варнавський	Соболевський
Радий	Рябенький	Тарнавський	Мозолевський
Заведий	Кривенький	Тернавський	Полевський
Гнідий	Руденький	Равський	Королевський
Молодий	Миленький	Збаравський	Каплевський
Рудий	Гниленький	Таравський	Гулевський
Худий	Біленький	Шаравський	Невський
Блядий	Німенький	Журавський	Каневський
Ганджий	Зелененький	Муравський	Леневський

Кореневський	Шкварчевський	Янушевський	Голосківський
Шпиневський	Марчевський	Грушевський	Митківський
Зіневський	Парчевський	Крушевський	Квятківський
Піневський	Кучевський	Петрушевський	Олешківський
Пневський	Гальчевський	Ярушевський	Терешківський
Степневський	Гульчевський	Матушевський	Павлюківський
Ріпневський	Кульчевський	Метушевський	Возняківський
Квасневський	Любашевський	Ляшевський	Буряківський
Лісневський	Гайдашевський	Матяшевський	Ковальківський
Окуневський	Кашевський	Ольшевський	Васильківський
Вишневський	Малашевський	Реміщевський	Даньківський
Гришневський	Палашевський	Борщевський	Маньківський
Люшневський	Климашевський	Ющевський	Паньківський
Бондаревський	Клімашевський	Гаєвський	Хмелівський
Лукаревський	Ромашевський	Чугаєвський	Чернелівський
Татаревський	Томашевський	Ніколаєвський	Крижанівський
Захаревський	Стельмашевськи	Маєвський	Решнівський
Грицевський	й	Дунаєвський	Александрівськи
Принцевський	Тарашевський	Паєвський	й
Яцевський	Берташевський	Нараєвський	Чорноострівськи
Бачевський	Сташевський	Краєвський	й
Лабачевський	Осташевський	Гураєвський	Проскурівський
Лобачевський	Гладишевський	Рабієвський	Турівський
Сівачевський	Родишевський	Блажієвський	Косівський
Копачевський	Микишевський	Радзієвський	Ожехівський
Драчевський	Малишевський	Андрієвський	Войцехівський
Орачевський	Янишевський	Дорофієвський	Желіхівський
Рабчевський	Мартишевський	Мацієвський	Кожухівський
Собчевський	Марцишевський	Львівський	Перчівський
Перчевський	Малішевський	Новаківський	Дашівський
Кречевський	Олішевський	Кулаківський	Миколаївський
Бердичевський	Лемішевський	Краківський	Карабовський
Смичевський	Станішевський	Жураківський	Грабовський
Лятичевський	Заднішевський	Лисаківський	Дибовський
Галічевський	Закшевський	Дичаківський	Гжибовський
Данчевський	Яношевський	Щебківський	Глибовський
Лінчевський	Рошевський	Шрубківський	Грибовський
Кончевський	Ярошевський	Рудківський	Хлібовський
Янчевський	Антошевський	Майківський	Дембовський
Злочевський	Якушевський	Рожанківський	Бобовський
Золочевський	Калушевський	Марцинківський	Карбовський

Вербовський	Голомбйовський	Волковський	Снітковський
Якубовський	Співаковський	Голковський	Войтковський
Голубовський	Новаковський	Столковський	Пянтковський
Залюбовський	Ходаковський	Булковський	Гутковський
Зальвовський	Рудаковський	Демковський	Кутковський
Береговський	Кулаковський	Шумковський	Рутковський
Виговський	Маковський	Бланковський	Квятковський
Ожоговський	Кимаковський	Франковський	Рожнятковський
Логовський	Шпаковський	Танковський	Буковський
Роговський	Раковський	Штанковський	Жуковський
Луговський	Краковський	Зеленковський	Луковський
Глуговський	Петраковський	Малинковський	Пуковський
Вадовський	Саковський	Ринковський	Бруковський
Завадовський	Польшаковський	Марцинковський	Круковський
Розвадовський	Лубковський	Зінковський	Банчуковський
Гладовський	Кавковський	Малінковський	Вінцковський
Нападовський	Левковський	Янковський	Яцковський
Парадовський	Сивковський	П'янковський	Гачковський
Градовський	Рудковський	Сороковський	Качковський
Садовський	Лядковський	Цапковський	Мачковський
Посадовський	Рожковський	Скрипковський	Рачковський
Лебедовський	Биковський	Жарковський	Крачковський
Медведовський	Кузиковський	Марковський	Мрачковський
Дроздовський	Павликовський	Тарковський	Сачковський
Бідовський	Куликовський	Берковський	Шачковський
Дідовський	Круликовський	Шпирковський	Гречковський
Левандовський	Мельниковський	Пірковський	Кречковський
Слободовський	Бедриковський	Борковський	Бичковський
Невгодовський	Петриковський	Морковський	Дичковський
Бродовський	Стриковський	Бурковський	Мичковський
Бородовський	Патиковський	Турковський	Стичковський
Божовський	Куліковський	Юрковський	Очковський
Базовський	Суліковський	Пісковський	Парчковський
Березовський	Байковський	Клусковський	Корчковський
Гризовський	Гайковський	Лясковський	Лучковський
Візовський	Майковський	Матковський	Кручковський
Галанзовський	Сайковський	Братковський	Крючковський
Лозовський	Чайковський	Шатковський	Заячковський
Занозовський	Бойковський	Вітковський	Пашковський
Морозовський	Галковський	Дітковський	Мишковський
Бузовський	Фіалковський	Мітковський	Мошковський

Горшковський	Чуриловський	Кумановський	Тарновський
Рушковський	Біловський	Нановський	Терновський
Риндюковський	Буділовський	Щепановський	Красновський
Рентюковський	Михайловський	Марципановськи	Росновський
Костюковський	Шкловський	й	Сосновський
Шубяковський	Воловський	Барановський	Кітновський
Медляковський	Білоголовський	Тарановський	Супруновський
Поляковський	Соколовський	Грановський	Бовсуновський
Шуляковський	Доброловський	Петрановський	Ковтуновський
Сподняковський	Росоловський	Храновський	Колтуновський
Вояковський	Чоловський	Русановський	Свистуновський
Устяковський	Орловський	Сатановський	Порхуновський
Тальковський	Масловський	Становський	Дахновський
Баньковський	Кисловський	Тостановський	Сахновський
Маньковський	Мисловський	Кохановський	Михновський
Паньковський	Сусловський	Трохановський	Міхновський
Беньковський	Хіхловський	Сухановський	Духновський
Пеньковський	Якимовський	Пацановський	Яхновський
Біньковський	Климовський	Кшановський	Яновський
Зіньковський	Кримовський	Зеленовський	Баяновський
Піньковський	Цимовський	Семеновський	Мадзяновський
Сіньковський	Охрімівський	Рожновський	Медзяновський
Харьковський	Ломовський	Казновський	Кияновський
Проваловський	Шумовський	Галиновський	Киляновський
Рожаловський	Хлібановський	Калиновський	Бояновський
Стебловський	Горбановський	Малиновський	Трояновський
Гавловський	Дзюбановський	Клиновський	Стояновський
Павловський	Івановський	Лавриновський	Буяновський
Петропавловський	Цигановський	Константиновський	Цаповський
Венгловський	Ждановський	Марциновський	Череповський
Западловський	Здановський	Каліновський	Липовський
Садловський	Крижановський	Зеліновський	Пилиповський
Шедловський	Кшижановський	Маріновський	Піліповський
Шидловський	Казановський	Гайновський	Чоповський
Гудловський	Чекановський	Стройновський	Гембаровський
Козеловський	Тимановський	Огоновський	Шкваровський
Веселовський	Домановський	Оконовський	Даровський
Козловський	Романовський	Антоновський	Полікаровський
Кандиловський	Германовський	Тихоновський	Комаровський
Жиловський	Дермановський	Бохоновський	Наровський
Копиловський	Думановський	Пшоновський	Гусаровський

Старовський	Бандуровський	Канаховський	Дишльовський
Гончаровський	Мазуровський	Стаховський	Ясеньовський
Кочаровський	Прозуровський	Остаховський	Белявський
Шаровський	Куровський	Тереховський	Пилявський
Дембровський	Качуровський	Войцеховський	Білявський
Кембровський	Басовський	Чеховський	Холявський
Домбровський	Тарасовський	Жиховський	Синявський
Бобровський	Красовський	Миховський	Чернявський
Дубровський	Настасовський	Желіховський	Завадський
Зюбровський	Лісовський	Теліховський	Громадський
Лавровський	Осовський	Ціліховський	Бернадський
Бандровський	Косовський	Оліховський	Конопадський
Мудровський	Колосовський	Поліховський	Скоропадський
Магеровський	Носовський	Заміховський	Листопадський
Шмондеровський	Гнатовський	Сніховський	Виноградський
Немеровський	Карнатовський	Горіховський	Осадський
Перовський	Лопатовський	Ціховський	Заводський
Нестеровський	Кратовський	Ороховський	Лісоводський
Кучеровський	Аksamитовський	Гороховський	Бродський
Ліровський	Копитовський	Дороховський	Голобродський
Мамровський	Ситовський	Требуховський	Гродський
Боровський	Квітовський	Обуховський	Виногородський
Заборовський	Конфітовський	Кожуховський	Городський
Зборовський	Регентовський	Глуховський	Загородський
Баворовський	Крентовський	Дмуховський	Червоногородський
Говоровський	Гонтовський	Євтуховський	Шаргородський
Творовський	Леонтовський	Смалюховський	Миргородський
Григоровський	Котовський	Целюховський	Тарнарудський
Федоровський	Туркотовський	Ляховський	Вереський
Сидоровський	Колотовський	Саляховський	Чеський
Ходоровський	Нартовський	Черняховський	Суражський
Прозоровський	Ластовський	Ольховський	Червиський
Топоровський	Костовський	Куцовський	Городиський
Ляторовський	Хворостовський	Карчовський	Пшемиський
Петровський	Коростовський	Перчовський	Чорнописський
Дмитровський	Хомутовський	Медешовський	Біський
Вітровський	Рожнятовський	Терешовський	Поліський
Піотровський	Понятовський	Ошовський	Миколайський
Островський	Ваховський	Свошовський	Майський
Табуровський	Надаховський	Гошовський	Задунайський
Загуровський	Малаховський	Фляшовський	Ґурайський

Галілейський	Держанський	Общанський	Лебединський
Галіцейський	Туржанський	Лабенський	Мединський
Свинобійський	Ружанський	Табенський	Намединський
Базалійський	Тужанський	Павенський	Пединський
Замойський	Лазанський	Везденський	Фрединський
Адамський	Глазанський	Соженський	Фединський
Хамський	Сазанський	Каленський	Побідинський
Ястремський	Созанський	Павленський	Лободинський
Постемський	Чеканський	Зеленський	Слободинський
Кодимський	Заланський	Миленський	Водинський
Римський	Поланський	Зволенський	Лагодинський
Кримський	Кошланський	Смоленський	Сподинський
Трофимський	Галаманський	Знаменський	Бородинський
Холмський	Атаманський	Роменський	Городинський
Любомський	Шаманський	Гуменський	Ординський
Радомський	Климанський	Струменський	Кудинський
Невідомський	Шиманський	Письменський	Мижинський
Годомський	Сукманський	Успенський	Хижинський
Лакомський	Доманський	Шабинський	Ніжинський
Скомський	Романський	Скибинський	Божинський
Лукомський	Курманський	Тромбинський	Заложинський
Громський	Уманський	Дубинський	Дорожинський
Вітомський	Думанський	Кубинський	Перехожинський
Потомський	Шуманський	Якубинський	Коржинський
Думський	Рахманський	Любинський	Буржинський
Сумський	Шушманський	Коцюбинський	Лужинський
Шумський	Незнанський	Савинський	Калужинський
Лобанський	Познанський	Щавинський	Шужинський
Урбанський	Клепанський	Левинський	Магазинський
Клеванський	Щепанський	Межвинський	Казинський
Зарванський	Саранський	Мержвинський	Будзинський
Курганський	Туранський	Івинський	Лобозинський
Ладанський	Шафранський	Волковинський	Козинський
Кайданський	Стефанський	Половинський	Лозинський
Добжанський	Коханський	Ровинський	Морозинський
Лежанський	Уханський	Боровинський	Морзинський
Бережанський	Любчанський	Червинський	Галузинський
Рижанський	Молчанський	Холявинський	Грузинський
Крижанський	Височанський	Кадинський	Юзинський
Должанський	Лопушанський	Радинський	Кокинський
Рожанський	Ольшанський	Фрадинський	Скинський

Лукинський	Ліпинський	Ортинський	Киричинський
Балинський	Комаринський	Настинський	Тичинський
Галинський	Татаринський	Копистинський	Крайчинський
Калинський	Старинський	Костинський	Палчинський
Малинський	Кобринський	Тростинський	Самчинський
Фалинський	Мудринський	Устинський	Демчинський
Павлинський	Чемеринський	Капустинський	Немчинський
Глинський	Катеринський	Кутинський	Шемчинський
Щелинський	Феринський	Майкутинський	Шимчинський
Жилинський	Сиворинський	Струтинський	Томчинський
Мілинський	Скоринський	Козютинський	Ганчинський
Клинський	Топоринський	Плютинський	Менчинський
Цвіклинський	Чупринський	Васютинський	Янчинський
Замлинський	Метринський	Лосятинський	Сорочинський
Новомлинський	Митринський	Мацинський	Трочинський
Волинський	Бакуринський	Міцинський	Сочинський
Зволинський	Хмуринський	Бачинський	Копчинський
Голинський	Туринський	Кабачинський	Купчинський
Долинський	Качуринський	Гачинський	Марчинський
Надолинський	Галасинський	Козачинський	Тарчинський
Ярмолинський	Красинський	Качинський	Корчинський
Смолинський	Лисинський	Рокачинський	Торчинський
Холинський	Осинський	Ткачинський	Бучинський
Плинський	Косинський	Калачинський	Дучинський
Каплинський	Лосинський	Ломачинський	Кучинський
Чаплинський	Гнусинський	Маначинський	Лучинський
Поплинський	Ясинський	Копачинський	Облучинський
Карлинський	Шабатинський	Шпачинський	Ручинський
Суслинський	Латинський	Рачинський	Бурячинський
Котлинський	Буратинський	Трачинський	Вільчинський
Гарбулинський	Репетинський	Курачинський	Тульчинський
Зулинський	Косетинський	Сачинський	Башинський
Микулинський	Щетинський	Бабчинський	Кашинський
Тиминський	Микитинський	Рибчинський	Пташинський
Коминський	Вітинський	Левчинський	Сташинський
Ломинський	Літинський	Шевчинський	Олешинський
Цминський	Клітинський	Вовчинський	Вишинський
Яминський	Мітинський	Головчинський	Пишинський
Кузьминський	Снітинський	Речинський	Кошинський
Лапинський	Хоптинський	Смеречинський	Мошинський
Липинський	Обертинський	Копичинський	Доброшинський

Ярошинський	Білінський	Киянський	Пекарський
Бушинський	Вілінський	Дублянський	Шинкарський
Балушинський	Зволінський	Котелянський	Окарський
Мушинський	Долінський	Кобилянський	Токарський
Лопушинський	Берлінський	Римлянський	Римарський
Крушинський	Камінський	Шумлянський	Комарський
Ярушинський	Підкамінський	Волянський	Кочмарський
Сушинський	Демінський	Смолянський	Канарський
Матушинський	Кремінський	Полянський	Беднарський
Ратушинський	Кшемінський	Оринянський	Млинарський
Вітушинський	Димінський	Скотинянський	Конарський
Щинський	Кримінський	Добрянський	Шпунарський
Пацинський	Сломінський	Старобрянський	Брунарський
Скращинський	Гумінський	Нагорянський	Щупарський
Верещинський	Лапінський	Зорянський	Писарський
Лищинський	Лепінський	Собистянський	Цісарський
Ліщинський	Ліпінський	Буянський	Татарський
Міщинський	Карпінський	Волоський	Ситарський
Вощинський	Звірінський	Миколоський	Стрихарський
Площинський	Осінський	Мамоський	Кухарський
Борщинський	Ясінський	Чапський	Сухарський
Ящинський	Льїнський	Лепський	Бляхарський
Бабінський	Павонський	Липський	Ганчарський
Фабінський	Новогонський	Ліпський	Гончарський
Вінський	Донський	Перекопський	Кошарський
Гавінський	Кордонський	Бескупський	Свідерський
Славінський	Оконський	Крупський	Єзерський
Павінський	Білоконський	Скорупський	Ізерський
Савінський	Дяконський	Приступський	Кінзерський
Ставінський	Яблонський	Барський	Бекерський
Невінський	Полонський	Новобарський	Кашперський
Совінський	Бронський	Любарський	П'ясерський
Барвінський	Гавронський	Шаварський	Макотерський
Шальвінський	Гронський	Броварський	Печерський
Багінський	Пронський	Дзигарський	Сквирський
Березінський	Посонський	Бондарський	Козирський
Рогозінський	Бохонський	Дударський	Безсокирський
Кінський	Лабунський	Кожарський	Немирський
Сталінський	Корсунський	Пожарський	Житомирський
Люблінський	Радянський	Карський	Казьмирський
Зелінський	Слободянський	Макарський	Шпирський

Калантирський	Стахурський	Бельський	Опольський
Монастирський	Малярський	Щабельський	Долгопольський
Чирський	Цеглярський	Небельський	Великопольський
Сибірський	Шклярський	Загребельський	Тарнопольський
Завірський	Солярський	Стебельський	Тернопольський
Суховірський	Столярський	Вельський	Краснопольський
Свірський	Каменярський	Ковельський	Добропольський
Кушнірський	Вінярський	Берегельський	Миропольський
Заборський	Пліснярський	Щегельський	Остропольський
Мациборський	Буярський	Шмигельський	Топольський
Мисліборський	Ігнатський	Архангельський	Рольський
Самборський	Посполитський	Стрижельський	Хорольський
Гаворський	Світський	Погоржельський	Сольський
Дворський	Новосвітський	Недзельський	Грохольський
Зворський	Охотський	Пензельський	Цибульський
Яворський	Славутський	Козельський	Павульський
Горський	Краснокутський	Шепельський	Шавульський
Загорський	Святський	Попельський	Кригульський
Красногорський	Хомуський	Купельський	Рогульський
Доброгорський	Руський	Карельський	Дульський
Сидорський	Білоруський	Весельський	Микульський
Прозорський	Суський	Цесельський	Мікульський
Сікорський	Малюський	Метельський	Скульський
Покорський	Цимбальський	Петельський	Мульський
Заморський	Грубальський	Бельський	Осмкульський
Касторський	Ковальський	Могильський	Тульський
Ляндебурський	Коновальський	Курильський	Шатульський
Гавурський	Довгальський	Більський	Притульський
Гурський	Рогальський	Ямпільський	Пахульський
Загурський	Закальський	Погорільський	Мачульський
Підгурський	Пенкальський	Сільський	Буяльський
Подгурський	Сокальський	Вольський	Хижинський
Делегурський	Скальський	Добровольський	Бобринський
Конгурський	Пукальський	Адольський	Кабацький
Сандурський	Гупальський	Роздольський	Дружбацький
Шандурський	Гуральський	Подольський	Горбацький
Мазурський	Пасальський	Суходольський	Завацький
Курський	Посвистальський	Скольський	Главацький
Скурський	Рафальський	Ярмольський	Головацький
Чепурський	Михальський	Польський	Новацький
Бахурський	Пухальський	Фрампольський	Карвацький

Багацький	Торговецький	Селецький	Крупецький
Кудацький	Лозовецький	Новоселецький	Бударецький
Козацький	Язовецький	Вертелецький	Пузарецький
Скалацький	Маковецький	Кобилецький	Бобрецький
Відлацький	Краковецький	Білецький	Герецький
Мацький	Климковецький	Стрілецький	Козерецький
Бахмацький	Дяковецький	Терлецький	Драгомирецький
Кімнацький	Маньковецький	Горлецький	Борецький
Бернацький	Маловецький	Б'ялецький	Незборецький
Корнацький	Шумовецький	Дамецький	Дворецький
Рапацький	Качановецький	Демецький	Горецький
Конопацький	Бубновецький	Домецький	Корецький
Брацький	Рахновецький	Бурмецький	Ярецький
Кондрацький	Липовецький	Баранецький	Сецький
Сирацький	Здоровецький	Станецький	Лисецький
Осацький	Бісовецький	Везденецький	Мисецький
Латацький	Ластовецький	Зеленецький	Місецький
Шостацький	Мостовецький	Каменецький	Косецький
Сахацький	Бутовецький	Кременецький	Русецький
Михацький	Сухоовецький	Репенецький	Прусецький
Сохацький	Ляховецький	Плетенецький	П'ясецький
Шацький	Радецький	Кузнецький	Житецький
Шишацький	Медецький	Жабинецький	Котецький
Бабецький	Годецький	Любинецький	Шотецький
Нагребецький	Молодецький	Вовковинецький	Стецький
Жеребецький	Холодецький	Линецький	Толстецький
Дрогобецький	Бородецький	Малинецький	Костецький
Жолобецький	Городецький	Ясинецький	Кустецький
Собецький	Підгородецький	Бабінецький	Паштецький
Любецький	Худецький	Пінецький	Святецький
Кавецький	Лядецький	Воронецький	Кшецький
Славецький	Газецький	Тернецький	Підляшецький
Кравецький	Залізецький	Чернецький	Гаєцький
Моравецький	Бузецький	Бунецький	Підгасцький
Лівецький	Галецький	Луб'янецький	Раєцький
Гринівецький	Малецький	Овсянецький	Хасцький
Овецький	Салецький	Репецький	Пшесецький
Грабовецький	Сідлецький	Липецький	Бабицький
Трембовецький	Белецький	Рипецький	Вержбицький
Любовецький	Кобелецький	Копецький	Зембицький
Ожиговецький	Мелецький	Купецький	Вербицький

Щербицький	Улицький	Десницький	Косицький
Журбицький	Кузьмицький	Лісницький	Шептицький
Губицький	Іваницький	Сосницький	Костицький
Дубицький	Дробницький	Ясницький	Шустицький
Любицький	Дубницький	Митницький	Хицький
Стрельбицький	Кропивницький	Плотницький	Івачицький
Равицький	Гривницький	Коротницький	Немчицький
Муравицький	Багницький	П'ятницький	Янчицький
Савицький	Палагницький	Куницький	Мальчицький
Ставицький	Кладницький	Махницький	Кульчицький
Левицький	Садницький	Лехницький	Дашицький
Деревицький	Стадницький	Прохницький	Сашицький
Кливицький	Будницький	Яницький	Білошицький
Кривицький	Рудницький	Водяницький	Мирошицький
Сивицький	Мшеницький	Уляницький	Сошицький
Новицький	Бережницький	Завальницький	Дідушицький
Поповицький	Березницький	Мельницький	Сушицький
Совицький	Білокриницький	Хмельницький	Ольшицький
Хотовицький	Синицький	Крупельницький	Дембіцький
Витвицький	Іліницький	Котельницький	Собіцький
Литвицький	Доміницький	Крушельницький	Левіцький
Лохвицький	Буйницький	Могильницький	Кшевiцький
Гвоздицький	Вінницький	Ільницький	Новіцький
Юдицький	Солоницький	Сокольницький	Вітвицький
Зажицький	Липницький	Храпицький	Лозіцький
Білобжицький	Ріпницький	Хлопицький	Хоміцький
Заржицький	Ступницький	Брицький	Браніцький
Ружицький	Товарницький	Ребрицький	Ханіцький
Гродзицький	Комарницький	Зубрицький	Синіцький
Козицький	Парницький	Бедрицький	Черніцький
Лозицький	Керницький	Кудрицький	Горніцький
Ракицький	Перницький	Мудрицький	Квасніцький
Рокицький	Кирницький	Крицький	Красніцький
Балицький	Пірницький	Мокрицький	Сосніцький
Галицький	Дворницький	Корицький	Ясніцький
Малицький	Затворницький	Порицький	Коропатніцький
Павлицький	Корницький	Петрицький	Ситніцький
Теплицький	Гурницький	Бистрицький	Смутніцький
Коноплицький	Курницький	Кострицький	Куніцький
Мислицький	Квасницький	Расицький	Махніцький
Світлицький	Красницький	Олексицький	Заріцький

Межиріцький	Підлуцький	Червоноштаний	Підлюдний
Кустіцький	Пшелуцький	Гречаний	Шалений
Троїцький	Прилуцький	Жеребний	Зелений
Глембоцький	Слуцький	Погрібний	Печений
Гоцький	Кальмуцький	Кадобний	Точений
Лагоцький	Красуцький	Вербний	Бережний
Логоцький	Щуцький	Підвербний	Побережний
Заблоцький	Лялюцький	Піддубний	Безденєжний
Ганоцький	Кошляцький	Підлубний	Ніжний
Міноцький	Верхняцький	Подтравний	Чепіжний
Доброцький	Малий	Потравний	Наріжний
Навроцький	Опалий	Заставний	Побожний
Гроцький	Чалий	Корчевний	Вельможний
Попроцький	Круглий	Закорчевний	Задорожний
Троцький	Борбелій	Рівний	Подорожний
Яроцький	Веселий	Нерівний	Залужний
Висоцький	Білий	Церковний	Підлужний
Підвисоцький	Несмілий	Зацерковний	Калюжний
Пісоцький	Погорілий	Шановний	Присяжний
Тоцький	Голий	Заровний	Березний
Лотоцький	Довгополий	Безкровний	Підберезний
Потоцький	Кислий	Хмуровний	Верезний
Запотоцький	Рослий	Духовний	Залізний
Охоцький	Гулий	Поночовний	Возний
Самохоцький	Кулий	Явний	Залозний
Сухоцький	Назимий	Ливадний	Поворозний
Сабуцький	Німий	Самопадний	Безкоровайний
Борбуцький	Хромий	Парадний	Нагнойний
Славуцький	Безпрозваний	Бідний	Збройний
Ржевуцький	Поливаний	Заводний	Буйний
Ревуцький	Годований	Годний	Пекний
Богуцький	Гудований	Голодний	Закорчемний
Кадуцький	Мальований	Холодний	Зимний
Куцький	Осмальований	Забродний	Соломний
Микуцький	Магльований	Безродний	Нескромний
Каркуцький	Петльований	Загородний	Думний
Луцький	Надуваний	Ходний	Розумний
Залуцький	Занузваний	Будний	Полуденний
Калуцький	Розізнаний	Галабудний	Блаженний
Павлуцький	Вибраний	Блудний	Кузенний
Глуцький	Недочитаний	Чудний	Закузенний

Гуменний	Гурний	Сайдачний	Навальний
Загуменний	Загурний	Несмачний	Подвальний
Гненний	Нагурний	Байрачний	Крохмальний
Старовинний	Підфігурний	Батрачний	Загребельний
Камінний	Чепурний	Сердечний	Нагребельний
Корінний	Заярний	Наконечний	Котельний
Курінний	Масний	Безпечний	Смертельний
Білоконний	Запасний	Гречний	Фортельний
Склонний	Красний	Поперечний	Бездельний
Безсонний	Безчасний	Світличний	Могильний
Червоний	Небесний	Закреничний	Замогильний
Окопний	Весний	Пшеничний	Безфамільний
Закопний	Благовісний	Закерничний	Дольний
Підкопний	Лісний	Кирничний	Надольний
Подкопний	Підлісний	Безмогоричний	Школьний
Забарний	Пісний	Долічний	Зашкольний
Барбарний	Посний	Пічний	Нашкольний
Броварний	Ясний	Зарічний	Богомольний
Вікарний	Рясний	Нагорічний	Караульний
Цимарний	Делікатний	Пасічний	Карий
Цімарний	Безплатний	Фольварочний	Старий
Цментарний	Стократний	Бучний	Шарий
Шафарний	Каретний	Підручний	Щедрий
Зацарний	Очеретний	Тисячний	Мудрий
Мізерний	Бездітний	Горопашний	Сирий
Мирний	Тендітний	Пишний	Сірий
Вірний	Клітний	Душний	Мокрий
Підгірний	Законтний	Ратушний	Скорий
Папірний	Заболотний	Солом'яний	Спорий
Задворний	Воротний	Слободяний	Хитрий
Надворний	Заворотний	Водяний	Бурий
Подворний	Піхотний	Людяний	Журий
Безсворний	Безсмертний	Дзяний	Мурий
Горний	Портний	Слободзяний	Хмурий
Нагорний	Кутний	Панщизняний	Лисий
Підгорний	Накутний	Глиняний	Босий
Моторний	Покутний	Задояний	Косий
Просторний	Напутний	Забуряний	Безносий
Футорний	Мощний	Очеретяний	Товстоносий
Кляшторний	Подтабачний	Хоптяний	Кусий
Чорний	Кульбачний	Завальний	Щербатий

Горбатий	Кантоністий	Йовдій	Стогній
Губатий	Тлустий	Гвоздій	Завгородній
Зубатий	Закутий	Колодій	Семеній
Чубатий	Сутий	Молодій	Черній
Гулеватий	Лютий	Добродій	Суботній
Череватий	Нам'ятний	Бородій	Мохній
Струковатий	Святий	Рудій	Молокопій
Головатий	Клеснятий	Ганджій	Коропій
Суховатий	Тихий	Куржій	Лупій
Гулюватий	Безверхий	Гужій	Рій
Скоробагатий	Глухий	Базій	Парій
Варгатий	Слизькоухий	Багазій	Цебрій
Бородатий	Сухий	Мазій	Зубрій
Медзатий	Остролиций	Пазій	Багрій
Патлатий	Куций	Мандзій	Негрій
Мохнатий	Осадчий	Добродзій	Бедрій
Купратий	Голубничий	Возій	Паздрій
Пейсатий	Садовничий	Козій	Передерій
Усатий	Лісничий	Гузій	Жирій
Вусатий	Робочий	Тукій	Чекрій
Хребтатий	Помірчий	Хвалій	Чикрій
Волохатий	Дозорчий	Малій	Замрій
Цицатий	Летучий	Палій	Каспрій
Жовтий	Симонячий	Салій	Мотрій
Пробитий	Гарячий	Фалій	Курій
Оковитий	Горячий	Чалій	Охрій
Посполитий	Ший	Смаглій	Чухрій
Яцентий	Тощий	Наглій	Басій
П'єнтий	Немогущий	Савелій	Красій
Голянтний	Непомнящий	Смолій	Грисій
Золотий	Бабій	Чолій	Плаксій
Глабчастий	Рибій	Чаплій	Мукосій
Товстий	Воробій	Дуплій	Мусій
Шаблистий	Скубій	Бурлій	Марусій
Сядристий	Дзюбій	Маслій	Гнатій
Юристий	Коровій	Мамій	Константій
Басистий	Суховій	Верхомій	Дементій
Ковбасистий	Благій	Бурмій	Лаврентій
Плечистий	Паладій	Сурмій	Арсентій
Цимбалістий	Гладій	Іваній	Віцентій
Капелістий	Овдій	Паланій	Колотій

Коптій	Кривак	Лизак	Крепак
Шерстій	Сивак	Лізак	Чепак
Плахтій	Лівак	Козак	Сліпак
Тарахтій	Співак	Галак	Кріпак
Зофій	Сівак	Белак	Черпак
Тацій	Квак	Жилак	Дупак
Цицій	Новак	Білак	Глупак
Гоцій	Первак	Клак	Шпак
Герцій	Литвак	Чолак	Мосьпак
Кабачій	Бритвак	Бурлак	Рак
Плечій	Гак	Маслак	Кубрак
Бичій	Другак	Булак	Іграк
Надточій	Сугак	Кулак	Уграк
Свинобой	Федак	Шпулак	Бадрак
Лісобой	Бідак	Чулак	Бедрак
Гой	Байдак	Кушлак	Пендрак
Логой	Сагайдак	Зимак	Мудрак
Трубецької	Майдак	Климак	Фірак
Рой	Жолдак	Гримак	Байрак
Толстой	Миндак	Приймак	Жабокрак
Буй	Піндак	Хомак	Неборак
Польгуй	Бодак	Бармак	Півторак
Банкодуй	Ходак	Чермак	Полторак
Миходуй	Шавардак	Єрмак	Завтрак
Загаруй	Самардак	Джумац	Дмитрак
Загоруй	Ордак	Чумац	Вітрак
Чуй	Рудац	Дзюмац	Пистрак
Бак	Судац	Кузьмац	Пістрак
Бабак	Чудац	Фанац	Дзюрац
Габак	Жак	Єднац	Цюрац
Рибак	Рижак	Генац	Сак
Дзембак	Грижак	Єдинац	Гасак
Робак	Крижак	Пронац	Лисак
Щербак	Стрижак	Пастернац	Сисак
Рубак	Свіжак	Руснац	Ісак
Грубак	Їжак	Пак	Пейсак
Чубак	Держак	Шлапак	Гусак
Дзюбак	Іржак	Драпак	Русак
Бульбак	Дужак	Храпак	Ясак
Плавак	Зак	Ковпак	Читац
Юзвак	Казак	Лепак	Пінтац

Четвертак	Войчак	Вальчак	Пахолек
Шпортак	Демчак	Омельчак	Цапек
Шестак	Яремчак	Кобильчак	Репек
Свистак	Тимчак	Могильчак	Назарек
Посвистак	Домчак	Вільчак	Грек
Костак	Соломчак	Гульчак	Поперек
Шостак	Хомчак	Лігульчак	Мазурек
Шутак	Данчак	Шак	Сек
П'ятак	Панчак	Лишак	Пасек
Мацак	Гранчак	Слишак	Св'янтек
Грицак	Варенчак	Мишак	Пляцек
Кланцак	Гренчак	Онишак	Жачек
Пенцак	Минчак	Гришак	Рачек
Коцак	Пинчак	Лошак	Грабовечек
Моцак	Гринчак	Коршак	Бичек
Процак	Мінчак	Кушак	Дичек
Куцак	Грінчак	Мушак	Медичек
Луцак	Гончак	Нерушак	Павличек
Грабчак	Дончак	Петрушак	Іванічек
Ястребчак	Мирончак	Пастушак	Аксючек
Рибчак	Марунчак	Польшак	Петрашек
Дубчак	Крочак	Згащак	Тимошек
Піддубчак	Лепчак	Верещак	Капелюшек
Зубчак	Липчак	Мерещак	Цвяшек
Кубчак	Стопчак	Голишак	Бик
Якубчак	Купчак	Онищак	Бабик
Лубчак	Марчак	Орищак	Драбик
Любчак	Доберчак	Іщак	Бобик
Журавчак	Дуберчак	Коліщак	Дубик
Савчак	Перчак	Дорощак	Кубик
Левчак	Коперчак	Боршак	Якубик
Дудчак	Гірчак	Гушак	Черевик
Бичак	Горчак	Гладущак	Юзвик
Вдовичак	Федорчак	Глушак	Сивик
Медичак	Корчак	Ганущак	Дубовик
Личак	Мазурчак	Рушак	Дідовик
Каличак	Юрчак	Марущак	Воловик
Киричак	Дутчак	Матушак	Лановик
Коричак	Капучак	Вовк	Степовик
Матвійчак	Петручак	Дудек	Чеповик
Бойчак	Тучак	Пеньонжек	Чоповик

Боровик	Шульжик	Королик	Будник
Здоровик	Дзик	Сплик	Дудник
Яровик	Бедзик	Карлик	Челядник
Лісовик	Мандзик	Орлик	Веденик
Мостовик	Ксендзик	Теслик	Дзеник
Цвик	Ксьондзик	Рослик	Леник
Бадик	Рудзик	Суслик	Каленик
Ладик	Сизик	Світлик	Вареник
Владик	Звензик	Гулик	Мареник
Скоропадик	Козик	Кулик	Греник
Медведик	Тузик	Мулик	Сеник
Кедик	Савалик	Рулик	Крисеник
Педик	Ковалик	Крулик	Андрусеник
Редик	Хвалик	Сулик	Бражник
Федик	Москалик	Рихлик	Побережник
Гвоздик	Малик	Башлик	Лижник
Дроздик	Коблик	Красношлик	Нижник
Дідик	Бублик	Юлик	Книжник
Цідик	Дублик	Люлик	Сапожник
Шулдик	Люблик	Озимик	Плужник
Сендик	Павлик	Климик	Пазник
Пиндик	Углик	Юхимик	Резник
Тиндик	Делик	Громик	Поберезник
Індик	Козлик	Сомик	Резник
Пундик	Дилик	Смик	Різник
Кодик	Базилик	Сумик	Поврозник
Родик	Гаврилик	Мазаник	Поворозник
Мордик	Василик	Маник	Линик
Гудик	Шилик	Туманик	Клиник
Дудик	Білик	Паник	Гриник
Рудик	Лілик	Бараник	Зіник
Худик	Красносілик	Дубник	Пергаміник
Чудик	Філик	Поставник	Гріник
Дядик	Михайлик	Садовник	Коробейник
Довжик	Кейлик	Солодовник	Олейник
Чижик	Кумлик	Половник	Шлейник
Шеленжик	Волик	Фальшовник	Воскобійник
Божик	Дволик	Стадник	Олійник
Рожик	Голик	Медник	Килимник
Коларжик	Соколик	Чередник	Кабанник
Коржик	Полик	Мідник	Майданник

Гребенник	Каратник	Дем'яник	Царик
Сукенник	Куратник	Медяник	Мильцарик
Винник	Серветник	Слободяник	Брик
Ботвинник	Каретник	Касіяник	Ребрик
Фаринник	Решетник	Валяник	Лямбрик
Скринник	Свитник	Воляник	Бобрик
Дитинник	Житник	Серебряник	Добрик
Вінник	Коритник	Задніпряник	Лаврик
Лінник	Ситник	Хворостяник	Мандрик
Камінник	Злотник	Кибальник	Мендрик
Тютюнник	Сотник	Скальник	Шминдрик
Юник	Плахотник	Наральник	Шиндрик
Коник	Решотник	Гуральник	Будрик
Аполоник	Бортник	Корабельник	Кудрик
Поник	Майкутник	Кобельник	Мудрик
Пороник	Десятник	Коробельник	Четверик
Проник	Павлунік	Цегельник	Кушнерик
Саксоник	Іванунік	Зельник	Серик
Антоник	Яцунік	Мельник	Кирик
Дзьонік	Мохник	Вапельник	Звірик
Капник	Табачник	Веретельник	Мірик
Куролапник	Калачник	Пустельник	Сірик
Скрипник	Колачник	Кошельник	Творик
Крупник	Наконечник	Кобильник	Горик
Гарник	Черевичник	Цегольник	Зорик
Гамарник	Пасічник	Кокольник	Скорик
Коберник	Чапочник	Школьник	Норик
Цукерник	Мучник	Цибульник	Хорик
Стерник	Ключник	Постульник	Касприк
Кирник	Калашник	Веретюльник	Петрик
Сокирник	Пашник	Скрипик	Хитрик
Гірник	Поташник	Прокопик	Бутрик
Лірник	Пташник	Попик	Мазурик
Пірник	Грешник	Чопик	Фурик
Папірник	Мірошник	Шурпик	Качурик
Гржигорник	Грушник	Тупик	Юрик
Жорник	Ратушник	Рик	Солярик
Корник	Юник	Варик	Столярик
Часник	Плюник	Канарик	Васик
Колесник	Тютюник	Парик	Івасик
Колісник	Яник	Ступарик	Лукастик

Власик	Жабчик	Тирчик	Берднік
Карасик	Грибчик	Кірчик	Буднік
Герасик	Собчик	Сидорчик	Руднік
Десик	Кубчик	Балагурчик	Дзенік
Месик	Голубчик	Курчик	Ніжнік
Фесик	Любчик	Турчик	Резнік
Лисик	Рябчик	Юрчик	Динік
Мисик	Кравчик	Герапутчик	Алейнік
Грисик	Левчик	Бучик	Воскобойнік
Цісик	Шевчик	Павлючик	Віннік
Госик	Федчик	Ключик	Суконік
Косик	Ничик	Вальчик	Андронік
Лосик	Паничик	Ковальчик	Базарнік
Усик	Соловейчик	Коновальчик	Дворнік
Вусик	Андрейчик	Мальчик	Ситнік
Мусик	Демчик	Курильчик	Охотнік
Петрусик	Тимчик	Стамбульчик	Бортнік
Ясик	Трохимчик	Шик	Гутнік
Патик	Меланчик	Лукашик	Янік
Апетик	Панчик	Кошик	Сірік
Ботик	Баранчик	Пшик	Гератік
Котик	Франчик	Глушик	Ринтік
Товстик	Денчик	Грушик	Янчік
Христик	Кременчик	Чушик	Роїк
Костик	Западинчик	Ягеляшик	Бейк
Фостик	Федоринчик	Кащик	Бонк
Шустик	Мартинчик	Блищик	Варибок
Лютик	Кінчик	Денищик	Жолобок
Тюттик	Спиридончик	Пущик	Поробок
Квятик	Полончик	Бобік	Парубок
Мацик	Мирончик	Новік	Чубок
Пецик	Антончик	Глік	Пиріжок
Мицик	Дунчик	Столік	Божок
Міцик	Юнчик	Зулік	Рожок
Войцик	Янчик	Кулік	Пирожок
Вуйцик	Гаврилянчик	Цирулік	Понеділок
Коцик	Хлопчик	Демік	Пахолук
Куцик	Купчик	Цмік	Оберемок
Яцик	Господарчик	Бобровнік	Бомок
Богачик	Лерчик	Стаднік	Циганок
Ткачик	Черчик	Огороднік	Пасинок

Починок	Шашок	Кузьмук	Шендерук
Барвінок	Бошок	Пук	Шиндерук
Лінок	Душок	Цапук	Семерук
Колонок	Макушок	Опук	Сінерук
Бохонок	Якушок	Дармопук	Патерук
Якушонок	Глушок	Барбарук	Тетерук
Соханьонок	Пастушок	Шкварук	Пастерук
Омелянок	Капелюшок	Бондарук	Нестерук
Цапук	Ляшок	Господарук	Майстерук
Пилипок	Краснощок	Жарук	Бойцерук
Брок	Кривопуск	Лазарук	Чепчерук
Звірок	Паук	Назарук	Кучерук
Морок	Кібук	Макарук	Безрук
Недоморок	Гливук	Вікарук	Пузирук
Мазурок	Сивук	Шинкарук	Казмирук
Басок	Гук	Кішкарук	Сирук
Шматок	Кульгук	Пушкарук	Ширук
Кочаток	Гайдук	Хмарук	Казмірук
Кочеток	Найдук	Кочмарук	Кушнірук
Бачок	Дзядук	Корчмарук	Сірук
Рибачок	Жук	Кошмарук	Крук
Сивачок	Балажук	Боднарук	Маціборук
Козачок	Блажук	Слесарук	Криворук
Кулачок	Ватажук	Писарук	Дзяворук
Чумачок	Довжук	Комісарук	Григорук
Сачок	Гаджук	Слюсарук	Федорук
Вовчок	Ганджук	Ситарук	Сидорук
Бичок	Жижук	Гонтарук	Сідорук
Дичок	Рижук	Старук	Сікорук
Дядичок	Сапіжук	Захарук	Скорук
Киричок	Фіжук	Знахарук	Нечипорук
Гучок	Хоронжук	Пахарук	Ничипорук
Жучок	Божук	Кухарук	Шпорук
Пучок	Дорожук	Царук	Докторук
Сучок	Сторожук	Овчарук	Дохторук
Федючок	Мержук	Гончарук	Никифорук
Дячок	Коржук	Габрук	Каспрук
Горячок	Кук	Мацибрук	Кашпрук
Бурячок	Саблук	Магрук	Катрук
Шок	Камлук	Немодрук	Петрук
Сташок	Башлук	Мудрук	Дмитрук

Хитрук	Колібабчук	Далечук	Миколайчук
Вітрук	Лабчук	Грищечук	Николайчук
Макітрук	Грабчук	Блажчук	Ніколайчук
Струк	Драбчук	Юзчук	Майчук
Сильвеструк	Рибчук	Сербичук	Гамайчук
Цехміструк	Бобчук	Медичук	Райчук
Майструк	Якобчук	Пендичук	Заграйчук
Майхрук	Воробчук	Пиндичук	Драйчук
Козярук	Собчук	Мужичук	Лисайчук
Шклярчук	Зубчук	Музичук	Потайчук
Дегтярук	Голубчук	Юзичук	Файчук
Дехтярук	Рябчук	Павличук	Соловейчук
Діхтярук	Гавчук	Стадничук	Дейчук
Барсук	Гикавчук	Огородничук	Тадейчук
Борсук	Рукавчук	Вінничук	Веремейчук
Дармоустук	Халавчук	Мельничук	Корнейчук
П'ястук	Станіславчук	Терпичук	Андрейчук
Грицук	Кравчук	Зваричук	Борейчук
Яцук	Петравчук	Киричук	Горейчук
Чук	Савчук	Петричук	Мосейчук
Бачук	Левчук	Сичук	Мусейчук
Рибачук	Ревчук	Лисичук	Гордейчук
Горбачук	Шевчук	Устичук	Андрейчук
Співачук	Живчук	Чичук	Алексейчук
Сівачук	Хивчук	Стаднічук	Чийчук
Квачук	Івчук	Ліснічук	Бабійчук
Козачук	Полівчук	Байчук	Рабійчук
Деркачук	Вовчук	Трубайчук	Матвійчук
Ткачук	Московчук	Наливайчук	Сергійчук
Бурлачук	Яковчук	Гайчук	Радійчук
Приймачук	Головчук	Нагайчук	Фадійчук
Шпачук	Яловчук	Підгайчук	Авдійчук
Рачук	Лановчук	Богайчук	Одійчук
Гарачук	Коровчук	Бугайчук	Колодійчук
Карачук	Литовчук	Гадайчук	Бородійчук
Драчук	Радчук	Магдайчук	Гордійчук
Прачук	Осадчук	Гайдайчук	Далійчук
Трачук	Медведчук	Зайчук	Палійчук
Лисачук	Федчук	Локайчук	Павлійчук
Колибабчук	Едвардчук	Токайчук	Олійчук
Калібабчук	Рудчук	Галайчук	Полійчук

Чолійчук	Демчук	Голованчук	Максименчук
Коломійчук	Немчук	Ганчук	Хоменчук
Соломійчук	Веремчук	Циганчук	Гуменчук
Стаднійчук	Єремчук	Данчук	Варенчук
Гарнійчук	Яремчук	Киданчук	Маренчук
Корнійчук	Семчук	Помазанчук	Лавренчук
Цапійчук	Пасемчук	Баланчук	Теренчук
Копійчук	Артемчук	Каланчук	Катеренчук
Попійчук	Шемчук	Маланчук	Ференчук
Лупійчук	Димчук	Таланчук	Горенчук
Марійчук	Якимчук	Філанчук	Коренчук
Зубрійчук	Килимчук	Манчук	Сенчук
Багрійчук	Климчук	Атаманчук	Костенчук
Андрійчук	Охримчук	Романчук	Дубинчук
Загорійчук	Гарасимчук	Хоманчук	Литвинчук
Дмитрійчук	Герасимчук	Фурманчук	Западинчук
Онуфрійчук	Максимчук	Гетьманчук	Козинчук
Танасійчук	Тимчук	Панчук	Калинчук
Алексійчук	Устимчук	Степанчук	Малинчук
Олексійчук	Трофимчук	Баранчук	Килинчук
Тодосійчук	Химчук	Саранчук	Мілинчук
Мосійчук	Йовхимчук	Таранчук	Цілинчук
Мусійчук	Юхимчук	Франчук	Клинчук
Стратійчук	Шимчук	Танчук	Долинчук
Устійчук	Клімчук	Братанчук	Колинчук
Афійчук	Німчук	Капітанчук	Кузьминчук
Остафійчук	Сімчук	Станчук	Горпинчук
Тимофійчук	Єфімчук	Останчук	Маринчук
Бойчук	Хімчук	Стефанчук	Старинчук
Перебойчук	Соломчук	Міщанчук	Вавринчук
Свинобойчук	Сомчук	Кривенчук	Лавринчук
Войчук	Томчук	Яковенчук	Гринчук
Міняйчук	Хомчук	Легенчук	Катеринчук
Волчук	Пархомчук	Каленчук	Горинчук
Адамчук	Наумчук	Зеленчук	Красинчук
Замчук	Ямчук	Меленчук	Лисинчук
Мамчук	Банчук	Оленчук	Осинчук
Абрамчук	Тарабанчук	Менчук	Волосинчук
Аврамчук	Горбанчук	Деменчук	Мартинчук
Грамчук	Леванчук	Семенчук	Дубінчук
Самчук	Іванчук	Клименчук	Зінчук

Палінчук	Косянчук	Токарчук	Казьмірчук
Вілінчук	Ємельянчук	Пушкарчук	Григорчук
Полінчук	Омельянчук	Марчук	Седорчук
Грінчук	Касьянчук	Гамарчук	Федорчук
Горінчук	Сорочук	Паламарчук	Сидорчук
Сінчук	Височук	Крамарчук	Сідорчук
Засінчук	Лапчук	Римарчук	Фліорчук
Марцінчук	Клапчук	Пономарчук	Флорчук
Гончук	Криволапчук	Стельмарчук	Норчук
Макогончук	Драпчук	Канарчук	Напорчук
Дончук	Потапчук	Боднарчук	Боторчук
Леончук	Остапчук	Винарчук	Никифорчук
Іончук	Клепчук	Свинарчук	Прохорчук
Нікончук	Степчук	Писарчук	Бурчук
Филончук	Пилипчук	Слісарчук	Мазурчук
Полончук	Скрипчук	Комісарчук	Шкурчук
Мончук	Осипчук	Татарчук	Юрчук
Філімончук	Архипчук	Решетарчук	Ярчук
Мирончук	Філіпчук	Житарчук	Мазярчук
Ворончук	Сліпчук	Ситарчук	Малярчук
Федорончук	Прокопчук	Титарчук	Солярчук
Антончук	Барчук	Старчук	Столярчук
Тихончук	Грабарчук	Хутарчук	Котлярчук
Порохончук	Лобарчук	Харчук	Махлярчук
Янчук	Губарчук	Захарчук	Винярчук
Дерев'янчук	Варчук	Знахарчук	Вінярчук
Дем'янчук	Саварчук	Сахарчук	Боярчук
Киянчук	Шаварчук	Стрихарчук	Дегтярчук
Лукіянчук	Шкварчук	Кухарчук	Гелетчук
Купріянчук	Пивоварчук	Флерчук	Забитчук
Касіянчук	Поварчук	Вінерчук	Ротчук
Софіянчук	Шварчук	Перчук	Кучук
Лук'янчук	Бондарчук	Патерчук	Лучук
Омелянчук	Дударчук	Петерчук	Заячук
Олянчук	Лазарчук	Майстерчук	Дячук
Подолянчук	Назарчук	Мирчук	Бонячук
Полянчук	Козарчук	Казмирчук	Вальчук
Ополянчук	Макарчук	Казьмирчук	Осавальчук
Маслянчук	Декарчук	Федірчук	Ковальчук
Демянчук	Пекарчук	Мірчук	Коновальчук
Задоянчук	Шинкарчук	Казмірчук	Гальчук

Кальчук	Прошук	Гладишук	Дорошук
Сикальчук	Капшук	Кишук	Петрошук
Москальчук	Маршук	Галишук	Ярошук
Безпальчук	Шушук	Павлишук	Матошук
Носальчук	Ляшук	Іванишук	Антошук
Михальчук	Башук	Органишук	Боршук
Похальчук	Рибашук	Денишук	Лушук
Омельчук	Ващук	Онишук	Глушук
Петельчук	Іващук	Янишук	Слушук
Могильчук	Гащук	Маришук	Юшук
Базильчук	Дащук	Гавришук	Яшук
Данильчук	Кашук	Гришук	Матяшук
Кирильчук	Лукашук	Кришук	Хаб'юк
Васильчук	Калашук	Оришук	Щерб'юк
Хильчук	Малашук	Боришук	Глав'юк
Ільчук	Палашук	Тишук	Рев'юк
Гільчук	Блашук	Ішук	Яков'юк
Нікільчук	Карлашук	Свішук	Глов'юк
Стрільчук	Слашук	Кішук	Голов'юк
Нікольчук	Томашук	Лішук	Мостов'юк
Польчук	Стельмашук	Залішук	Верем'юк
Корольчук	Танашук	Малішук	Артем'юк
Пахольчук	Гнашук	Полішук	Хом'юк
Гульчук	Гарашук	Мішук	Карп'юк
Кульчук	Парашук	Іванішук	Баюк
Горбаньчук	Тарашук	Брішук	Паюк
Сеньчук	Петрашук	Фішук	Раюк
Гриньчук	Думитрашук	Дошук	Шахраюк
Піньчук	Безвещук	Федошук	Грицаюк
Няньчук	Лешук	Походошук	Нечаюк
Лукашук	Мелешук	Тадеошук	Бабюк
Комашук	Олешук	Павлошук	Хабюк
Чашук	Полешук	Волошук	Гав'юк
Чешук	Лемешук	Слошук	Дюк
Чернишук	Терешук	Тимошук	Бадюк
Гавришук	Крешук	Ярмошук	Повадюк
Шишук	Орешук	Богоношук	Попадюк
Кошук	Фешук	Рошук	Широкорадюк
Тимошук	Войцешук	Андрошук	Шадюк
Андрошук	Свишук	Ворошук	Лебедюк
Дорошук	Хвишук	Григорошук	Медведюк

Поведюк	Глазюк	Швалюк	Войталюк
Шведюк	Богомазюк	Галюк	Кришталюк
Свередюк	Чорномазюк	Довгалюк	Михалюк
Середюк	Пазюк	Магдалюк	Гоцалюк
Федюк	Гаразюк	Кандалюк	Гуцалюк
Давидюк	Бевзюк	Жалюк	Чалюк
Швидюк	Гедзюк	Держалюк	Мочалюк
Демидюк	Нидзюк	Базалюк	Шалюк
Гнидюк	Гандзюк	Забзалюк	Дзиблюк
Бідюк	Мандзюк	Бакалюк	Коблюк
Дідюк	Сендзюк	Підкалюк	Дзюблюк
Байдюк	Ксендзюк	Подкалюк	Зяблюк
Шайдюк	Березюк	Вокалюк	Гаркавлюк
Войдюк	Дерезюк	Сокалюк	Павлюк
Баландюк	Беризюк	Штокалюк	Кучеравлюк
Маландюк	Фризюк	Шокалюк	Кивлюк
Фелендюк	Ганзюк	Харкалюк	Шмаглюк
Рендюк	Манзюк	Скалюк	Драглюк
Линдюк	Сензюк	Москалюк	Подлюк
Риндюк	Козюк	Пукалюк	Гребелюк
Штундюк	Позюк	Малюк	Савелюк
Негодюк	Карапозюк	Крохмалюк	Ківелюк
Погодюк	Морозюк	Пеналюк	Ангелюк
Никодюк	Коверзюк	Палюк	Банделюк
Солодюк	Гарбузюк	Цапалюк	Пенделюк
Холодюк	Князюк	Трипалюк	Ожелюк
Бородюк	Матвіюк	Опалюк	Кожелюк
Ходюк	Гордіюк	Гопалюк	Недзелюк
Дердюк	Мусіюк	Штопалюк	Козелюк
Мердюк	Балюк	Корпалюк	Лелюк
Сердюк	Табалюк	Упалюк	Стромелюк
Гирдюк	Хабалюк	Гупалюк	Кармелюк
Рудюк	Цембалюк	Гралюк	Іванелюк
Дядюк	Цимбалюк	Дралюк	Корнелюк
Колядюк	Барбалюк	Салюк	Чепелюк
Андрюк	Савалюк	Баталюк	Джерелюк
Фреюк	Осавалюк	Наталюк	Селюк
Базюк	Шавалюк	Таталюк	Кіселюк
Лабазюк	Ковалюк	Шаталюк	Стрателюк
Казюк	Коновалюк	Непиталюк	Котелюк
Приказюк	Дровалюк	Байталюк	Кошелюк

Козлюк	Самолюк	Тиванюк	Ковтанюк
Гилюк	Мармолюк	Іванюк	Сметанюк
Пендилюк	Ярмолюк	Годованюк	Капітанюк
Жилюк	Смолюк	Довганюк	Баштанюк
Базилюк	Дролюк	Циганюк	Стефанюк
Килюк	Королюк	Серганюк	Штефанюк
Шумилюк	Войтолюк	Данюк	Коханюк
Данилюк	Пистолюк	Богданюк	Суханюк
Шпилюк	Постолюк	Педанюк	Кацанюк
Барилюк	Пахолюк	Зданюк	Гоцанюк
Шкварилюк	Похолюк	Киданюк	Качанюк
Брилюк	Храплюк	Сіданюк	Мовчанюк
Гаврилюк	Цаплюк	Кайданюк	Гричанюк
Кирилюк	Мацеплюк	Майданюк	Молчанюк
Прилюк	Карплюк	Канюк	Шанюк
Василюк	Берлюк	Баланюк	Сребнюк
Красилюк	Орлюк	Галанюк	Багнюк
Хилюк	Маслюк	Меланюк	Палагнюк
Шилюк	Теслюк	Манюк	Макогнюк
Білюк	Рослюк	Гаманюк	Заваднюк
Філюк	Петлюк	Атаманюк	Ладнюк
Михайлюк	Булюк	Шиманюк	Раднюк
Самойлюк	Гулюк	Сукманюк	Середнюк
Теклюк	Гоцулюк	Окоманюк	Тридняк
Куклюк	Стефлюк	Романюк	Слободнюк
Іллюк	Демюк	Гарманюк	Голоднюк
Дремлюк	Веремюк	Фурманюк	Колоднюк
Барболюк	Яремюк	Гетманюк	Городнюк
Борболюк	Климюк	Личманюк	Загороднюк
Саволюк	Герасимюк	Кучманюк	Бенюк
Древолюк	Максимюк	Степанюк	Гребенюк
Голюк	Йовхим'юк	Зацепанюк	Грибенюк
Анголюк	Гром'юк	Щепанюк	Правденюк
Долюк	Наумюк	Щипанюк	Ленюк
Мозолюк	Кабанюк	Баранюк	Зеленюк
Колюк	Балабанюк	Таранюк	Оленюк
Ваколюк	Чабанюк	Петранюк	Смоленюк
Миколюк	Курдибанюк	Писанюк	Каменюк
Николюк	Цибанюк	Русанюк	Ременюк
Ніколюк	Урбанюк	Танюк	Кременюк
Соколюк	Зубанюк	Жовтанюк	Семенюк

Гоменюк	Візнюк	Проконюк	Дунюк
Доменюк	Вознюк	Філонюк	Морунюк
Гуменюк	Перевознюк	Монюк	Супрунюк
Тюменюк	Поворознюк	Телемонюк	Ковтунюк
Кузьменюк	Литвинюк	Гомонюк	Махнюк
Письменюк	Гладинюк	Гумонюк	Сахнюк
Гненюк	Бурдинюк	Кононюк	Нарихнюк
Лапенюк	Кудинюк	Апонюк	Мохнюк
Варенюк	Пазинюк	Гапонюк	Зарічнюк
Фаренюк	Линюк	Хрипонюк	Кабашнюк
Лавренюк	Калинюк	Миронюк	Замашнюк
Катеренюк	Колинюк	Воронюк	Страшнюк
Шеренюк	Минюк	Пронюк	Вишнюк
Коренюк	Горпинюк	Петронюк	Холошнюк
Сенюк	Маринюк	Сафронюк	Горошнюк
Оксенюк	Бринюк	Ковтонюк	Янюк
Арсенюк	Вавринюк	Антонюк	Дем'янюк
Животенюк	Гавринюк	Свистонюк	Зарум'янюк
Парфенюк	Лавринюк	Сафонюк	Слободянюк
Маценюк	Гринюк	Тихонюк	Водянюк
Гриценюк	Катеринюк	Скрипнюк	Лукіянюк
Проценюк	Яринюк	Гарнюк	Смолянюк
Марценюк	Синюк	Сарнюк	Задоянюк
Яценюк	Дитинюк	Вернюк	Касянюк
Богаченюк	Мартинюк	Навернюк	Очеретянюк
Каченюк	Костинюк	Патернюк	Касьянюк
Печенюк	Августинюк	Чернюк	Завальнюк
Демченюк	Ахтинюк	Нагорнюк	Красильнюк
Торченюк	Марцинюк	Підгорнюк	Шкільнюк
Волошенюк	Турчинюк	Чорнюк	Попільнюк
Хорошенюк	Барвінюк	Заярнюк	Лоюк
Ляшенюк	Філінюк	Маснюк	Роюк
Блащенюк	Крамнюк	Краснюк	Остап'юк
Лежнюк	Кривонюк	Леснюк	Пилипюк
Калежнюк	Червонюк	Підлеснюк	Карпюк
Побережнюк	Розгонюк	Греснюк	Бондарюк
Лижнюк	Макогонюк	Нечеснюк	Кухарюк
Роздорожнюк	Донюк	Ліснюк	Царюк
Присяжнюк	Федонюк	Ситнюк	Тетерюк
Лезнюк	Конюк	Плахотнюк	Пузирюк
Близнюк	Ніконюк	Десятнюк	Сирюк

Григорюк	Дзисюк	Латюк	Яцентюк
Федорюк	Лисюк	Шкурлатюк	Котюк
Петрюк	Полисюк	Матюк	Рокотюк
Дмитрюк	Мисюк	Гарматюк	Волотюк
Димитрюк	Денисюк	Гранатюк	Долотюк
Басюк	Писюк	Гнатюк	Молотюк
Ковбасюк	Марисюк	Ігнатюк	Слотюк
Васюк	Гаврисюк	Лопатюк	Клопотюк
Івасюк	Грисюк	Братюк	Сиротюк
Квасюк	Борисюк	Стандратюк	Кротюк
Гасюк	Форисюк	Кондратюк	Доротюк
Бідасюк	Сисюк	Контратюк	Клаптюк
Черкасюк	Мойсюк	Пасатюк	Пептюк
Лукасюк	Аксюк	Усатюк	Пиптюк
Галасюк	Плаксюк	Вусатюк	Вертюк
Власюк	Алексюк	Сохатюк	Смертюк
Оласюк	Олексюк	Бовтюк	Фертюк
Атласюк	Педосюк	Щебетюк	Бортюк
Уласюк	Косюк	Шеметюк	Товстюк
Масюк	Лосюк	Репетюк	Шелестюк
Примасюк	Волосюк	Веретюк	Басестюк
Панасюк	Мосяк	Решетюк	Глистюк
Опанасюк	Безносюк	Поставитюк	Намистюк
Степасюк	Коносюк	Дитюк	Христюк
Гарасюк	Карпосюк	Микитюк	Вихристюк
Карасюк	Андросюк	Никитюк	Басистюк
Тарасюк	Сосюк	Калитюк	Толстюк
Герасюк	Форсюк	Харитюк	Костюк
Красюк	Батюк	Ситюк	Хворостюк
Петрасюк	Гарбатюк	Титюк	Шерстюк
Сасюк	Щербатюк	Вітюк	Рекрутюк
Кратасюк	Горбатюк	Нікітюк	Шутюк
Протасюк	Зубатюк	Кмітюк	Махтюк
Партасюк	Чубатюк	Войтюк	Кихтюк
Стасюк	Головатюк	Регентюк	Віхтюк
Овсюк	Черватюк	Валентюк	Кухтюк
Небесюк	Богатюк	Флентюк	Безп'ятюк
Жесюк	Рогатюк	Климентюк	Зятюк
Олесюк	Варгатюк	Рентюк	Оп'ятюк
Вересюк	Бородатюк	Лаврентюк	Каяфюк
Фесюк	Строкатюк	Аксентюк	Гацюк

Дацюк	Куриляк	Погребняк	Моняк
Мацюк	Біляк	Погрібняк	Вороняк
Нацюк	Мокляк	Горбняк	Антоняк
Пацюк	Земляк	Піддубняк	Пшоняк
Стецюк	Воляк	Козубняк	Пняк
Новицюк	Зволяк	Коцюбняк	Закопняк
Кицюк	Голяк	Древняк	Терняк
Скицюк	Вандоляк	Деревняк	Черняк
Лицюк	Подоляк	Зарівняк	Ягирняк
Грицюк	Самоляк	Ладняк	Задвірняк
Петрицюк	Смоляк	Бедняк	Жорняк
Коцюк	Поляк	Середняк	Футорняк
Процюк	Соляк	Поздняк	Дурняк
Луцюк	Журляк	Західняк	Курняк
Яцюк	Чесляк	Сподняк	Підмурняк
Баб'як	Кисляк	Будняк	Фурняк
Щерб'як	Петляк	Полудняк	Ковбасняк
Краков'як	Цибуляк	Семеняк	Лесняк
Хом'як	Гуляк	Гуменяк	Вересняк
Пилип'як	Нагуляк	Пеняк	Щесняк
Хрип'як	Пігуляк	Хижняк	Лісняк
Скоп'як	Сандуляк	Лужняк	Матняк
Терп'як	Куляк	Калюжняк	Решетняк
Бабяк	Бикуляк	Зелезняк	Мотняк
Лабяк	Микуляк	Березняк	Воротняк
Цвяк	Нікуляк	Железняк	Бортняк
Дяк	Фасуляк	Залізняк	Кутняк
Ягодяк	Притуляк	Возняк	Розпутняк
Шкодяк	Мантуляк	Кузняк	Буняк
Рудяк	Гоцуляк	Гадиняк	Дуняк
Пазяк	Гуцуляк	Пазиняк	Каплуняк
Зізяк	Яцуляк	Галиняк	Маруняк
Дузяк	Бочуляк	Пилиняк	Петруняк
Кузяк	Мочуляк	Мариняк	Грицуняк
Дияк	Шуляк	Гриняк	Чуняк
Саляк	Пришляк	Синяк	Рочняк
Бабляк	Кошляк	Дитиняк	Підручняк
Шумеляк	Бушляк	Августиняк	Клошняк
Пеляк	Герасимяк	Зіняк	Бездушняк
Беляк	Маняк	Буйняк	Гайдушняк
Гавриляк	Жабняк	Червоняк	Лушняк

Ратушняк	Шушвал	Тарангул	Рашкован
Фартушняк	Диндал	Сандул	Шафован
Шкільняк	Рудал	Ганджул	Букшован
Сопільняк	Дрижал	Гонджул	Карван
Школьняк	Бакал	Мул	Лиштван
Свояк	Штокал	Гуцул	Хван
Прокоп'як	Пукал	Недял	Лаган
Боряк	Цвірінькал	Пшедзял	Саган
Дворяк	Фітькал	Абрам	Човган
Лазор'як	Топал	Плоцидим	Буздиган
Скор'як	Шірпал	Кізім	Циган
Хитряк	Тупал	Клим	Галган
Вітряк	Самодрал	Шулим	Джуган
Бур'як	Капрал	Грім	Шильган
Мас'як	Антал	Шолом	Шульган
Ов'сяк	Буцифал	Ром	Сабадан
Лис'як	Бецал	Пархом	Богдан
Бек'сяк	Гуцал	Наум	Педан
Косяк	Маршал	Хордум	Кацедан
Гусяк	Ангел	Малозум	Здан
Тоμούсяк	Козел	Бакум	Калцидан
Марусяк	Орел	Пархум	Кайдан
Матусяк	Сусел	Балабан	Майдан
Жовтяк	Дятел	Калабан	Куйдан
Пет'як	Копил	Барабан	Продан
Трет'як	Цецил	Тарабан	Бажан
Сит'як	Радзивіл	Храбан	Гаджан
Скриптяк	Сокіл	Чабан	Кожан
Остяк	Недостріл	Чебан	Коржан
Капуст'як	Галл	Чобан	Бужан
Кут'як	Семивол	Дзьобан	Казан
Шут'як	Біловол	Урбан	Помазан
Копицяк	Черновол	Бурбан	Будзан
Кіцяк	Суходол	Гурбан	Морозан
Коцяк	Сокол	Дюрбан	Лузан
Цимбал	Богомол	Рубан	Пузан
Гевал	Мукомол	Дзюбан	Кан
Коновал	Росол	Молдаван	Дзекан
Шаповал	Урсол	Нашиван	Чекан
Старовал	Апостол	Гуйван	Капкан
Шаховал	Хохол	Молдован	Аркан

Баркан	Охман	Мацан	Юрчишен
Цуркан	Лохман	Капцан	Ільчишен
Стукан	Глухман	Куцан	Грищишен
Демишкан	Гоцман	Качан	Ліщишен
Балан	Качман	Мовчан	Ящишен
Галан	Кічман	Зарічан	Антонішен
Калан	Лічман	Колчан	Кащен
Талан	Кучман	Молчан	Рабин
Білан	Кошман	Кочан	Глобин
Баклан	Глушман	Мішан	Сербин
Соколан	Шельман	Міщан	Любин
Каплан	Гетьман	Бартощан	Савин
Чуплан	Кумпан	Луцан	Логвин
Улан	Корпан	Ядвіжен	Мордвин
Гаман	Моспан	Кожен	Юзвин
Караман	Полупан	Айзен	Вдовин
Атаман	Ніцпан	Розен	Яковин
Отаман	Шушпан	Семен	Литвин
Лагман	Баран	Гумен	Листвин
Глузман	Таран	Церен	Рухладин
Шиман	Шаран	Євчен	Сахадин
Піман	Новодран	Бабишен	Кедин
Клейман	Тиран	Яковишен	Диндин
Шлейман	Стиран	Михалишен	Будин
Рейман	Цуран	Павлишен	Блажин
Чекман	Басан	Іванишен	Сажин
Роман	Мисан	Янишен	Рогожин
Карман	Плясан	Остапишен	Тожин
Герман	Батан	Кухаришен	Аношкин
Дерман	Лепетан	Несторишен	Якушкин
Керман	Маркитан	Гнатишен	Данькин
Сірман	Маркітан	Войтишен	Калин
Корман	Капітан	Костишен	Грандзелин
Урман	Султан	Мацишен	Ілин
Гурман	Тристан	Мицишен	Климин
Курман	Каштан	Яцишен	Томин
Фурман	Красноштан	Шевчишен	Хомин
Асман	Сіроштан	Гладчишен	Космин
Косман	Шарафан	Федчишен	Кузьмин
Гофман	Кохан	Панчишен	Подляшанин
Гоффман	Глухан	Янчишен	Пружинин

Христинин	Тепицин	Анзишин	Янишин
Дунин	СТИЦИН	Ганзишин	Омелянишин
Слободянин	Міліцин	Балишин	Демянишин
Волянин	Малачин	Ковалишин	Дем'янишин
Подолянин	Любчин	Малишин	Потапишин
Саварин	Савчин	Михалишин	Остапишин
Шаварин	Гречин	Павлишин	Пилипишин
Саларин	Нечичин	Данилишин	Осипишин
Татарин	Мамчин	Гаврилишин	Прокопишин
Фарин	Манчин	Кирилишин	Карпишин
Кобрин	Танчин	Василишин	Назаришин
Губрин	Настунчин	Филишин	Каришин
Венгрин	Жоночин	Михайлишин	Макаришин
Стогрин	Варчин	Миколишин	Захаришин
Угрин	Харчин	Ніколишин	Овчаришин
Бедрин	Никифорчин	Королишин	Габришин
Ковширин	Турчин	Світлишин	Лавришин
Дорин	Мельниччин	Никулишин	Гришин
Сікорин	Дячин	Нафтулишин	Федоришин
Дмитрин	Мальчин	Єремишин	Петришин
Мотрин	Гаврильчин	Яремишин	Дмитришин
Джурин	Ковбашин	Якимишин	Майстришин
Юрин	Кашин	Климишин	Лукасишин
Боярин	Лукашин	Сулимишин	Власишин
Буярин	Малашин	Юхимишин	Тарасишин
Русин	Ромашин	Кузьмишин	Стасишин
Селетин	Пашин	Іванишин	Андрусишин
Микитин	Парашин	Жданишин	Колотишин
Козлитин	Бабишин	Романишин	Костишин
Сиротин	Кубишин	Степанишин	Дацишин
Настин	Якубишин	Стефанишин	Мацишин
Старостин	Савишин	Зенишин	Грицишин
Августин	Юзвишин	Семенишин	Войцишин
Яштутин	Яковишин	Сименишин	Процишин
Фельштин	Бенедишин	Гринишин	Куцишин
Васютин	Федишин	Синишин	Луцишин
Дамахин	Дідишин	Мартинишин	Налуцишин
Тімохин	Сторожишин	Марцинишин	Яцишин
Рябухин	Ковержишин	Миронишин	Дивачишин
Пантюхин	Гедзишин	Бартонишин	Рачишин
Телицин	Гандзишин	Чернишин	Горобчишин

Кравчишин	Орищишин	Іллюшин	Брезгін
Савчишин	Ліщишин	Сенюшин	Мамалигін
Левчишин	Міщишин	Кирюшин	Шлигін
Шевчишин	Андрущишин	Купрюшин	Старигін
Євчишин	Ющишин	Матюшин	Волгін
Федчишин	Ящишин	Яшин	Іволгін
Музичишин	Нікішин	Андріяшин	Макогін
Гричишин	Михалішин	Даньшин	Кочергін
Киричишин	Мішин	Ващин	Калугін
Войчишин	Максимішин	Кащин	Лачугін
Демчишин	Фомішин	Парацин	Шульгін
Семчишин	Іванішин	Терещин	Гладін
Шемчишин	Казанішин	Дищин	Бернадін
Тимчишин	Степанішин	Орищин	Нещадін
Шимчишин	Філіпішин	Тимошин	Магдін
Томчишин	Нікітішин	Рощин	Балдін
Іванчишин	Матвіїшин	Мартощин	Баландін
Данчишин	Андріїшин	Гущин	Негодін
Панчишин	Мокшин	Рущин	Погодін
Менчишин	Шамшин	Марущин	Володін
Сенчишин	Явдошин	Пастущин	Забродін
Гринчишин	Калошин	Бабін	Бардін
Янчишин	Волошин	Карабін	Кудін
Купчишин	Солошин	Бобін	Челядін
Марчишин	Типлошин	Злобін	Порядін
Харчишин	Тимошин	Дубін	Мазін
Захарчишин	Мехоношин	Рубін	Кармазін
Ірчишин	Прошин	Грубін	Назін
Юрчишин	Гандзьошин	Шубін	Березін
Дячишин	Лапшин	Дзюбін	Козін
Бурячишин	Ларшин	Любавін	Зюзін
Михальчишин	Першин	Левін	Акользін
Похальчишин	Леушин	Євін	Бакін
Омельчишин	Петрокушин	Москвін	Жвакін
Ільчишин	Якушин	Валовін	Баскакін
Гавришишин	Лапушин	Коровін	Ломакін
Ващишин	Петрушин	Литвін	Бабкін
Іващишин	Тушин	Палагін	Рибкін
Кащишин	Шушин	Кулагін	Коробкін
Лещишин	Краюшин	Брагін	Головкін
Орещишин	Люшин	Корчагін	Коровкін

Медведкін	Щукін	Абдулін	Крупін
Давидкін	Овечкін	Мікулін	Гагарін
Бородкін	Анічкін	Нікулін	Базарін
Козкін	Бабочкін	Мачулін	Казарін
Анікін	Галочкін	Шухлін	Ларін
Чікін	Сорочкін	Максимін	Марін
Райкін	Курочкін	Фомін	Гамарін
Савейкін	Уточкін	Хомін	Самарін
Батяйкін	Каючкін	Дьомін	Гусарін
Балкін	Івашкін	Сьомін	Гутарін
Галкін	Малишкін	Казьмін	Маврін
Палкін	Мишкін	Кузьмін	Венгрін
Силкін	Шишкін	Іванін	Кудрін
Пчолкін	Морошкін	Ганін	Єрін
Булкін	Бабушкін	Гаманін	Горін
Фомкін	Климушкін	Панін	Зорін
Потьомкін	Акімушкін	Гранін	Купрін
Анкін	Фомушкін	Повітчанін	Мотрін
Гранкін	Пушкін	Важенін	Гурін
Катункін	Люшкін	Зеленін	Проскурін
Кокін	Тюрюкін	Кленін	Турін
Доброскокін	Теб'якін	Гриценін	Мічурін
Поволокін	Кожем'якін	Дружинін	Хрін
Сорокін	Відякін	Маринін	Мосін
Фокін	Кузякін	Рябінін	Фурсін
Шапкін	Моськін	Калінін	Русін
Скрипкін	Сахалін	Малінін	Лопатін
Пересипкін	Хіблін	Мінін	Очеретін
Пупкін	Амелін	Іонін	Копитін
Маркін	Ємелін	Монін	Нікітін
Сидоркін	Карелін	Самонін	Балтін
Чуркін	Шелін	Воронін	Суботін
Юркін	Ковилін	Пронін	Замотін
Ласкін	Шатилін	Афонін	Настін
Паскін	Томілін	Лунін	Костін
Куропаткін	Філін	Андрунін	Старостін
Касаткін	Шуклін	Петунін	Бутін
Уткін	Надолін	Янін	Радутін
Лазуткін	Єрмолін	Олянін	Кухтін
Букін	Каплін	Башнянін	Марфін
Боцукін	Коноплін	Матянін	Труфін

Бахін	Гомон	Колдун	Галькун
Сімахін	Барон	Годун	Люлькун
Демихін	Сковрон	Походун	Джалун
Спирихін	Мирон	Бордун	Каплун
Умрихін	Харитон	Кордун	Ціпун
Смиртихін	Антон	Прядун	Хропун
Толстихін	Ваштон	Хижун	Серпун
Алдохін	Фон	Коржун	Шкварун
Блохін	Мершон	Блазун	Пожарун
Тимохін	Шкарбун	Повзун	Карун
Єрохін	Кавун	Гедзун	Саврун
Антохін	Кривун	Гудзун	Герун
Альохін	Сивун	Лизун	Перун
Мухін	Благун	Лізун	Говорун
Слепухін	Драгун	Корзун	Творун
Карпухін	Шагун	Бакун	Чупрун
Марухін	Двигун	Скакун	Хитрун
Петрухін	Джигун	Балакун	Басун
Сухін	Подзигун	Сакун	Совсун
Золотухін	Лигун	Савкун	Хвесун
Ілюхін	Шмигун	Шавкун	Лисун
Кирюхін	Бігун	Вовкун	Цісун
Ляхін	Цвігун	Дикун	Корсун
Кислицін	Когун	Кликун	Батун
Кочін	Шаргун	Рикун	Каратун
Дар'їн	Вергун	Брикун	Жовтун
Мар'їн	Моргун	Чайкун	Ковтун
Ільїн	Шморгун	Скокун	Шеметун
Розгон	Польгун	Гаркун	Шепетун
Макогон	Кадун	Харкун	Каритун
Македон	Гладун	Меркун	Бритун
Новодон	Радун	Перкун	Похитун
Кордон	Прадун	Черкун	Колтун
Новожон	Садун	Циркун	Дроботун
Красножон	Правдун	Боркун	Сокотун
Фаріон	Педун	Буркун	Моркотун
Халамон	Федун	Блискун	Коротун
Мамон	Швидун	Пискун	Шпортун
Халимон	Ридун	Цяцкун	Шастун
Симон	Гайдун	Пишкун	Шелестун
Пантелеймон	Прийдун	Дякун	Свистун

Ваштун	Груб'ян	Бобко	Домосудко
Тихун	Бурдіян	Надобко	Прядко
Чихун	Несміян	Лобко	Дейнеко
Сохун	Гар'ян	Коробко	Блажко
Верхун	Капр'ян	Губко	Баклажко
Штирхун	Софіян	Піддубко	Боклажко
Порхун	Галиціян	Зубко	Ватажко
Дацун	Шабелян	Тризубко	Мережко
Грицун	Омелян	Чубко	Рижко
Кіцун	Подолян	Ховавко	Біжко
Бойцун	Колян	Бородавко	Сніжко
Войцун	Вельколян	Булавко	Божко
Колцун	Осмолян	Савко	Ложко
Процун	Троян	Приставко	Білоножко
Старцун	Соян	Гевко	Голоножко
Карачун	Стоян	Левко	Рожко
Кравчун	Мар'ян	Черевко	Дорожко
Гичун	Григор'ян	Наливко	Недолужко
Каричун	Хутор'ян	Сивко	Кружко
Бугорчун	Касян	Івко	Желізко
Гальчун	Русян	Яковко	Слізко
Левшун	Мунтян	Головко	Козко
Керешун	Хворост'ян	Пуголовко	Кузко
Чешун	Устян	Бровко	Клюзко
Міщун	Куян	Литовко	Завико
Шершун	Полуян	Мордзявко	Владико
Коршун	Боцян	Молявко	Шабліко
Нещун	Савсцян	Холявко	Мандрико
Нищун	Севаст'ян	Мулявко	Кондрико
Ніщун	Садо	Ретявко	Черевайко
Гаюн	Курандо	Завадко	Наливайко
Колюн	Чудо	Догадко	Цвайко
Фісюн	Невмивако	Гладко	Швайко
Боцюн	Ломако	Предко	Шагайко
Дем'ян	Бабко	Давидко	Тарадайко
Слобод'ян	Жабко	Дідко	Галайко
Завод'ян	Жеребко	Блідко	Майко
Киян	Керебко	Гнідко	Незнайко
Шлиян	Дибко	Будко	Помарайко
Шиян	Глибко	Гудко	Сайко
Фаб'ян	Шибко	Дудко	Ісайко

Золотайко	Жуйко	Лемко	Коцюбенко
Файко	Пожуйко	Телемко	Дзябенко
Печайко	Алілуйко	Семко	Лизавенко
Друговейко	Поцілуйко	Климко	Гаркавенко
Матвейко	Олуйко	Сулимко	Савенко
Подейко	Волуйко	Соломко	Ревенко
Судейко	Полуйко	Хомко	Кривенко
Дрожейко	Заверуйко	Гальомко	Садовенко
Ужейко	Загоруйко	Нашиванко	Вдовенко
Джерелейко	Чуйко	Болванко	Удовенко
Пантелейко	Кибалко	Жданко	Янковенко
Шулейко	Рибалко	Ланко	Токовенко
Мейко	Галко	Романко	Яковенко
Нейко	Падалко	Ананко	Воловенко
Синейко	Фіалко	Щепанко	Головенко
Дрейко	Ралко	Муранко	Яловенко
Задерейко	Зралко	Писанко	Зіновенко
Борейко	Салко	Коханко	Дворовенко
Корейко	Скобелко	Бабенко	Лісовенко
Бурейко	Маселко	Лихобабенко	Гуртовенко
Курейко	Кобилко	Жабенко	Мостовенко
Матейко	Студилко	Схабенко	Кучерявенко
Охейко	Жилко	Перегибенко	Довгенко
Мацейко	Ярмилко	Грибенко	Западенко
Дранцейко	Данилко	Цибенко	Медведенко
Тучейко	Тупилко	Лейбенко	Ведмеденко
Шейко	Барилко	Жолобенко	Середенко
Кошейко	Брилко	Горобенко	Феденко
Душейко	Гаврилко	Горбенко	Давиденко
Шлийко	Гомілко	Журбенко	Жиденко
Мацвійко	Томілко	Губенко	Киденко
Сергійко	Сопілко	Сологубенко	Демиденко
Копійко	Смолко	Дубенко	Біденко
Бойко	Фролко	Зубенко	Діденко
Дойко	Пахолко	Козубенко	Гайденко
Лойко	Кошолко	Кузубенко	Лободенко
Слойко	Богулко	Толубенко	Заводенко
Сойко	Коб'ялко	Зарубенко	Солоденко
Стойко	Шрамко	Чубенко	Бороденко
Штойко	Самко	Дзюбенко	Ходенко
Вуйко	Демко	Любенко	Горденко

Буденко	Однораленко	Єрмоленко	Німенко
Шелкоуденко	Урсаленко	Ярмоленко	Охріменко
Руденко	Наталенко	Короленко	Єфіменко
Пруденко	Михаленко	Столенко	Відоменко
Худенко	Чаленко	Пахоленко	Коломенко
Коляденко	Шаленко	Тепленко	Фоменко
Бумаженко	Павленко	Горленко	Хоменко
Євженко	Путивленко	Тесленко	Пархоменко
Довженко	Гогленко	Осауленко	Єрьоменко
Дейніженко	Тягленко	Акуленко	Косменко
Боженко	Кундленко	Вакуленко	Науменко
Лобоженко	Свердленко	Муленко	Гуменко
Убоженко	Кудленко	Гамуленко	Розуменко
Ноженко	Дебеленко	Хруленко	Куменко
Поноженко	Зеленко	Матуленко	Бакуменко
Броженко	Леленко	Рохленко	Кучменко
Дроженко	Козленко	Рухленко	Кузьменко
Піроженко	Даниленко	Адаменко	Письменко
Стороженко	Бриленко	Каменко	Чабаненко
Сурженко	Гавриленко	Абраменко	Іваненко
Буженко	Кириленко	Авраменко	Жаданенко
Бордюженко	Куриленко	Шраменко	Богданенко
Сальженко	Силенко	Єременко	Романенко
Шульженко	Василенко	Яременко	Паненко
Годзенко	Похиленко	Семенко	Степаненко
Березенко	Мациленко	Артеменко	Тараненко
Мостолизенко	Шиленко	Подименко	Стефаненко
Хмизенко	Біленко	Гудименко	Митрофаненко
Козенко	Горіленко	Кизименко	Коханенко
Борзенко	Філенко	Єкименко	Молчаненко
Бузенко	Михайленко	Євдокименко	Півненко
Гарбузенко	Бийленко	Якименко	Вовненко
Гузенко	Самойленко	Клименко	Угненко
Кузенко	Міняйленко	Сулименко	Бідненко
Цимбаленко	Кукленко	Крименко	Семененко
Коваленко	Рабоволенко	Герасименко	Оксененко
Коноваленко	Голенко	Аксименко	Важненко
Москаленко	Миколенко	Максименко	Рожненко
Маленко	Ніколенко	Устименко	Логвиненко
Кормаленко	Соколенко	Трифименко	Литвиненко
Паленко	Мармоленко	Юхименко	Бединенко

Калиненко	Дем'яненко	Димаренко	Здоренко
Глиненко	Лук'яненко	Лимаренко	Сидоренко
Лавриненко	Ємельяненко	Комаренко	Дідоренко
Гриненко	Омельяненко	Пономаренко	Зоренко
Мартиненко	Касьяненко	Хмаренко	Лазоренко
Поліненко	Потапенко	Кучмаренко	Сікоренко
Міненко	Остапенко	Войнаренко	Нечипоренко
Ніненко	Шелепенко	Шапаренко	Засоренко
Гуріненко	Черепенко	Писаренко	Вікторенко
Сіненко	Степенко	Слісаренко	Несторенко
Дайненко	Пилипенко	Гусаренко	Никифоренко
Леоненко	Осипенко	Слюсаренко	Прохоренко
Ларіоненко	Архипенко	Татаренко	Катренко
Ніконенко	Філіпенко	Титаренко	Петренко
Філоненко	Сліпенко	Захаренко	Дмитренко
Солоненко	Прокопенко	Кухаренко	Майстренко
Халимоненко	Попенко	Царенко	Гостренко
Симоненко	Торопенко	Сніцаренко	Буренко
Кононенко	Чопенко	Овчаренко	Лобуренко
Гапоненко	Карпенко	Гончаренко	Бандуренко
Мироненко	Горпенко	Шаренко	Журенко
Проненко	Лупенко	Бобренко	Джуренко
Самсоненко	Цюпенко	Лавренко	Лазуренко
Платоненко	Губаренко	Олександренко	Мазуренко
Харитоненко	Варенко	Мудренко	Шкуренко
Антоненко	Огаренко	Берберенко	Нечепуренко
Трифоненко	Бугаренко	Семеренко	Кашпуренко
Черненко	Бондаренко	Нестеренко	Гошуренко
Красненко	Одаренко	Кучеренко	Седляренко
Солодуненко	Сподаренко	Гиренко	Скляренко
Совсуненко	Дударенко	Пузиренко	Шкляренко
Ковтуненко	Лазаренко	Казмиренко	Столяренко
Свистуненко	Назаренко	Щиренко	Котляренко
Вахненко	Кобзаренко	Жовніренко	Муляренко
Махненко	Козаренко	Кушніренко	Дегтяренко
Пахненко	Макаренко	Мокренко	Діхтяренко
Міхненко	Шинкаренко	Іскренко	Басенко
Порохненко	Токаренко	Мамренко	Івасенко
Напхненко	Пушкаренко	Горенко	Власенко
Ляхненко	Паламаренко	Григоренко	Уласенко
Яненко	Крамаренко	Федоренко	Масенко

Панасенко	Шкуратенко	Троценко	Євченко
Опанасенко	Хатенко	Марценко	Мисливченко
Афанасенко	Микитенко	Буценко	Івченко
Расенко	Никитенко	Куценко	Головченко
Тарасенко	Наймитенко	Луценко	Кудрявченко
Стасенко	Вітенко	Яценко	Радченко
Фасенко	Нікітенко	Кабаченко	Осадченко
Стесенко	Тітенко	Рибаченко	Хведченко
Фесенко	Войтенко	Сиваченко	Педченко
Лисенко	Вуйтенко	Сіваченко	Редченко
Денисенко	Суботенко	Новаченко	Федченко
Борисенко	Жиготенко	Рогаченко	Нефедченко
Фісенко	Зотенко	Магдаченко	Блідченко
Олексенко	Котенко	Майдаченко	Підченко
Босенко	Злотенко	Козаченко	Солодченко
Косенко	Золотенко	Ткаченко	Приходченко
Носенко	Околотенко	Сідлаченко	Дудченко
Триносенко	Мотенко	Клаченко	Лудченко
Лихоносенко	Сиротенко	Бурлаченко	Рудченко
Сухоносенко	Кротенко	Примаченко	Глядченко
Андросенко	Вихристенко	Чумаченко	Денеченко
Христосенко	Хвостенко	Черпаченко	Блажченко
Усенко	Костенко	Шпаченко	Любиченко
Дусенко	Бутенко	Граченко	Вдовиченко
Педусенко	Шовкутенко	Сіраченко	Поповиченко
Русенко	Баламутенко	Саченко	Литвиченко
Лаврусенко	Шутенко	Ісаченко	Бардиченко
Андрусенко	Махтенко	Босаченко	Рудиченко
Петрусенко	Бухтенко	Носаченко	Кожиченко
Ясенко	Плютенко	Слабченко	Музиченко
Нам'ясенко	Васютенко	Цибченко	Маличенко
Хробатенко	Толстоп'ятенко	Собченко	Михайличенко
Бульбатенко	Баценко	Зубченко	Хіміченко
Череватенко	Гаценко	Любченко	Стадниченко
Голатенко	Даценко	Рябченко	Чередниченко
Матенко	Маценко	Правченко	Огородниченко
Ігнатенко	Стаценко	Савченко	Рудниченко
Конопатенко	Стеценко	Полтавченко	Племениченко
Ґратенко	Гриценко	Левченко	Резниченко
Кондратенко	Доценко	Черевченко	Калиниченко
Кратенко	Проценко	Шевченко	Синиченко

Олійниченко	Хромченко	Харченко	Данильченко
Колесниченко	Томченко	Захарченко	Копильченко
Лісниченко	Фомченко	Оверченко	Гаврильченко
Колісниченко	Іванченко	Мерченко	Васильченко
Ситниченко	Данченко	Перченко	Хильченко
Сотниченко	Романченко	Шпирченко	Ільченко
Колачниченко	Панченко	Вірченко	Мільченко
Мірошниченко	Семенченко	Мірченко	Горільченко
Тютюниченко	Сенченко	Сірченко	Єрмольченко
Кальниченко	Маринченко	Орченко	Гриньченко
Мельниченко	Барвінченко	Федорченко	Башенко
Кошельниченко	Зінченко	Бурченко	Кардашенко
Кириченко	Мінченко	Гурченко	Кашенко
Кіриченко	Камінченко	Дурченко	Докашенко
Гориченко	Грінченко	Турченко	Лукашенко
Григориченко	Українченко	Юрченко	Малашенко
Нориченко	Донченко	Лопатченко	Білашенко
Катриченко	Леонченко	Нікітченко	Ігнашенко
Петриченко	Афонченко	Бученко	Монашенко
Усиченко	Гунченко	Гученко	Кондрашенко
Христиченко	Марунченко	Кульгученко	Терешенко
Хвостиченко	Янченко	Лученко	Никишенко
Куліченко	Лук'янченко	Гричченко	Лищенко
Фоміченко	Федоченко	Курочченко	Калищенко
Іваніченко	Куроченко	Сердюченко	Колищенко
Калініченко	Гапченко	Павлюченко	Мищенко
Черніченко	Клапченко	Ілюченко	Чернищенко
Кирпіченко	Остапченко	Ключенко	Грищенко
Гайченко	Скрипченко	Царюченко	Мартищенко
Зайченко	Шипченко	Бирюченко	Кошенко
Сайченко	Філіпченко	Костюченко	Милошенко
Андрейченко	Сліпченко	Дяченко	Волошенко
Андрійченко	Солопченко	Рибальченко	Солошенко
Бойченко	Попченко	Вальченко	Тимошенко
Войченко	Топченко	Гальченко	Єрмошенко
Демченко	Скупченко	Дальченко	Ярмошенко
Яремченко	Варченко	Мальченко	Єрошенко
Темченко	Дарченко	Безпальченко	Дорошенко
Ємченко	Ларченко	Михальченко	Ярошенко
Тимченко	Марченко	Омельченко	Паршенко
Химченко	Старченко	Могильченко	Ушенко

Гнівушенко	Прищенко	Матвієнко	Дублянко
Якушенко	Петрищенко	Огієнко	Солянко
Мушенко	Тищенко	Сергієнко	Маслянко
Каплоушенко	Іщенко	Гордієнко	Вовнянко
Клапоушенко	Міщенко	Малієнко	Коднянко
Катрушенко	Аніщенко	Палієнко	Гноянко
Петрушенко	Оніщенко	Веремієнко	Очеретянко
Сушенко	Зощенко	Корнієнко	Лапко
Євтушенко	Рощенко	Лаврієнко	Калапко
Пастушенко	Борщенко	Багрієнко	Шалапко
Конюшенко	Гущенко	Андрієнко	Білошапко
Андрюшенко	Глущенко	Анопрієнко	Шелепко
Матюшенко	Іванущенко	Онопрієнко	Керепко
Іляшенко	Андрущенко	Дмитрієнко	Черепко
Ващенко	Крушенко	Онуфрієнко	Степко
Іващенко	Сущенко	Танасієнко	Цепко
Хващенко	Федющенко	Мукосієнко	Чепко
Дащенко	Ілющенко	Мусієнко	Прищепко
Педащенко	Плющенко	Тимофієнко	Липко
Черкащенко	Матющенко	Дорофієнко	Прилипко
Плащенко	Ільющенко	Софієнко	Хрипко
Пашченко	Ященко	Соєнко	Шипко
Паращенко	Лященко	Зуєнко	Сліпко
Геращенко	Бугаєнко	Ільєнко	Ціпко
Стащенко	Ніколаєнко	Половинко	Копко
Остащенко	Расенко	Литвинко	Снопко
Сьомаковщенко	Шмараєнко	Низинко	Купко
Обуховщенко	Саєнко	Голинко	Цюпко
Лещенко	Ісаєнко	Затинко	Шароварко
Олещенко	Грицаєнко	Лінко	Татарко
Демещенко	Агеєнко	Абросінко	Махарко
Грещенко	Моїсеєнко	Марцінко	Шарко
Терещенко	Мойсеєнко	Іонко	Хаверко
Орещенко	Алексеєнко	Заслонко	Оверко
Фещенко	Міхеєнко	Бохонко	Дерко
Мищенко	Єлесеєнко	Пшонко	Патерко
Онищенко	Алексеєнко	Гальонко	Дмитерко
Пищенко	Алексеєнко	Пальонко	Флерко
Карапищенко	Федосеєнко	Дерев'янка	Бирко
Лаврищенко	Кириєнко	Лип'янка	Швирко
Грищенко	Рідкошиєнко	Козянко	Здирко

Кирко	Волоско	Табачко	Заїчко
Сокирко	Носко	Козачко	Яїчко
Оскирко	Безноско	Качко	Бочко
Казимирко	Бжуско	Скачко	Колодочко
Шмирко	Бруско	Крачко	Леочко
Шпирко	Коляско	Мрачко	Клочко
Чирко	Батко	Сачко	Молочко
Ширко	Булатко	Голубечко	Толочко
Вірко	Шматко	Савечко	Білоочко
Цвірко	Гнатко	Михалечко	Змрочко
Затірко	Малохатко	Ілечко	Бучко
Борко	Гелетко	Франечко	Хандучко
Коморко	Лепетко	Янечко	Лучко
Педзьорко	Веретко	Речко	Ручко
Гурко	Челомбитко	Гречко	Безручко
Дідурко	Литко	Куречко	Кручко
Бандурко	Митко	Васечко	Криворучко
Журко	Копитко	Івасечко	Тучко
Мазурко	Ритко	Місечко	Ключко
Курко	Дробітко	Боєчко	Пиячко
Шкурко	Вітко	Бичко	Болячко
Білошкурко	Квітко	Дичко	Барабашко
Жмурко	Мітко	Музичко	Кашко
Чепурко	Снітко	Личко	Лукашко
Турко	Войтко	Величко	Лашко
Батурко	Койтко	Невеличко	Василяшко
Вівчурко	Ротко	Черничко	Гайдамашко
Шурко	Бартко	Пичко	Томашко
Юрко	Чвертко	Копичко	Банашко
Вив'юрко	Краснопортко	Шпичко	Бранашко
П'юрко	Копистко	Ричко	Ігнашко
Вевюрко	Примостко	Бричко	Пашко
Пазюрко	Смутко	Киричко	Лупашко
Пюрко	Шутко	Боричко	Аврашко
Сюрко	Дев'ятко	Петричко	Митрашко
Поярко	Перетятко	Осичко	Мурашко
Баско	Тринадцятко	Юсичко	Моташко
Ласко	Щуко	Публічко	Сташко
Зиско	Штефко	Цілічко	Вавшко
Бориско	Дацко	Перепічко	Бабешко
Сиско	Гріцко	Січко	Робешко

Вешко	Бушко	Шелудько	Цегенько
Мелешко	Дрібушко	Рудько	Цигенько
Олешко	Безвушко	Лизько	Зенько
Демешко	Гладушко	Пузько	Коленько
Лемешко	Кожушко	Хвалько	Менько
Варешко	Безушко	Малько	Слинько
Терешко	Галушко	Смалько	Гринько
Гладишко	Глушко	Безпалько	Цинько
Кишко	Анушко	Беспалько	Зінько
Малишко	Остроушко	Конопелько	Сінько
Голишко	Опушко	Петелько	Цінько
Мишко	Грушко	Целько	Походонько
Камишко	Андрушко	Шпилько	Слонько
Онишко	Говорушко	Ілько	Монько
Пишко	Федорушко	Неділько	Бахонько
Гавришко	Петрушко	Неволько	Бохонько
Гришко	Сушко	Колько	Мохонько
Покришко	Юшко	Королько	Кошонько
Мартишко	Палюшко	Цибулько	Гунько
Костишко	Капелюшко	Сивулько	Мамунько
Чишко	Попелюшко	Гулько	Марунько
Шишко	Іванюшко	Дулько	Парасунько
Бішко	Андрюшко	Мулько	Пересунько
Кішко	Костюшко	Шмулько	Слюнько
Колішко	Ляшко	Люлько	Івасюнько
Кулішко	Гуляко	Печелюлько	Нянько
Лемішко	Чеберяко	Долобанько	Басько
Гаврішко	Подиряко	Ванько	Васько
Бабошко	Оладько	Іванько	Івасько
Гошко	Пересадько	Данько	Гасько
Кокошко	Редько	Манько	Касько
Колошко	Очередько	Романько	Лесько
Тимошко	Федько	Ананько	Гресько
Рошко	Бридько	Панько	Яресько
Горошко	Овідько	Бранько	Фесько
Дорошко	Бодько	Санько	Зисько
Порошко	Шкодько	Танько	Мисько
Хорошко	Голобородько	Штанько	Онисько
Прошко	Приходько	Миханько	Крисько
Вітошко	Будько	Тебенько	Ісько
Антошко	Забудько	Деревенько	Гусько

Хомусько	Маршало	Набивайло	Коляно
Скоробогатько	Стебло	Жигайло	Шваро
Хатько	Спадло	Джигайло	Габро
Третько	Шмаровидло	Перебігайло	Сядро
Чоботько	Трофидло	Дзингайло	Бистро
Торотько	Рацідло	Моргайло	Корито
Кутько	Кудло	Поморгайло	Свято
Шутько	Зрудло	Шугайло	Лихо
Дацько	Новосядло	Барикайло	Кулешо
Стецько	Рудело	Штокайло	Демцьо
Цецько	Надточисело	Гукайло	Кошолоп
Грицько	Живило	Мацкайло	Гнап
Фицько	Войшвило	Гримайло	Цап
Юцько	Щадило	Дунайло	Шелеп
Яцько	Цідило	Клепайло	Слеп
Джегало	Войдило	Закопайло	Пилип
Дрегало	Мужило	Поступайло	Гнип
Бризгало	Ружило	Богусайло	Чоп
Дригало	Томило	Шатайло	Біскуп
Шаргало	Кормило	Нечитайло	Машталуп
Дзиньгало	Мормило	Квітайло	Волколуп
Дрижало	Шумило	Несвітайло	Котолуп
Гакало	Манило	Посвистайло	Пархолуп
Пікало	Терпило	Занихайло	Нещуп
Сокало	Жорило	Чхайло	Бар
Шокало	Патрило	Міняйло	Грабар
Гопкало	Журило	Вигоняйло	Гарбар
Торкало	Курило	Пекло	Зубар
Букало	Шеметило	Салло	Чубар
Кукало	Котило	Масло	Любар
Пукало	Покотило	Чересло	Кашевар
Цюрукало	Колотило	Недзяло	Вишквар
Стукало	Ропотило	Роздзяло	Пивовар
Шелепало	Шпортило	Карно	Повар
Шопало	Бачило	Пахно	Пустовар
Ширпало	Замрачило	Сахно	Шушвар
Гупало	Фучило	Грихно	Магар
Драло	Шило	Напхно	Огар
Сало	Загребайло	Чухно	Ландар
Бухало	Дибайло	Юхно	Календар
Гуцало	Коцюбайло	Яхно	Бондар

Бундар	Секретар	Мазер	Моздир
Дудар	Решетар	Пікер	Командир
Пожар	Житар	Машталер	Пузир
Назар	Секритар	Тенглер	Татомир
Кобзар	Ситар	Шенглер	Чмир
Козар	Гонтар	Шинглер	Шмир
Гузар	Чеботар	Куглер	Пир
Табакар	Почтар	Вінклер	Батир
Макар	Поштар	Міллер	Богатир
Пекар	Лютар	Гейслер	Гранатир
Шинкар	Шафар	Кремер	Шафир
Токар	Пахар	Прейзнер	Бір
Дукар	Стрихар	Калинер	Самбір
Січкар	Стріхар	Зайнер	Балвір
Кішкар	Бухар	Шефнер	Лисогір
Кушкар	Кожухар	Пречнер	Белозір
Пушкар	Кухар	Кнапер	Білозір
Бакалар	Сухар	Тепер	Машталір
Каламар	Цар	Краснопер	Казимір
Паламар	Сніцар	Гетер	Жомір
Поламар	Чар	Вітер	Жовнір
Крамар	Овчар	Кройтер	Кушнір
Самар	Ганчар	Пастер	Пір
Лимар	Гончар	Нестер	Касір
Римар	Бочар	Майстер	Олефір
Цімар	Чіпчар	Шустер	Тхір
Комар	Ключар	Шефер	Канцір
Пономар	Вишар	Штехер	Вечір
Кочмар	Лебер	Майхер	Анцибор
Кучмар	Альбер	Мейхер	Шибор
Боднар	Гегер	Мельхер	Самбор
Беженар	Мегер	Вариницер	Краснобор
Пенар	Венгер	Сницер	Добротвор
Свинар	Шингер	Крайцер	Григор
Бузнар	Гармидер	Канцер	Тригор
Цисар	Мандер	Кучер	Лісогор
Комісар	Гіпендер	Буєр	Сидор
Цісар	Цендер	Бобир	Дідор
Косар	Шендер	Бугир	Білозор
Гусар	Гундер	Кугир	Прозор
Слюсар	Благодер	Бригадир	Кокор

Титор	Коцюр	Панас	Моргуліс
Доктор	Мадяр	Мінас	Фліс
Файфор	Гвоздяр	Кунас	Перебийніс
Фанфор	Мазяр	Клепас	Кривоніс
Христофор	Козяр	Козопас	Бурдоніс
Прохор	Маляр	Спас	Товстоніс
Шор	Хмеляр	Тарас	Яніс
Бурмистр	Скляр	Петрас	Купіс
Цихмістр	Шмукляр	Юрас	Дарморіс
Балаур	Шкляр	Сас	Кенс
Шкабур	Голяр	Войтас	Ференс
Стовбур	Школяр	Протас	Гейнінс
Лобур	Соляр	Фуртас	Гос
Калагур	Столяр	Крутас	Манджос
Магур	Капляр	Черкес	Кос
Снігур	Тесляр	Вергелес	Клос
Дідур	Котляр	Вергелес	Волос
Жур	Ґуляр	Чемес	Колос
Мазур	Муляр	Верес	Тринос
Білокур	Виняр	Тендерес	Двойнос
Винокур	Вапняр	Черес	Дубонос
Сокур	Бояр	Самотес	Богонос
Шокур	Дегтяр	Кис	Плосконос
Цукур	Хоптяр	Лис	Добронос
Очкур	Пухтяр	Плис	Курнос
Мосур	Буяр	Ґулис	Матрос
Штукатур	Касьяр	Вовчемис	Крутос
Мантур	Бас	Денис	Чос
Костур	Лобас	Рис	Фурс
Піхур	Бурбас	Ґрис	Ус
Коцур	Дубас	Чемерис	Чаус
Качур	Любас	Борис	Вус
Мамчур	Багас	Сис	Біловус
Тимчур	Вогас	Тис	Варвус
Янчур	Демидас	Притис	Продеус
Шур	Кордас	Солтис	Леус
Ошур	Мордас	Недовіс	Джус
Щур	Бекас	Козіс	Ґалус
Пендюр	Пукас	Малкіс	Макалус
Козюр	Ґалас	Рідколіс	Халус
Пизнюр	Банас	Кропліс	Яремус

Комус	Декет	Шелест	Бех
Продоус	Шеремет	Берест	Бебех
Белоус	Габінет	Перехрест	Ожех
Білоус	Репет	Хвіст	Лех
Чорноус	Крет	Піст	Мелех
Карус	Кочет	Шахворост	Целех
Дерус	Ворожбит	Шафорост	Грех
Прус	Прибит	Хруст	Трех
Трус	Легкобит	Шуст	Войцех
Полярус	Копит	Хлюст	Чех
Сус	Віт	Вітг	Олех
Титус	Крутисвіт	Бут	Рябих
Археляус	Новосвіт	Когут	Лєвих
Валюс	Кіт	Мергут	Дих
Грелюс	Посполіт	Беркут	Сєдих
Клюс	Війт	Малькут	Молодих
Баляс	Войт	Лут	Жих
Магаляс	Пустовойт	Баламут	Сизих
Бубляс	Гуйт	Момут	Ких
Геляс	Комендант	Чмут	Гладких
Сивопляс	Сіржант	Багнут	Одиноких
Кабат	Студент	Шут	Руских
Шкабат	Пергамент	Ф'ют	Чалих
Волкубат	Мамонт	Товстопят	Пелих
Гарват	Дригунт	Граф	Бєлих
Халат	Галянт	Івах	Мерзлих
Лихолат	Дробот	Рейвах	Білих
Булат	Шкробот	Гах	Волих
Гранат	Тришпіот	Булах	Теплих
Гнат	Кот	Мах	Хромих
Ігнат	Кокот	Гайдамах	Думих
Ординат	Туркот	Замах	Чмих
Бернат	Мот	Ромах	Лукіних
Пірнат	Мамот	Скоромах	Фоміних
Кіндрат	Момот	Стельмах	Кузьмініх
Конфедерат	Хлопот	Штельмах	Ільїних
Рорат	Рот	Банах	Черних
Шкурат	Фот	Шах	Пих
Мусат	Шубарт	Бєвх	Старих
Депутат	Альберт	Мєвх	Грих
Шмідт	Шпорт	Повх	Перих

Крих	Пампух	Стец	Деркач
Лисих	Клопух	Фец	Горкач
Восих	Барух	Бец	Доскач
Скоробогатих	Парух	Малец	Ткач
Толстих	Жовтобрух	Циц	Дукач
Крутих	Андрух	Ярвіц	Сукач
Сухих	Євтух	Кланц	Клач
Войцих	Лантух	Ференц	Хіхляч
Оліх	Пастух	Лоренц	Космач
Піх	Гречух	Зайонц	Кленач
Поспіх	Валюх	Манук'янц	Храпач
Гріх	Смалюх	Гоц	Клепач
Фрідріх	Палюх	Галагоц	Копач
Вибох	Капелюх	Коц	Корпач
Волох	Целюх	Проц	Кульпач
Мох	Дримлюх	Троц	Грач
Рох	Болюх	Пархоц	Драч
Грох	Полюх	Гурц	Трач
Горох	Плюх	Наатц	Дурач
Дорох	Тенюх	Гуц	Косач
Скоморох	Мнюх	Куц	Носач
Порох	Понюх	Луц	Белтач
Прох	Жовтобрюх	Муц	Мантач
Карнаух	Вітюх	Пуц	Лихач
Обух	Посмітюх	Заяц	Вергелеч
Тобух	Артюх	Трембач	Бабич
Безвух	Обертюх	Лобач	Теребич
Федух	Цюх	Горбач	Вербич
Тридух	Берцюх	Дубач	Сербич
Дідух	Цвях	Трубач	Губич
Легкодух	Лях	Ковач	Чубич
Дзядух	Салях	Головач	Булавич
Безух	Змерзлях	Багач	Савич
Трасіух	Бац	Смагач	Хабевич
Кух	Кац	Клигач	Любевич
Вакух	Плац	Богач	Деленгевич
Балух	Мац	Рогач	Дідевич
Галух	Шац	Пугач	Будевич
Цьмух	Бец	Потягач	Блажевич
Іванух	Дец	Насідач	Рожевич
Чорнух	Пец	Паркач	Пазевич

Бринзевич	Місінкевич	Симашкевич	Міськевич
Мурзевич	Янкевич	Пашкевич	Яськевич
Грузевич	Шапкевич	Тарашкевич	Мацькевич
Козакевич	Скелпкевич	Курашкевич	Луцькевич
Стопакевич	Лазаркевич	Сташкевич	Ковалевич
Сакевич	Маркевич	Волошкевич	Мигалевич
Босакевич	Наркевич	Орошкевич	Сингалевич
Корчакевич	Захаркевич	Горошкевич	Москалевич
Собкевич	Сидоркевич	Душкевич	Михалевич
Савкевич	Мазуркевич	Дідушкевич	Цалевич
Гладкевич	Туркевич	Галушкевич	Осідлевич
Радкевич	Цуркевич	Янушкевич	Геделевич
Жидкевич	Юркевич	Грушкевич	Кінделевич
Слодкевич	Паскевич	Андрушкевич	Чепелевич
Ходкевич	Параскевич	Сушкевич	Гимпелевич
Будкевич	Фаскевич	Юшкевич	Кіселевич
Дудкевич	Онискевич	Пенюшкевич	Міхелевич
Блажкевич	Ніскевич	Ляшкевич	Гилевич
Божкевич	Вінскевич	Кордюкевич	Жилевич
Гузикович	Яскевич	Близнюкевич	Базилевич
Павликевич	Петкевич	Васюкевич	Шумилевич
Пшоникевич	Житкевич	Рентюкевич	Данилевич
Андрикевич	Віткевич	Костюкевич	Кисилевич
Полікевич	Войткевич	Білякевич	Гілевич
Андрікевич	Фронткевич	Полякевич	Шумілевич
Малкевич	Жоткевич	Гулякевич	Рахмілевич
Жолкевич	Короткевич	Пшонякевич	Цирклевич
Яремкевич	Косткевич	Лисякевич	Мітлевич
Шимкевич	Буткевич	Юзькевич	Гулевич
Томкевич	Дзяткевич	Завалькевич	Зданевич
Ганкевич	Букевич	Ількевич	Майданевич
Панкевич	Гайдукевич	Мількевич	Коханевич
Франкевич	Цапкевич	Манькевич	Радневич
Станкевич	Баньчукевич	Панькевич	Родневич
Оленкевич	Нищукевич	Штанькевич	Зеленевич
Маринкевич	Мацкевич	Ренькевич	Дубиневич
Гринкевич	Грицкевич	Зінькевич	Гриневич
Марцинкевич	Луцкевич	Сінькевич	Турчиневич
Зінкевич	Башкевич	Васькевич	Зіневич
Полінкевич	Івашкевич	Іваськевич	Оліневич
Сінкевич	Дашкевич	Аниськевич	Гріневич

Вороневич	Тарасевич	Дорошевич	Собкович
Стопневич	Саврасевич	Ярошевич	Лубкович
Ступневич	Протасевич	Бартошевич	Левкович
Лесневич	Стасевич	Макушевич	Курликович
Щесневич	Кутасевич	Якушевич	Ставникович
Щенсневич	Лисевич	Янушевич	Гурикович
Дуневич	Денисевич	Сушевич	Данилкович
Дахневич	Гаврисевич	Ляшевич	Демкович
Махневич	Грисевич	Вабіщевич	Семкович
Михневич	Борисевич	Євич	Томкович
Духневич	Форисевич	Саєвич	Іванкович
Юхневич	Галісевич	Ісаєвич	Нінкович
Яневич	Місевич	Шасвич	Маркович
Бондаревич	Косевич	Авсеевич	Моркович
Назаревич	Волосевич	Авдієвич	Ляскович
Козаревич	Носевич	Гордієвич	Жукович
Макаревич	Джусевич	Мацієвич	Пецкович
Римаревич	Дзусевич	Гулевич	Іцкович
Штурмаревич	Мусевич	Кривич	Петричкович
Гутаревич	Русевич	Схабович	Терешкович
Харевич	Брусевич	Лейбович	Мошкович
Захаревич	Андрусевич	Якубович	Манькович
Кучеревич	Трусевич	Голубович	Бенькович
Козиревич	Матусевич	Любович	Зенькович
Звіревич	Кротевич	Кільбович	Тарасинькович
Кушніревич	Крутевич	Пивович	Пікалович
Катревич	Духевич	Накладович	Пахалович
Мотревич	Бацевич	Чадович	Гавлович
Гуревич	Мацевич	Вдович	Павлович
Юревич	Нацевич	Середович	Бурбилович
Муляревич	Ніцевич	Дроздович	Гаврилович
Голдасевич	Концевич	Давидович	Василович
Касевич	Процевич	Завидович	Ромілович
Лукасевич	Капцевич	Бідович	Шмойлович
Галасевич	Марцевич	Дідович	Шмуйлович
Євласевич	Рабчевич	Арендович	Риболович
Анасевич	Чечевич	Кулакович	Верболович
Доманасевич	Лукашевич	Кракович	Ярмолевич
Панасевич	Петрашевич	Сакович	Карлович
Карнасевич	Чернишевич	Волошаківич	Мислович
Карасевич	Кошевич	Лобкович	Буслович

Адамович	Розмаринович	Чупрович	Дідич
Абрамович	Хавринович	Шупрович	Байдич
Яремович	Угринович	Петрович	Родич
Артемович	Гурінович	Проскурович	Гудич
Якимович	Леонович	Сович	Рузич
Климович	Созонович	Пинкасович	Балич
Герасимович	Ніконович	Тарасович	Ткалич
Максимович	Хилимонович	Онісович	Малич
Юхимович	Миронович	Вансович	Наталич
Хаїмович	Воронович	Вонсович	Павлич
Соломович	Соснович	Осович	Білич
Шломович	Прадунович	Горбатович	Клич
Розумович	Гедзунович	Кондратович	Гулич
Кузьмович	Рекунович	Межетович	Акулич
Урбанович	Колтунович	Калитович	Хохлич
Іванович	Свистунович	Войтович	Єремич
Богданович	Нещунович	Вуйтович	Яремич
Ніканович	Михнович	Регентович	Химич
Басаманович	Янович	Котович	Гомич
Атаманович	Васянович	Кротович	Томич
Шиманович	Остапович	Нарбутович	Хомич
Романович	Цапович	Рутович	Кузьмич
Кельманович	Шелепович	Юзефович	Нич
Апанович	Архипович	Криштофович	Заганич
Степанович	Харлампович	Новахович	Майданич
Цепанович	Прокопович	Махович	Маланич
Баранович	Попович	Пейсахович	Панич
Капітанович	Чопович	Стахович	Оленич
Стефанович	Карпович	Грехович	Сенич
Молчанович	Ваврович	Терехович	Динич
Гришанович	Александрович	Євдохович	Малинич
Семенович	Кушнерович	Андрухович	Кулинич
Лавренович	Олехвирович	Цендрухович	Горпинич
Церенович	Немирович	Сухович	Маринич
Рабинович	Казмирович	Ляхович	Трайнич
Щербинович	Кушнірович	Черняхович	Жонич
Литвинович	Папірович	Німцович	Воронич
Чудинович	Григорович	Петрошович	Улянич
Калинович	Федорович	Гиршович	Мар'янич
Аринович	Теодорович	Правдич	Карпич
Маринович	Прохорович	Магдич	Купич

Зварич	Побідаш	Малиш	Аркуш
Гаврич	Гайдаш	Девлиш	Маркуш
Хаврич	Кайдаш	Голиш	Міклуш
Хіврич	Кардаш	Черемиш	Карамуш
Мамрич	Гордаш	Даниш	Тимуш
Горич	Бурдаш	Книш	Януш
Зорич	Варикаш	Черниш	Цівоуш
Катрич	Лепікаш	Чорниш	Капуш
Петрич	Галаш	Вавриш	Труш
Сурич	Палаш	Гавриш	Яруш
Ярич	Говлаш	Лавриш	Паляруш
Сич	Білаш	Гериш	Матуш
Фесич	Карлаш	Шериш	Рагуш
Лисич	Кимаш	Латиш	Мар'яш
Фатич	Гармаш	Петиш	Верміяш
Коротич	Гермаш	Мартиш	Маріяш
Христич	Ченаш	Ганчиш	Андріяш
Шутич	Папаш	Годзіш	Матіяш
Бабіч	Григораш	Торкіш	Мендляш
Дубіч	Петраш	Маліш	Біляш
Деміч	Дмитраш	Куліш	Матяш
Фоміч	Кураш	Остатнігіріш	Бельш
Кузьміч	Юраш	Кривош	Свищ
Сарканіч	Сапіташ	Вельгош	Кліщ
Братаніч	Осташ	Коркош	Вріщ
Рисіч	Косташ	Волош	Тріщ
Аникеїч	Ковш	Колош	Свірщ
Ільіч	Береш	Тимош	Борщ
Доскоч	Дереш	Ярмош	Кущ
Керч	Кортеш	Грош	Хрущ
Корч	Довбиш	Дорош	Кая
Глуч	Сологубиш	Бартош	Бадя
Павляч	Владиш	Рауш	Кривошия
Заганяч	Радиш	Чауш	Томалья
Барабаш	Видиш	Довбуш	Шаля
Карабаш	Бардиш	Лагуш	Кобля
Сабаш	Кордиш	Богуш	Тадля
Котурбаш	Годзиш	Матеуш	Кікеля
Любаш	Однакиш	Макуш	Бараболя
Сіваш	Галиш	Ликуш	Тоболя
Федаш	Калиш	Лікуш	Голя

Морголя	Нестереня	Воя	Следзь
Доля	Сеня	Троя	Гудзь
Роля	Тарасеня	Соя	Гезь
Фасоля	Грисеня	Костиря	Кізь
Крапля	Войтеня	Буря	Гузь
Тесля	Гермаценя	Опранися	Дузь
Цибуля	Миценя	Тьоптя	Кузь
Черевуля	Горбаченя	Баця	Друзь
Кривуля	Крулавченя	Холевиця	Князь
Богуля	Радченя	Перепелиця	Витязь
Бородуля	Хведченя	Телиця	Вітязь
Зозуля	Бодченя	Трилиця	Хабаль
Куля	Рудченя	Кислиця	Коваль
Пуля	Сенеченя	Петлиця	Довгаль
Красуля	Мазниченя	Вараниця	Мигаль
Носуля	Сиченя	Ладівниця	Щигаль
Бочуля	Климченя	Варениця	Мігаль
Стохля	Ганченя	Дражниця	Рогаль
Головня	Янченя	Мазниця	Пенкаль
Гребеня	Амброченя	Лозниця	Трункаль
Ковеня	Корченя	Синиця	Москаль
Деденя	Ігнатченя	Квасниця	Кепаль
Руденя	Машеня	Кияниця	Гораль
Молодоженя	Трешеня	Паляниця	Ватраль
Черкеня	Тишеня	Капиця	Гураль
Базаленя	Рокошеня	Копиця	Кришталь
Маленя	Сохошеня	Лисиця	Мішталь
Саленя	Трушеня	Гірчиця	Ковбель
Габреленя	Ілляшеня	Горчиця	Стебель
Триленя	Дишеня	Кашиця	Здибель
Максименя	Глушеня	Надь	Бобель
Бараненя	Сущеня	Лебедь	Кобель
Кобриненя	Ющеня	Медведь	Барбель
Мартиненя	Часня	Гвоздь	Дябель
Слоненя	Матфеєня	Лебідь	Журавель
Колтуненя	Микиєня	Медвідь	Муравель
Сахненя	Махиня	Кундь	Жевель
Юхненя	Любуня	Мудь	Шевель
Потапеня	Порохня	Рудь	Гель
Цапеня	Черешня	Базь	Гегель
Сечкарєня	Люшня	Гедзь	Григель

Грігель	Бобиль	Головань	Гринь
Фігель	Диль	Довгань	Старокінь
Дзенгель	Бадиль	Дорогань	Білокамінь
Кренгель	Миль	Вільгань	Кремінь
Дзингель	Бриль	Федань	Ячмінь
Гергель	Фитиль	Брижань	Осінь
Джугель	Мотиль	Великань	Куцеконь
Бедель	Біль	Липкань	Дериконь
Мандель	Шкіль	Плескань	Рябоконь
Мендель	Ліль	Чукань	Сивоконь
Сендель	Міль	Кошлань	Білоконь
Кондель	Джміль	Климань	Одноконь
Кундель	Хміль	Хомань	Чорноконь
Нудель	Піль	Грань	Лисоконь
Кужель	Шепіль	Щирань	Куцоконь
Курдзель	Попіль	Мисань	Хлонь
Ракель	Кріль	Босань	Марцонь
Кекель	Кисіль	Носань	Круцонь
Янкель	Кісіль	Сухань	Лабунь
Меркель	Коростіль	Куцань	Тегунь
Хмель	Філь	Бень	Когунь
Анель	Рахіль	Кривень	Радунь
Шепель	Соболь	Півень	Блазунь
Цемпель	Риголь	Швень	Кунь
Цомпель	Щиголь	Скородень	Окунь
Попель	Гоголь	Грудень	Павлунь
Церпель	Ноль	Селезень	Смарунь
Чупель	Ямполь	Лень	Шмарунь
Щупель	Король	Хіблень	Старунь
Грель	Горбуль	Кремень	Петрунь
Кісель	Гуль	Стопень	Братунь
Габатель	Скригуль	Брень	Юрцунь
Картель	Гаргуль	Грень	Яцунь
Коростель	Файдуль	Корень	Левчунь
Куфель	Фандуль	Сень	Бойчунь
Рихель	Муль	Вересень	Дзюнь
Габацель	Люль	Жовтень	Балабась
Богацель	Карабань	Квітень	Багась
Шенцель	Горбань	Перевертень	Бигась
Дишель	Кубань	Лишень	Ромась
Кошель	Черевань	Бринь	Кучмась

Карась	Козубець	Глуховець	Плеканець
Чухась	Якубець	Андруховець	Лиманець
Гесь	Рубець	Люховець	Романець
Олесь	Любець	Ляховець	Хоманець
Гресь	Державець	Швець	Фурманець
Свись	Пикавець	Пилявець	Уманець
Дзись	Браславець	Білявець	Степанець
Кись	Кравець	Дець	Баранець
Рись	Полтавець	Осадець	Капітанець
Грись	Петрушевець	Виходець	Мошанець
Форись	Надієвець	Запорожець	Мощанець
Янісь	Мисливець	Кець	Лубенець
Лось	Сивець	Ковалець	Левенець
Клось	Гранівець	Бакалець	Ровенець
Мотось	Чаговець	Малець	Меденець
Собусь	Деговець	Палець	Стеденець
Джусь	Чеговець	Михалець	Блаженець
Кусь	Роговець	Староселець	Семенець
Михайлусь	Струговець	Копилець	Мостенець
Смусь	Садовець	Василець	Брагинець
Карпусь	Низовець	Погорілець	Чергинець
Хандрусь	Чубковець	Стрілець	Попадинець
Прусь	Куліковець	Михайлець	Одинець
Трусь	Янковець	Клець	Урдинець
Петрусь	Юрковець	Голець	Кружинець
Мотрусь	Московець	Полець	Сульжинець
Ментусь	Жуковець	Мікулець	Козинець
Ілюсь	Яковець	Зав'ялець	Балинець
Щеблеть	Кальковець	Ємець	Павлинець
Кметь	Козловець	Якимець	Волинець
Кікоть	Красиловець	Трофимець	Смолинець
Кіпоть	Воловець	Юхимець	Хролинець
Круть	Малоголовець	Німець	Комаринець
Даць	Половець	Кмець	Ягринець
Бабець	Переясловець	Пархомець	Кудринець
Кебець	Красномовець	Наумець	Батуринець
Жеребець	Чудновець	Кумець	Качуринець
Рибець	Здоровець	Рубанець	Олексинець
Кобець	Денисовець	Іванець	Хоптинець
Воробець	Лісовець	Годованець	Мартинець
Горобець	Котовець	Хованець	Мостинець

Кутинець	Боднарець
Голешинець	Гусарець
Павлишинець	Кухарець
Олошинець	Озерець
Волошинець	Перець
Корінець	Борець
Українець	Григорець
Пагонєць	П'ятигорець
Перегонєць	Угорець
Донець	Федорець
Закордонєць	Дозорець
Солонєць	Корець
Кононєць	Чорноморець
Миронєць	Мазурець
Антонєць	Піхурець
Лагунєць	Столярець
Дунєць	Білорусець
Ладунєць	Стець
Гладунєць	Вольшець
Федунєць	Заєць
Дикунєць	Миколаєць
Маркунєць	Ніколаєць
Лисунєць	Коломиєць
Татунєць	Сергієць
Ковтунєць	Коломієць
Янець	Матієць
Мідянець	Биць
Лук'янець	Скиць
Задніпрянець	Полиць
Остапець	Шмиць
Скрипець	Калениць
Кіпець	Лівшиць
Копець	Тронць
Прокопець	Хабоць
Карпець	Лоць
Купець	Проць
Зубарець	Буць
Бондарець	Куць
Лазарець	Заяць
Назарець	Місяць